

СВЕТОВНИ БЕСТСЕЛЪРИ

ЛИЗ ТРЕНОУ

Като мак
в полето

Хората, които изоставяш, са хората,
които никога не можеш да забравиш...

Журнал

ЛИЗ ТРЕНОУ КАТО МАК В ПОЛЕТО

Превод: Атанас Игов

chitanka.info

Хората, които изоставяш, са хората, които никога не можеш да забравиш.

„Пленителна история за две млади жени, свързани от трагедията на две много различни войни, и как намираме обратно пътя към нормалния живот и хората, които обичаме повече от всичко.“

Daily Express

За Джес и Роуз войната има жестоки последици...

2012: Джес е млада лекарка, която тъкмо се завръща от мисия в Афганистан и е изправена пред предизвикателството на обикновения граждански живот и тежкия посттравматичен стрес. Неочаквана помощ за нея се оказват дневниците на прапрабаба ѝ за живота и през Първата световна война и посттравматичния стрес на съпруга ѝ Алфи.

1919: Роуз тъкмо е посрещнала у дома обичния си съпруг Алфи след края на Първата световна война, за да открие, че той е променен до неузнаваемост и може никога да не успее да се отърве от демоните си. Докато той се бори да намери работа и да възстанови живота си, тя се бори да устои на изкушението...

Може ли стара фабрика, работеща с оцелели войници, да помогне на Джес, Роуз и Алфи и да ги спаси от кошмарите на войната?

ГЛАВА 1

Неловко мълчание се възцари, докато самолетът се наклони, за да опише кръг над летище Хийтроу. Англия беше някъде долу, забулена в тъмносиви облаци. Дори младежите най-накрая спряха да говорят.

Когато навлязоха в безопасното въздушно пространство на половин час път от Кемп Бастион^[1], шест дълги месеца на непрекъснат страх и напрежение изригнаха като пусната пружина в пристъп на викове, песни и смях. Пъчеха се с крясъци какво и колко ще изпият първата нощ от отпуска си през шестте дълги сухи месеца и се хвалеха грубо за бъдещите си сексуални подвизи, забравяйки, че двете обикновено са несъвместими. Преувеличаваха и още по-невероятните подробности за това как ще прекарат дългата си отпуска в чужбина — основния бонус на пътуването. И само малцина от тях, с по-тих глас, говореха за семействата си — родители, братя и сестри, съпруги, приятелки и деца, за удобното си легло и за истинска, домашно приготвена храна.

Тя бе започнала да понася, а понякога дори да се радва на закачките на младежите, на обидите и инфантилните им лудории, на тоалетния им хумор. Тя знаеше, че това е просто начинът да се справят; под повърхността те бяха внимателни човешки същества със същите страхове като всеки друг. При всичките им задявки и дребнави разпавии, когато всичко започнеше, те с радост щяха да дадат живота си един за друг. Някои дори го бяха правили. Тя си припомни наум имената: Джок, Баз и Милси.

Момичетата, седнали заедно в малката си група, бяха прекарвали осемчасовия полет със слушалки на ушите или като Джес — чудейки се какво ли ще представлява дългоочакваното завръщане у дома.

Тя слушаше променливия напев на двигателя и наблюдаваше как се вдигат и падат капациите на крилето, докато пилотът коригираше курса си спрямо указанията на невидими инструктори. Колко неземно се чувстваше, увиснала в тази сива супа от облаци с бог знае колко

самолета отгоре и отдолу, огромни метални птици, които летят ужасяващо близо една до друга със стотици километри в час.

В Афганистан тя бе открила, че страхът ѝ от смъртта сякаш бе обратнопропорционален на нивото на опасност, в което се намираха: благодарение на благословения прилив на адреналин колкото по-опасна за живота бе ситуацията, толкова по-малко изплашена се чувстваше тя. Чак после, щом се приберяха обратно в полевия лагер, тя трепереше и ѝ се гадеше, осъзнавайки колко близо до смъртта е стигнала.

Сега, когато вече бяха толкова близо до дома и в безопасност, но не съвсем, тя усети как стомахът ѝ се обръща. Но това не беше страхът от сблъсък с друг самолет във въздуха или катастрофа. Това, от което я беше най-много страх сега, бе, че след няколко дни тази буйна тайфа сурово издялани лица ще се раздели, вероятно без да живее или работи заедно като група никога повече. През последните шест месеца те си бяха станали по-важни един за друг, отколкото всеки друг в света. Бяха споделяли такива възходи и падения, бяха видели всякакъв живот и всякаква смърт, бяха се подкрепяли в по-крайни и по-интимни моменти, отколкото някога си бе представляла. Бяха станали по-близки помежду си от всяко семейство, а сега щяха да тръгнат по различни пътища. Приличаше на малка смърт.

Стига, Джес. Няма време за сантименталности. Тя разтърка кожата зад ухото си, точно над ставата на челюстта. Преди там имаше малка червеникава къдрица, с която тя си играеше още от малка, като се опитваше несъзнателно да я изправи. Къдрицата бе паднала жертва на военния бръснар, но скоро щеше да порасне отново. Беше си казала, че влизането ѝ в армията ще бъде само нещо краткосрочно, нещо, което да я извади от системата, да изчисти вината ѝ към Джеймс. Сега можеше да се върне обратно към истинския живот, към работата си на парамедик, към семейството си, към Нейт.

Натаниел, Нейтън, Наз, Нейт — той имаше различно име за всяка част от живота си. Натаниел — за родителите си емигранти, които гордо се хвалеха с християнското си наследство сред свободата на новата си родина; Нейтън — за приятелите от училище, на които ни най-малко не им пукаше за произхода му или за цвета на кожата му, стига да беше на тяхна страна в спортния отбор, което обикновено беше гаранция за победа; Наз — за колегите му от училище и

приятелчетата му по чашка — харесваше ѝ, че той обича да е едно от момчетата.

Нейт за Джес, името, което си шепнесе, когато бяха в леглото, докато се възхищаваше на дългите му крайници или галеше кожата му — мека като на бебе, тъмнокафява на цвят, освен на местата, изложени на слънчевата светлина, където блестеше почти синьо-черна. Нейт, докато тя впиваше пръсти в жилавите сплетени филизи на косата му, докато той целуваше гърдите ѝ. Нейт, докато се любеха и в този мятаци се екстаз на облекчение, след който понякога плачеше от радост.

Първия път, когато го заведе в Съфък, тя зърна за миг отражението на двамата в прозореца, докато чакаха на входа на къщата на родителите ѝ. Може би това беше преувеличено внимание, някаква тревога за момента на „запознай се с нашите“, но тя осъзна за първи път колко бе драматичен контрастът между двамата. Въпреки че бе във върховна форма с ръста си от 168 сантиметра тя изглеждаше миниатюрна до него, почти призрачно бледа и нереална, с луничавата си кожа и късо подстриганата си червена коса. С ръст метър и деветдесет фигурата му бе могъща и внушителна, гъвкава и атлетична в най-елегантните му впити дънки, с расти до рамото, хванати на конска опашка.

През онзи ден, докато следваха бавния трафик по пътя към морето, той я попита плахо как ще реагират родителите ѝ. „Нали знаеш...“ — каза той, като не назова думата. Отговори му, че не им е казала предварително, изглеждаше прекалено — разликата бе проникнала в съзнанието ѝ едва след първите няколко дни от връзката им. Тя го предупреди, че родителите ѝ вероятно ще са леко учудени, като единствената причина за това бе, че приятелите ѝ бяха почти само бели, ако изобщо имаше други на цвят.

Когато майка ѝ Сюзан се появи от другата страна на прозореца, готова да отвори вратата, усмивката на лицето ѝ замръзна за част от секундата. Но след миг и двамата ѝ родители се бяха свързали; Джес бе в прегръдките на майка си, вдишвайки успокоително познатата миризма на талк и овлажнител за дрехи, а баща ѝ стискаше ръката на Нейт. „Радвам се да се запознаем. Викай ми Майк.“ И го поведе за лакътя към дневната.

Разбира се, Нейт беше свършеният джентълмен и каза всичко, което трябваше. Попита откога живеят на крайбрежието, палеше се за

красивото село, правеше комплименти за къщата със зашеметяващите гледки от нея към широкото мочурище и сребрилата змия на естуара в далечината. Без да трепне, той поздрави слисаната пухкава прелест — мелеза Мили, която крачеше из градината заедно с баща ѝ и изтърпя разходката им сред поддържаната градина и сред зеленчуците, като муцунката ѝ изразяваше неподправено любопитство.

Гордееше се с него, дори почувства лек прилив на желание, докато ги гледаше през прозореца и отговаряше на въпросите на майка си — да, виждаха се от около шест месеца; да, той беше учител по физическо; не, не мисли, че е бил в Съфък преди това; роден е и е отгледан в Източен Лондон.

Това беше домът на детството ѝ; тя винаги бе мислила, че псевдоджорджианската постройка от шейсетте години е бездушна, мразеше изолацията и това, че трябваше да я карат с кола навсякъде, преди сама да изкара книжка. Като тийнейджър тя едва се удържаше да не се избяга. Но сега започна да гледа мястото през погледа на Нейт — виждаше как къщата се е сляла в архитектурната смесица на старото село, дивата красота на мочурището и плажа, който бе само на десет минути пеша, спокойствието и липсата на автомобили, това, че нямаше нито един светофар.

Докато пиеха кафето, тя им съобщи новината. Бе решила да приключи с трудните въпроси отведнъж. Беше се дипломирала с отличие като боеви санитар и щеше да замине за Афганистан след около три месеца. Разбира се, че ги беше предупредила, че има такава възможност, но потвърждението очевидно беше шокиращо — и двамата пребледняха, но след това успяха да смотолевят поздравленията си. „Чудесно, скъпа“, промърмори неясно майка ѝ, преди да събере чашите и да се оттегли в кухнята — вероятно, за да скрие сълзите си.

На края на дивана Нейт галеше Мили, свел глава, без да говори. Той също не беше особено щастлив, когато тя му каза преди няколко дни.

— За колко време? — Той готвеше ризото в кухнята на малкия си апартамент. Тя внимателно бе подбрала момента, знаейки, че той няма да прекъсне процеса на забъркване на подправките, за да се скара с нея.

— Шест месеца.

— По дяволите. *Шест месеца*. Че това е цяла вечност. — Той се обърна към нея, за да я погледне в лицето. — Защо, по дяволите, правиш това, Джес?

— Знаеш защо. Заради Джеймс. Казах ти. — Тя подръпна къдрицата зад ухото си.

— Но Джеймс е *мъртъв*. Той няма да разбере, че го правиш заради него. Както и да е, той не би искал да се излагаш на същата опасност.

Нейт се обърна обратно към тигана.

— Мога ли да направя нещо, за да те спра?

— Не мисля. Ангажирала съм се вече.

В последвалото мълчание тя си припомни образа на красивия спортен Джеймс, най-добрия приятел на брат ѝ Джонатан, който бе прекарал много училищни ваканции със семейство Мертън, защото родителите му обикновено бяха разквартирувани на някое невероятно екзотично място. Тя се отнасяше с него като с по-голям брат, докато през юношеството им всичко се промени и тя започна да изпитва почти неустойимо привличане — и той имаше къдрава червена коса и лунички — и да си фантазира, че двамата са гаджета.

Драскаше тайно в дневника си глупашки любовни стихове и рисуваше трите червенокоси деца, които щяха да имат заедно (две момичета и едно момче). Но въпреки отчаяните ѝ намеци, той си оставаше в неведение за растящата ѝ любов и нищо не се случи.

Джеймс последва примера на баща си и на брат си и се записа в армията. Когато дойде да се сбогува, сърцето ѝ почти спря — беше още по-красив в елегантно изгладената си офицерска униформа. Джес още тогава имаше усещането, че това няма да свърши добре. И когато той замина и загина в бомбена експлозия в Ирак, това разби сърцето ѝ. „Рани от шрапнел“ — шепнеше се тихомълком, но по-късно Джонатан ѝ каза, че е научил, че Джеймс бе починал от загуба на кръв, докато чакал да бъде спасен. Оттогава тази картина не спираше да я спохожда. Защо никой не бе спрял кръвотечението и не го бе спасил?

Идеята си проби път в главата ѝ по време на доброволчеството ѝ в службата за бърза помощ „Сейнт Джон“ и като новобранка — парамедик в Националната служба по здравеопазване. Докато учеше различните техники за спиране на кръвотечението, понякога се чудеше дали би могла да спаси Джеймс, ако беше там? Дори го сънуваше —

всички останали се паникьосват, когато виждат как кръвта му тече по земята, — странно, намираха се в борова гора, не сред пясъците на пустинята, а тя спокойно овладява положението, поставя турникет, наблюдава как кръвотечението спира и как лицето му възвръща цвета си. Събуждаше се точно, когато той се протягаше да я целуне.

Сънят се превърна в идея, която с времето стана почти маниакално убеждение — тя не можеше да върне обратно Джеймс, но спасявайки живота на някой друг войник, може би щеше някак си да осмисли ужасната загуба на един толкова енергичен живот.

Преди три години, току-що придобила квалификация, на прага да приеме работа на пълен ден в бърза помощ, тя мина покрай някаква служба за набиране на новобранци и се спря, за да прочете плакатите на витрината. Един млад войник, подстриган „първи номер“, със сладка и срамежлива усмивка подаде глава през вратата и я попита дали може да помогне. Дали би искала повече информация? Почти слепешком, като насън, тя го последва и покорно отговори на въпросите му, докато пасивно го наблюдаваше как попълва някакъв формуляр. След като го подписа, заброди по улицата зашеметена и не спомена за това на никого, докато призовката за базовото обучение не пристигна на вратата ѝ.

— Не мога да го обясня. Просто трябва да го направя, Нейт. Минах през огън и вода заради това, цялата тъпотия в Брекън Бийкънс^[2] и строевия плац. Не мога да се откажа вече. Няма да ме има само няколко месеца.

— Ако изобщо се върнеш — измърмори той.

Бяха говорили да заживеят заедно, като двойка, всеки от тях споделяйки своите собствени желания. Бяха говорили дори как щяха да изглеждат децата им — с кафява кожа, рижави и с лунички или пък някаква чудата смесица? Той беше на тридесет и три години — със седем години по-голям от Джес — и вече си бе поживял, опитвайки се да пробие като музикант. Сега работата като гимназиален учител по физическо в едно гето му доставяше удоволствие — той искрено вярваше, че може да промени трудния живот на децата. Заплатата му беше прилична и беше готов да се задоми.

— Искам да си част от живота ми — каза той на Джес, въпреки че се познаваха едва от шест месеца. — Откажи се от армията. Моля те. Заради мен?

Тя се почувства сякаш трябва да избира между двама любовници. Знаеше, че Нейт я обича и тя го обичаше, но не бе напълно сигурна, не и на този етап, дали щеше да я чака. Но тя не можеше да се откаже от Джеймс и от мисълта, че може да осмисли саможертвата му, не и сега, когато бе толкова близо до заминаването за Афганистан.

Самолетът се изравни хоризонтално със земната повърхност, двигателят забави ход и моментът с присвиването на стомаха сякаш увисна във въздуха, преди да започнат да се спускат. Облаците изтъняваха зад прозореца навън, разкривайки отдолу ниви и гори в десетки нюанси на зеленото. Тя усети, че се усмихва — цветът бе толкова мек, толкова нежен за очите, такова облекчение след ослепителната светлина на пустинята.

След броени минути вече бяха на земята. Беше шест часът, но докато стигнат до Ийстминстър вече се беше стъмнило. Сводестите светлини на парадния плац светеха през трептящ воал от ситен дъждец, когато автобусите спряха. В далечния край имаше дъга от чадъри, под които чакаха семействата, притиснати един в друг заради есенния хлад. Те сякаш не усещаха студа, обнадеждени от очакване на този миг, за който толкова бяха копнели.

Тя беше говорила по телефона с родителите си и те се съгласиха да не идват, разбираха, че Джес и Нейт трябва да прекарат първата си вечер заедно. Той щеше да пътува от Лондон с влака след работа и бе резервирал хотел, за да не се налага да ноцуват в стаята ѝ в казармите. Даже му бяха дали отпуск от училището за следващия ден. Тя бе поласкана от щедрия жест, но почти се ужасяваше от неговите романтични очаквания. Най-много искаше топла вана и много, много дълъг сън.

В един ъгъл военните пресаташета се опитваха да внесат ред сред малка група крещящи репортери и телевизионни екипи с камери. Бяха ги предупредили за тях — трябваше да изтърпят това нашествие в името на армейския пиар. Бяха им казали, че медиите искат да видят сияещи бащи, които прегръщат малки деца в силните си обятия, влюбени двойки отново заедно в романтична прегръдка, горди родители, които бършат сълзи от щастие.

Някои от по-младите войници желяеха своите секунди слава, но Джес вече беше планирала как да избегне цялата шумотевица — щеше да държи Нейт на ръка разстояние, докато го издърпа в сенките на сградите на старата Кавалерийска казарма, далеч от светлината на прожекторите. Чак тогава щеше да му позволи да я целуне. Разгледа внимателно чакащата тълпа през прозореца на автобуса — обикновено той се забелязваше лесно — и сърцето ѝ заби силно, щом не успя да го види веднага. Накрая, докато стоеше на най-горното стъпало, готова да слезе от автобуса, тя го видя как се показва на светло.

Докато вечеряха, тя изпи твърде много вино — не ѝ пукаше особено, че на следващата сутрин трябваше да се яви да докладва в седем и половина. Чуваше се как бърбори щастливо за нещо маловажно, докато през цялото време ясно осъзнаваше, че Нейт я гледа. Дали той разглеждаше „пустинните линии“, които бе придобила от яркото слънце, или кожата на бузите ѝ, загрубяла от стържещия пясък и прах? Бе отслабнала от живота на даджи и това придаваше на чертите ѝ нова рязкост, дори суровост. Тя не беше същата Джес, на която помаха за сбогом преди шест месеца.

От друга страна, той почти не се беше променил. Беше спокоен и нежен, лицето му се разливаше в онази лека усмивка, когато тя го докосваше, смееше се одобрително с дълбокия си гърлен смях на разказите ѝ за по-дребните лудории на момчетата от поделението. В главата си тя вече бе категоризирала преживяванията от последните шест месеца: такива, които бяха твърде тривиални за разказване, такива, които тя с радост споделяше с него, които той можеше да съпреживее, и такива, които тя никога не би могла да изрази с думи, да разкрие — не само пред него, пред никого.

По-късно, когато се прибраха в стаята си, тя съжали за втората бутилка вино. Тръшна се на леглото, докато го наблюдаваше как се съблича — нещо, което обикновено я подлудяваше от желание. Но след толкова много сушави месеци главата ѝ се въртеше от алкохола, повдигаше ѝ се и когато той се приближи до леглото и бавно я съблече, целувайки голата ѝ кожа, тя осъзна, че умът ѝ блуждае. Като че ли тя стоеше отстрани и наблюдаваше и двамата. Но изпълни движенията и

това сякаш убеди Нейт. Обеща си, че следващия път няма да пие толкова много и ще се изгуби в секса, както винаги преди това.

След това, когато той се запъти към банята, наклонил глава, за да не се удари в рамката, тя се загледа в мускулестия му гръб и раменете, грациозното подскачане на дългите му крайници, гордата корона от расти и знаеше, че още го обича. Просто трябваше да си прочисти главата и скоро всичко щеше да се върне към обичайното.

Последва една седмица в казармите в подготовка на церемонията по връчване на медалите, а след това тя получи седемседмичния полагаем отпуск след участие в операции. Планираха да отидат на ски след месец, когато приключваше срокът на Нейт в училището. Никой от двамата не се беше качвал на ски и се съгласиха, че ще е забавно да се научат заедно.

— Няма значение къде, стига да е студено — това беше условието, което постави по телефона от базата Кемп Бастион, без да обръща внимание на странния шепот и хленч по радиовълните. Погледна през прозореца на телефонната кабина — навън беше четиридесет градуса на сянка и от горещите вълни от пясъка всичко изглеждаше сюрреалистично, сякаш плува. — Единственото, което искам, е студ, врели души, хубава храна и много пиене — добави тя.

— Имаш всичко — обеща той. — Можеш да се търкаляш в снега всеки ден.

— Чудесно.

Беше странно да се завърне към нормалната работа. Животът в казармата, сред по-голяма група, задължението да поддържа чистота и ред в екипировката, часовете в класните стаи, изпълнението на заповеди, приучването към маршируване под строй, усещането да бъдеш не индивид, а номер — в това се бяха превърнали по време на мисията. Извън наряд бяха странно внимателни един с друг. По-самоуверените се хвалеха какво са видели и направили в Афганистан, но онези, които бяха минали през истински трудности, като Джес, по-скоро се затваряха в себе си.

Дните ѝ минаваха като в мъгла, сякаш виждаше всичко през марлена завеса. Тя се подготви за срещата със своя командващ офицер и му каза, че подава молба за предсрочно уволнение. Беше обещала на

Нейт. Щяха да водят цивилен живот — онова, което той наричаше „нормален живот“ заедно.

Шефът ѝ организира още една среща със своя шеф и тя попълни десетина различни формуляра, за да се задвижи всичко. Командващият офицер естествено се опита да я убеди да остане, но виждаше, че тя е твърдо решена и просто прекрати разговора със стандартните фрази колко много ще им липсва. По всяка вероятност трябваше да дослужи още три месеца след отпуска за участие в операции, преди да започне седеммесечния ѝ „отпуск за пренастаняване“. Можеше да започне новата си работа в бърза помощ чак през април следващата година.

Четири дни по-късно бе Поменът за жертвите от Първата световна война, където трябваше да представляват полка на годишната служба, провеждана на Паметника на загиналите във войните в града. За Джес това беше чудесна възможност да почете Джеймс, а вече и Джок, Баз и Милси. Беше ходила на помена всяка година, откакто навърши петнадесет години — първо като доброволка на „Сейнт Джон“, а по-късно като новобранка. Тълпите, събрали се да почетат мъртвите, стоическите физиономии на ветераните с техните медали, натезали върху крехката им снага, енергичните звуци на военните оркестри, тържествените химни, двуминутното мълчание и патетичният звук на рога за вечерната заря винаги я разчувстваха.

През онзи ден времето бе студено и мрачно, със злостен вятър и кратки бурни дъждове, които ги брулеха, докато маршируваха по широката главна улица с красиви викториански сгради, преправени в невзрачни витрини на магазини. Такова време те караше едва ли не да закопнееш за жегата на Кандахар, помисли си Джес, докато стоеше мирно за последен път в бойната си униформа. Вдругиден щеше да отпътува за Съфък да се види с родителите си и да прекара няколко дни край морето, преди да замине за Лондон за дълъг уикенд с Нейт. Устата ѝ се напълни с лиги при мисълта за яденето, което майка ѝ бе обещала да приготви за вечеря — печено агнешко с всички дреболии.

Последната нощ в Кемп Бастион беше седнала на земята пред палатката до своята приятелка Шивон след изминалия дълъг ден на събиране на багажа и писане на отчети, пушеше последна цигара преди лягане. Ворни беше кораво момиче, католичка от Белфаст — толкова различна от Джес в много отношения, че в цивилния си живот никога не биха станали приятелки. Но двете бяха работили рамо до

рамо през някои наистина ужасяващи моменти и бяха станали толкова близки, че тя я чувстваше като сестра.

Разговорът им безцелно премина към храните, които им липсваха по време на престоя в базата.

— Може би една Ълстърска закуска^[3] — каза Ворни. — Както си трябва, със содена питка и черен пудинг. А на теб?

— Печено агнешко, печени картофи, зеленчуци и сос с желирано френско грозде.

— Дори и закуската няма да компенсира това, че много ще ми липсваш — каза Ворни. — И момчетата ще ми липсват.

— И на мен — отговори Джес, свела поглед към земята. Ако погледнеш Шивон, може би щеше да се разплаче. — Не е леко.

И двете замълчаха, после Джес запали още една цигара.

— Все пак имахме и добри моменти, а?

— С какво се гордееш най-много? — попита Ворни.

— Като намерих кръвта под бронезилетката на Гев — каза Джес. — Толкова ме беше страх, че ще умре.

— Но ти му спаси живота, нали? Адски добра беше.

Гевин се оплакваше от незначителна рана на крака, а те се занимаваха с други, по-сериозно ранени, когато Джес забеляза, че хлапето спря да мрънка и започна да пребледнява. Тя знаеше, че нещо друго не беше наред, че са пропуснали нещо. Докато го преглеждаше, откри, че един куршум е влязъл точно до подмишницата му, в дупката между бронезилетката „Оспрей“ и вероятно това бе причината за незабелязаните поражения в гърдите му.

— Открит пневмоторакс, вероятно вътрешно кървене — изкрещя тя веднага, като сложи върху дупката от куршума лепенка за гръдни рани, преди да прегледа гърба му за изходяща рана. — Категория А, трябва спешно да го изведем оттук.

Едва по-късно, когато чу, че операцията на Гевин е минала успешно и без очакваните дългосрочни последици, тя осъзна, че е спасила войника си и е изпълнила обещанието си към Джеймс. Разтрепери се цялата само при мисълта за това.

— Ами ти? — попита тя.

— Когато едва не умряхме на онова поле, може би това беше най-лошият момент — каза Ворни.

— За бога, и за мен. Наистина беше зле.

Бяха попаднали в ожесточен кръстосан огън, опитвайки се да изведат няколко ранени до хеликоптера, а пилотът се отдалечи в последния момент, осъзнавайки, че е твърде опасно да се приземи. Момчетата с носилката бяха успели да залегнат в някаква яма, но двете с Ворни теглеха тежкото снаряжение на мъжете и изостанаха. Когато започна пукотевицата, им оставаше единствено да залегнат по очи под нивото на хилавата, рядка растителност и да се молят да останат незабелязани.

— Помислих, че ще умрем.

Стрелбата сякаш продължи часове, но в действителност са били около десет минути. Лежаха плътно прилепени към земята, с лица в прахта, без да могат да помръднат или да издадат звук от страх, че ще привлекат огъня на талибаните. Стрелците им трябваше просто леко да наклонят цевта, за да заспят полето с куршуми и всичко щеше да приключи.

В този момент Джес беше напълно сигурна, че никога няма да се измъкне от това поле и започна мислено да се извинява на Нейт, на майка си и на баща си, на Джонатан, че толкова упорито настояваше за тази безумна авантюра. Спомни си писмото, което бе написала, писмото, което щяха да получат, ако загинеше: „Простете ми. Това е нещо, което просто трябва да сторя...“ Усещаше гърдите си сякаш върху нея бе седнал слон. После осъзна, че диша учестено, а знаеше, че трябва да се съсредоточи върху нещо, за да не се паникьоса и да не изгуби съзнание.

И после... о, боже, после... вдигна поглед и видя мака.

По-голямата част от насажденията беше изсъхнала в матовокафяво, но точно пред носа ѝ имаше един закъснел цвят, зелено стебло с едно-единствено червено цветче отгоре и тя концентрира погледа си върху него, като тотем. Забеляза, че на мястото, където се съединяваха със стеблото по пурпурните листенца имаше тъмни петънца, като засъхнала кръв, а в центъра пърхаха нежните бели тичинки. Главичката със семената — онази част на растението, от която се добива бялата течност, която бе отговорна в голяма степен за наркотика, заради който се водеше тази война, бе очарователно красива, със сложно симетрична звездовидна шарка отгоре и елегантни вертикални линии надолу по чашката.

Отново започна пукотът на стрелбата, насичан за разнообразие от ужасяващия трясък на взривяващи се гранати. На десетина сантиметра над тях профуча залп и тя зарови лице в земята, затвори очи и се замоли на Бог, в когото никога не бе вярвала. Когато стрелбата спря, тя отново отвори очи и потърси мака.

Беше изчезнал.

За миг си помисли, че сигурно тя се е отместила, но после погледът ѝ улови зеленото стебло — то още стоеше пред нея и потрепваше. После тя осъзна, че цветът — мястото, където бе собствената ѝ глава преди секунди — е отвян от куршум, пръснат на хиляди частици.

Чуваше слаб жалостен звук и първо си помисли, че Ворни е уцелена. Едва когато другото момиче протегна ръка през прахта към лицето ѝ, за да я накара да млъкне, Джес си даде сметка, че това бе собственият ѝ глас. Бе почти напълно блокирала от страх и сякаш губеше контрол върху тялото си. Усещаше как сърцето ѝ препуска, краката и ръцете ѝ трепереха, повдигаше ѝ се. За бога, последното, което ѝ трябваше, бе да се насере тук.

Бавно, с отчаяна предпазливост, избягваше всяко стебълце на растенията, за да не прошумолят сухите листа, тя протегна ръката си. Ръцете им се срещнаха и се впиха една в друга, сякаш се уловиха за спасителен сал и на Джес това ѝ стигаше, за да се удържи, докато стрелбата и взривовете спряха почти така внезапно, както бяха започнали. Талибанските войници можеха да се изпаряват като дим, само за да се прегрупират и да се появят отново, когато най-малко ги очакваха. Тактиката им на изненада, заедно с фанатичното им заслепение от рая и непрестанния прилив на мъченици, готови да се жертват, бе учудващо ефикасна дори и срещу най-тежкото въоръжение на съюзниците.

Спасителният хеликоптер МЕРТ се върна и този път се приземи — ранените бяха натоварени, а останалите войници се довлачиха до полевия лагер. Първоначално всички мълчаха, потънали в собствените си мисли, взимаха си питиета, дърпаха от цигарите си и после започнаха да разговарят за преживяното, докато се опитваха да осмислят какво се бе случило току-що и да си разменят уверения за Скоти и другите ранени — „Какво ли не биха направили някои, само и

само да се докопат до билета за вкъщи, копелета.“ Но извън шегите всички знаеха, че всичко се размина на косъм.

Тази вечер Джес се опита да яде и да пие, но нямаше апетит, гадеше ѝ се и трепереше, сякаш се разболяваше от „грипа“. Невъзможно бе да заспи — моментите от полето преминаваха пред очите ѝ като на видео и филмът се повтаряше отново и отново, чак докато настъпи сивата зора над лагера. Тя не каза на никого за мака, дори на Шивон. Оттогава този спомен стоеше заключен у нея.

А сега... Тя погледна надолу към яркочервеното пластмасово цвете на ревера си, което блестеше от капките дъжд. Припомнянето на ужаса от онзи ден отново и отново я караше да изпитва опасно гадене и замаяност. Насилваше се да диша дълбоко — точно както направи на онова поле, — съсредоточи погледа си напред, към ветераните, съветниците, ръководителите на разузнаването, представителите на армията. Всички те чакаха почтително под дъжда, някои държаха венци, готови да ги положат върху мемориала. Венците бяха направени от стотици червени макове с черно по средата, също като онзи мак на полето. Онзи, който получи куршум вместо нея.

Почти без предупреждение стомахът ѝ се обърна и изведнъж тя повърна обилно на земята пред ботушите си. Никой от строя не обърна глава и никой не протегна ръка за успокоение. Всички стояха мирно и гледаха напред. Такива неща — повръщане, припадане — се случваха много по-често по парадите, отколкото някой искаше да признае: съвсем нормален работен ден за армията. Всички бяха инструктирани как да не реагират, как да устоят на нормалния човешки импулс да се помогне на човек в нужда.

Джес изправи гърба си, избърса уста с ръка, преглътна отвратителния вкус на жлъчка. Стоеше мирно, лицето ѝ гореше от унижението, в очите ѝ плуваха сълзи, докато тръбачът безупречно свиреше протяжните и скръбни ноти на „Последния пост“.

[1] Британска военна база в Афганистан. — Бел.прев. ↑

[2] Планинска верига в Южен Уелс, където има тренировъчна школа на британската армия. — Бел.прев. ↑

[3] Пържени яйца, наденички и картофен хляб. — Бел.прев. ↑

ГЛАВА 2

— Хубаво е това „Пино“. Още една бутилка?

Бяха последните клиенти в любимия им сицилиански ресторант, точно зад ъгъла до апартамента на Нейт. Готвачът играеше карти с келнерите на масата в далечния ъгъл. Предполагаше се, че това е романтичната вечер, с която да отбележат Свети Валентин, въпреки че самата дата по-рано през седмицата бе белязана от обяснения в любов по телефона — картичка за Нейт, голям букет рози за Джес.

— Аз не искам, благодаря, на работа съм утре. Време е да се прибираме — каза той.

— Голям си пъзъл — тя провери телефона си. — Още няма единадесет. И аз съм на работа утре. Искам само още едно питие, окей ли е?

Той я погледна, опитвайки се да я накара да отстъпи.

— И не казвай „не мислиш ли, че пи достатъчно?“, както казваш винаги. — Тя размаха празната бутилка към келнерите. Нейт поклати неодобрително глава, а тя скочи, усещайки как отзад в главата ѝ се надига познатия топъл прилив на гняв.

— Може ли да пропуснем действието с моралната полиция? Остави ме да съм себе си, поне веднъж. Последните две години заставах мирно всеки път, когато някой кажеше „скачай“ и ми е кеф да съм безотговорна и глупава. Само на двайсет и шест съм, за бога.

Келнерът донесе бутилката и тя я взе от него, като предизвикателно си наля една чаша и покапа покривката.

— Наздраве! — Тя вдигна чаша пред каменното лице на Нейт. Той се отпусна назад в стола и затвори очи, като безпомощно стискаше юмруци под масата. Каквото и да кажеше сега щеше да предизвика скандал, а той мразеше конфликтите.

„Самолечението“, както ѝ харесваше да го нарича, започна около Коледа, когато кошмарите ѝ започнаха да стават неуправляеми, толкова лоши, че я беше страх да заспи. Бе странно, че маковото поле почти не фигурираше в сънищата ѝ. Те почти винаги бяха вариации на един и

същи сценарий — пред нея се изпречваше суровата плът на разкъсан крайник. Понякога крайникът бе разчленен от тялото и тя го носеше, опитвайки се да тича с натежалите си крака, докато отчаяно търсеше притежателя му. Друг път крайникът бе прикачен към тяло и тя се събуждаше, за да установи, че е сложила ръце върху ушите си, за да спре нещо ужасяващо, първичните крясъци на човек в крайна агония. Най-зле беше, когато познаваше жертвата — това можеше да бъде брат ѝ, Нейт или друг приятел. Интересното бе, че никога не сънуваше Джеймс или истинските жертви, които бе лекувала — Гев, Скоти, Дейв... толкова много бяха.

Обикновено имаше турникети, шевове, които се разкъсваха като сварени спагети, когато ги затягаше; скоби или велкро, което отказваше да стои залепнало; превръзки, които бягаха извън досега ѝ, или — какъв абсурд — оказваха се бял хляб.

Но всяка вариация имаше неизменна тема — паника, от онази крайна паника, която смразява мозъка ти и заплашва да спре сърцето ти. Тя се будеше, мъчейки се да си поеме дъх, сред мокри от пот чаршафи и понякога ридаеше, защото не бе успяла да спаси ранения.

Пробва с хапчета за сън без рецепта, но въпреки че ѝ помагаша да заспи, те не успяха да предотвратят кошмарите. Сякаш единствено алкохолът вършеше работа — най-добре уиски или водка, но ставаше с почти всеки алкохол. Тя свикна да удря по няколко на екс, преди да си измие зъбите и да си легне.

Гневът започна през последния ден от почивката им.

Бяха прекарвали толкова радостна и ободряваща седмица. И двамата бяха абсолютно начинаещи, но бързо овладяха изкуството на ските — всеки посвоему. Въпреки че никога не придоби финес, мускулатурата на Нейт му помагаше дори на най-трудните терени. Тя — благодарение на по-ниския център на тежестта и на тренировките във фитнеса — бързо овладя изкуството на стилния завой. Грациозната ѝ стойка редовно караше иначе намусения инструктор да се усмихне, а викът му „Ottimo, Джесика! Bellissimo!“^[1] се превърна в любима фраза за двойката дори и далеч извън пистите.

Въодушевени от успеха си, физическото напрежение, спиращите дъха с красотата си планини и студения ясен въздух, на обяд изпиваха по бутилка вино, в ранния следобед се срещаха с приятели за по няколко чаши греяно вино и поне една-две чаши бренди за лека нощ.

От месеци насам Джес не бе спала по-добре — цяла седмица без нито един кошмар.

Последната вечер си направиха нощна разходка, хванати ръка за ръка, с хрупация под краката им сняг и облачетата бял дим от топлото им дихание в ледения въздух. Нейт се спря и хвана двете ѝ ръце.

— Да заживеем ли заедно, след като напуснеш армията?

— О, божичко, Нейт. Наистина ли го мислиш?

— Разбира се, че го мисля. Хайде, бързо кажи „да“, преди да сме умрели от студ.

— „Да“, естествено, глупчо. — Тя се хвърли в ръцете му и двамата паднаха на земята, толкова преизпълнени с радост, че тя почти забрави да диша. Каква късметлийка бе, че оцеля, че беше с човека, когото обичаше, че целият живот беше пред тях.

Но още докато лежаха по гръб в снега встрани от пътеката, загледани в звездите, спомените нахлуха в съзнанието ѝ. Тя си припомни как двете с Ворни лежаха в прахта в лагера и гледаха същите сияещи ленти в тъмата на нощното небе над пустинята, как момчетата ги закачаха заради това. Къде ли бяха тези момчета тази нощ, как ли се приспособяваха към живота у дома? Надяваше се да са щастливи.

И после, като гръм от ясно небе, я обзе вълна от гняв заради Джеймс и другите, заради факта, че никога вече нямаше да ги види, че те никога вече нямаше да изпитат радостта да лежат в снега с любимите си. Гневът бързо се охлади в скръб и тя започна тихо да ридае, но този път сълзите ѝ се дължаха на дълбока, безвъзвратна загуба.

Откъде идваха тези безумни и прекомерни емоции? Тя винаги се бе гордяла, че е уравновесена, че не е склонна към излишно драматизиране. Тези дни реакциите ѝ сякаш бяха напълно хаотични. Вероятно точно това се имаше предвид с „приспособяването“, за което говореха всички. Ще премине, веднага щом се върна на работа, каза си тя. Тя избърса сълзите си, наведе се към Нейт и го целуна. „Обичам те — прошепна тя. — Повече отколкото някога ще разбереш.“

На следващия ден, без очевидна причина, ако не се брои махмурлукът и фактът, че прекрасната им почивка бе свършила, тя установи, че се дразни на дребни, глупави неща — как Нейт настояваше да завърже червена панделка на куфара си, за да го

разпознае на лентата за багаж, как отвори всяко чекмедже и всеки шкаф в стаята им, за да се увери, че нищо не са забравили, как внимателно провери сметката в хотела — ред по ред.

Защо такива дребни и напълно разумни действия толкова много я ядосваха? Просто не можеше да проумее, но всеки път, усещаше как гневът я бодва отзад в главата, как ѝ се гади в стомаха. Проклинаше се, че е толкова нетърпелива — той просто се грижеше за нея, това бе всичко.

— Добре ли си? — попита я Нейт на път към летището.

— О, не знам. Малко ми е тежко, сигурно от мисълта, че трябва да се върна на работа — каза тя.

— Знам какво имаш предвид. При мен е така всеки понеделник от девет години — каза той. — Поне ти остават само още три месеца, нали? Леки задачи и това е всичко.

Тя направи гримаса. Перспективата на „леките задачи“ я раздразни още повече. Щеше да стои далеч от Нейт по цяла седмица в казармите, да се грижи за новобранци симуланци, които ги боли гърлото и на които им расте навътре нокътят на крака, да приема по време на дежурства спешни обаждания, докато стане време за предсрочното ѝ уволнение. Сега вече знаеха, че си отива, нямаше да има повече тренировки за напреднали, нямаше да излиза навън за физзарядка, не беше длъжна да се поддържа във форма.

Просто трябваше да го изтърпи. След Великден я чакаше работа в службата за бърза помощ в Лондон, двамата с Нейт щяха да заживеят заедно и можеха да започнат да планират бъдещето си. Всичко това е чудесно, каза си тя твърдо. Само да изтърпи. Да не бъде толкова ужасна.

Но изтърпяването не стана лесно.

Както се опасяваше, клиничните ѝ занимания в казармата бяха тъпи и отчайващи. Времето не се бе влачило по-бавно от дните ѝ в училище, докато преглеждаше миризливите крака на безкрайни редици от войници с техните мазоли, брадавици, дребни навяхвания или — за известно нейно успокоение — лека настинка, болка в ухото или ангина. Кулминацията на първата ѝ седмица бе, че веднъж я извикаха късно през нощта в карцера на Военна полиция за някакъв войник,

покрит с кръв и толкова пиян, че почти не можеше да говори. От ухото до врата му имаше шестсантиметрова рана, очевидно от падане по гръб върху нещо твърдо.

Последния път видя толкова много кръв, след като един снаряд от гранатомет, изстрелян от талибаните се приземи в лагера и разпръсна навсякъде шрапнели. Тя обиколи сцената на касапницата — навсякъде имаше рани по главите и кръв, защото войниците си почиваха и не носеха каски или бронежилетки. Без да обръща внимание на собствената си замаяност, тя скочи на крака и се зае за работа. Когато двете с Ворни приключиха с прегледа на всички, установиха, че като по чудо повечето рани бяха повърхностни и им трябваше само малко зашиване. Само няколко от момчетата бяха ранени сериозно и трябваше да бъдат евакуирани; после чуха, че и двамата са оцелели и че най-вероятно няма да има никакви по-дългосрочни последици. „Двете девойки са им спасили живота“ — бе казал после хирурга на нейния командир.

Тя разгледа внимателно пияния новобранец, почисти го с марля, обръсна ненужно широка ивица коса от двете страни на раната, заши то и каза да го будят през половин час, за да проверят дали няма мозъчно сътресение, ако трябва с кофа студена вода. Така ще се научи, каза си наум.

Един ден диагностицира „артрита на домакинята“. Пъпчивото момче я гледаше объркано:

— Ама аз никога не съм вършил домакинска работа.

— Това е възпаление на тъканта пред капачката на коляното. Трябва да я караш по-леко няколко седмици и ще се оправи само.

— Но не мога да кажа на сержанта, че имам коляно на домакиня — измърмори той. — Няма да го преживея.

Обикновено това би й се сторило смешно, но по някаква причина прочувственото му смущение я ядоса ужасно. Пое си дълбоко дъх, написа Prepatellar Bursitis на една бележка и му я връчи.

— Така става ли?

Той се опита да произнесе латинските думи и се предаде.

— Благодаря Ви, мадам — каза той с безочлива усмивка. — Какво ще кажете за по-питие някой път?

— Разкарай се, арогантно копеле такова — отговори му тя и му показа вратата.

— Просто не мога да се справя с дребнавостта на всичко това — извика на майка си, докато вървяха по чакълестия плаж, а насреща им духаше леденостудения вятър от Северно море. — Тъпите им оплаквания. Искане ми се да ги зашлевя, да им кажа да се държат мъжки.

Майка ѝ бе предложила да се разходят, след като се събуди в три през нощта и завари Джес да гледа телешоп с голяма чаша, пълна с уискито на баща ѝ.

— Какво има, мила? — попита я тя, докато разтъркваше очите си. Джес забеляза за първи път, че тъмночервената коса на майка ѝ посивяваше.

— Не мога да спя. Много е тихо тук — отговори тя, опитвайки се да омаловажи проблема. Бе очаквала с нетърпение тези няколко дни край морето, където можеше да си прави дълги разходки на морския въздух и се надяваше да се съсипе от физическа умора, но не се получи. Вече втора нощ лежеше будна с часове, преди да се предаде и да слезе долу при шкафа с напитките на баща ѝ.

— Не трябва да пиеш толкова — каза Сюзан, като гледаше многозначително чашата.

— Не се безпокой — каза Джес. — Ще купя на татко друга бутилка. Лягай си. Ще се оправя.

Когато излязоха навън на плажа, тя почти успя да се наслади на разнообразието на физическия дискомфорт, докато вятърът ги брулеше в лицето.

— Разкажи ми за пиенето — започна майка ѝ.

— О, нищо няма — каза Джес. Ако признаеше за своите кошмари на майка си, това щеше само да я разтревожи още повече — по-добре бе да замаже нещата. — Просто ми е омръзнала работата. Толкова е досадно. Нямам търпение да се махна.

— Вече не ти остава много, нали?

— Четири седмици и край. Ще се справя. Благодаря ти за разбирането, мамо.

Но същата вечер отново откачи. Баща ѝ настояваше да направи скара, въпреки че беше февруари месец и навън бе адски студ.

— Вятърът утихна — каза той, — освен това скарата е на закрито под стряхата във вътрешния двор. Нямамо изобщо да се

измокри и когато е готов, ще ядат вътре. Само че навън валеше като из ведро и докато Джес се опитваше да го разубеди, Сюзан се опитваше да ги помири.

— Той непрекъснато прави така, не се притеснявай — каза тя. — Харесва му, а и храната става много по-вкусна на скарата. Никога няма да го разубедиш, затова по-добре спри да се опитваш.

— Но навън вали порой, мамо. Ще подгизне целия и храната — също. — Усети как я стяга в гърдите, знак за паренето отзад на врата. Опита се да диша дълбоко, но така или иначе не успя да се овладее. — Със същия успех може да готви и вътре и да си хапнем чудесно, но той е решен да развали вечерта с ината си. Шибана тъпотия — изкрещя тя.

— Внимавай какво говориш, момиче — извика Майк през вратата откъм двора.

И тогава тя изригна:

— Не искам да го гледам. Излизам.

Изхвърча навън към единствената кръчма в селото с надеждата, че никой няма да я познае или да я заговори. За късмет нямаше никой. Тя седна до камината и се зачете в орфания жълт вестник, отвратена от снимките на голи жени на почти всяка страница, докато не пресуши набързо три уискита едно след друго. Плати една бутилка с надценката, за да компенсира бутилката „Джони Уокър“ на баща ѝ и я прибра под палтото си, докато крачеше към къщи.

Родителите ѝ гледаха някакъв научнопопулярен филм по телевизията.

— Оставихме ти една чиния — ей там, отстрани — каза майка ѝ кротко, без следа от укор. Как можеха да бъдат толкова снизходителни? Това почти успя да я разгневи отново.

— Не съм гладна — промърмори тя. — Лягам си.

— Приятни сънища, скъпа — пожелаха ѝ двамата в хор. На сутринта никой не спомена нищо, докато Джес не остана насаме с майка си в колата на път за гарата.

— Прости ми, скъпа, но не мислиш ли, че ти трябва помощ? — каза майка ѝ, като отби от главния път.

— Какво искаш да кажеш?

— Да се приспособиш отново към живота у дома. Знам, че е трудно.

— Забрави, мамо. Добре съм.

— Като изключим, че почти не спиш, пиеш повече от всякога и си изпускаш нервите и за най-малката дреболия. Тревожим се за теб, скъпа.

Пристигнаха на гарата точно навреме и тя целуна майка си по бузата.

— Ще се видим скоро. И не се притеснявай за мен. Голяма съм, мога да се грижа сама за себе си.

Следващата неделя вечерта бе случката с бутилката „Пино“.

Докато Джес целеустремено пресушаваше шишето, Нейт не каза нищо, а тя бе твърде ядосана, за да го заговори. Следващото нещо, което помнеше, бе звънецът на алармата на телефона. Тя отвори очи и видя, че е 6:00 часа. Той сигурно ѝ е настроил алармата, знаейки, че трябва да хване влака, за да стигне в клиниката в девет.

Тя се отпусна тежко върху възглавницата и докато главата ѝ плуваше и пулсираше, осъзна: а) че още беше напълно облечена; и б) че още бе пияна. Няколко минути обмисля дали да не се обади и да каже, че е болна, но военната дисциплина надделя. Насили се да стане от леглото и си взе студен душ за шоково свестяване. Нейт спеше свит на дивана. Тя излезе крадешком от апартамента, без да го буди.

Докато стигне казармата, вече се чувстваше ужасно. „Какво друго ми остава“ — каза си наум, докато отваряше шкафчето, където държеше бутилка уиски. — „Клин клин избива.“

Клиниката бе пълна с обичайните понеделнишки оплаквания — навехнати глезени и ожулени колене от футболни мачове, насинени очи и сцепени устни от юмручни двубои. Поне веднъж се благодари, че няма нищо сериозно, с което да се налага да се справя, беше горда със себе си, че успя да се закрепил и да поставя точни диагнози. Не личеше шефът ѝ да е забелязал нещо, но на моменти така ѝ се гадеше, че трябваше да тича до тоалетната.

Почти сигурно беше, че я издаде войничето с възпалението на ухото, копеленцето. Сигурно я е усетил как мирише, когато се наведе

към него, за да погледне през отоскопа. Не след дълго отговорникът подаде глава през вратата.

— Може ли за момент, ефрейтор. Трябва да поговорим в кабинета ми. Веднага. — Тя застана мирно, когато той се приближи на сантиметри от лицето ѝ и подуши шумно няколко пъти. Тя си поемаше дъх колкото се може по-леко, без да припадне.

— Воните на алкохол. Пияна ли сте, ефрейтор Мертън?

— Не мисля, сър. Не и в единайсет сутринта, сър.

— Определено миришете на алкохол и ако има и най-малката вероятност това да е така, не мога да ви оставя на дежурство. Освободена сте за деня. Докладвайте ми тук в осемнадесет часа.

— Да, сър.

Прекара остатъка от деня в сън и пристигна в кабинета на шефа си напълно изтрезняла, въпреки че главата ѝ пулсираше от болка, защото още не бе изхвърлила от организма си големите дози кокодамол^[2].

— Не мога да си позволя медиците ми да са пияни на дежурство, разбираш ли?

— Да, сър.

— Докладвах ми, че прекаляваш с пиенето, вярно ли е това?

Гневът ѝ започна да се надига, докато Джес се чудеше кой ли я беше издал.

— Не бих казала, сър — успя да каже.

— Как са нещата с теб по принцип? Приспособяваш ли се към живота у дома? Готвиш ли се за цивилна кариера? Наред ли е всичко с гаджето?

Как си позволява да ровичка в личния ѝ живот? Усещаше, че бузите ѝ се изчервяват и затаи дъх, за да се опита да овладее беса си.

— Е, ефрейтор?

Челюстта я болеше от стискане на зъби.

— Знам, че може да е кофти — гласът му продължаваше монотонно. — Ако трябва да говориш с някого, разбира се, можем да го уредим.

Гаденето се завръщаше, усещаше стомаха си по същия начин, както на помена в неделя преди толкова седмици.

— Извинете ме, сър — бе всичко, което успя да каже, преди да се втурне в коридора и да оповръща излъскания линолеум.

— Извинявай, че се държах толкова гадно снощи — каза тя на Нейт по телефона същата вечер.

Първоначално той не отговори. После каза:

— Виж, не мога да се занимавам с това сега. Имах тежък ден и просто искам да разпусна, а не да се карам с теб.

— Не ти се обадох, за да се караме — каза тя, опитвайки се да не заема, отбранителна позиция. — Обадох се, за да ти се извиня и да ти кажа, че спирам напълно пиенето за известно време, докато си стъпя на краката.

— Звучи добре, Джес.

— Виж, може ли да дойда и да остана при теб тази седмица? Мога да хвана влака довечера.

На другия край настъпи изненадващо мълчание и после:

— Понеделник вечер е. Ами работата?

— Дадох ми цялата седмица — отпуск по болест, но мисля, че просто не искат да им досаждам. Остават ми още само пет седмици и не искат да причинявам повече неприятности.

— Какви неприятности?

Тя му разказа за конското, но не и как повърна в коридора.

— Честно казано, не е най-подходящият момент — каза той с безизразен глас. — Предстои ми тежка седмица. Носят се слухове, че Офстед може да се обади. Трябва да вечерям с нашите две вечери, а в четвъртък имам екскурзия с футболния отбор. Повечето вечери ще се прибирам доста късно.

— Ще пазарувам, ще чистя и ще ти стотвя вкуснотии — примоли се Джес.

Той замлъкна на другия край и за един кракът и ужасяващ миг й хрумна, че може би ще й каже, че това е краят. О, господи, моля те, недей — помоли се тя. Обичам го, няма да се справя без него. И след това, най-сетне чу гласа му:

— Добре. До по-късно. Но, Джес...

— Да?

— Каза, че ще спреш да пиеш? Сериозно, нали?

— Обещавам.

Всяка вечер, докато чакаше Нейт да се върне от работа, тялото ѝ крещеше, че иска алкохол, без значение какъв, че няма да се задоволи с нищо друго. Няколко пъти, минавайки покрай магазина за алкохол на ъгъла на неговата улица, краката ѝ я отвеждаха до вратата. *Само едно малко.* Чувството бе почти неустойимо, но тя мобилизира волята си и се удържа, знаейки, че след първото със сигурност ще има второ, после още няколко. Вместо това пиеше кола в кутийка, което я караше да се оригва ужасно и никак не утоляваше ненаситната ѝ жажда.

Без успокоителното действие на алкохола ѝ бе трудно да заспи, усещаше всяко движение на Нейт, чуваше всяко похъркване и широко отваряше очи, напълно будна при всяка сирена на линейка или полицейска кола в радиус от един километър. Когато най-накрая успееше да заспи, кошмарите се завръщаха, вече малко попроменени. Вече я нямаше спиращата дъха паника, разкъсаните крайници и плът, първичните кръсъци от болки на момчетата, но от тези ужасяващи моменти се чувстваше толкова изтощена, че не можеше да помръдне, топлината сякаш я задушаваше, изсмуквайки въздуха от дробовете ѝ, а прашните бури я шибаха през лицето, докато спасителният хеликоптер се издигаше, отнасяйки ранените на безопасно място. Но винаги я свиваше стомахът от тревога, че вероятно можеше да направи нещо повече, за да спаси някой крайник или дори нечий живот.

Една нощ се събуди от болка в пикочния мехур и едва успя да стигне навреме до тоалетната. Бе сънувала, че отново е в полевия лагер, където кабинката с клекалото бе на двайсет метра. Мъжете просто пикаеха отвън по стената, а жените трябваше да рискуват и да изтичат страшното разстояние в тъмното на открито. Другият вариант бе да се изпишка в жълтия контейнер от иглите и да се надява, че няма да събуди никого. И двете възможности бяха достатъчни да те накарат да внимаваш с приема на течности след залез-слънце.

Сънува и мака, само веднъж: не цветето с кадифеночервените му венчелистчета, които се полюшваха нежно от вятъра, а зеленото стебло без цвят, което потрепваше и се гърчеше като умиращ човек.

Втората вечер, след като хапнаха, Нейт я попита:

— Кажи ми какво става, Джес?

— Какво да става?

— Тези кошмари.

— Идват и си отиват — отговори тя. — Стават по-добре.

— Не ми изглежда така. Снощи започна да крещиш и после седна в леглото, сякаш се бореше с някого. Почти ми фрасна един.

Тя се засмя.

— Съжалявам. Ще се опитам да не ти посягам довечера.

— Сигурна ли си, че не ти трябва някаква помощ?

— Напълно. Ще се оправя, щом изляза от армията. Само още една седмица.

Всяка сутрин ставаше изтощена, но установи, че не можеше да стои на едно място повече от няколко минути. Опитваше се да изразходва безкрайната си енергия, излизаше на дълги разходки или тичаше в местния парк, наблюдаваше как апетитните майки са толкова погълнати от децата си, които пропълзяваха в лехите с цветя, за да хапнат пръст. Разглезените им породисти кучета успяваха да се изплъзнат от контрола на стопанките си и тя се надяваше, че се сношават с всички видове, с които не трябва. Планирайки живота си с Нейт, тя посети няколко агенции за недвижими имоти и разгледа четири апартамента в района — по-просторни места с две спални, но наемът им беше цяло състояние.

Петък вечерта той се върна в добро настроение — беше ходил на бар с приятелите си, за да отпразнуват края на тежката седмица — и изяде с одобрителен ентузиазъм две порции от агнешкия тажин, който Джес бе приготвила. Седнала до него на дивана, докато гледаха телевизия, тя си представяше какво ли щеше да представлява съвместния им живот завинаги. Почувства се в мир със себе си повече, отколкото от месеци насам.

— Поканил съм няколко приятели от училището утре вечер, за да се запознаят с теб — каза той. Дойде ѝ като гръм от ясно небе. — Надявам се нямаш нищо против?

— За да ме одобрят ли? — попита тя предпазливо.

— Не, глупачке, просто да се запознаете. Да празнуваме.

— Какво да празнуваме?

— Безопасното ти завръщане, края на договора ти? Не знам. Трябва ли ни причина?

— Може ли и аз да поканя няколко от моите приятели, за баланс?

Обади се на Ворни, която охотно прие и на брат си, който първо каза, че е зает, но след като Джес го притисна, призна, че е обещал да прекара вечерта с новата си приятелка.

— Доведи и нея. Как се казва?

— Сара — отвърна той. — Ох, добре тогава. Тя умира от нетърпение да се запознае с герой от Афганистан, така че предполагам утре ще си прекараме добре, както винаги. Бъди деликатна, моля те.

— Познаваш ме.

— Твърде добре те познавам.

Събота сутринта тя занесе на Нейт закуската с препечени филийки, кафе и вестника в леглото и се запъти към супермаркета, за да набави провизии за купона. Когато стигна на касата, установи, че заедно с чипса, гризините и безалкохолните, сред кутиите вино и бири в кутийки, е мушнала в количката и една бутилка уиски. Почти не си спомняше как го е направила, но ѝ бе твърде неловко да я върне на касиера. Когато се прибра в апартамента, я скри на дъното на един шкаф и се опита да забрави, че е там.

Няма да пия довечера — обеща си тя.

Но докато се приготвяше вечерта, се почувства необяснимо нервна от мисълта, че ще се запознае с колегите от работата на Нейт, решимостта ѝ се срива и с трепереща ръка удари няколко глътки за успокоение на стомаха. Проработи чудесно. Ворни пристигна рано — така го бяха планирали — и двете заедно дискретно обърнаха още няколко чаши.

Приятелите на Нейт бяха две двойки — Мат и Луиза, Бенджамин и Алиша и шефът на програмата по физическо възпитание — Мери, висока и стройна жена на около четиридесет години. Джес се остави да я изучат внимателно. „Хубаво е да се запозная с тайнствената жена на Нейт след толкова много време.“ „Ти ли си онова кораво момиче, което отиде на мисията в Афганистан?“ Завербува Ворни да ѝ помага при неизбежния разпит, който се движеше в диапазона от любезното „Наистина ли стана доброволка, за да отидеш там?“ до скептичното „Наистина ли трябва да носите оръжие, дори като лекари?“.

Бяха достатъчно приятни хора, но разговорите с цивилни я караха да се чувства като извънземно. Беше невъзможно да им се обясни или пък да проумеят нещо повече от най-повърхностното

обяснение на това какво наистина означава да си на караул в страна като Афганистан.

Пристигането на Джони и Сара бе извинението, което ѝ беше нужно, за да остави Ворни да отговаря на въпросите, докато Джес отвори още бутилки вино и се възползва от случая да си долее невинната чаша с кола догоре с уиски.

Сара бе високо и слабо момиче с тъмни очи и сериозен вид — доста добър контраст с едрия ѝ русокос брат, чието открито лице винаги бе готово да се разлее в шегоджийска усмивка. Джес веднага разбра, че Сара е различна от предишните гаджета на брат ѝ — не толкова фрапантна и погълната от себе си, по-уравновесена и по-внимателна към света около себе си. От тайните им усмивки и нежните му погледи на Джес ѝ стана ясно, че тази връзка бе сериозна и се радваше за брат си.

В миналото за ужас и тревога на родителите им той бе прекъснал две години поред следването си в университета и по всичко личеше, че се е насочил към робски труд за минимална заплата. Тогава с помощта на връзките на един техен чичо, той се озова в една адвокатска кантора като системен администратор. Шефът оцени потенциала му, изпрати го на няколко обучения и го повиши два пъти. На това се дължеше успехът му, както обичаше да казва майка им.

Тя никога не бе възприемала брат си като голям хубавец, но заради новото му самочувствие чертите му магически станаха по-ясно изразени, за което спомогна и факта, че поотслабна и си смени гардероба. Доста добра партия е, помисли си Джес.

Оказа се, че и Сара е учителка и купонът се раздели на клубове по интереси — преподавателската група водеше разгорещен разговор за образованието, а Джес се присъедини към Джони и Ворни, за да попушат тайно в малката градина във вътрешния двор. Далеч от зоркия поглед на Нейт, тя пиеше методично и щастливо, разказваше стари смешки, наслаждаваше се на спаринга между брат ѝ и най-добрата ѝ приятелка. Всичко вървеше чудесно.

Остатъкът от вечерта премина като светкавица, докато накрая всички се извиниха и си тръгнаха, освен Ворни, която щеше да преспи у тях, и Мат — дребен и леко плешив мъж в начална фаза на ошкембване и приятелката му, която вече спеше в спалнята. Джес и Ворни седяха на дивана с щастливо замъглени глави, като слушаха с

половин ухото хаотичния и леко пиянски разговор на момчетата за политика.

Без предупреждение Мат обърна замътения си поглед към двете жени.

— А вие, момичета от армията, какво мислите, че трябва да направим сега в Сирия? Трябва ли просто да ги оставим да се избият помежду си, докато не останат само лудите радикализирани религиозни фанатици?

Вие, момичета от армията. Как може Нейт да бъде приятел с такъв тъпанар? И на двете не им се искаше да отговорят, докато накрая Ворни заговори тихо и разумно:

— Няма правилен отговор, разбира се. Това е трагична ситуация и не мисля, че има кой знае какво, което можем да сторим, за да я разрешим, без да създадем още повече проблеми за в бъдеще.

Това би трябвало да го накара да млъкне, помисли си Джес с благодарност.

Но не беше така.

— Защо, не трябва ли да влезем там като рицар на бял кон, готови да им насадим благословения дар на мирната демокрация? Както направихме в Ирак и в Афганистан?

Това беше нарочно предизвикателство; Джес бе сигурна, че той цялата вечер бе чакал изгодния момент. Тя впи болезнено нокти в дланта си и се опита да си поеме дълбоко дъх, но усети как сякаш огромни ръце смазват дробовете ѝ. Гневът се разтече като опасен пожар по тялото ѝ, замъгли очите ѝ, парализира стомаха ѝ.

— Мат, недей — тя чу как Нейт се опита да го предупреди, но вече бе твърде късно. Един глас в главата ѝ я предупреди да спре, но тя лесно го игнорира. Езикът ѝ се развърза и думите излетяха без съгласието на мозъка.

— Предполагам доста си попътувал из тези страни, говорил си с много специалисти, а?

— Джес, не мислиш ли... — Тя чу как Нейт се опита да се намеси, но тя заговори през него.

— Е, така ли е? Ходил ли си там? И ако не си, просто се чудя какво ти дава моралния авторитет да правиш прогнози за последиците от военната намеса в тези страни?

Свинските му очички гледаха безизразно, разширени от страх.

— Просто питах за мнението ви. Двама души, които са били там. Нейт се бе изправил, целият нащрек.

— Стига, Джес. Спри се. Беше хубава вечер, не я съсипвай.

— И за миг не съм си помисляла, че ни питаш за *нашето* мнение — чу тя собствения си глас, нисък и опасен. — Ти ни представяш *своето*. И си мислиш, че имаш право на мнение, от позицията на сигурната си службица на един милион километра от който и да било конфликт, сигурно никога не си говорил дори веднъж с някой иракчанин или афганистанец и със сигурност не разбираш и на йота какво се опитвахме да постигнем там. Или пък да проумееш, че добри хора, много по-добри, отколкото ти някога ще станеш, са дали живота си, за да помогнат на хората в тези страни да се освободят от потисничество. И имаш дързостта да се упражняваш на чужд гръб.

Мат се изправи неуверено на крака.

— Съжалявам, че ви обидих. Време е да си вървим.

Джес също стана. Установи, че на високите си токчета е малко по-висока от него и се почувства непобедима. Можеше да го нокаутира с един удар.

— Това ли било? Бягаш, щом някой те предизвика, така ли? — озъби се тя. — Страшен пример си за учениците. Жалък умник и всезнайко...

— СТИГА, Джес — изрева Нейт, като я хвана за ръката, издърпа я настрана, повлече я по коридора и грубо я хвърли на леглото в спалнята. Шокирана от силата му, тя не се съпротивлява и се чувства като парцалена кукла, с ръце и крака на хълбоците. Леглото още бе топло от гаджето на Мат, която се бе изпарила. От банята се чуваха стонове. Нейт тръшна вратата зад гърба си, но след миг отново я отвори и до него стоеше Ворни.

— За бога, Джес, какво се е случило тук? Определено го отвя, нали?

— Заслужаваше си го, идиотът — гневът ѝ вече стихваше.

— Не че не си права, но не трябваше да наричаш шефа на гаджето ти „жалък умник и многознайко“, колкото и да си го заслужава.

— *Шефът му?* Шефът му е онази жена, високата, Мери.

— Не, Мат е шефът му. Мери е учителката по математика.

Бесът ѝ отстъпи място на сковаващ страх.

— Този нисък дебелак е шеф на физическото? Сигурна ли си?

— Опасявам се, че да. — Ворни поклати глава. — Говорих си с него преди това. За това как се представя Нейт, колко им е ценен. Колко добре се представя футболният отбор под негово ръководство.

— Мамка му. Прецаках всичко, нали?

— Ами, ще трябва доста да се поизвиняваш, това поне е сигурно. Джес знаеше, че ще трябва доста повече от извинения.

Тя се опита да се извини, но Нейт отказа да обсъжда каквото и да било тази вечер и когато тя предложи да разчисти, той остро ѝ отговори, че не, благодаря, не му трябва помощ, че тя трябва да си легне, преди да е нанесла още щети. Той щял да спи на дивана. Точка.

На сутринта тя се протегна в леглото към него, преди да си спомни какво се бе случило. Чувстваше се отвратена от себе си. Намери го потънал в работа на кухненската маса — отбелязваше нещо в учебника.

— Нейт, много, много съжалявам за снощи. — Тя отиде зад него и го погали по врата — слабото му място.

Той я отблъсна и се завъртя на стола, Джес никога не беше виждала лицето му толкова свирепо. Нищо чудно, че беше толкова добър като учител — децата сигурно умираха от страх, като го видеха такъв, помисли си тя.

— Мисля, че ще е по-добре да седнеш — каза той.

— Ще направя кафе. — Устата ѝ бе суха, стомахът ѝ се обръщаше.

— Ти искаш ли?

Той поклати глава и се зае с учебника. Тя сложи чайника и направи чаша силно черно нес кафе. После седна на масата с лице към него.

— ОК. Нека първо си кажа монолога, моля те?

Той вдигна поглед и кимна в знак на съгласие — лицето му беше невъзмутимо, очите — черни като катран.

— Това, което казах снощи, беше напълно не на място — започна тя. — Не знам какво ме прихвана. Сякаш той нападнаше всичко, което е важно за мен, причината, заради която умря Джеймс и всички останали. Просто обезумях и думите излязоха от устата ми, без да

мисля. Наистина много съжалявам. — Тя погледна отново изражението му и очите ѝ се насълзиха. — Моля те, прости ми, Нейт. Ще се справя с това, ще стана по-добре. Обичам те.

Той въздъхна с досада.

— Много мислих за това. Цяла нощ. И стигнах до това заключение — не мога повече да понасям това, Джес. Пиенето, гнева, всичко това. Превърнала си се в човек, когото не мога да позная.

— Знам. Съжалявам.

— Непрекъснато повтаряш, че съжаляваш, но какво си направила по въпроса?

— Не пих цялата минала седмица.

— И като пи, гледай какво стана. Съжалявам, Джес, но спрях да вярвам, че искаш да се промениш. Обади ми се, когато се справиш, когато преоткриеш старата Джес.

Тя бе втрещена:

— Да не би да ми казваш, че това е краят?

Той кимна одобрително, без да я погледне в очите.

— Докато се справиш — да.

Тя едва успя да каже:

— Това не е сериозно, нали? Просто така?

Когато чу отговора му:

— Напротив, Джес. Наистина точно това искам да кажа.

Тогавя ѝ се догади. Най-накрая излезе от банята, но Нейт дори не повдигна глава.

— Когато се почувстваш по-добре, събери си нещата и си върви — каза той. — Имам работа днес.

— Но...

Той вдигна ръка като полицаи, който спира движението.

— Моля те, не искам да говоря за това. Казах ти какво мисля и няма да се карам с теб отново. Недей да правиш нещата по-болезнени, отколкото вече са. Просто си върви.

След като си събра нещата, тя се опита отново — умоляваше го, увещаваеше го. Но той бе непреклонен. „Вече съм решил“ — това бе всичко, което каза.

Пред съпротивата му и пълната му неохота да говори или да направи компромис, гневът на Джес се завърна с пълна сила — очите ѝ

се зачервиха, усети топлината отзад на врата си. Искаше да го удари, но той сякаш се усети, стана и се изправи пред нея в целия си ръст.

Тя не можеше да направи нищо повече.

— Копеле — изкрещя Джес, преди да затръшне вратата.

Позволи си да ридае чак когато се озова в безопасност, сама в казармата — отчаяни, изгарящи стонове, които сякаш никога нямаше да спрат. Тя написа есемес на Нейт с жалки извинения, но не получи отговор. Проклинаше се отново и отново — никога не бе обичала друго, както обичаше този мъж, никога не се бе доверявала на друг, никога не бе харесвала някого така, както харесваше него, никога не бе срещала друг мъж, с когото да иска да прекара остатъка от живота си. А сега, заради няколко питиета, бе пропиляла всичко.

Без Нейт животът бе изпразнен от всякакъв смисъл, от всякакво очакване, от всякаква радост.

[1] „Отлично, Джесика! Прекрасно!“ (итал.). — Бел.прев. ↑

[2] Вид болкоуспокояващо. — Бел.прев. ↑

ГЛАВА 3

Следващите няколко седмици преминаха в алкохолна мъгла. Джес извърещаше поглед от огледала и бързо подминаваше витрините, за да не гледа тъмните сенки под очите си, изпитото си лице, свитите си рамене и прегърбената си стойка — една жена, която изглеждаше преждевременно остаряла. Убеди свой приятел лекар да ѝ предпише успокоителни и по настояване на Ворни дори се записа за консултация при лекар, но се уплаши в последната минута.

— Не мога да стоя там като идиот и да се оплаквам как съм загубила любовта на живота си — призна тя, — след като много добре знам какво трябва да направя.

Никой, освен Ворни не знаеше какво се е случило между Джес и Нейт. Когато майка ѝ я попита, тя я излъга, че двамата са много заети и трудно намират време да са заедно. Успя да изкара няколко дни без алкохол и окуражена от успеха си му звънеша и му пишеше есемеси, за да му съобщи добрата новина. Но той все не отговаряше и решимостта ѝ отслабна. Наливайки си още една голяма чаша, си казваше:

— Какъв смисъл има да се самонаказвам още повече, щом той очевидно не ме иска, независимо какво правя?

Нищо не можеше да я развесели. Дните ставаха по-дълги, слънцето ставаше по-топло, голите клони на дърветата в гарнизона се обагриха в зелено и скоро щяха да цъфнат. Кръговите кръстовища в града се покриха с жълти нарциси, но от настъпването на пролетта тя се чувстваше още по-унила. Трябваше да планира сватбата си, да очаква с нетърпение новия си живот. Вместо това отново бе сама, прекарваше повечето си вечери заключена в стаята си в казармата с бутилка в ръка, неспособна да се изправи лице в лице със света.

Ужасяваше се от уволнението си от армията. Без Нейт животът ѝ вече бе празен и безсмислен, а сега щеше да каже „сбогом“ и на приятелите си, които бе започнала да чувства като свое семейство. Дори плахо обмисляше да поиска отмяна на уволнението, но бе твърде горда, за да признае, че това може да е било грешка, а моментът

приближаваше неумолимо. Най-накрая настъпи денят на купона по случай уволнението. Джес пи толкова много през деня, че не помнеше нищо след девет часа вечерта, а на следващия ден откри драскотини и натъртвания по цялото си тяло, включително насинено око. Не можеше да понесе мисълта да попита Ворни какво се бе случило. Възстановяването от махмурлука ѝ отне два дена, през които бе отвратена от себе си.

След това само за една седмица се случиха три хубави неща.

Първо — Джес забеляза, че успокоителните най-сетне започнаха да действат; чувстваше се по-спокойна — нещо непознато от месеци насам, дори по-лекомислена и дистанцирана от действителността. Опита се да спре пиенето, като го ограничи до вечерите. Кошмарите сякаш станаха по-спорадични и не толкова крайни. Поглеждайки назад, тя осъзна, че не е изпитвала пристъп на гняв от поне две седмици. Дори Ворни забеляза колко по-щастлива е Джес:

— По-добре внимавай да не те уловя как се смееш — шегуваше се Ворни.

Във вторник пристигна потвърждението, че Ворни и още един медик — Хетс, — които оставаха в армията, щяха да бъдат разквартирувани в града поне още шест месеца. Това означаваше, че тримата могат да напуснат казармата и заедно да си наемат жилище. В седем часа на следващата вечер вече си бяха намерили перфектното място — малка викторианска къща близо до медицинския център на гарнизона — и празнуваха в кръчмата зад ъгъла, — класически бар с дървен под и лепкави маси, жълтеникави буркани с мариновани сварени яйца и прашни пакети свински пръжки — единствената храна, която се предлагаше. Къщата бе старомодно обзаведена и доста изхабена, но леглата бяха удобни, а кухнята — чиста и модерна. Нанесоха се на следващия ден.

В четвъртък тя позвъни на местната спешна помощ, за да провери дали имат вакантни работни места и я поканиха на предварителен изпит. Тя прекара уикенда в трескаво зубрене на актуалните техники на Националната служба по здравеопазване и това изглежда проработи, защото ѝ се обадиха по телефона да ѝ предложат работа на следващия ден. Щеше да започне като асистент в бърза помощ за първите три месеца преди да положи изпитите отново, защото от службата се притесняваха, че знанията ѝ са с три години

назад. Работата беше за по-малко пари, но някак си бе облекчение, че не ѝ възложиха пълни отговорности още от първия ден.

Първите няколко смени минаха в мъгла от нови лица и цяла енциклопедия от неща, които трябваше да запомни, но колегите ѝ от НСЗ бяха толкова приятелски настроени и приветливи, че се чудеше защо изобщо се тревожи. Те бяха заинтригувани да научат за преживяванията ѝ в Афганистан, особено за техническите аспекти на овладяването на сериозни травми, кръвотечения и наранявания на крайници с помощта единствено на екипировка, която може да се носи в раница на гръб. Тя се радваше на сърдечния им интерес и възхищение и с удоволствие споделяше опита си с хора, които наистина разбираха и имаха желание да учат.

Една вечер тя се озова в една смяна с Джанин — запаснячка от военновъздушните сили, която бе прекарала три месеца в хеликоптери, превозващи ранени до Кемп Бастион. В кратките почивки те си разказваха истории за живота в пустинята и виждаха нещата от другата гледна точка — нещо, което никога не им се бе случвало преди. Джес смяташе, че екипите на MERT^[1] са смели и отдадени на работата си, но надменни и изпитваше почти първична завист от факта, че всяка вечер са взимали студен душ.

А Джанин сподели, че изпитвала страхопочитание от медиците на фронтовата линия и се чудела как оцеляват при екстремните условия, в които живеят и работят. Единственият ѝ истински контакт с тях бе сред суматохата на неотложната евакуация по спешност, когато ѝ се бяха сторили безцеремонни и нахакани в отчаяните си опити да се уверят, че другарите им са качени благополучно в хеликоптера възможно най-бързо.

Повечето смени бяха натоварени от начало до край така, че Джес не намираще време да пие, освен „лекарството“ си преди лягане. А и имаше толкова много за учене, че падаше в леглото изтощена в края на всеки ден и обикновено успяваше да спи, без да сънува кошмари. Вече бе изминал цял месец, откакто за последен път опита да се свърже с него, но сега се почувства достатъчно силна, за да пробва отново.

— Здравей, Нейт — написа му по електронната поща. — Как си? Аз съм добре, като изключим, че ми липсваш много. От седмици не съм била по-щастлива и наистина харесвам работата. Спрях да пия, освен когато излизам с приятели, и спя добре, което е огромна

промяна. Много по-търпелива съм и не мога да си спомня последния път, когато ми избиха чавиите. Още те обичам, Нейт. Може ли да се видим? Целувки, Джес.

Онзи първи път се видяха на неутрален терен — в една кръчма близо до гарата на „Ливърпул Стрийт“.

Докато Джес го чакаше, отпивайки от колата си, тя наблюдаваше шумните типове от Ситито и изпита някаква симпатия. Те бяха препълнени с адреналина от изтъргуваните милиони и имаха само няколко часа „време за декомпресия“, преди да хванат влака обратно към тихия живот в предградията. Понякога и тя се чувстваше така в края на напрегната смяна.

В началото едва позна Нейт. Растите ги нямаше — мястото им бе заето от къси черни къдрици. Дали това бе някаква декларация, символ на ново начало без нея? Той я забеляза и цялото му лице светна от меката усмивка, която те караше да се чувстваш така сякаш някой е запалил лампите.

— Да, подстригах ги — каза той и потърка главата си. — Получих и работата.

— Каква работа?

— Шеф на спорта. Мат напуска.

Сърцето ѝ се разтуптя още по-силно.

— Поздравления, Нейт. — Тя докосна ръката му, а той не я отдръпна.

Няколкото часа, за които се бяха разбрали, минаха твърде бързо. Сбогуването им бе странно официално, с въздушни целувки, сякаш бяха непознати. Но това бе начало, си каза Джес, ще я карат лека-полека. Планираха да хапнат заедно следващата седмица, когато тя имаше няколко почивни дни. Джес започна да се надява.

Въпреки че при всяко спешно обаждане за линейката адреналинът ѝ се качваше, а сърцето ѝ започваше да бие лудо, през по-голямата част от смените им се занимаваха с неспешни случаи. Седем от десет „повиквания“ бяха за възрастни хора, повечето от тях — редовни пациенти. Харесваше ѝ как лицата им просветваха, когато пристигнеше екипът, неподправеното облекчение, което разкриваше цветът по бузите им; възхищаваше се на стоическата им смелост и скромност. Не можеше да изброи колко много пъти чу фразата „Съжалявам, че толкова ви досаждам, скъпа“.

С радост им запарваше чаша силен подсладен чай, разменяше по някоя дума за успокоение или в непринуден разговор слушаше разказите им и бе доволна, че прави нещо полезно. Много от тях не се нуждаеха от болнично лечение — просто трябваше да се уверят, че ще ги посети участъковата сестра или че болногледачът им ще наминава по-често. Екипът опозна някои от старците толкова добре, че когато се случеше нещо по-сериозно и трябваше да ги приемат в болница, тя мислеше за тях, чудейки се дали състоянието им подобряват. Ако научеше, че някой е починал, я изпълваше искрена скръб.

В края на повечето дни тя се чувстваше повече като социален работник, отколкото като отзивчив медик. По дяволите, нелепо е, каза си тя, че никой не си дава труда да оправи системата и трябва спешната помощ да се занимава и с това. Колегите ѝ сякаш никога не се оплакваха от това — вероятно бяха приели, че нищо няма да се промени, — но тя се гневеше: защо да не може държавата да осигури на възрастните и болнави хора достатъчно помощ, за да живеят достойно в собствените си домове; защо обществото очевидно си измиваше ръцете с тях? Понякога научаваха, че има някой син или дъщеря, които живеят на близко разстояние с кола, но не са посещавали родителите си със седмици. Какво си мислеха те? Не знаеха ли, че възрастните им родители са отчаяно самотни, но твърде горди, за да поискат помощ, или просто не им пукаше?

Онези, които им губеха времето, бяха далеч по-голямо предизвикателство. Разбира се, тя изслушваше разказите им, повикванията за счупени нокти или ужилвания от оса — хора, които се бяха научили да надхитрят категориите за спешност и описваха всяка ситуация като „застрашаваща живота“, въпреки че далеч не бе така.

Когато се сблъскаше с някой дебелак на средна възраст, който настояваше да получи спешно лечение за навехнат глезен или пък някоя жена, която не можеше да си спомни дали си е взела противозачатъчното, Джес усещаше как у нея се надига старият гняв, как гаденето започва да кипи в стомаха ѝ.

— Как успяваш да изкараш цял ден, без да шамаросаш някоя такава? — попита тя своя колега Дейв — стабилен и състрадателен възрастен човек, след като излязоха от местопроизшествието на някакво незначително изгаряне на фурната. Жената бе силно

притеснена, че ще ѝ остане белег и настояваше да я види козметичен хирург. Дейв бе останал възхитително твърд.

— Понякога всички така се чувстваме — каза той. — Просто се дистанцирай малко. Кажим им, че ти трябва няколко минути насаме, излез навън и дишай дълбоко. Работи чудесно.

Най-лошите смени бяха петък и събота вечер, когато цели тълпи иначе чувствителни и интелигентни млади хора, които през останалото време вероятно живееха прилично и хрисимо, сякаш изпадаха в колективно безумие, взимаха наркотици, напиваха се до безсъзнание и се млатеха.

Първоначално Джес успяваше да впрегне състраданието си и да види себе си във всеки от тях. „Ето ме мен самата само преди няколко месеца“ — казваше си тя, когато например помагаше на една пияна млада жена, попаднала в женски бой и сдобила се с незначителни драскотини по лицето. В крайна сметка успя да я убеди да се прибира и да я качи на такси. Когато някакъв младеж я удари, докато се опитваше да прегледа ръката му, с която току-що бе строшил един прозорец, тя си припомни ужасните последици от собствения си пиянски гняв и как ѝ идваше да удря всичко и всеки около себе си.

Но най-често не изпитваше никаква симпатия. Имаха ли тези хора някаква представа колко време и колко пари на данъкоплатците прахосваха? Ами ако трябваше да плащат лечението, което получаваха — щеше ли това да промени нещо? Тези среднощни пиянски пиршества бяха изгодни единствено за производителите на алкохол и съдържателите на кръчми — мислеше си тя с ожесточение. Дали не трябва и тях да ги накарат да плащат?

Една събота вечер през август, когато задушаващата жегла бе изкарала тълпите от баровете навън по улиците, Джес откачи. Полицаяте ги бяха помолили да помогнат на една полугола млада жена, намерена в безсъзнание в канавката, докато другите отидоха на повикване за някакъв по-сериозно ранен и оставиха Джес да се погрижи за момичето. Когато коленичи, за да я прегледа, един едър мъж с щръкнало под ризата бирено коремче се заклатушка неуверено през улицата към тях като псуваше и крещеше.

— Остави я, тъпа кучко — извика той, залитайки все по-близо.

— Просто се дръпнете назад, сър, моля ви — помоли любезно Джес, доволна от себе си, че отказа да се поддаде на обидата.

— Шибай се — каза мъжът, като се приближи няколко крачки. За миг сякаш се спря и утихна, така че Джес отново се концентрира върху жената. После забеляза с периферното си зрение, че мъжът ровичкаше ципа на панталона си и преди тя да разбере какво се случва, двете с младата жена бяха измокрени от отвратително воняща пикня.

— По дяволите, какво е това? — извика тя, безсилна да устои на беса си. Пред очите ѝ падна червена пелена и целият ѝ здрав разум сякаш се изпари. Вместо да напусне местопроизшествието и да повика помощ, както бе обучена, единствената ѝ мисъл бе да го спре да опикава клетата жена. Тя се нахвърли върху него, опитвайки се да го завърти, като го буташе по рамото. Въпреки че беше пиян, той не отстъпи — пикнята вече се стичаше по панталоните му и я пръскаше в краката.

— Пробвай пак, кучко — каза той, смеейки се в лицето ѝ и смърдящ на бира.

— Копеле. — Тя щеше да го блъсне отново, когато чу вика на Дейв.

— Назад, Джес.

— Тоя пикае върху нас.

— Назад. Веднага. Върни се в линейката и се изчисти. Стой там, докато се върна.

Тя се оттегли, докато гневът ѝ стихваше. Гадеше ѝ се и я беше срам, докато чакаше в линейката, овоняна на пикня.

— Съжалявам, Дейв — каза тя, когато той се върна. — Беше адски гадно. Просто обезумях. Как е момичето?

— Дойде на себе си и я качихме на такси. Полицайте го арестуваха за тормоз и насилие. С нетърпение чакам полицейския доклад: „използвано оръжие — струя зловонна пикня“. Сигурно ще им е за пръв път.

— Благодаря за съчувствието — каза тя, като едва успя да се усмихне.

Дейв включи двигателя и потеглиха.

— По-добре да се прибираме в пункта, за да се преоблечеш. — След малко продължи: — По принцип, трябва да те докладвам, нали знаеш?

Тя застина и затаи дъх.

Той въздъхна.

— Но днес имахме адски гадна вечер и ти бе провокирана сериозно, така че този път ще си затрая.

Джес прекара следващите няколко дни в зубрене за изпитите, до които оставаха само няколко седмици — анатомия, физиология, кардиология, фармакология. Преди ученето винаги ѝ беше леко, но тези дни с мъка запомняше факти, жизненоважна информация като дозировки на лекарства на килограм за деца; точното положение на иглата за изпълване на белия дроб с въздух при компресия на гръдния кош; резултата от теста АПГАР^[2] за новородени.

Една сутрин, докато взимаше успокоителното си, ѝ стана ясно. Може би лекарството влияеше на способността ѝ да запомня факти? Вече се чувстваше добре; определено не се нуждаеше от хапчетата. Прибра опаковката в нощното шкафче. „Ще видя как ще се почувствам следващите няколко дни“ — помисли си тя.

Това сякаш проработи — взе си изпитите блестящо. Нейт я заведе на вечеря, за да го отпразнуват и накрая се озоваха в апартамента му за първи път след купона. Започнаха плахо, като се обикаляха предпазливо, докато той правеше кафе, а тя се мотаеше наоколо, за да види какво се бе променило. Търсеше следи от живота, който бе водил без нея през последните месеци.

Но това си бе същата стара ергенска квартира със счупените щори, с препълненото кошче за боклук, с дискове и електронни игри, пръснати около огромния телевизор. В шкафчето в банята намери крем за бръснене, дезодорант, познатия му одеколон и опаковка парацетамол, но за нейно облекчение нямаше следи от женско присъствие.

Предпазливостта им продължи до последната глътка кафе, когато се целунаха за първи път както трябва и след това уикендът продължи в наваксване на пропуснатото време. Излизаха от спалнята само, за да хапнат и да погледат малко телевизия. Нейт си обличаше анцуга от време на време, за да купи храна и вино. Сипваше ѝ без разпитващи погледи, а тя си наложи максимум от две чаши — този уикенд бе твърде ценен, за да го съсипва.

Джес знаеше, че трябва да изчака той да го каже, но копнееше да ѝ вдъхне увереност, отново да говорят за съвместното им бъдещето.

Чак в неделя вечерта, докато тя се приготвяше да си ходи, той най-сетне каза:

— Мисля, че отново всичко е ОК, Джес. А ти?

— Божичко, обожавам като си толкова романтичен — засмя се тя и го прегърна. — Но „ОК“ ме устройва засега.

Всичко започна като съвсем нормална смяна — от шест сутринта до шест вечерта в линейката с Дейв и новата асистентка — едно сладко хлапе на име Ема. Беше ветровит ден с купести облаци, които приличаха на фантастични замъци в небето. Ема отбеляза какъв късмет имаха, че пътуват извън града сред красотата на есенните цветове, а Джес и Дейв се съгласиха.

Още преди да е станало време за кафе, вече бяха минали през четири повиквания, включително един от обичайните им пациенти — старец на име Бърт, който имаше сладкодумен папагал, който обичаше да говори мръсотии. Бърт бе паднал, докато отива към тоалетната, така че го прегледаха, почистиха го и зачакаха пристигането на участъковата сестра, докато папагалът ругаше от клетката си: „Извадете ме оттук, шибаняци“. Граченето му се редуваше с вечния рефрен „тъп дърт урод, тъп дърт урод“. Ема се кикотеше, а Джес и Дейв просто не му обръщаха внимание. Бяха го чували да говори далеч по-големи мръсотии.

— Да се надяваме, че ще имаме прилична почивка — каза Дейв с повече надежда, отколкото действително очакване за такава, когато пристигнаха в пункта. Както обикновено, точно бяха седнали, когато ги повикаха отново: „Спешен случай. «Хай Стрийт». Двама в опасност за живота, двама леко ранени. Полиция на местопроизшествието.“

Джес усети желанието прилив на адреналин, по-силен от кофеина, докато се качваха обратно в линейката и чу познатия вой на сирената. Инцидентът беше само на десет минути разстояние, но заради внезапния порой движението стана още по-кошмарно от обичайно — на шофьорите им трябваше цяла вечност да се отместят встрани и да им дадат път. Когато стигнаха до светофара на „Хай Стрийт“, всичко бе задръстено. Дейв пусна на няколко пъти сирената, но нищо не се промени — никой не помръдна. В далечината се виждаха сините светлини на патрулката.

— Вземете раниците и бегом — извика Дейв. — Аз ще дойда веднага щом мога.

Още валеше обилно, докато тичаха по хлъзгавата настилка. Губя форма — помисли си Джес; в миналото беше тичала без проблем на много по-дълги разстояния с военната раница на гръб. Пробиха си път през тълпата зяпачи с чадъри до мястото на касапницата — очевидно една кола се бе качила на тесния тротоар и бе ударила двама души, които сега лежах на земята. Шофьорът бе много възрастен мъж с преbledняло лице и още стоеше зад волана, а встрани до предните колела имаше обърната детска количка. Джес започна да се оглежда трескаво, за да види къде ли е детето и накрая го откри невредимо в прегръдките на една полицайка.

Отдясно полицай правеше изкуствено дишане на момиче, чието лице вече бе посивяло, с онзи празен поглед на умиращ човек.

Когато се приближи, той поклати зловещо глава и кимна в другата посока към една разбита витрина зад колата.

— Вътре има един ранен, който се нуждае от помощ.

— Аз ще го поема, а ти се заеми с нея — каза тя на Ема.

Сред натрошените стъкла лежеше млад мъж и стенеше тихо — в краката му имаше голяма червена локва, която дъждът размиваше по тротоара. Докато се приближаваше към него, стомахът ѝ се обърна при ужасяващата металическа миризма на кръв и страх. Първо си помисли, че кракът му е сгънат под тялото, но стомахът ѝ се надигна отново, още по-силно, когато видя, че долната част на крака липсваше напълно.

Спри да мислиш. По-бързо, няма време за губене. Прехвърляше наум списъка като мантра — критична загуба на кръв, въздух, дишане, кръвообращение.

Почти без да забелязва кръвта и стъклата, тя коленичи, отвори аптечката и грабна турникет. „Казвам се Джес и съм парамедик — каза тя. — Малко ще те заболи. Просто стой там, ще те откараме в болницата веднага щом можем.“ Тя стегна бинта бързо точно над коляното и с удовлетворение видя, че пулсиращата струя кръв отслабва.

Когато вдигна за миг глава, търсейки Дейв, забеляза глезен и стъпало на няколко метра, до кофата за боклук. Приличаха на части от изхвърлен манекен, още с чорапа и маратонката, от онези платнените,

червени на цвят, с каквито понякога ходеше Нейт. Тя тикна превръзка в ръцете на една жена на средна възраст, която стоеше наблизно. „Това е наистина важно — каза ѝ тя настойчиво. — Вземете онзи крак, увийте го и го сложете някъде на студено. Веднага намерете магазин с хладилник за напитки или фризер за сладолед.“

Очите на ранения бяха истински водовъртеж от паника и страх. Дори бледността не скриваше изваяните му черти — красив млад мъж, двайсетина и няколко годишен, имаше цял един живот пред себе си. Като Джеймс. Като Скот. Започна да мисли за това — той приличаше малко на Скоти, с русолявата си коса и луничавия си нос. Дишаше бързо и накъсано — дихателните му пътища не бяха запушени. Тя бързо му премери пулса. Беше слаб, но поне го имаше.

Въздух — да, дишане — добре към зле, кръвообращение — същото. Къде, по дяволите, е Дейв?

Чак когато понечи да покрие края на откъснатия крак, тя загуби кураж. По разкъсаните краища на пищялната кост и фибулата блестяха потресаващи розово-бели бисерчета на фона на кървавата каша от кожа и плът, като бут месо, накълцан от луд месар.

Сякаш никога не бе виждала подобна рана преди това, а всъщност бе виждала такива твърде много пъти в жегата и пясъка на пустинята. Тя грабна една опаковка бинтове, но когато понечи да повдигне крака му, той отново започна да скимти, а после нададе ужасяващ, дълъг и силен вой. Главата ѝ започна да се върти. Този звук, този първичен животински звук на агонизиращ човек, който я пронизваше в червата — същият звук, който издаваше Скоти, докато тя се бореше с всички сили да му спаси живота през онзи ден.

Овладей се, Джес. Недей да мислиш. Омотай крака и му сложи морфин. Извади го от агонията му.

Но колкото и да се опитваше да го отблъсне, лицето на Скот плуваше пред очите ѝ. Стенанията на младия мъж бяха стоновете на Скоти.

Беше първият ѝ пешеходец патрул в пустинята, сърцето ѝ биеше лудо от ужас и от тежестта на лекарската раница — двадесет и пет килограма, колкото тежи осемгодишно дете — и на собствената ѝ бронезилетка. Главата ѝ беше завряла под каската, докато групата внимателно заобиколи края на селото в свирепата жегата. Никой не обелваше дума, докато търсачът се придвижваше напред, замитайки

пясъка с детектора с дългата дръжка, за да провери за импровизирани взривни устройства, а човекът зад него маркираше границите на проверената зона със спрей. Всички други оглеждаха пейзажа за знаци, купчина камъни, тел или парче счупено стъкло, което може да е останало като таен сигнал, белег за наличието на бомба или пък нещо, което да ги отклони от пътя им към минирана зона.

Усещаха, че талибаните са наблизко, че ги наблюдават и изчакват, защото мястото бе безлюдно. Селяните се криеха по домовете си, дори кучетата се бяха изпокрили. Врагът никога не би се показал и много добре знаеше, че съюзническите войници не могат да изстрелят и един куршум, ако първо не стрелят по тях. Напрежението бе почти непоносимо.

И тогава се чу оглушителен гръм. Джес се завъртя и видя гейзер от пръст, който изригна до патрулиращия, точно там, откъдето бяха минали. Сигурно някой е стъпил няколко сантиметра извън проверената зона — ето толкова бе нужно. Писъци от болка разцепиха въздуха. Тя се обърна и се опита да се затича, затруднена от тежката си раница и бронезилетката, почти оглушала от крясъците в слушалката. „Лекар! Лекар! Ранени. Трима ранени.“ Беше досущ като на ученията, само че на живо. Сякаш всичко се движеше на забавен каданс.

Чу как Ворни пухти отзад и след като облакът прах и пръст се уталожи, сцената се показа с почти сюрреалистична яснота. Капитан Джоунс лежеше до ямата от взрива и псуваше гръмогласно, стиснал дясната си ръка и целият покрит в мръсотия. Щом псува, поне е жив — помисли си Джес. Един друг войник седеше, захлупил лице в ръцете си. Ворни се спря, за да види дали той е добре, а Джес тромаво се запъти към капитана.

— Аз съм добре, отиди ето там — извика той, като жестикулираше нетърпеливо към ямата. — Това е Скот.

Фигурата бе почти напълно затулена от прахта и нападалите след взрива камъни, но когато войникът вдигна глава и нададе дълъг и ужасяващ вой, ехото му проехтя от кирпичените стени зад нея, преминавайки през цялото ѝ тяло.

Тя не се плъзна, а направо падна надолу по стръмния склон в ямата, изправи се и тогава видя колко ужасни са раните му. Писъците и изобилните псувни със сигурност бяха знак, че все още е жив, но и двата му крака под коляното липсваха — бяха се изпарили от

експлозията. Тя знаеше, че селските кучета щяха да дойдат за мършата.

Земята около тялото му вече бе оцветена в червено от кръвта, която шуртеше от кашата от плът и кости на мястото, където преди бяха краката му. Разполагаше със секунди, за да му спаси живота. Тя извади два турникета от ръкава си, където стояха за спешни случаи, и с толкова треперещи ръце, че едва държеше лентата, успя да пристегне всеки крак над коляното. Погледна лицето му — бледо като пясъка, който го покриваше. Дори през предпазните му очила Джес виждаше паниката в очите му, които се стрелкаха наляво-надясно, мъчейки се да се фокусират.

— Дръж се, Скоти — каза тя. — Ще те оправим.

— Джес. Благодаря на Бога, че си ти — простена той, стиснал зъби. — Просто ми спаси шибания живот, моля те. Прибери ме вкъщи. Моля те.

— Не се тревожи, ще издържиш — каза тя, опитвайки се да убеди колкото него, толкова и себе си.

Ворни се спусна надолу по склона, за да се присъедини към Джес и двете се заловиха за работа — увиваха раздробената плът с превръзки, като не спираха да говорят на Скоти и да се опитват да го успокоят.

— Почти сме готови. MERT пътуват насам. Ще те измъкнем оттук. Дръж се. Ще се справиш.

Ворни сложи система в едната му ръка и вдигна банката нависоко, като я стискаше, за да влее животоспасяващата течност във вените на Скоти, а Джес извади автоматична спринцовка с морфин и му сложи голяма доза в мускула на свивката на другата ръка.

— Това е, Скоти. Когато се събудиш, ще си в Бастион — каза тя, докато воят му преминаваше в стонове.

Капитан Джоунс се бе изправил на крака, но беше много блед и внимателно придържаше ръката си, а другият войник, Маквей бе в шок, оглушал, но иначе невредим. Намериха място за кацане точно до кафявото поле с макове на края на селото. Хеликоптерът описваше кръгове и тъкмо щеше да се приземи, а тя преминаваше през нивата зад носилката, понесла на гръб раницата на Скоти, когато започна стрелбата. Нямаше прикритие и куршумите като че ли идваха и от двете страни.

Тя залегна, проклинайки забавянето, което можеше да струва живота на Скоти след всичко, което бяха направили, за да го спасят. Но когато хеликоптерът обърна курса си и не се приземи, а стрелбата продължаваше без очевиден отговор от тяхна страна, тя осъзна, че не само животът на Скоти е в опасност. Куршумите можеха да пробият крехките кафяви стебла на маковете всеки момент. Приливът на адреналин, който я държеше, докато работеха върху Скоти, се разсейваше и тя започна да се паникьосва. Точно тогава видя червения мак.

— За бога, Джес, на какво, по дяволите, си играеш?

Викът на Дейв близо до ухото ѝ я върна моментално под проливния дъжд на „Хай Стрийт“ — оцветената в сиво и червено сцена, миризмата на кръв, стоновете на младежа, раздробения му крайник в ръцете ѝ. Тя нямаше абсолютно никаква представа от колко време стоеше коленичила там.

— Нека го поема аз — изръмжа Дейв. Хвана крака и безцеремонно я избута настрани. — Дай на клетника малко морфин. За бога, сложи му системата и му влей малко течност.

Тя се завърна в настоящето, изправи се и взе раницата. През строшената витрина на магазина виждаше купища месо, дроб, наденици, агнешки пържоли, оскубани пилета — всичко бе покрито със счупени стъкла. В центъра стоеше един голям цял агнешки бут с отрязаната част към нея — добре отрязана версия на крака на младежа. Както и на краката на Скоти след взрива.

Тя се насили да отвърне очи, търсейки раницата за спринцовка с морфин.

— Ще ти сложа нещо за болките — каза тя, приклепнала до главата му. Но когато погледна лицето му, видя, че си е заминал, забелил очи, с мъртвешки посивяла кожа.

Тя разтърси рамото му.

— Не умирай — извика Джес и го разтърси още по-силно. Притисна врата му с пръст.

— Няма пулс, Дейв. За бога, той няма пулс. — Тя разкъса сакото и ризата му и притисна помпата за сърдечен масаж към гърдите му.

— Сърцето му е спряло.

— Аз ще подам въздух — изкрещя Дейв. — Започни сърдечен масаж, веднага.

Не, не, не, не, не — мърмореше си Джес в ритъм с помпанията върху гърдите му, като някаква мантра. Не може да бъде, не може да бъде. Останалата част от света изчезна и единственото, което имаше значение, бе броенето на висок глас на помпанията — едно, две, три, четири, пет, шест, седем, осем, девет. Осемдесет до сто помпания за минута в продължение на две минути. Сега Дейв вкарваше въздух в дробовете му от банката — дванадесет вдишвания в минута. Ако продължаваме така, той ще се върне — казваше си тя, — виждала съм да става, докато можем да го поддържаме.

Ема се върна и я смени за малко точно, когато мускулите на ръцете ѝ сякаш щяха да рухнат от изтощение; после двете се редуваха в продължение на часове — така поне ѝ се струваше, докато го натоварваха на линейката, докато караха с бясна скорост до болницата, дори на носилката в спешното отделение.

Лекарите обявиха, че и двамата са починали на път за болницата. Бяха младите родители на бебето. Старецът, който бе изгубил контрол върху колата и се бе врязал в тротоара с 65 километра в час, бе напълно невредим.

Когато се върнаха в пункта за бърза помощ, Дейв я попита:

— Искаш ли чай?

Тя кимна и го последва в кухнята — беше толкова втрещена, че почти не забелязваше какво има наоколо, струваше ѝ се странно, че изобщо е в състояние да диша или да мести единия си крак пред другия. Той сложи пред нея чаша топъл подсладен чай, но когато Джес я взе, ръцете ѝ затрепериха толкова силно, че го разля върху униформата си.

Той нежно сложи ръка на рамото ѝ.

— На всички ни се случва, нали знаеш — каза той дружелюбно.

Тя поклати енергично глава.

— Не, не ни се случва на всички, не и по този начин. Видя ме, Дейв. Отново откачих. Някакво връщане в миналото. Бог знае колко ли време е минало, преди да дойдеш и да поемеш нещата.

— Няколко секунди, сигурен съм. Освен това вече бе овладяла кървенето му.

— Но ако не беше забавянето, всичко можеше да е различно...

Тази мисъл просто бе твърде чудовищна и ужасяваща, почти не можеше да мисли трезво.

След дълга пауза Дейв каза:

— Мисля, че трябва да си починеш за няколко дни. Защо не помолиш Франк?

— О, господи, не мога да погледна Франк в лицето точно сега.

— Искаш ли аз да го помоля вместо теб?

Тя кимна в знак на съгласие.

— Добре. Мисля, че трябва да поговориш с някого, но не днес. Сега за теб е най-добре да се прибереш право вкъщи, да хапнеш нещо и да изпиеш няколко чаши вино. Опитай се да мислиш за нещо друго. Ще ти напиша есемес, за да знаеш какво казва Франк.

Именно този най-обикновен акт на нежност и разбиране отприщи бента, отваряйки вратата на целия ужас, на цялата вина и на целия срам. Тя се разрида с дълги агонизиращи вопли, които сякаш изсмукваха целия въздух от дробовете ѝ. Дейв я прегърна с една ръка и тя подпря глава на топлото му широко рамо, докато риданията ѝ утихнаха.

[1] Medical Emergency Response Team (англ.). — Медицински екип за спешно реагиране. — Бел.прев. ↑

[2] Тестът изследва общото състояние на новороденото. Включва оценка на цвета на кожата, пулса, рефлексите, мускулния тонус и дишането. — Бел.прев. ↑

ГЛАВА 4

Изпита облекчение, когато видя баща си на паркинга на гарата, защото той не задаваше прекалено много въпроси; след тежкото рандеву с бутилката уиски тя се чувстваше особено крехка.

Когато се прибра в апартамента предния ден, тя го завари пуст и си спомни, че Ворни и Хетс бяха заминали на учение за две седмици. Тя се строполи на дивана и зариде — безутешно и отчаяно й се искаше да поговори с някого. Защо ги нямаше, точно когато най-много се нуждаеше от тях? Помисли да се обади на Нейт, но реши, че не може да му стоварва проблемите си, още не. След известно време тя избърса очите си и започна да ходи из апартамента, чудейки се какво да прави със себе си. После неохотно набра номера на родителите си.

— Имам няколко дни неочакван отпуск, мамо. Може ли да дойда при вас?

— Разбира се, скъпа. Добре ли си?

— Горе-долу. Ще говорим утре, става ли? Ще пристигна с влака в пет часа. Може ли някой да дойде да ме вземе?

Докато вървяха към къщата, майка й стоеше на прага с кучето Мили — и двете я гледаха изпитателно. Защо неочакван отпуск? Защо не го прекара с Нейт? Разбира се, майка й бе твърде умна, за да попита директно. Джес сама щеше да си каже всички проблеми, когато му дойдеше времето. Винаги така ставаше.

— Как върви?

— Добре, благодаря. Радвам се, че съм тук.

— Изглеждаш ми бледа, мила. Добре ли ти е?

— Просто съм изтощена. Имах тежка седмица.

Истината бе, че в момента не чувстваше нищо — само вцепенение и объркване. През целия си пълнолетен живот се бе трудила, за да стане медик, бе изкарала обучението и после работи като медик. Искаше да промени нещо, да спасява живота на хора и в повечето случаи това й харесваше. До вчера бе решена да прекара

остатъка от живота си, правейки това, просто не можеше да си представи друг вид кариера.

Но някак цялата тази сигурност сега бе изчезнала, отмита като кръвта на клетия младеж на онзи мрачен тротоар. Тя бе нарушила обещанието, което даде на Джеймс, клетвата да не допуска никой да умре заради забавено спиране на загубата на кръв.

Бъдещето ѝ се струваше опасно като подвижни пясъци, не можеше да разчита на него. Снощи при дългото си общуване с бутилката тя спореше със себе си, понякога на глас, като логичният и спокоен глас на разума се бореше да бъде чут, докато инстинктът ѝ сякаш крещеше:

Ти си добър медик, имаш добро образование, голям опит. Променила си нещо, дори си спасявала живота на хора.

Не успях да спася живота им. Провалих се с този млад мъж. Ударих онзи идиот на улицата.

Просто лош късмет, ще го превъзмогнеш.

Не е това. Повече не мога да си имам доверие — прииждащите спомени, гнева. Не удържах обещанието си към Джеймс.

Това са само две произшествия за четири месеца, Джес.

Аз съм опасна за пациентите. Нямам увереност. При мисълта, че ще се върна обратно на работа, се паникьосвам и ми се гади.

Можеш да потърсиш помощ, може би психотерапия? Така ще се справиш.

Искам ли да се подложа на всичките тъпотии със самоанализа? И не знам дали наистина искам да съм на линия всеки ден.

ОК, щом е така, зарежи си работата на медик. Но трябва някак да си изкарваш хляба. Какво друго ще правиш?

О, за бога, ето за това става дума. Какво друго мога да правя? Нищо друго.

Спорът продължи в главата ѝ, докато накрая заспа с дрехите на дивана.

Джес бе предвидила да се разхожда с майка си по плажа, да седнат на дюните — неутрално и безпристрастно място за разговори, защото човек естествено седеше и гледаше напред, очите бяха вперени в морето и хоризонта, а не в събеседника. Никога не можа да разбере напълно защо така ѝ беше по-лесно да бъде откровена със себе си, но винаги работеше.

Припомни си дните и нощите на тийнейджърско черногледство, когато се втурваше към морето и си изплакваше очите заради някой пъпчив младеж, който не го заслужаваше, или пък как прекарваше часове с най-добрата си приятелка, бистрейки всяка подробност от последните им авантюри — въображаеми или истински. Независимо дали беше сама, или с компания самосъжалението никога не продължаваше дълго на плажа. Утешителният ритмичен звук на вълните ѝ откритото небе, което се простира до безкрая, винаги ѝ помагаша да намери хармония, напомняха ѝ колко дребни и незначителни сме в тази огромна вселена, колко маловажни са проблемите ни в по-мащабната система на нещата.

Но този път не се получи така.

След закуска тя си бе приготвила още една кана кафе и седеше на кухненската маса, докато майка ѝ се суетеше наоколо, миеше чинии и ги прибираше на местата им. Баща ѝ бе отишъл до оранжерията си.

— Виж какво взех за вечеря — каза Сюзан, като извади нещо от хладилника. — Ходих до онази чудесна месарница вчера. Знам, че това ти е любимо. — Тя сложи пакета на масата и го разопакова — вътре имаше голям агнешки бут, от разрязаното месо върху плота капеше тъмночервена кръв.

— Чудесно... — успя да избърбори Джес, преди пристъпът на гадене да я връхлети като непреодолима вълна. Джес успя да стигне до тоалетната и започна да повръща неудържимо, докато пъшкаше от болката, която ѝ причини обръщането на червата ѝ. Тя се задави на няколко пъти, гърлото ѝ гореше от лошия вкус на остатъците от снощното уиски.

Чу как майка ѝ застана зад вратата, а после — до нея и усети как ръката ѝ успокоително я гали по превития гръб. Когато всичко свърши, тя се остави майка ѝ да я заведе обратно във всекидневната, с трепереци крака, благодарна за предложената чаша студена вода.

Майка ѝ седна на стола срещу Джес и попита:

— По-добре ли се чувстваш сега?

Джес кимна утвърдително.

— Какво беше това? Яла ли си нещо кофти, как мислиш?

Джес отпи глътка вода, опитвайки се да отложи отговора си, докато хаосът от емоции се уталожил. Щеше да замаже нещата с някоя шеговита забележка за развален сандвич, но тогава от устата ѝ

неочаквано излязоха думите, сякаш формулирани, независимо от всякаква съзнателна мисъл:

— Отказвам се, мамо.

— От какво се отказваш, миличка?

— Няма вече да бъда парамедик. Ще напусна. Не мога повече така.

Когато чу самопризнанието си, по тялото ѝ премина непреодолима вълна на облекчение.

Зениците на майка ѝ се разшириха, но тя успя да овладее гласа си:

— Толкова внезапно, Джес. Мислех, че обичаш работата си? Нещо лошо ли се е случило?

Сълзите потекоха обилно, докато ѝ описваше вчерашните събития — как загуби контрол, как умът ѝ се зарея обратно в пустинята, шокиращата развръзка.

Разговорът им после бе повторение на вътрешния дебат, който бе провела на дивана с бутилката уиски предната вечер. Майка ѝ реагира с всички разумни доводи. *Не бързай, потърси помощ, ти си страхотен медик, това би било загуба за службата, за това си работила години наред.* Но колкото повече говореха, толкова победена бе Джес, че вътрешният ѝ глас казва, че е права. Не можеше да поеме отговорността да спасява живота на други, вече не.

В крайна сметка майка ѝ спря с предложенията.

— Това е твоят живот, мила. Каквото и да решиш, ще бъде за твое добро. — Тя се наведе и погали ръката на Джес. — Но не трябва ли и да те прегледа лекар, за да се разбере каква е причината да ти се гади толкова зле?

Джес се поколеба, не искаше да ѝ причинява още едно разочарование, но все пак трябваше да ѝ признае.

— Съжалявам, мамо, но стана заради агнешкия бут. Той отприщи всичко. Откъснатият крак вчера ми напомни за него, а когато се изправих, точно пред мен имаше месарница и месото беше досущ като плътта на клетия младеж. — Тя потрепери неволно при спомена за червеното месо и сребристите парченца натрошено стъкло.

За вечеря хапнаха риба и пържени картофи, а след като баща ѝ си легна, двете седнаха на верандата, загледани в изгряващите звезди. Вече бе септември — вечерите бяха по-дълги, а във въздуха се носеше влага с онзи мирис на есен на село. За нея този сезон винаги означаваше меланхолия — лястовиците се събираха за дългия си полет, песента на птиците се променяше, росата в тревата сутрин, пожълтяването на листата. Всичко това ѝ създаваше усещане за край. Само че тази година ставаше дума за края на цял етап от живота ѝ — на движещата ѝ сила, на смисъла на живота ѝ, на страстта от последните ѝ десет години.

След малко стана студено и се прибраха вътре.

— Какво ще правя със себе си сега, мамо? — каза Джес, като се сгуши на дивана с Мили, на която обикновено не ѝ бе разрешено да се качва там.

— Имаш ли нещо предвид?

— Идея си нямам — призна Джес.

— Какво ще кажеш да правиш нещо с животни? — попита Сюзан. — Винаги си ги обичала, още от съвсем малка; преди да отидеш в „Сейнт Джон“ казваше, че искаш да станеш ветеринар.

— Това са шест години в университета. А и при всички положения човек трябва да е суперинтелигентен за това. Никога няма да успея с моите петици и четворки.

Поговориха си известно време и изведнъж — като гръм от ясно небе — майка ѝ каза:

— Знаеш ли, това, което ми разказа днес за агнешкия бут...

— Ъ-ъ, да.

— Напомни ми за нещо, което прочетох някъде и се ядосах, че не мога да си спомня къде.

— А сега сети ли се?

— Да. Нещо подобно се е случило и на пралядо ти Алфред.

— Подобно на кое?

— Той е участвал в Първата световна война и се е прибрал ранен — изгубил е крака си. След това се е опитал да работи като месар, но не е могъл да го понесе, защото суровото месо му напомняло за нещо, което е преживял през войната.

— Странно. И откъде разбра всичко това?

Майка ѝ се качи на горния етаж и след няколко минути се върна с една малка картонена кутия.

— Всичко е тук — каза тя. — Дневниците на прабаба ти.

Когато Джес отвори кутията, стаята се изпълни с успокоителния мирис на стара хартия. Вътре имаше шест тефтера с разръфани крайчета — от онези старовремските, издавани навремето от училищата, с пожълтели страници от евтина хартия на редове, подвързани в меки бежови корици. На корицата на всеки пишеше с правилен закръглен почерк с избеляло синьо мастило: „Роуз Баркър. ЛИЧНО“.

— О, боже, виж това. Писани са от баба ти? От прабаба ми?

Сюзан кимна в знак на съгласие.

— Всички я знаеха като Роуз, но цялото ѝ име беше Джесика Роуз. Ти си кръстена на нея. Тя почина, когато бях само на пет години и едва я помня, но всички казват, че била корава жена.

— Това е удивително. А защо не съм ги виждала по-рано?

— Намерихме ги, след като баба почина миналата година. — На Джес ѝ бяха дали отпуска за погребението, но трябваше да се върне веднага след това. Беше ѝ мъчно, че не успя да остане по-дълго, да помогне на майка си с тъжната задача да подреди вещите на баба си.

— А прочете ли ги? — попита Джес, като започна да прелиства дневниците.

— Не всички. Стигнах до мястото за бедния Алфи, а после бях твърде заета.

— Знаеше ли изобщо, че съществуват?

— Мама никога не беше споменавала за тях, но паметта ѝ беше доста зле; подозирам, че просто беше забравила къде са, заключени на тавана през всичките тези години.

— Да ги разгледаме ли заедно сега? — попита Джес.

Сюзан я погледна и се прозя.

— Не тази вечер, миличка, минава полунощ — каза тя и погали Джес по косата. — Да се качваме горе?

— След малко — каза Джес. — Още не ми се спи. Ще почета малко, ако не възразяваш. Наистина ми е любопитно да разбера за Алфи.

— По-добре ли си?

Джес кимна.

— Благодаря ти за разбирането, мамо.

— И няма да пиеш, нали? — тя погледна дъщеря си строго.

— Ще направя всичко възможно — каза Джес. — Ще се видим сутринта.

След като майка ѝ си легна, Джес си направи чаша кафе с глътка уиски и сложи картонената кутия до себе си на дивана. Мили се присъедини към нея и затърка муцуната си в коляното на Джес.

Тя взе най-горния тефтер и започна да прелиства страниците — бяха изписани със същия внимателен почерк, а на места имаше залепени изрезки от вестници и писма. После провери датите на другите дневници, за да се увери, че са в правилната последователност и започна да чете.

КНИГА 1

РОУЗ БАРКЪР — ЛИЧНО

Понеделник, 11 ноември 1918 г.

ПРАЗНИК!

Дори и сега трябва да се ощипя!

Много занемарих писането, откакто започнах работа във фабриката за боеприпаси — толкова съм изтощена и обезкуражена всяка вечер, а и записките ми са ужасно глупави. Намерих тези тефтери на един благотворителен щанд преди няколко седмици и те сякаш молят да бъдат изписани. А сега имам толкова много за разказване, че се чудя откъде да започна.

Днешният ден започна като поредния мрачен зимен понеделник — всички седяхме приведени на пейките си и внимателно пълнехме снарядите с „дяволската отвара“, когато изведнъж в 11 часа тази сутрин зави сирената. Разбира се, изкарахме си акъла, както винаги. Предупреждение за експлозия? Въздушно нападение? Всички стояха замръзнали и се споглеждаха през противогазите си като жаби с прежълтели лица. И тогава загряхме. Естествено, бяхме чули слухове, че имало много съобщения във вестниците, но никой не им вярваше. Бяхме се наслушали на толкова много лъжливи обещания. Наистина ли можеше да се случи този път?

После чухме шефа по високоговорителя и той ни събщи официално — боевете на Западния фронт са прекратени. Миг по-късно всички църковни камбани на Източен Лондон забиха с оглушителен звън — толкова изненадващ звук, който не бяхме чували от години — и всички завикаха „ура“ и започнаха да се смеят толкова силно, че не чухме останалата част от думите му. Но вестта, че затварят фабриката за целия ден, се разпространи достатъчно бързо — не че щяхме да продължим работа, в никакъв случай.

Хвърлихме гащеризоните си, грабнахме палтата и като глутница кутрета се изсипахме на улицата — навън вече имаше такава навалица от развълнувани хора, които пееха и се поздравяваха, тичаха и танцуваха, прегръщаха се и се целуваха, че едва успяхме да си

пробием път по улиците. Каквато бе нисичка, Фрида все едно я носеха, а аз трябваше да я държа здраво, за да не ни разделят. Една група младежи ни пое. — „Елате, момичета — крещяха те, — ще се погрижим за вас, ще си прекараме чудесно.“

Ако беше някой нормален ден, нямаше дори да ги погледнем втори път, но изведнъж светът бе станал цветен и дори пъпчивите момчета изглеждаха красиви. Може да е било сиво и малко студено, но сякаш слънцето се бе показало и ни бе огряло с лъчите на щастieto.

Идеята ни беше да стигнем до Уест Енд и някъде близо до Бъкингамския дворец, щото се говореше, че кралят и кралицата щели да излязат и да ни помахат, но нямаше никакъв шанс това да се случи. Автобусите бяха претъпкани с хора, които се бяха покатерили най-отгоре или висяха от вратите, но не помръдваха заради тълпата. Беше почти невъзможно човек да си пробие път дори пеша, затова се оставихме да ни води тълпата.

Минахме покрай Смитфийлд, където от пазара за месо в тълпата се вля река от мазни, опръскани с кръв младежи; после от края на Ситито на улицата се изсипа огромна черна вълна от чиновници и бизнесмени. Те хвърляха бомбетата си във въздуха, висяха от прозорците и балконите и се катереха по лампите, без да мислят за елегантните си градски дрехи. На никой не му пукаше ни най-малко.

Кръчмите вече отваряха, отвътре подаваха големи халби на тълпата, а транспарантите им висяха от прозорците — градът приличаше на панаир. От някакъв отворен прозорец се чуваше грамофон и започнахме да танцуваме. След известно време, докато бавно се придвижвахме напред, се появиха оркестрите — Сали Арми, музиканти от клубовете и почти всички, които имаха някакъв инструмент, бяха излезли по ъглите и свиреха заедно всякакви любими стари песни — „Pack up Your Troubles“ и „Its a Long Way to Tipperary“^[1]. Ако някой спреше да свири, му подаваха, бира и всички крещяхме, докато отново започнеш да свири.

И двете с Фрида се напихме ужасно и целунахме десетки неподходящи типове — нещо, което наистина не трябваше да правя като омъжена жена, но бяхме толкова щастливи, че просто не ни дремеше.

После се чу силна глъчка от тълпата и хората викаха „Боже, краля ни пази“ отново и отново, а музикантите засвириха химна. Още

бяхме в Чийпсайд, далеч от Дъ Мол, но сред тълпата се бе разпространил слухът, че крал Джордж и кралица Мери са се показали на балкона на Бъкингамския дворец и махат на всички щастливи просяци, успели да ги зърнат.

След „He s a Jolly Good Fellow“ тълпата запя други песни, а аз се включих с радост, докато не започнаха с химна „All People That on Earth Do Dwell“^[2], когато изведнъж ме заля вълна от печал. Не мисля, че бирата, която бяхме изпили на гладно, помогна — краката ми се разтрепериха и усетих, че ще падна, но не намирах къде да седна. Пробих си път сред тълпата, за да стигна до тротоара и намерих един празен праг.

Тогава се разплаках, сълзите рукнаха надолу по лицето ми като водопад, мислех си за всички тези клетки момчета. Тези хиляди и хиляди момчета, дори милиони, които никога нямаше да се завърнат, които никога нямаше да празнуват победата, за която бяха дали живота си. Не само Рей и Джони, но и чичовците ми Фред и Кен, и тримата братя Гарнър, Били и Стан, Тони и Ърнест, Джо, Уилям и Том Парсънс. А това бяха само загиналите от квартала ни, които познавахме добре.

След малко се появи Фрида, седна до мен и ме прегърна през раменете.

— И защо бе всичко? — изстенах аз. — Те никога няма да се върнат у дома, никога няма да се оженят, да имат деца, да остареят.

— Но брат ми е жив, Роуз — напомни ми тя. — Това е благодат, нали? И не след дълго ще си бъде у дома.

Поседяхме там известно време, и двете потънали в мислите си въпреки цялата врява наоколо, когато осъзнахме, че умираме от глад. Фрида успя да грабне последните два печени картофа от един уличен продавач и чаша чай и се почувствахме малко по-добре.

Следобедът преваляше и започна да вали.

— Да се прибираме къщи — казах аз. — Нашите ще искат да ни видят. — Не можех да си представя какво ли прави мама — тя прекара толкова време в траур за братята ми и не бях сигурна, че ще има сърце да празнува.

Най-хубавата гледка от всички бе, когато пресякохме Лондонския мост — сякаш всички плавателни съдове бяха излезли по Темза: фериботи и влекачи, параходи и състезателни лодки, всички украсени със знамена и пълни с щастливи празнуващи хора.

Ръката ми се умори и не мога да пиша повече, освен тези думи:
ВОЙНАТА СВЪРШИ!

Да, прескъпи ми Алфи, вероятно не след дълго отново ще бъдем заедно. Трябва да съм силна заради теб и да се подготвя за началото на семейния ни живот заедно.

Вторник, 12 ноември 1918 г.

С натежала глава на ранна смяна, уф.

Когато се събудих тази сутрин, първо си помислих, че сигурно сънувам, но трябва да е вярно, защото така пише във всички вестникарски заглавия. Никой не би си помислил, че ще продължат да искат от нас да правим снаряди, когато войната вече свърши, но управителят казва, че за момента все още има работа за нас и ще продължим да работим, докато ни кажат да спрем. Не ме интересува. Печелим добри надници и бог знае какво ще правим, когато ни съкратят.

Толкова се смяхме в почивката за чай — разказвахме си за вчера, какво се е случило на всеки. Когато двете с Фрида се върнахме на „Олд Кент Роуд“, заварихме мама, татко и майката на Фрида в кръчмата „Нелсън“ да пеят стари военни песни заедно с всички останали, освен онези, които вече спяха отпуснати на столовете си и по пода.

Мама ридаеше дори докато пее, не спираше изобщо и бършеше сълзите, които се стичаха по бузите ѝ, а аз успях да си пробия път и заставах зад нея, опитвайки се да я утеша. Но какво изобщо може да компенсира загубата на двама синове? Предполагам нищо, освен може би внуци. Когато Алфи се прибере вкъщи, ще направим всичко възможно по този въпрос.

Днес следобед татко ми каза, че трябва да имам търпение. Щели да минат седмици, преди да чуем нещо и не трябвало да очаквам „младият Алфи“, както го наричаше той, да бъде демобилизиран скоро. След война трябвало да се преминат всевъзможни одобрения, така каза, а и отнемало време да се транспортират всички войници обратно до брега, а после до вкъщи с ферибота. От седмици не бяхме получавали никаква вест от него, но никой не бе почукал на вратата, нямаше телеграма — това сигурно означаваше, че е жив? А за мен това е достатъчно.

Фрида казва, че брат ѝ е извадил късмета на начинаещия, въпреки че нямах ни най-малка представа какво означава това, а и не го вярвах. Не бяха ли Рей и Джони достатъчно невинни, за да бъдат спасени? Да почиват в мир, където и да са погребани.

Понеделник, 18 ноември 1918 г.

ПО ЦЕЛИЯ СВЯТ на 11 ноември 1918 г. хората празнуват, танцуват по улиците, пият шампанско, приветстват примирието, което означава край на войната. Но на фронта няма празник. Много войници смятат, че примирието е само временна мярка и че войната скоро ще продължи.

С настъпването на нощта неземна тишина започна да човърка душите им. Мъжете седяха около огънове от горящи дънери — първите, които изобщо палеха на фронта. Опитваха се да повярват, че няма вражески батареи, които да ги шпионират от съседния хълм, че не приближават немски бомбардировачи, за да ги изпепелят. Говореха си тихо. Бяха нервни.

След дългите месеци на крайно напрежение, през които се настройваха, че може да умрат всеки миг, през които мислеха винаги с оглед на войната и на врага, внезапното освобождение от всичко това бе физическа и психологическа агония. Някои претърпяха пълен нервен срив. Други, с по-уравновесен характер, започнаха да се надяват, че някой ден ще се приберат у дома, в прегръдките на любимите си хора. Трети заспиваха от изтощение. Всички бяха зашеметени от внезапното безсмислие на съществуването си като войници. Какво ли щеше да стане после? Те не знаеха, а и не им дремеше особено. Умовете им бяха вцепенени от шока на мира. Миналото бе погълнало цялото им съзнание. Настоящото не съществуваше, а бъдещето бе невъобразимо.

Това е изрезка от статия в „Дейли скеч“. Толкова ме натъжава мисълта за „грубо скованите малки кръстове“, които може би са единственият знак за гроба на братята ми, и се моля един ден да ги видя погребани, където трябва, където можем да ги посещаваме и да прекарваме по малко време с тях — времето, което ни бе отказано.

Това ме накара да се замисля за живите — дали Алфи е от онези с „по-уравновесен характер“ или пък от другите типажии? Дали мисли, че бъдещето е невъобразимо? Бях толкова погълната от приготовления за завръщането му у дома (представях си празненство със знамена и бурета бира, пир с месен пай и после, естествено, малко тишина само за нас двамата), че дори за миг не помислих, че всъщност той може да е разтревожен от завръщането към „нормалния живот“.

Събота, 14 декември 1918 г.

Измина почти цял месец от последния път, когато писах тук, но е толкова трудно да се води дневник, когато продължавам да работя усилено, а сякаш почти нищо не се случва.

Дажбите стават все по-зле и сякаш не се вижда края. Месото, маслото и захарта са съвсем малко, въпреки че блокадите би трябвало вече да са вдигнати и доставките скоро ще започнат. Татко се надява да наеме ново момче, което да му помага в месарницата, но при почти пълната липса на месо той отваря само няколко дни в седмицата и едва изкарва достатъчно, за да плати наема. Добре че са моите доходи и малкото, което мама изкарва от поправки, че да смогнем да платим другите сметки.

И така, не знам какво ще правим, за да намерим пари, моята работа е към края си. Като свърши смяната днес, шефът ни събра, за да ни каже, че фабриката ще затвори предсрочно за Коледа, т.е. в края на тази седмица, и че повече няма да отваря. Разбира се, ние го очаквахме, но от това ударът не стана по-лек. Някои от момичетата се заплакаха.

— Честита Коледа, слугини, благодаря ви, че си счупихте пръстите и почерняхте от работа през последните няколко години. Сега можете отново да се върнете в образа на послушни малки домакини — прошепна Фрида, докато гледахме как шефът се отдалечава.

Когато излязохме от работа този следобед, някой започна да пее — първо тихо „Сбогом, сбогом, избърши сълзите, скъпа, от очите си““, а после и останалите се включихме и запяхме като огромен хор, докато вървахме надолу по улицата.

Но няма да ми липсват само парите. Работата е отвратителна, опасна и прочее (никоя от нас няма да забрави експлозията в Силвъртаун), но си прекарахме чудесно с другите момичета и тук си намерих толкова много добри приятелки, че ще ми е много мъчно да ги напусна.

Някои от мъжете започват да се прибират от фронта и повечето изглеждат щастливи. Търговията в „Нелсън“ върви отлично и залите за танци са пълни. Но вчера в магазина на ъгъла влезе един млад непознат, докато купувах игли и конци за мама. Приличаше на призрак, толкова бе блед и отслабнал. Когато се приближи до тезгяха и заговори, от устата му излизаше само нещо като груб шепот и не можеше да си поеме дъх, но отнякъде разпознах гласа му. Чак после се сетих, че това бе Пърси Гитинс, който в училище беше мазен дебелак и тероризираше по-малките момчета. Сега се бе смалил, татрузеше си краката и едва говореше.

— Сигурно е бил обгазен — каза мама, когато ѝ разказах случката. — Унищожава дробовете.

Изгубеното поколение — така го наричаха. Всички жертви, които бяха направили. Струваше ли си наистина? Това бе основната тема на разговорите в кръчмата тия дни.

Още няма вест от Алфи.

Неделя, 15 декември

Мама ми помогна да сготвя пай с месо за неделния обяд — първият ми пай изобщо.

Тя бе решила, че е време да се повеселим и покани и семейство Баркърс. Преди войната непрекъснато си бяхме на гости — родителите на Фрида и моите, но след като загинаха Рей и Джони, мама каза, че е толкова ядосана на всички, чиито синове са още живи, че не може да понесе да стои в една стая с тях.

Естествено, когато се оженихме с Алфи, ѝ се наложи да бъде любезна с тях, а сега семейство Баркърс са ни рода като мои свекъри.

Много бях благодарна на мама, че „протегна приятелска ръка“, както се изразяваше тя, и предложи да ми помогне с готвенето. Паят отне цяла вечност, но крайният резултат бе вкусен — най-хубавото нещо, което бяха опитвали от години, така казаха всички.

Татко се прибра вкъщи в петък с някакви остатъци от месо, главно говеждо, свинско и заешко, които бе събрал през седмицата — били прекалено малки, за да ги продаде; няколко резена бекон, буца мас и цяла торба кокали за желето. Започнахме да варим и да бъркаме бульона в петък вечерта, а вчера сутринта накълцахме месото и го смесихме с картофите, няколко моркова и подправки, а после приготвихме тестото като сварихме мазнината във вода и добавихме брашно — стана чудесна лепкава смес!

Накрая сглобихме пая — разстлахме тестото и го притиснахме към краищата на тавата, за да излезе навън, подредихме вътре беконата и отгоре изсипахме месото на пластове и после го похлупихме с тесто. Притиснахме краищата с пръсти, за да стане хубава кора, а мама нарязва някакви листа за украса, но не можехме да си позволим скъпоценно яйце за глазура, както би трябвало.

Когато се изпече, го оставихме да изстине малко, после изляхме вътре бульона през една дупка и го прибрахме в килера да изстине. Мама каза, че желето запечатва месото и затова то може да изкара и няколко седмици — на принципа на консервите. Но паят така ухаеше и изглеждаше толкова хубаво, че ми потичаха лиги само като го гледах и надали щеше да изкара дълго. Любопитно ми беше да видя дали желето е станало добре и едва дочаках да го разрежат днес.

Обядът бе огромен успех. Всички харесаха пая и казаха, че трябва да произведеме за продажба. Семейство Баркър бяха в чудесно настроение и донесоха две бурета ейл, за да се позабавляваме всички. Първо вдигнахме наздравица за мира и в памет на храбрите ми братя Рей и Джони и за всички, които нямаше да се приберат у дома си.

После ме накараха да се изчервя, вдигайки тост за младоженците, които скоро щяха отново да бъдат заедно, а татко се изпусна, че обмисля истинска сватбена церемония за мен и Алфи, за да наваксаме пропуснатото време. Може би в енорийската зала — така каза и толкова се развълнува, че ми се прищя да го прегърна. Фрида каза, че този път трябва да имам истинска сватбена рокля („но тя не

може да носи бяло, не и сега“ — подхвърли някой шегаджия), а тя — истинска шаферска рокля.

Разговорът премина към политиката — как кайзерът вече бил абдикирал официално, как примирието си е примирие, а на нас ни трябва истински мирен договор. Мистър Баркър каза как чул, че щяло да има преговори през новата година, за да могат всички воюващи и победени страни да могат отново да се върнат към нормалния живот. Всички се съгласиха, че Германия трябва да бъде наказана подобаващо за това, че започна тази ужасна война.

Събота, 20 декември

Последен ден във фабриката. Платиха ни до края на месеца, което е премия, защото нямам представа какво ще правя след Коледа. Ще трябва да си намеря работа някъде, но вестниците пишат, че работните места се пазят за войниците, които се връщат от войната. Съгласна съм с това, така е справедливо, но какво да правим ние, жените, които се трудихме толкова през цялото това време? Трябва ли отново да се върнем пред кухненската мивка?

Ето една изрезка, която си запазих от „Дейли Мейл“:

Това е един напълно нов свят за жените. Невъзможно е да се върнем обратно към онова, което бяхме, преди да преминем през пламъците на войната. А трябва ли?

Още няма вест от Алфи и вече се отказах да се надявам; че ще се върне у дома за Коледа.

Вторник, 22 декември

Фрида си има нов ухажор, Клод — името му ми звучеше като измишльотина, преди да разбере, че майка му е францужойка. Както и да е, той си слага твърде много помада за коса, пилее пари напред-назад и демонстрира всевъзможни стойки и маниери, има даже цигаре! Тя го гледа с широко отворени очи, не прилича на борбената Фрида, с която съм свикнала.

Когато го попитах какво е правил през войната, той смотолевни нещо неясно — подозирам, че не е било нещо героично, а и не носи нито униформа, нито превръзка като ранен. Опитвам се да не го съдя, но първото ми впечатление не е добро, което ме тревожи.

Толкова ми се иска приятелят й да е готин тип като Алфи, за да бъдем всички приятели.

Сряда, 23 декември

Първата годишнина от сватбата ни, а аз не мога да изпитам каквото и да било възмущение за Коледа, защото Алфи го няма да празнуваме заедно.

Мама извади снимките и си припомних колко прибързана беше цялата работа със сватбата ни — нямахме специални дрехи, просто отидохме до кметството и после в „Нелсън“ за няколко питиета — а призовката му беше за втория ден на Коледа и бяхме решени да се оженим, преди да замине. Познавахме се от цяла вечност, още от първия ден в училище. Той наминаваше през детската площадка, за да посрещне Фрида и майка им, когато излязат навън. Харесвах го повече от останалите момчета още тогава, защото беше единственият, който не ми дърпаше плитките.

Въпреки че го умолявах да не го прави, той бе решил твърдо да се запише войник веднага, щом навърши пълнолетие. И точно преди да навърши деветнайсет, докато беше в коледен отпуск, преди да ги изпратят във Франция, той ме помоли да се оженим. Никой от двамата ни не го каза, но и двамата знаехме, че това е „просто за всеки случай“.

Потресе ме колко млад изглеждаше на снимките, въпреки че бяха правени само преди година. Той, разбира се, е в униформа и прекрасните му къдрици ги няма заради онази отвратителна войнишка прическа. Лицето му вече е измършавяло от всичките физическите упражнения, които прави, бузите му чезнат и въпреки че не се виждат от сакото, гърдите и ръцете му вече се оформят красиво. Мислех го за най-красивото момче на света.

Нямах време да се приготвя и носех само тъмносинята шевиотена рокля, която отиваше на цвета на очите ми. Тя изглеждаше демодирано дълга, при положение че роклите се скъсяваха, а и трябваше да нося вечните обувки с ниски токчета, понеже Алфи е само

с два сантиметра по-висок от мен. Прибрах косата си под шапката с малка периферия, която взех назаем от майка му, а мама ѝ сложи подходяща воалетка.

Лицето ми е разкривено в усмивка като маймуна — отчасти от щастливия момент, но и за да спра тракането на зъбите си от студа — беше адски студено, а аз от суета не си облякох грозното старо палто.

По това време от годината естествено нямаше свежи цветя, но една съседка ми даде китка изкуствени рози, която стискам, докато позираме на стълбите пред кметството; аз съм нахилена, а той със странно остриганата си коса е зареял поглед в далечината, сякаш мислите му вече са на път към голямото приключение.

На втората снимка сме със семействата в бара „Нелсън“ след церемонията — Алфи и аз, мама и татко, Фрида и новите ми сватове — г-н и г-жа Баркър. Татко е в края на групата и тази вечер за първи път забелязах, че до него има празно място в края на снимката — сякаш сме оставили място за Джони и Рей. По това време Джони вече бе мъртъв, а Рей беше във Франция. Изкушавам се да нарисувам лицата им на празните места, защото ако е възможно човек да накара мъртвите да се появят със силата на мисълта ни, те определено щяха да са там духом през онзи ден.

Алфи ми обеща уикенд в Брайтън, когато се прибере. Мечтата ми! Но точно сега ми стига и едно писмо.

Четвъртък, 24 декември

Прекарах нещастна Бъдни вечер. В „Нелсън“ беше пълно с токущо завърнали се войници и семействата им, които празнуваха заедно. Всички бяха весели и защо не? В крайна сметка това е първата ни Коледа в мир.

Но аз си нямах Алфи и трябваше да изтърпя Фрида и новия ѝ кавалер Клод, които се гушкаха през цялото време, без да мислят за никой друг. Не мога да се накарам да го харесвам и ми се иска да разкаже истината за това какво е правил през войната. Маниерите му са твърде изтънчени и има твърде много пари — чудя се дали не е от онези черноборсаджии, за които татко казваше, че трябва да бъдат разстрелвани на място.

Мама не издържа и се прибра рано. Стигаше ѝ, че всички майки сякаш бяха в едно и също положение, но болката е още по-силна сега, когато войната свърши и синовете и братята на всички останали се завръщат у дома си. Тревожа се за нея — бледа и безучастна е и макар да ѝ казваме, че ще се почувства по-добре, ако се занимава с нещо — каквото и да било, дори и просто да извежда Беси на разходка в парка, тя предпочита да си стои вкъщи пред камината. Което би било чудесно, но въглищата не достигат и са станали толкова скъпи, че не можем да си позволим огънят да гори през цялото време. По това време на годината няма зеленчуци в малката ни градина отзад, за която тя се грижи обикновено, напоследък няма и пране или нещо за закърпване. В момента всички са били отбой.

През повечето време тя не ни позволяваше да ги споменаваме. Но понякога казваше: „Само да можех да погребя момчетата ми, за да има гроб, на който да слагаме цветя.“ Тъй като гроб нямаше, тя превърна спалнята им в светилище — всичко стоеше недокоснато от последната домашна отпуската на Рей. Тя се промъкваше там, когато нямаше никой наоколо, както на Коледа, и им говореше, сякаш бяха живи.

И аз обичах да ходя там от време на време и да мисля за братята ми, за това какви ли щяха да станат, когато пораснеха, с жени, семейства и свой собствен дом.

Гризе ме една дребна тревога — че когато се върне Алфи, няма да можем да си позволим собствено жилище, преди и двамата да имаме някаква работа. Естествено той си има стая при родителите си, но е малка. Така че ще трябва да живеем тук, а моята стая побира само едно единично легло. Ясно е, че най-добре би било да отидем в стаята на момчетата, но не виждам как мама ще се съгласи.

Изглежда татко се тревожи най-много, че момчетата няма да ги има, за да се изучат за месари и няма да има кой да поеме семейната фирма, създадена от дядо ми миналия век. Вероятно би могъл да вземе Алфи, нали вече е част от семейството?

Когато мисля за братята ми, се натъжавам много. Ужасно съвпадение е, че и двамата загинаха на същата възраст, на възраст, която още не съм достигнала и все пак:

Почивай в мир: Джони Епълби — роден на 17 февруари 1897 г., починал на 1 юли 1916 г. — през първия ден от битката при Сом на 19

години и 6 месеца.

Почивай в мир: Рей Епълби — роден на 7 април 1898 г., починал на 13 октомври 1917 г. в Пашендал, на 19 години и 6 месеца.

Събота, 27 декември

ОЩЕ ЕДИН ПРАЗНИЧЕН ДЕН!

Този път пристигна истинско писмо! Най-хубавият коледен подарък от всички, дори и с няколко дни закъснение. Пътувало е две седмици.

Скъпа моя Роуз,

Най-сетне мога да ти пиша с добри новини. Демобилизират ни! Казват, че ще стане следващата или последващата седмица така, че има вероятност да съм си у дома за Коледа или поне скоро след това. Тук е пълен хаос от Примирието насам — казват, че ще отнеме известно време, докато стигнем до брега и преминем Ламанша. Нямам търпение да те видя отново. Предай най-добрите ми пожелания на родителите ти.

Твой любящ съпруг, Алфи
12 декември 1918 г.

Сигурна съм, че няма да спя тази нощ от вълнение, затова ще продължа да пиша, докато се изморя.

Коледа мина много тихо и татко продаде пуйките и билетата, които успя да намери някак, за да купи още бекон, кокали и мас и направихме още два големи пая — един за семейство Баркър и един — за нас. Госпожа Б. беше толкова благодарна, когато ѝ го занесохме, пак каза, че са толкова вкусни, че трябва да ги продаваме. Това ми даде повод за размисъл. Пайовете са идеални — малко месо, а много храна. Сигурно ще се търсят много, докато още сме на дажби.

— Какво ще кажеш да влезем в бизнеса, татко? — попитах го полу на шега и въпреки че бе леко скандализиран, защото смяташе, че мястото на жената е в къщи, видях, че умът му работи. Работя вече от две години и съм доказала, че го умея. Разбира се, той се надяваше

братята ми да го последват в магазина, но сега му оставаше само една дъщеря.

Подаръците ми са един нов шал и един сапун „Пеърс“, а Фрида ми даде малко талк „Елизабет Арден“, който мирише страхотно. Жълтите следи от боеприпасите по кожата ми почти изчезнаха и сериозно обмислям да се подстрижа късо. Така ще ми е много полесно. Фрида каза, че на Алфи няма да му хареса. Ами, той може да й е брат, но все пак е мой съпруг, затова трябва да знам какво харесва и какво — не, нали?

Вторник, 31 декември. Нова година

Пиша това в един часа през нощта, но съм толкова развълнувана, че не мога да заспя. Поне тази година свърши и можем да започнем да празнуваме мира, както трябва.

Всички в кръчмата „Нелсън“ тази вечер обсъждат планове за някакво национално празненство следващото лято и как щели да създадат Комитет на мира, който да го организира, въпреки че много хора твърдяха, че не трябва да се прахосват държавни пари за официалности, а трябва да се раздадат на войниците, които се връщат от войната. Съгласна съм с това. Трябва просто да си направим огромно улично увеселение (с много клиенти за моя пай!) и след това да се осигурят прилични домове и добра работа за всеки, който се е сражавал във войната.

Иначе бог знае къде ще живеем двамата с Алфи. А аз трябва да си намеря работа или ще полудея, докато се мотая из къщи и се пречкам на мама, както се изразява тя. Разбирам я — последните три дни напълно съм превзела кухнята й, за да правя пайове — общо двайсет! Имаме само две тави, но успях да взема назаем още две от госпожа Баркър. За по-малките пайове мама помоли татко да ми направи „клепало“ — просто парче дърво, което прилича на много дебела точилка, за да притискам тестото с ръце и да го издърпвам отстрани, за да направя обвивката. Може да се напълни с месо, да се покрие и да се надипли преди изпичане, както обикновено. Има си тънкости и някои от първите пайове се сипхваха в началото, но скоро им хванахме цаката.

Днес следобед ги занесох в „Нелсън“ и ги продадох всичките. Освен това няколко души ми казаха: „Задръж рестото, мила“. Върнах се с девет шилинга — с толкова мога да си купя една обувка (!) и ако успея да повтора, ще имам достатъчно за цял чифт. Не е зле като за няколко часа работа, а и татко не спомена, че иска пари за месото. Бърт казва, че за да стане всичко съвсем официално, трябва да поискаме купони от хората, но все пак не каза, че съм извън закона. Освен това месото във всеки пай е толкова малко, че едва ли си струва счетоводството.

1919 г.

Четвъртък, 2 януари

Прескъпа Роуз,

Кракът ми е ранен и затова съм в болницата в Булон. Нищо притеснително. Ще ме изпратят в болница в Лондон скоро, за да го оправят. Ще се опитам да ти изпратя телеграма, когато знам в коя болница съм.

С любов, Алфи

Двете с мама намерихме Булон на картата в библиотеката — намира се на крайбрежието във Франция, само морето го дели от Англия. Разбира се, че се притесних за ранения му крак, но не изглежда толкова сериозно. Винаги се опитват да не те тормозят, като ти казват само половината от истината, ако изобщо казват нещо, но този път му вярвам. Войната вече свърши, няма причина да я крие от мен, нали?

Но не мога да си стоя в къщи, да чакам и да се чудя. В понеделник ще отида да си потърся друга работа. Фрида и Клод са станали неразделни и не се виждаме много напоследък. Според мен тя се е отказала от идеята да се връща на работа. Сигурно се надява, че Клод ще има достатъчно пари и за двамата. Все още нямам никаква представа с какво той си изкарва прехраната.

Вторник, 7 януари

Потискащ ден, гаден студ, опитва се да завали сняг. Ходилата ми са целите в пришки, а краката ми са тежки като олово. Сигурно съм извървяла километри. Сутринта си облякох най-хубавата рокля и палтото и вървах, вървах — обиколих всички фабрики и работилници, които намерих, показах им препоръката от фабриката за боеприпаси, но те просто ме гледаха сякаш съм луда.

— Съжалявам, скъпа — нещо такова ми казваха, докато се облизваха и гледаха през мен. — Не мога да ти помогна. Нямаме свободни места, а и има дълъг списък със завръщащи се войници, които искат работа. — По-любезните се опитваха да ми помогнат, като предлагаха да пробвам на други места, но повечето просто ме изгонваха, без много да се церемонят.

Освен че съм изтощена, в главата ми е мъгла. Вярно е, че момчетата трябва да имат работа, когато се върнат у дома, за да могат отново да изградят живота си. Но ние, момичетата, също работихме здраво и то опасни неща. Определено трябва и на нас да ни дадат възможност? Но кой трябва да се ползва с предимство? Предполагам, че момчетата, но още усещам болката от подигравателните погледи.

Докато пиехме чай, разговарях с мама за това. Тя казва, че жените от нейното поколение никога не са очаквали да имат работа, а и не са искали. „Твърде много домакинска работа има за вършене — каза тя. — Освен това ако всички момичета отидат да работят, кой ще стои вкъщи, за да се грижи за децата?“ Отвърнах ѝ, че още нямаме деца, просто в случай че не е забелязала, а тя ми се озъби да внимавам какво говоря. „Дори и да няма деца, някой трябва да пере, да глади, да готви, да чисти.“

Когато казах, че двамата с Алфи ще си поделяме домакинската работа, като се приберем вкъщи, тя едва не се задави, докато дъвчеше филията с мармалад. „Да си виждала баща ти да готви вечеря или да мие чиниите? След като цял ден е стоял прав в магазина? Никога няма да стане. И не се съмнявам, че при твоя Алфред ще е същото.“ Хубаво беше да видя как мама си възвръща отчасти смелостта, пък дори и заради това, че я ядосах с голямата си уста.

Снощи си мислих за политика. На изборите преди Коледа за първи път разрешиха на жените да гласуват, но аз не можах, защото трябваше да чакам, докато навърша трийсет! Глупаво правило — аз

съм на дваайсет и една, след две години мога да стана депутат. Вероятно ще разбера как мога да бъда избрана, за да мога да агитирам за равни права за жените на работното място и да могат да гласуват на дваайсет и една, както мъжете.

Прочетох във вестника, че вчера 18000 войници марширували до кметството в Брайтън против бавната демобилизация. Имаше снимка на няколко демобилизирани войничета, облечени в кринолини и с бонета, които се оплакват, че няма работа и че ги третират „почти като жени“.

Щеше да е смешно, ако нещата не бяха толкова сериозни.

Понеделник, 13 януари

В САУТХЕМПТЪН ТЧК ЩЕ ТИ СЕ ОБАДЯ В „НЕЛСЪН“ В 6Ч ТЧК АЛФИ

УРА! Най-сетне Алфи е в безопасност на родна земя!

Стана почти седем часа, а аз почти бях спряла да се надявам, когато Бърт извика, че има „обаждане за мис Роуз“. Сърцето ми сякаш щеше да изскочи от гърдите — почти прелетях покрай бара, за да стигна до кабинета с телефона.

Разговорът ни протече горе-долу така:

— Алфи? (не знам кой ли друг си мислех, че може да ме търси).

— Да. Аз съм. — За миг настъпи неловко мълчание — никой от нас не знаеше какво да каже. — Слушай, имам само два пенса за телефона. Трябваше да взема назаем чифт патерици, за да стигна дотук. Никога няма достатъчно. А не мога да вървя дълго.

— Какво ти е на крака? Кога ще те пуснат да си дойдеш вкъщи?

— Не се тревожи, нищо сериозно няма. Казват, че ще отнеме още няколко седмици. Но ще ме преместят в болница в Лондон.

— И ще мога да идвам да те виждам, нали?

— С малко повече късмет. Ще кажеш ли на нашите и на Фрида?

— Разбира се. Веднага ще се отбия у вас. Толкова е хубаво, че чувам гласа ти. Обичам те, Алфи.

— Ще ти съобщя, когато ме преместят. — Чух как въздъхна и бях сигурна, че се готви да каже нещо важно, но успя само да промълви: „О, Роуз...“, когато линията запраща и не можах да чуя останалата част от изречението. После връзката прекъсна.

Първият въпрос на Фрида беше: как ти звучеше?

Все същият Алфи, отговорих. Не беше сантиментален, никога не му е било в стила, напълно делово. Не ми каза нищо за раната си, освен че ще трябва известно време, за да оздравее и че сигурно ще го прехвърлят в болница в Лондон съвсем скоро.

— Слава богу — каза майка му. — Поне ще можем да го виждаме. Никога не вярвам на телефоните.

Днес във вестниците имаше статия как Лойд Джордж е разговарял с 3000 войници, които бяха марширували до „Даунинг Стрийт“, за да се оплачат от бавния процес на демобилизация. Щеше ми се Алфи да не беше ранен, но поне бе тук, за разлика от хиляди други, които още чакаха.

Неделя, 19 януари

Преглеждах вестниците за работа, но не излиза абсолютно НИЩО. Бърт в „Нелсън“ ме помоли да приготвя още пай — по двайсет пая всеки уикенд. Но трябваше да му откажа — невъзможно е да се намери толкова месо или брашно, въпреки че то поне не е с купони.

Неделя, 26 януари 1919 г.

Днес беше такъв ден, че се чудя откъде да започна.

В петък получихме ето тази телеграма:

С УДОВОЛСТВИЕ ВИ СЪОБЩАВАМ, ЧЕ РЕДНИК
А. БАРКЪР ЩЕ БЪДЕ ПРЕХВЪРЛЕН ВЪВ ВОЕННАТА
БОЛНИЦА „КРАЛ ДЖОРДЖ“, ЛОНДОН НА 24 ЯНУАРИ
ТЧК

Почти изкрещях от радост. Ватерло е само на няколко мили пеша — иначе трябва да хвана автобуса до улица „Олд Кент Роуд“ и на

спирката „Бриклеърс“ да се прекача към Елефънт енд Кесъл. Бе толкова близо, че можех да се пресегна и да го докосна.

Всички бяхме толкова развълнувани; отидохме в „Нелсън“ да празнуваме. Дори мама си даде вид, че всичко е наред. От трите момчета на двете семейства, поне едно се бе върнало благополучно, все е нещо. Има семейства по улицата ни, в които нито един мъж, включително бащи и синове, никога нямаше да се завърне у дома.

Вчера вечерта двете с Фрида отидохме до обществената баня, за да се накиснем добре и да си измием косите, но почти не спях от вълнение — мислех какво щях да кажа, когато най-сетне видях любимия ми Алфи след дванадесет дълги месеца.

Когато се събудих тази сутрин, сърцето ми се сви — навън валеше сняг! Типичния лош късмет. Станах рано, за да си облека старата синя рокля от шевиот и прекарах доста повече от обикновено да си оправям косата (между другото — отложих подстригването, за да чуя какво ще каже Алфи. Само така беше честно). После аз, мама и татко се срещнахме с г-н и г-жа Баркър и Фрида на ъгъла, както се бяхме уговорили и въпреки че тротоарите и пресечките бяха още покрити със сняг, „Олд Кент“ вече бе почистена. Решихме, че ще ни е трудно да вървим, но съдейки по следите автобусите вече вървяха и скоро щеше да дойде нашият. Уви!

Стояхме и чакахме, чакахме, чакахме. До такава степен няха търпение да видя любимото ми момче, че не ме свърташе на едно място — мислех си, че вече щяхме да сме стигнали, ако бяхме тръгнали пеша, но бях с най-хубавите ми неделни обувки, които щяха да се съсипят в снега. Когато автобусът най-накрая дойде след половин час, краката ми бяха станали на лед.

Стигнахме в болницата около пладне, там беше лудница — с линейки на Червения кръст и други военни коли, всички подредени, за да разтоварват носилки и да придружават ранените. Мястото е огромно — пететажна сграда, която заема цялата „Стамфорд Стрийт“.

Влязохме в голямо отекващо фоайе, пълно с хора, които не ни забелязваха и се опитахме да намерим някой дежурен. Татко се заговори с един портиер, който му каза, че сградата никога не е била предназначена за болница и затова цари такъв хаос. Била построена за правителствена служба, но я превърнали на военна болница веднага след началото на войната и такава си останала. Разглеждах лицето на

всеки пристигащ пациент, в случай че прехвърлянето на Алфи е било отложено за днес, но човекът ни обясни, че някои пациенти ги приемат през тунелите, които стигат чак до гара „Ватерло“.

Направо изумително. Взехме да се отчайваме дали изобщо ще го намерим днес, след трудното ни пътуване в студа. Аз дори започнах да се чудя дали преместването му не е било отменено заради снега. Нямаше места за сядане, прималяваше ни и бяхме прегладнели, а г-жа Баркър започва да подсмърча, въпреки че се опитваше да го скрие, бог да я благослови. Татко и г-н Баркър разпитваха всеки, който би могъл да ни упъти към правилното отделение.

Най-накрая попитаха една сестра със свирепо изражение, която носеше бяла шапка като на монахиня. Тя каза, че имало повече от шейсет отделения и близо две хиляди пациенти — как би могла да знае името на всеки един? При всички положения, още не бе станало време за свиждане. Трябвало да се върнем в четири часа.

Този път почти се разплаках, толкова бях разочарована. Оставах ни повече от два часа — как да седнем в някое кафене за толкова много време? Но след разговора им насаме татко и г-н Баркър казаха да изпием по чаша чай със сладкиш на крак, ако намерим някое място наблизо.

Когато се върнахме в четири часа, се чувствахме доста по-добре, в болницата бе доста по-спокойно и се наредихме на една опашка с разтревожени семейства, които чакаха пред гишето на регистратурата. Дежурната сестра погледна в списъка си и ни насочи към „Отделение 42, четвърти етаж“. Когато се запътихме натам, тя ни извика да се върнем.

— Извинете ме, колко души сте общо?

— Шестима — каза татко.

— Най-близките?

— Родителите му, сестра му, съпругата му и сватове.

— Не знаехте ли, че е разрешено да влизат само по двама? — Заядливка. — Ще трябва да се редувате. Свиждането приключва точно в шест.

Погледнах големия часовник на стената и направих бърза сметка — вече беше четири и половина — всяка двойка щеше да има по половин час. Само трийсет кратки минути след цяла вечност чакане.

Ръката ми се схвана от толкова писане. Ще трябва да продължа утре.

Започнала мирната конференция в Париж. Да се надяваме, че ще проработи.

Понеделник, 27 януари

Когато надзърнахме през вратата, видяхме една дълга стая с железни легла, подредени в две редици покрай стените — първата ми мисъл бе, че приличат на гробове, защото бяха бели и спретнати, а хората в тях, облечени в еднакви бледосини болнични пижами, лежаха или стояха седнали и в началото човек едва успяваше да ги забележи. Мама и татко намериха място на една пейка във фойето горе по стълбите и ни казаха да си изпробваме късмета.

Не стана.

— Само по двама — изръмжа сестрата, но един от пациентите, седнал в леглото до прозореца, ни помахаше и извика:

— Роуз, Роуз. Насам. — Виждаше ни, че се колебаем и завика още по-силно: — За бога, жено, пусни ги. Това е жена ми!

Нямаше да чакам повече, никого нямаше да чакам, така че се втурнах през отделението, преди някой да успее да ме спре — прегърнах го, стиснах го в ръцете си и го целунах, а той прошепна: „Мама е зад теб, направи й място и на нея.“ Докато я прегръщаше, аз отстъпих, за да го разгледам хубаво. Това си беше моят Алфи, но лицето му бе измършавяло и призрачно бледо, от което очите му изглеждаха още по-хлътнали, а клепачите — още по-дълги, но косата му си растеше къдрава, както винаги, и усмивката му си беше същата — арогантна и потайна, усмивка, която те кара да чувстваш, че е предназначена само и единствено за теб.

Но под чаршафа имаше някаква кутия. Какво се беше случило с краката му? Госпожа Баркър взе стола под леглото му и хвана ръката му, а аз седнах на леглото, но дойде сестрата и каза, че било забранено, затова се изправих и взех другата му ръка.

Майка му го попита как се чувства и той направи гримаса.

— И по-добре съм бил. Но поне съм си в Англия, при това в добри ръце.

Казах му, че изгаряме от нетърпение да се върне вкъщи и после възможно най-небрежно попитах какво е станало с крака му.

— Изпатих си от неизбухнала бомба — отвърна той. — От нашите бомби и всичко това — на втория ден от Коледа, докато проверявахме улиците на града за снайперисти, не е за вярване, нали? Сигурно се е задействала от стъпките ни. Няколко от другарите ми поеха цялата сила на взрива и загинаха на място, но аз извадих късмет. Опитаха се да ми наместят крака, но костите сякаш не искат да зараснат сами. Утре ще го оперират.

Госпожа Баркър замлъкна от ужас — лицето ѝ стана бледо почти като лицето на Алфи, а аз изгърсих, че в днешно време хирурзите правят чудеса и за нула време ще излезе от болницата. Той само ме погледна с красивите си очи и прошепна: „Обичам те, Роуз Баркър“. При тези думи, естествено, не можах да се сдържа и ми потекоха сълзи от щастие, докато го прегръщах.

След малко се усетихме, че и другите трябва да имат време да го видят. Едва понесох да се разделим отново след тези кратки и безценни мигове заедно — исках го само за себе си, не исках да го дееля с никой друг.

Докато вървахме през дългото отделение, започнах да разглеждам какво се случва наоколо — тези тридесетина клетки сенки на мъже с ужасяващи рани — липсващи ръце, гипсирани крака, които висят на скрипци, бинтовани очи и дори цели лица, скрити от превръзките. Бог знае какво имат зад тези бинтове.

Какъв късмет имаме, че Алфи си е у дома само с ранен крак, който със сигурност скоро ще му мине.

Днес отново отидох до болницата, за да занеса един от моите пайове, книга и нова четка за зъби, както бе поискал, а също и топли дрехи, в случай че го пуснат да излезе в количка, но ми казаха, че са го оперирали и в момента излиза от упойката, така че да не ходя отново няколко дни.

Неделя, 2 февруари

Беше тежка седмица. Операцията на крака на Алфи мина добре, но тогава той тръгна на зле. Днес беше дваисет и първия му рожден ден и му отидох на свиждане с Фрида и г-жа Б. Носехме картички и

малки подаръци, но той съвсем не беше на себе си — бълнуваше, мърмореше си под носа и едва ни разпозна. Сестрата каза, че има възпаление на костта, но е млад и силен и ще издържи. Като гледам колко е бяло лицето му — като възглавницата и как трепери, започвам да се чудя дали е така.

Не вярвам в Бог и никога не съм се молила, докато той се сражаваше на фронта, защото ми се струваше двулично. Но тази вечер така ме е страх за моя хубав съпруг и се чувствам толкова безсилна да му помогна, че наистина коленичих и прошепнах: „Мили Боже, докара го в безопасност у дома. Не ми го отнемай сега.“

Сряда, 5 февруари

Нямам представа как да го напиша — толкова е ужасно. Днес отново ходих до болницата с г-жа Баркър. Леглото на Алфи бе празно и дори не посмях отново да си помисля ужасната мисъл, която ми влезе в главата. После ни извика старшата сестра и ни каза, че му правят нова операция.

— Опасявам се, че е гангрена от газа. Единственият начин да му спасят живота е да се премахне наранения крайник — каза тя.

Първоначално не можех да проумея какво ми казва с това „да се премахне наранения крайник“ и изведнъж ме осени, сякаш ме удариха с парен чук.

— Ще му отрежат крака, така ли? — Въпреки че това бе моят глас, думите ми сякаш идваха отвън, от устата на някой друг.

— Страхувам се, че да, скъпа — каза тя. — Трябваше да действаме бързо. Инфекцията се разпространяваше и ако стигнеше до бедрото му, това почти със сигурност щеше да го убие. Толкова съжалявам.

Изведнъж усетих, че ми се повдига и се спуснах към кофата до поста на сестрата. Така ми се виеше свят, че трябваше да се хвана за студения бял порцелан, за да не падна. Няма как това да се случва? Бяхме чели за хора, които умираха в окопите с гангрена, но в чиста английска болница като тази можеха да я спрат някак си. След малко отидох да седна до г-жа Б. и сложих ръката си на рамото ѝ. Цялото ѝ тяло трепереше, а по бузите ѝ се стичаха сълзи.

— Горкото ми момче — ридаше тя. — Изкара цяла година в окопите почти без драскотина и сега...

— Спасяват му живота — прошепнах аз. — Късметлийки сме, че изобщо се върна.

Тя стисна ръката ми.

— Права си, скъпа. Горките ти братя. Моето момче поне е живо.

Понеделник, 17 февруари

Може ли да става все по-зле през тази седмица? Днес брат ми Джони щеше да навърши двайсет и две. Докато пиехме чай, седяхме и почти не обелвахме дума, а после всички се разотидоха — татко се върна на работа, мама се качи в стаята на момчетата, а аз изведох Беси на разходка, за да се видя с Фрида.

И тя е нещастна, тревожи се за Клод, който не се е обаждал от няколко седмици. Едва не ѝ се разкрещях, че се притеснява за тоя гадняр, когато моите братя са мъртви, а на нейния ще му режат крака? Не го направих, разбира се.

Твърде съм разстроена, за да пиша повече.

Сряда, 20 февруари

Отне много време, но Алфи сякаш най-сетне започва да се съвзема.

Всеки ден ходех до болницата, понякога с г-жа Б., друг път — с Фрида. Преди два дни ни разпозна за първи път, а днес вече може да сяда в леглото. Старшата сестра казва, че яде и пие. „Съвсем скоро ще го изпишем“ — ми каза тя с нейния шеговит маниер.

Той е по-слаб и блед от всякога и почти не говори. Носим му вестници и пайове, а понякога и малко шоколад, ако успеем да намерим. Разправяме му какво се случва навън — как Били Брадърстоун се напил в „Нелсън“ вечерта, след като го демобилизираха, покатерил се по канализационната тръба, за да стигне до прозореца на гаджето си, паднал и си счупил и двете ръце; как пръскането на автобусите с дезинфектант изглежда върши работа, защото случаите на испански грип сякаш най-накрая намаляват; за смъртта на малкия принц Джон, сина на кралицата, който има

припадъци; за стачката на миньорите и за тревогите дали ще имаме достатъчно въглища и как всички харесват моя пай.

Единствено не споменаваме крака му или по-скоро липсата му; не знам колко точно крак са му оставили. Има ли коляно, или е трябвало да отрежат и него? Струва ми се нетактично да питам.

Странно е как една такава трагедия отчуждава хората.

Неделя, 9 март

Пролетта е тук, в парковете отново има нарциси, а Алфи най-накрая видимо се възстановява. Поне организмът му изглежда се подобрява, въпреки че е много по-трудно да се разбере какво става в главата му.

Вдигат го от леглото, а той се учи да ходи с патерици, което означава, че поне може сам да ходи до тоалетната. Старшата сестра ни каза, че вероятно съвсем скоро ще го преместят в нова болница, за да му сложат изкуствен крак. Ще бъде трудно — каза тя, — защото са му останали само около 20 сантиметра от бедрената кост, след като са изрязали цялата гангрена. Той гледа винаги да е завит в леглото, когато го посещаваме, но се вижда как е хлътнал чаршафът на мястото, където свършва крака му.

Той продължава да не говори за това, а и човек трудно може да го накара да говори за каквото и да било. Но изглежда му харесва, когато му чета от вестниците и изяжда пайовете, които му нося. Бог знае какво ли бъдеще ни чака. Просто се опитвам да не се тревожа и сама се убеждавам да карам ден за ден.

Лоши новини във вестниците — започнала е нова война — между Русия и Полша. Кога ли ще свърши всичко това?

Неделя, 16 март

Вчера преместиха Алфи в болницата „Кралица Мери“ в Роухемптън, отдалечено е на километри и няма да мога да ходя толкова често на свиждания. Уговорихме се да си пишем всеки ден. Опитвам се да вярвам, че все пак има зрънце надежда — може би ще бъде полесно да си общуване писмено. Невъзможно е да се говори с него в огромното отделение на болницата „Крал Джон“, особено при

положение, че с мен винаги е или Фрида, или г-жа Б., а момчетата на близките легла ни слушат.

Петък, 21 март

Написах поне четири писма на Алфи тази седмица, затова когато тази сутрин най-накрая пристигна един плик за мен, сърцето ми щеше да изскочи и се втурнах към стаята си, за да го прочета насаме.

Защо бях толкова глупава, че изобщо си въобразих, че ще можем да си общуваме по-лесно с писма? Ето неговото:

Прескъпа Роуз,
Благодаря ти за писмата. Свиквам.
Тук е по-тихо. Липсват ми пайовете ти.

С любов, Алфи

Това не е добре. Ще трябва да намеря начин да го посещавам.

[1] „Грижа всяка в мешката вържи“ и „Дълъг е пътят до Типърери“ — военни песни от Първата световна война. — Бел.прев. ↑

[2] Първата песен е традиционен поздрав за рожден ден, а втората — популярен църковен химн по псалом 100. — Бел.прев. ↑

КНИГА 2

РОУЗ БАРКЪР — ЛИЧНО

Сряда, 26 март

Вчера ходих да видя Алфи; татко ми даде пари за билета, което беше много щедро от негова страна. Смених два автобуса и накрая стигнах до болница „Кралица Мери“ в Роухемптън с влак.

Болницата е грамадна, прилича на онези грандиозни и бляскави къщи с красива градина, има огромни дървета — кедри и дъбове с цъфнали нарциси под тях. Докато вървах по алеята, чувах подсвиркванията на мъжете, които седяха на столове или в колички из градината, но не им обърнах никакво внимание. Мисълта, че се забавляват под първите лъчи на пролетното слънце след всички ужаси, които бяха преживели, ме накара да се усмихна. Ако не беше причината, заради която бяха тук, щях даже мъничко да им завиждам.

Така че бях в приповдигнато настроение, когато най-сетне намерих Алфи, този път не в някакво мрачно болнично отделение като това в „Крал Джордж“, а в шиказна приемна с хубави килими, тройни фотьойли, покрити с басма, и лампи с ресни. Другите мъже играеха домино или карти, или пък четяха вестници като джентълмени от добри семейства в извънградски клуб. Но Алфи седеше настрана от останалите в инвалидна количка, с новата си пижама и халата, който му бяхме купили от общата каса. Той просто гледаше втренчено през прозореца с ръце в скута.

Когато го поздравих и го целунах по бузата, той не реагира — не се усмихна, нищо.

— Изглеждаш доста по-добре — казах аз, — сигурно добре се грижат за теб. — Това беше вярно, въпреки че все още беше болезнено слаб, бузите му бяха с по-здрав цвят.

— Отне ми цяла вечност да стигна дотук — продължих аз, за да поддържам разговора, — но това няма значение, защото е чудесен ден и пътувах, за да те видя. Ще ни пуснат ли да излезем навън заедно като другите, как мислиш?

Свалих си палтото и отидох да го закача на закачалката до вратата, а когато се върнах при него за малко се сдържах да не ахна. Лицето му беше изкривено, вените бяха изпъкнали по челото му, сякаш бе получил припадък. Седнах, погалих ръката му и казах само: „Алфи, Алфи, всичко е наред, Алфи, тук съм сега.“

И после — за мой ужас — той въздъхна с тежък стон, който премина в ридание, а по бузите му започнаха да се стичат сълзи. Така се вцепених, когато го видях как загуби контрол. Той е по-силният от двама ни — никога не бях го виждала да плаче дотогава, дори когато бе на четиринайсет и си счупи ръката, докато играеше футбол.

Подадох му кърпичка, но той не си направи труда да си избърше очите или да отговори на въпросите ми — просто седеше там, плачеше и едва си поемаше въздух, сякаш бе дошъл краят на света. Отидох да му взема чаша вода и най-накрая успях да го накарам да отпие няколко глътки и да спре да плаче, но сълзите продължиха да капят. Сега вече плачех и аз, а той очевидно не можеше да си повдигне ръцете.

Алфи промърмори нещо под носа си, което не чух и го помолих да го повтори.

— За бога, Роуз, върви си вкъщи — каза той. — Не искам да виждам това ш---но съжаление в ш---ните ти очи.

Никога не бях го чувала да ругае така и ми стана криво, че е толкова груб и затова започнах да му говоря назидателно като учителка (това би казал навремето).

— Виж, пътувах цели два часа, за да видя съпруга си и ако си мислиш, че ще се върна обратно, без да съм провела истински разговор с него, си останал с погрешно впечатление — казах аз остро и малко по-високо, защото всички мъже наоколо обърнаха глави към нас и хвърлиха по един бърз поглед, преди да ги извърнат смутени.

Изглежда гневът винаги работеше. Той избърса лицето си и ме погледна за първи път — очите му бяха кървясали от риданията.

— О, господи — въздъхна той. — Така я оплесках, Роуз, не мога да се удържа. Като те видя и става още по-зле. Твърде красива си, за да си губиш времето с инвалид като мен. Върви си и си намери подходящ съпруг.

Не знам защо ми стана смешно, но се разсмях.

— Добре тогава, Алфред Баркър — казах аз. — Почакай само да отида да се позагрозя. Ще си отрежа косата и ще си рисувам пъпки

по лицето. Тогава ще ме приемеш ли?

За момент той погледна ужасено, че се шегувам с нещастieto му, но после лицето му просветна и той също се разсмя, а аз го прегърнах и се закикотихме двамата като истерични ученици.

Не след дълго мина една сестра с количка с чай и аз извадих домашната сиренка, която бях донесла, и си хапнахме преди старшата сестра да ми разреши да изведа Алфи навън на слънце. Прекарахме си добре, като се влачехме наоколо и се смеехме, защото не можех да бутам количката му по права линия и тя непрекъснато засядаше в лехите с цветя. Накрая намерихме една пейка, седнахме на слънце и си бърбихме, сякаш цялата истерия никога не я е имало.

Девизът ми винаги е бил „Няма полза от много приказки“, но от разказа му какво е преживял с изкуствения крак и болките от раната, да не говорим за „фантомната болка“ в крака, който вече не беше на мястото си, разбрах защо е толкова паднал духом.

Ще отнеме известно време, за да си върна стария обичан Алфи, но ще се справим заедно. Решена съм.

Петък, 29 март

Бърт отново идва за пайовете, казва, че иска трийсет за Великден. Предложи ми да ги украся със зайчета или някаква подобна глупост. Когато му казах, че е невъзможно да се намери брашно, да не говорим за яйца, с които се предполага, че трябва да се направи глазурата, той ме попита колко брашно ми трябва и после каза: „Ако успея да намеря продуктите, ще ги направя ли?“ и трябваше да се съглася. Честно казано, толкова съм погълната от мислите за Алфи от подготовката за прибирането му вкъщи, че предпочитам да не мисля за пайове.

Но със сигурност парите ще свършат работа, ако ще си имаме свой дом.

Събота, 5 април

АЛФИ СЕ ВРЪЩА ВКЪЩИ!

Отидох с мама и г-жа Баркър на свиждане днес и ни казаха, че за Великден ще го изпишат, което е точно след две седмици.

Първоначално той много се зарадва, почти като онзи Алфи, когото познавах преди, говореше как веднага щом го демобилизират, ще се върне в склада, защото очевидно на работодателите са им казали да пазят работните места на войниците. Не мога да си представя как някога ще закрепне достатъчно, за да мъкне чували, но предполагам, че имат и някоя по-лека работа за него. Може би нещо на бюро — той никога не е бил много-много по четенето и писането.

От вестниците научих, че ще трябва да го прегледат за инвалидна пенсия. Понеже бе изгубил по-голямата част от крака си, трябваше да вземе 70%, но тъй като бе служил по-малко от две години, пенсията щеше да е по-малка. Той все още получаваше заплата от армията, но не мисля, че това ще продължи още дълго. Със сигурност ще му трябва работа, за да се върне обратно към „нормалния живот“, каквото и да се окажеше това.

Слънцето грееше отново и старшата сестра предложи да излезем навън в градината, за да се поупражнява с изкуствения си крак.

Когато го помолих да го видя, той се намръщи и попита дали е нужно. Но тогава му казах: „Той ще бъде част от моя живот толкова, колкото и от твоя“ и той се предаде и посочи към нещо, скрито под една кърпа на шкафчето до леглото. Като глупачка веднага отидох до шкафчето и дръпнах чаршафа, без да му мисля много, съвсем неподготвена за това, което видях.

Наистина дървеният уред изглежда ужасно (Алфи каза, че е направен от върба и после се смяхме как може да издялка от него стик за крикет, ако му писне да го носи), с метални панти на коляното и неудобни на вид ремъци, които го придържаха към кръста и около рамото. Най-отгоре има кожено гнездо, в което влиза ампутирания край, който трудно издържах да гледам. Но най-лошо бе стъпалото, с чорап и обувка, което му придаваше вид на истински крак, който току-що е бил отделен от притежателя си.

Бях толкова втрещена, че единствено успях да не повиша глас и да го попитам дали има нужда от помощ да се облече.

Той каза някак рязко, че е най-добре да го оставя за двайсетина минути и затова излязох навън в градината, където чакаха мама и г-жа Б. Когато се върнах, той бе напълно облечен в цивилни дрехи, застанал

на два крака до леглото и изглеждаше толкова блед и горд, почти като човека, за когото се омъжих, преди да замине на война. Опитвах се да го прегърна, но не беше лесно заради двете патерици, така че просто го хванах за ръка и му казах: „Каж ми как да ти помогна.“

Той отказа със свиване на раменете и каза, че ми благодари, но ще се справи сам и се отправихме на дълго и бавно пътешествие през отделението — стъпка по стъпка. Стълбите бяха още по-голямо препятствие, но той ги взе сам и когато после се показахме на слънце, мама и г-жа Баркър се втурнаха към нас — и те искаха да го прегърнат.

Скъпият ми храбрец Алфи бе твърдо решен да докаже, че може да извърви целия път, но след малко видях, че започва да се олюлява, а изкуственият му крак се влачеше по чакъла. Казах, че съм малко изморена, за да седнем да си починем на следващата пейка и той се съгласи, въпреки че и двамата знаехме, че лъжа.

Ще трябва да науча нови начини да помагам, без да подривам достойнството му. Това ще е най-голямото предизвикателство за мен, когато той се прибере у дома.

Неделя, 6 април

На връщане г-жа Баркър започна да се чуди къде ли ще живеем двамата с Алфи, когато се прибере. Разбира се, тя не знаеше какво мисли мама за стаята на момчетата, а аз не можех да я обвинявам, че бе толкова нетактична.

— И двамата сте добре дошли да живеете при нас — каза тя, аз ѝ благодарих, като се надявах, че тя ще спре. Но тя продължи като каза, че стаята на Фрида е по-голямата от двете и че вероятно ще може да я убеди да се разменим.

Честно казано, не мога да измисля нищо по-лошо от това да започна семейния си живот, разделена с тънка стена от най-добрата ми приятелка, особено, при положение че тя със сигурност ще побеснее, че трябва да се пренесе в някаква кутийка. Единственият смислен вариант е двамата с Алфи да отидем в стаята на братята ми, но дали мама ще свикне с тази мисъл? Със сигурност няма да ѝ го предложи аз, страх ме е да не се разстрои.

Тази вечер, докато се приготвях за лягане, чух гласове на долния етаж. Мама и татко спореха за нещо на висок глас. След това я чух да

се качва по стълбите и въпреки че стъпваше на пръсти, от скърцането на дюшемето разбрах, че влиза в стаята на момчетата. После я чух как ридае.

Само да може да ни върнат телата ни — вярвам, че тогава ще го приеме и ще продължи напред.

Понеделник, 7 април

Рожденият ден на Рей. Щеше да навърши двацет и една днес. Всички са много печални.

Вторник, 8 април

Днес цял ден бях в странно настроение, а и събитията от уикенда и това, че най-сетне осъзнах, че любимият ми Алфи ще се прибере къщи, не ми помагаша особено. Вместо да се вълнувам, както се очаква от една съпруга, ми беше неспокойно от всичко това, дори малко ми се плачеше.

Не става дума толкова за практическите неща като въпроса къде или с какво ще живеем. Можем да отидем заедно да проверим в службата за настаняване и в пенсионното, но всичко това скоро ще се реши така или иначе. А и с две семейства със собствени къщи, които живеят толкова близо едно до друго, никога нямаше да останем без дом, както някои клетници понастоящем.

Не става дума и за крака или по-скоро за липсата му. Когато за първи път видях изкуствения крак, определено се шокирах, но съм сигурна, че ще го преодоля. И когато Фрида попита дали мисълта за ампутираното място не е малко отблъскваща, аз ѝ отговорих съвсем честно, че никак не се гнуся и въпреки че в началото е странно и малко притеснително и за двама ни, след известно време сигурно ще започна да го възприемам като нормална част от Алфи, красивото ми момче.

Не, мисля, че има някаква по-дълбока причина за настроението ми. След като безрезултатно разсъждавах тази вечер, стигнах до извода, че всичко се дължи на това, че съм се променила откак с Алфи се сгодихме и оженихме. След тревогите от последните няколко години това едва ли е голяма изненада — загубих двама братя, останах единствено дете, работих във фабриката и сама си изкарвах парите,

спечелих си уважението на шефа и компанията на други момичета. Винаги съм била независима по характер — мама би казала „твърде независима“, — но вече пораснах, започнах повече да разчитам на себе си, станах по-калена и по-малко сантиментална. Бях просто едно момиче, а сега се чувствам повече като жена, която може сама да взема решения, сама да определя бъдещето си.

Не мисля, че това ще притесни Алфи, всъщност той може даже да хареса тази нова версия. А и това не ме кара да го обичам по-малко, ни най-малко.

Може би най-много ме тревожи, че и той се е променил. За начало вече няма крак и трябва да свикне да ползва изкуствения с всички трудности, които произтичат от това. Но какви ли последици ще имат за него последните няколко години? Той беше на 18, млад и зелен, когато отиде войник. Добре де, работеше в склада известно време, но още беше безгрижен и леко откачен. После, щом навърши 19, замина на фронта и въпреки че никога нищо не каза, съм сигурна, че е видял неща, които никой не бе виждал дотогава, бе изтърпял условия, жестоки дори и за животни, бе изстрадал мъчителната болка от раната си, да не говорим, че бе видял приятелите си на парчета от взрива. Тези неща променят човек. Чудя се дали ще си остане онзи Алфи, в когото се влюбих?

Ооо, не е хубаво да се тревожа така. Вече сме женени и ще трябва да изградя нов живот за нас, пък да става каквото ще.

Понеделник, 14 април

Целия уикенд правих пайове! Пайове със свинско и с дивеч, големи и малки! Украсих тези с дивечовото месо със зайчета от тесто, както ме помоли Бърт, а после ги занесох в „Нелсън“, където той ги складира, за да са готови за Великден.

Той бе щастлив до немай-къде и ми даде 24 шилинга (минус 3 за брашното и яйцата, които ми намери. Това е цяла гвинея печалба, защото татко не ми е искал пари за месото, а мама — за въглищата! Зачудих се отново дали да не започна бизнес с татко. Когато махнат купоните и той вече може да вземе Алфи за чирак, можем да си направим семейно съдружие — аз и той. Оставям се на въображението си!

Великден, неделя, 20 април

Връщането на Алфи бе истинска катастрофа, не знам откъде да започна.

Отдавна бе минало полунощ и от половин час плача тук на дивана. Мисля, че това може да е краят на брака ми.

Въпреки че той беше против, настоях да отида да го взема на Велики четвъртък. Пътуването до вкъщи беше доста тежко. Не че той се оплакваше, но по лицето му съдех, че през повечето време е стиснал зъби от болка. Достатъчно трудно му бе да се качи на платформата в задния край на автобуса, да не говорим за ходенето до другия край, но той естествено отказваше всякаква помощ. Хората виждаха, че е сакат и неколцина дойдоха да му стиснат ръката. „Браво на вас, госпожо!“, ей такива неща, а той седеше с приведена глава и не искаше да говори.

Когато най-сетне се прибрахме вкъщи, вече бе станало време за чай и всички бяха там — мама и татко, г-н и г-жа Баркър, Фрида и отрепката Клод — всички го приветстваха, строени на улицата. Излязоха и съседите — всички ръкопляскаха и дойдоха да го потупат по рамото. Горкото момче, почти примря от напрежение, но успя да се усмихне и да се държи приятелски, преди да влезе вътре и да рухне на един стол. Оглеждаше замаяно всички хора, струпани в малкото ни фоайе, сякаш ги виждаше за пръв път. Разбира се, всички говореха едновременно и му задаваха въпроси за пътуването и за болницата, питаха го как е било на фронта. Накрая не издържах, скочих и им казах да му дадат малко почивка, защото е изтощен.

Намръщи се на думите ми, но знам, че дълбоко в себе си ми бе благодарен, защото след това хората започнаха да говорят за други неща и той бе в състояние единствено да слуша и бавно да се завърне обратно в живота ни. Мама ни поднесе чай и кекс, после започна да се лее бира и всички доста се развеселиха, но след първата бира очите на Алфи започнаха да се притварят, а главата му се отпусна на една страна. Зашепнахме, за да не го събудим, а мама заведе всички в задната стая, като каза, че трябва да оставим клетото момче да поспи. Тя взе едно одеяло и го зави с него, внимателно и нежно подпъхна краищата — виждах, че го обича като свой роден син, от което се просълзих и се изпълних с щастие едновременно.

Около седем часа, след като семейство Баркър си тръгнаха, той се събуди и изяде един сандвич, а когато го попитах дали иска още нещо, той отговори, че единствено иска да спи. Отказах предложението на г-жа Баркър за стаята на Фрида, а със стаята на момчетата вкъщи още нищо не бе уредено, затова се примирих с факта, че ще трябва да спим в моето единично легло. Бяхме го правили преди това и си мислех, че вероятно можем да изкараме още няколко нощи.

Качихме се горе. Аз му донесох вода да се измие, но когато му предложих да помогна, той доста раздражено измърмори, че можел чудесно да се оправя сам, благодаря, дали не бих го оставила насаме за малко? Когато се върнах горе, той вече спеше — бе заел цялото легло и не помръдна, когато го целунах по челото, така че реших, че може би беше най-добре да го оставя и спях на дивана.

Вчера на Великден отидохме до семейство Баркър за обяд и чай, после в шест часа наминаха някои приятели на Алфи и ни заведоха в „Нелсън“, където всички го почерпиха по една бира и целият бар се отрупа с чаши. Беше чудесно най-сетне да го видя да се отпусне, да се смее и да се шегува като преди, но нещата започнаха да излизат от контрол и Бърт твърдо им каза да намалят децибелите или да се прибират.

Едно от момчетата предложи да отидат другаде и Алфи изглеждаше толкова щастлив да се присъедини към тях, а аз казах, че се прибирам да го чакам вкъщи — вече бях изморена и реших, че е най-добре да му оставя малко свобода от зоркия ми поглед.

Към полунощ бях задрямала на дивана, когато навън се чу такава врява, че почти ми изкара акъла. На прага стоеше Алфи, фиркан до козирката. Не можеше да си стои на краката и го придържаха двама от приятелите му. „Съжалявам, мисис Роуз“ — каза един заваляно, докато другите се кикотеха. — „Може ли да го внесем?“

Този път той спа на дивана, а аз се качих горе в моето легло — цяла нощ се въртах и размишлявах горчиво колко лошо започнахме новия си живот като мъж и жена.

Тази вечер трябваше да е различно. Той се извини за поведението си вчера и целия ден се държа съвършено джентълменски — водеше любезни разговори с родителите си, когато ни дойдоха на гости за великденския обяд с печено пролетно агне, печени картофи, зеленчуци

и ментов сос, а за десерт — ябълков пай и крем. Той яде като вълк, сипа си втора и трета порция!

Обаче тази вечер си легнахме заедно и се опитах да го целуна, но той се извърна и ми каза да го изчакам долу, докато си легне. Казах си, че е разбираемо да не иска все още да го виждам с изкуствения крак, затова се съгласих, но когато се върнах, се почувствах неловко и неудобно, докато се събличах и докато си обличах нощницата, а той ме гледаше. Другите нощи, когато сме били заедно, след сватбата ни и преди да замине, бяха толкова страстни, че почти си разкъсвахме дрехите прави и падахме заедно в леглото. Този път всичко бе толкова хладно и лишено от чувство, че почти се разплаках.

Все пак се качих в леглото и се целунахме за загревка, така да се каже, но после забелязах, че той потреперва всеки път, когато се приближава по-близо, сякаш го болеше. Сякаш и малкото му интерес се изпари и той се отдръпна, обърна глава към стената.

— Докоснах те някъде, където боли ли? — попитах го. — Или казах нещо?

Той промърмори нещо под носа си и го помолих да го повтори.

— Не е добре, мамка му — запсува той и се надигна да стане от леглото. — Никога няма да съм достатъчно добър за теб. Прибирам се вкъщи.

— Не, никъде не се прибираш — казах аз, като го бутнах обратно. Наистина се ядосах. — Ти си мой съпруг, аз те обичам и аз ще реша дали си достатъчно добър. Сега, стой тук и поспи малко.

Той понечи да ми възрази, но аз скочих, грабнах си халата и дневника и слязох долу, затаила дъх от страх да не чуя стъпките му зад гърба си и да не изпълни обещанието си. Да се прибере вкъщи означаваше да се признае за победен, знак за края на брака ни. За щастие не отиде никъде.

И ето ме тук, два часа по-късно, все още пиша. В по-добри моменти чувствам, че можем да се оправим с това, но точно сега започвам да се чудя.

Сряда, 22 април

Нещата се оправят!

Когато мама слезе долу вчера сутринта и ме намери да спя на дивана, ме попита какво не е наред и аз се разплаках и ѝ казах, че не е възможно двамата с Алфи повече да спим в моето единично легло, заради раната му и болката, която тя му причинява. Тя ме погледна леко учудено и каза, че със сигурност скоро ще си намерим нещо и попита дали не можем да издържим още малко. Но аз ѝ отговорих, че може да минат седмици или дори месеци преди Алфи да реши въпроса с пенсията си и да си намери работа, за да можем да си позволим да наемем собствен апартамент, а междувременно от нас се очаква да спим отделно всяка нощ.

Отидох до тоалетната и по-късно я чух да говори нещо с татко, а на следващия ден, докато Алфи бе излязъл с един друг войник да се видят с хората от пенсионното, аз и мама прекарахме деня в стаята на момчетата — опаковахме им нещата в някакви кутии и сандъци, които татко свали от тавана.

Малките неща нараняват най-много — стика за крикет, ученическата шапка, счупената количка и дори един мръсен чорап, останал незабелязан под леглото. Плакахме много и изпихме купища чай, а аз трябваше да стискам зъби, за да издържа и за да може и тя да издържи. Мама отказа да изхвърли и най-дребната вещ — дори мръсния чорап — и накрая имахме три големи кутии и два куфара с дрехи и играчки, които татко трябваше някак си да замъкне на тавана.

След това стана доста по-лесно. Когато изнесохме килимите на двора, за да ги изтупаме, си представях как всеки удар попада в главата на някой немски войник заради смъртта на братята ми и гневът ме накара да се почувствам по-добре. Мама свали завесите, изпра ги и ги простря на въжето; събрахме двете легла и им завързахме краката с канап, после сложихме едно допълнително одеяло върху двата дюшека, за да запълним процепа. Съшихме единичните одеяла и чаршафи и накрая се получи двойно легло.

Мама почисти огледалото и изми прозорците, а аз намерих малката дантелена покривка, която ми подари една от лелите на Алфи в деня на сватбата ни, и я сложих върху шкафа с чекмеджетата. За завършек — малко иглики и всичко стана толкова красиво.

Алфи се върна в добро настроение — бяха му казали, че вероятно ще получи седемдесет процента от пенсията за инвалидност, което не стига за живеене, но е чудесно допълнение към заплатата му

(и към моята), ако и двамата успеем да си намерим работа. Сега трябва да чака от Съвета да преценят степента му на инвалидност. Бяха ходили и до службата за настаняване, но там му казали, че няма достатъчно жилища и нямаме шанс, ако нямаме деца.

— Ще поработим по въпроса — казах му аз, а той се усмихна мръснишки и отвърна:

— Добре звучи.

— Просто трябва да си намерим някое не твърде скъпо място, че да не ни се потрошат краката от бачкане — думите излязоха от устата ми, преди да успея да ги спра. Доста глупаво изказване пред човек без крак. Но той се разсмя и когато мама дойде да ни предложи чай, и двамата се заливахме от смях.

Показах му новата стая, а той ме прегърна, целуна ме и обеща, че нещата ще се оправят още тази вечер. Беше прав — прекарахме чудесна нощ, пълна с любов, почти като преди и въпреки че му е доста неловко, вече доста свикнах с липсващия му крак и мястото на ампутацията.

Не че отначало не ми беше леко тъжно и странно да спя в стаята, където братята ми са прекарвали първите се двайсетина години. Те бяха толкова близки и такива добри приятели, прекарваха часове наред тук, играеха си или просто четяха и си говореха. Мен ме пускаха в храма само по много специални поводи и ако посмеех да се промъкна, докато бяха някъде навън, винаги се чувствах като престъпник.

О, боже, надявам се да са в безопасност в рая. Толкова много ми липсват.

Петък, 2 май

Днес беше моят рожден ден и всички се суетяха около мен. Мама направи торта, а Фрида ми купи хубава огърлица. Зачудих си откъде ли е намерила пари, за да си я позволи, но нищо не казах. Подозирам, че Клод може да има пръст в това, затова по-добре да не питам. Алфи ми подари бели чорапи. Милият, чул ме, че ми трябва, но няма абсолютно никаква представа, че не това иска едно момиче за подарък за рождения си ден! Много по-добре щеше да направи да ми купи найлонови чорапи.

Татко се прибра вкъщи със свински котлети за чая — всички бяхме много развълнувани, защото обявиха, че отсега нататък децата ще получават пълна дажба вместо половин, както бе досега. Той смята, че може да отваря магазина три дни в седмицата вместо два и печалбата му почти ще се удвои, защото има толкова много дечица в квартала.

Събота, 24 май

Измина почти цял месец от последния път, когато писах тук, но докато Алфи е наоколо сякаш никога нямам достатъчно време за себе си, за да пиша. Като чета написаното, виждам какъв голям оптимист съм била, въобразявайки си, че като се прибере вкъщи и всичко ще си дойде на мястото. За съжаление, не се оказа така през последните няколко седмици.

На първо място, непрекъснато съм уморена заради кошмарите на Алфи. Той крещи насън и понякога псува доста ужасно — представя си, че е в окопите или че се изкатерила от тях. Трябва да го държа с ръце и да му шепна в ухото, докато спре и заспи отново. Понякога внезапно се изправя, сяда в леглото и сякаш се бие с този, когото сънува, замахва доста опасно с ръце и тогава единствено мога да му говоря, опитвайки се да го събудя от кошмара му. Онзи ден през нощта се прекатури право на пода върху килима до леглото, като се тресеше и стенеше от някакъв въображаем ужас, и трябваше да стана и да му помогна да си легне отново.

Опитах се да говоря с него, но той просто отказва. Предложих му да отиде на лекар, но той само изпуфтя пренебрежително и каза, че лекарите нищо не могат да направят, но скоро всичко ще мине от само себе си — веднага щом се върне към някакъв нормален живот. Ужасно ме боли да го гледам как страда по този начин — така вкарва вкъщи ужасите, които той и другарите му са преживели. Не става дума само за видимите рани, а и за невидимите белези в душите им, с които трябва да се справят, месеци след края на войната.

Когато не сънува кошмари, получава „фантомни болки“, както ги наричаха лекарите в болницата — усеща ги в крака, който вече го няма. Не говори много за това, но виждам как лицето му се свива от агонията и очевидно нищо не може да се направи за това. Странното е,

че понякога минават дни, без да има никакви проблеми и после го сполитат изведнъж — изглежда няма никаква периодичност или причина.

Второ — въпреки че той направи всичко възможно, продължава да е без работа, а работните места са кът. Четем във вестниците почти всеки ден за войници, които трябва да продават кибрит на улицата или дори да прибъгват до просия, но предполагам, че това са по-слаби характери, които не са готови да положат усилия, за да си намерят подходяща работа.

Правителството призовава фирмите да предлагат на завръщащите се войници старата им работа, ако е възможно, затова помогнах на Алфи да напише писмо на шефа си в склада, където работеше, преди да отиде войник. Поканиха го на интервю и той се отпрати на трудно пътуване (с много ходене пеша) само, за да му кажат, че всички места с по-лека работа са заети, а заради крака няма да може да се справи с по-тежката.

Алфи никога не е бил кръшкач и не би се отказал без бой. През остатъка от седмицата ходеше по улиците и се предлагаше за работник във всяка фабрика и във всеки склад, който намери, но всеки път му излизаше гаден мехур на ампутираното място, което се разрани, а това означаваше, че едва ли ще понесе да си носи изкуствения крак повече.

Вчера беше датата, на която да се яви пред Съвета за оценяване на военноинвалиди и бе решен да не я пропусне. Убедих го да ме остави да увия ампутираното място с превръзки и да го намажа с антисептичен крем, за да може поне да иде до автобуса. Сърцето ми се късаше, като го гледах как стиска зъби при всяка крачка, опитвайки се да не показва, че го боли, въпреки че лицето му го издаваше. Когато стигнахме до спирката, бузите му бяха посивели от напъгане и въпреки че по време на пътуването сякаш се възстанови, разстоянието от спирката до службата в Уест Енд бе още по-дълго и изтощително.

Купих чаша чай от един амбулантен продавач и го накарах да го изпие, преди да влезе, а после седнах в парка да го изчакам. Бог знае какво са правила вътре, но сякаш продължи часове. Но имаше добри новини — потвърдиха, че ще получи седемдесет процента от пълната пенсия за инвалидност и ще може да си я взима от пощата след няколко седмици.

Предполагам, че трябва да сме благодарни и за най-малкото.

Понеделник, 2 юни

Днес ми дойде до гуша и успях да убедя Алфи да извикаме лекар да го види. Татко любезно предложи да му плати. Раната на ампутираното място вече е широка пет сантиметра и изглежда отвратително, но е странно, че сякаш не го боли колкото преди и настоява да си носи изкуствения крак, от което става по-зле и по-зле.

Лекарят ни даде някакъв крем и каза на Алфи да си почива и да не ползва крака, преди абцесът да му е минал напълно. Каза, че раната вече е толкова дълбока и е унищожила нервните окончания в кожата и затова не го боли толкова. Когато го попитах за колко време ще зарасне, той стисна зъби и каза: „Поне няколко месеца“. Но ако Алфи продължава да ползва изкуствения крак, преди раната да е заздравяла както трябва, положението може да се влоши много и да отнеме и повече време. Лекарят препоръча Алфи да ходи с патерици или да си вземе количка.

Докато изпращах лекаря до вратата, той ми прошепна: „Моля ви, съпругът ви трябва да се погрижи за себе си, г-жо Баркър? Веднъж вече се е разминал на косъм, така че не го оставяйте да си рискува здравето заради няколко седмици безгрижие.“ Да беше толкова просто.

Когато лекарят си тръгна, Алфи отново изпадна в едно от мрачните си настроения, ругаеше, че трябвало да си стои вкъщи, когато вече е лято. Опитах се да му предложа да вземем инвалидна количка, но той отказа да говори с мен. Знам колко му е противна идеята да им е до под кръста, седнал в количката, хората да го съжаляват, че е сакат, но става дума само за няколко седмици, а после отново може да си стъпи на краката.

Тази вечер отново е намусен и се извърна от мен, а аз толкова се разстроих, че слязох на долния етаж, за да пиша. Сякаш отново сме в изходно положение.

Сряда, 25 юни

МИР — ОФИЦИАЛНО! Версайският договор ще бъде подписан следващите дни. Днес валя силно и докато пиехме чая? Татко бе

погълнат от историята за дъгата, която се появила в небето точно когато пуснали новината.

— Точно обслужвах госпожа Гитинс и разпитвах за сина ѝ, сещате се, дето го обгазиха, и си говорехме как е обявен мирът, когато погледнахме през прозореца и тя беше там — в небето.

Представях си ги как се взират между труповете на животните, между окачените за задните крака зайци, как се дивят на дъгата.

— Това е знамение — каза мама. — Символ на надеждата, като онзи, който се явил на Ной след потопа.

Татко не беше съвсем съгласен, но усетих, че и той е леко развълнуван от цялата тази работа.

Това, че по света може и да има мир, не прави живота на „Трафалгар Роуд“ № 25 по-лесен. Всеки ден на обед и вечер Алфи отива, куцукайки до кръчмата — за компания, така казва, а аз едва ли мога да го виня. Не е много забавно да седиш затворен с тъста и тъща си без своя собствена стая. Той не може да си позволи да си купи и една бира, но обикновено има по някой, който с удоволствие черпи няколко питиета военноинвалида и затова често се прибира доста изтощен.

Говорят за празника на мира следващия месец — паради, веселби и всичко останало, но докато пиехме чай, Алфи започна да се оплаква как всичко било прахосване на пари и как трябвало да ги похарчат, за да върнат войниците обратно на работа или пък да им построят домове. „Земя, достойна за герои“, така ли му вика Лойд Джордж — мрънкаше той. — „Достойна за нищо, ако питате мен“.

Татко мъдро си спести съветите, но мама се намеси, като измърмори: „Всичките победни маршове на света няма да ми върнат момчетата обратно.“ Не помага особено и фактът, че е третата годишнина от смъртта на Джони, въпреки че никой не я споменава.

Не съм сигурна какво да мисля. Би било добре за духа ни да се повеселим малко, но разбирам какво има предвид Алфи, като говори за скъпите паради и за останалото.

Кошмарите сякаш се уталожиха напоследък, може би защото пие толкова много.

Понеделник, 30 юни

Решено е. Ще има улично празненство на „Трафалгар Роуд“ в деня на мира, на 19-ти юли, събота.

След всички фойерверки, които бяха изстреляни вчера в Лондон, за да се отпразнува подписването, Бърт проведе среща с редовните клиенти в кръчмата и обяви, че ще помогне с половин безплатна бира за всеки пълнолетен и лимонада за децата.

Но докато пиехме чай, се скарахме. Мама се е настроила съвсем против всякакви празненства, а Алфи каза, че по-скоро би отишъл до Уайтхол, за да види как минава марша при Кенотафа, новия паметник в чест на загиналите във войната, въпреки че за него е истинско изпитание да мине улицата, да не говорим да ходи до центъра на Лондон. Каза, че последното нещо, което иска, е някакво глупаво празненство, защото било обидно за онези, които са загубили живота си, и за онези, чийто живот е съсипан от войната. „И за какво беше всичко това? За да просят за хляб и да спят на улицата нощем мъжете, които се сражаваха в кървавите окопи.“ Той удари по масата и приборите издрънчаха.

Татко твърдеше, че ще изглежда някак странно, ако Епълби и Бъркър, двете семейства, които са пострадали най-много на нашата улица, откажат да участват. „Ще изглежда сякаш се отнасяме презрително към всички — каза той. — А не мога да си позволя да загубя местната клиентела сега, когато и без друго търговията върви достатъчно зле.“

Алфи се качи на горния етаж, мърморейки сърдито, но след малко слезе обратно и каза, че съжалява, особено след като мама и татко са се отнесли толкова щедро с него. Мама се съгласи да участва, стига само да не трябва да се преструва на щастлива от това. Аз предложих да сложим на предния прозорец снимки на Рей и Джони с надпис, който да приканва хората да си спомнят за мъртвите и тя каза, че това е добра идея.

Петък, 18 юли

Целия ден двамата с Алфи правихме пайове за празненството. Той не искаше да се занимава с месото, но предложи да избели картофите и да накълца зеленчуците; после му показах как да направи тестото и да го оформи като „похлупак“ на пая. В началото не му се

получаваше и толкова ругаеше, че помислих, че ще се откаже. Но успях да го убедя как на всеки му е трудно в началото и просто се иска практика. Той продължи и след известно време го усъвършенства и направи още трийсет пая. Това е едно от нещата, които харесвам у Алфи — упорит е и никога не се предава. Толкова се радвах, като го гледах как се усмихва и какво удоволствие му доставя да постигне нещо. Нещо, с което да може да се гордее след толкова време.

След като загоряхме фурната и ги сложихме да се пекат, седнахме да изпием по чаша чай заедно и го забелязах, че ме гледа: „Както има? Да нямам брашно по носа?“ Но той просто се засмя и каза: „Гледах те как готвиш. Наистина си добра в това“.

Аз се изчервих като домати, защото той не е много-много по комплиментите, и му казах за идеята ми да започна бизнес с пайове като странична дейност в магазина на татко, щом свърши купонната система. След миг Алфи каза: „Имаш право — откъде вземаш всичкото брашно и яйца?“, а аз му казах, че Бърт ми ги е намерил, предполагам от някой търговец на едро, и това сякаш отговори на въпроса му. Както и да е, малко след това мама се върна и каза, че пайовете миришат чудесно и попита дали може да хапнем един с чая довечера.

Лицето ѝ бе изчервено и беше толкова развълнувана, че дори не изнедоволства от цялата бъркотия, в която бяхме превърнали кухнята, а когато я попитахме къде е била, тя каза, че е помагала на децата в училището да направят украса за празненството утре — знамена и транспаранти, подложки за чаши и шапки.

Изведнъж едно от момченцата, с които работили заедно, ѝ казал, че големият му брат е загинал във войната и попитало мама дали и тя познава някой от загиналите. Учителката му изшъткала да млъкне, но мама била благодарна за това, защото се страхувала да не избухне в плач пред децата. Но след като помислила малко, ѝ се приискало да им разкаже какво представлява войната в действителност.

— Тъкмо започнах да разказвам за моите прекрасни момчета, колко се гордееха в началото, че отиват да се бият срещу кайзера, колко бяха смели, как никога не се интересуваха от собствената си безопасност, а само следваха заповеди, защото така се печели война — каза ни тя. — Как те никога не са изпитвали ужас, преди да отидат там, където ще загинат толкова хиляди млади хора като тях. Казах на

децата, че тяхното поколение трябва да направи всичко възможно никога повече да няма война като тази.

— Постъпила си много смело, мамо.

— Докато говорех, едно момиченце ме хвана за ръката — продължи тя. — А после се изправи и ми прошепна, че съм прекрасна дама и че ѝ се иска да ѝ бъде баба, защото нейната загинала от бомба от цепелин.

— Сигурно те е накарала да се почувстваш горда — казах аз.

— Така е. Знаете ли, докато вървах към къщи, осъзнах, че за първи път от години се чувствам щастлива. Никога не съм мислела, че да говоря за момчетата ще помогне, но очевидно става.

Събота, 19 юли

Сега е полунощ на Деня на мира и Алфи хърка блажено до мен. Изглежда толкова невинен, докато спи — сякаш отново е малко момче. Аз не мога да заспя — размишлявам какъв странен ден бе днес.

Следобедът бе чудесен. Слънцето се показва, улицата бе украсена със знамена и транспаранти и всички бяха изнесли маси и столове за вечеря по средата на улицата. После започнаха да носят храна — от всяка къща излизаха пълни чинии със сандвичи със сирене и соленки с яйце, торти, украсени с британския флаг, бисквити с глазура в червено, синьо и бяло, а на всяка маса имаше по един от моите пайове, нарязан на тънко, за да може всеки да опита поне по един резен.

Имаше домашно приготвена ечемичена отвара за децата, а Бърт удържа на думата си и изнесе по половин бира за всеки възрастен на улицата, което сигурно му е струвало цяло състояние. Бяхме се издокарвали в най-хубавите си неделни дрехи за случая, но всички си сложихме цветни хартиени шапки, които децата бяха направили, и всички бяха толкова щастливи, че забравихме да се притесняваме, че изглеждаме глупашки.

Всички, освен Фрида, защото тя вече си беше сложила една модерна малка шапка с пера. Каза, че ѝ отнело часове да я закарфичи отстрани на главата си и в никакъв случай нямало да допусне да развали ефекта след целия този труд. Шапката ѝ сигурно струва цяла гвинея, но когато я попитах откъде я е взела, тя само се изкикоти и

посочи към Клод, който тези дни сякаш бе станал част от семейството — още по-жалко.

Разбирам, че човек много се ласкае да се къпе в подаръци, но — честно казано — не мога да проумея какво толкова намира у него. Той е висок и изглежда доста добре, но го намирам за толкова мазен и се държи така угоднически с г-н и г-жа Баркър, сякаш са от кралското семейство. Единственият път, когато се опитах да проведа приличен разговор с него, очите му се стрелкаха навсякъде другаде, но не и към мен, сякаш очакваше някой да пристигне всеки момент. Не мога да му имам доверие, ако не ми е непрекъснато пред очите, а той не е.

Цялата храна бе опустошена за минути, след това Бърт държа реч, в която каза колко сме благодарни на всички, които са се сражавали и са спечелили тази ужасна война, и особено на тези, направили „най-голямата жертва“ — един израз, който ненавиждам. Разбира се, в този момент всички погледнаха снимките на Рей и Джони, закачени на прозореца ни, и вдигнаха шапки към мама и татко в знак на уважение към загубата им. Доплака ми се, видях как мама си хапе устната, а татко се протяга, за да хване ръката ѝ, но всички успяхме да овладеем сълзите си, което е някакъв напредък.

После Бърт предложи три наздравици и всички вдигнахме чаши за „нашите смели момчета“ и особено за Алфи и Пърси Гитинс — единствените, които се върнаха живи у дома. Разрешиха на дечурлигата да станат от масите и да потичат наоколо и те започнаха да играят на дама и на криеница, както правят всеки ден след училище, жените разчистиха чиниите, а мъжете се заеха сериозно с пиенето.

Малко по-късно продавачът на вестници от ъгъла донесе бройки от вечерните вестници, които се предаваха от ръка на ръка. В новините пишеха за тълпите, събрали се в Уайтхол да гледат Парада на победата с участието на петнайсет хиляди войници — как спрели и отдали чест пред огромния стълб, който бяха построили, наречен „кенотаф“ в чест на загиналите.

На всички ранени и болни, които не могат да участват в празника на победата, изпращам поздрави и им пожелавам добро настроение, като ги уверявам, че раните им — толкова благородни сами по себе си — вдъхват в

сърцата на техните сънародници най-топлите чувства на благодарност и почит.

Негово кралско височество крал Джордж V

Когато Алфи прочете това в „Дейли Експрес“, той изсумтя и промърмори, че ако кралят наистина уважаваше ранените войници, щеше да им осигури работа и дом при завръщането им. Но дори киселото му настроение не може да скапе цялостната атмосфера на празненството.

Тоест до вечерта.

Докато мама разчисти и си пийна по още една чаша с Фрида и госпожа Баркър, вече минаваше девет часа и затова решихме да отидем при мъжете в кръчмата. Разбира се, те вече бяха силно развеселени, пееха всички стари песни и си прекарваха, както в доброто старо време. Алфи предложи той да почерпи и отидох с него да му помогна да се върне обратно до масата ни, защото дори и трезвен ходеше несигурно, а в момента определено не беше трезвен и се притеснявах дали напитките ни, спечелени с толкова труд, ще стигнат невредими.

Когато отидохме до бара, Бърт ме похвали за пайовете, а аз му казах, че този път половината от работата е дело на Алфи, който вече става спец по пайове, той каза: „Радвам се за теб, момче. Можете да изкарате по някой шилинг, ако наистина двамата решите да си направите фирма.“

— Не и преди да премахнат купоните — просто няма да можем — каза Алфи. — Никога няма да имаме достатъчно брашно и яйца.

Но Бърт само намигна, пипна носа си с пръст отстрани и каза, че това не било проблем, защото имал добри връзки.

— Сещате се, нали?

Преди да седнем на масата, Алфи ме дръпна настрани и прошепна побеснял:

— Защо не ми каза, че брашното и яйцата са крадени?

— Какво значи да са крадени? — попитах го аз.

— Тия връзки на Бърт са с черноборсаджии, не разбираш ли? Можеш да идеш в затвора за това.

Честно казано, това никога не ми беше хрумвало.

— Повече няма да правиш пайове за него, това поне е сигурно — каза Алфи и за миг помислих, че може да направи скандал, но той просто остави нещата така и се върнахме обратно на масата и продължихме да пеем.

Между десет и единайсет часа бяха последните поръчки — Клод отиде до бара да купи последните напитки и го видях как си говори с Бърт, който му подаде пачка банкноти. Трябваша ми няколко секунди да схвана какво не беше наред — Клод трябваше да плати за питиетата на Бърт, а не обратното. Това не остана незабелязано. Когато Клод се върна на масата с питиетата, Алфи се изправи с мъка на крака и му махна да отидат отвън.

— Каквото и да имаш да казваш, Алф, можеш да го кажеш и тук — каза Клод мазно. Защо ли да се чувства заплашен от някакъв еднокрак и с една глава по-нисък от него?

Алфи се зачерви още повече. Той мрази да му викат „Алф“.

— Тогава сигурно ще ни кажеш откъде си взел всичките яйца и цялото брашно, което Бърт ни продаде, за да направим пайовете — изръмжа той.

Клод придоби леко притеснен вид и измърмори:

— Нямам представа за какво говориш.

— Мисля, че знаеш — каза Алфи със заплашителен глас, каквото не бях чувала досега. — Откъде имаш толкова пари да пилееш насамнатам, когато никога не си помирисвал война?

— Изпълнил съм си ролята. — Клод остана невъзмутим.

— Искаш да кажеш ролята да ограбваш хората, докато нас останалите ни убиват или ни осакатяват.

При тези думи Клод си изгуби сладкодумието и изръмжа:

— По-добре си вземи думите назад, Алф, или ще съжаляваш за тях.

Фрида вече бе застанала до него и го държеше за ръката, опитвайки се да го издърпа, въпреки че трябваше да удържа Алфи, защото той просто замахна с десния си юмрук и удари Клод право в носа, от който моментално рукна кръв по бялата му риза. Клод сигурно е успял да върне удара на Алфи, защото след миг той се строполи на земята, блед като платно.

Татко и господин Баркър скочиха от столовете си и извлякоха Клод през вратата, а аз придържах главата на Алфи в скута си, докато

той дойде на себе си и се домъкна до един стол. Стана ми мъчно за Фрида, която седеше, разкъсана на две — между брат си, който започна боя, и Клод, който бе ударил сакат войник, което беше далеч по-лошо. В крайна сметка тя излезе навън да намери Клод и двамата не се върнаха.

Помогнахме на Алфи да стигне до вкъщи и го сложихме да си легне и въпреки че татко настойчиво го разпитваше за какво са се сбили, той отказваше да отговори, за което съм му благодарна, защото в цялата работа с яйцата и брашното бяхме замесени и аз, и Бърт. Зачудих се дали Фрида знаеше за тайните далавери на Клод и дали просто не се опитваше да ги игнорира, защото обичаше дребните удоволствия, които той ѝ осигуряваше. Само времето ще покаже.

Едно е сигурно — няма да има повече пайове, докато не премахнат купоните.

Неделя, 20 юли

Фрида е бясна на Алфи, че е ударил гаджето ѝ, и на мен, защото го защитавам. Когато ѝ натъртих, че Клод е отвърнал на удара, Фрида отрече. Алфи не обелва и дума за цялата история — единствено каза колко е разочарован от мен, задето не съм се досетила, че използваме крадени яйца и брашно. Каква каша!

Вторник, 26 август

Последните няколко седмици бяха най-щастливите в живота ми:

1. Ампутираното място на Алфи най-сетне заздравя и той може да си носи отново изкуствения крак. Не че е особено удобно, но вече поне е поносимо. И двамата си търсим работа, но много от фабриките и складовете сега са затворени за лятото или пък ни казват да пробваме пак през септември. За мен няма нищо, но на няколко места си записаха името и адреса му, което много го ободри.

2. Пенсията на Алфи пристигна с обратна дата до деня на уволнението му и той реши да похарчи част от заплатата си, която се пазеше в пощата за осемнайсетте месеца, през които бе в армията.

3. Най-накрая отидохме на МЕДЕН МЕСЕЦ В БРАЙТЪН! Толкова имам за разказване, че тук мога да дам съвсем малко

подробности.

Хванахме влака от гара „Виктория“, а после автобус до малкия ни пансион, който беше само на няколко минути пеша от крайбрежната улица. Докато се регистрирахме, хазяйката попита:

— Къде си служил, синко? — Когато Алфи ѝ отговори, тя каза, че синът ѝ е убит преди две години недалеч оттам. Изказахме ѝ съболезнованията си, а тя ни заведе на горния етаж и каза:

— Пазя най-хубавите ми стаи за храбрите ни момчета. Надявам се да харесате тази.

Веднага щом тя затвори вратата, избугнахме в смях. Това беше най-огромната спалня, която някой от нас бе виждал, с голям еркереен прозорец към улицата. Леглото бе широко метър и половина и толкова удобно с дебелия пухен юрган в копринен чаршаф; имаше и тоалетна масичка с тройно огледало, даже си имахме собствена мивка! В дъното на коридора имаше баня с хубав воден клозет — нямаше да се води война за тоалетната през медения месец!

В събота беше достатъчно топло, но леко облачно и отидохме до лунапарка в края на променадата, а следобед ходихме до концертната зала на кея, преди да вечеряме риба с картофи плюс няколко халби бира и накрая да заспим от умора след толкова забавления.

Следващия ден се оказа слънчев и много горещ; аз исках да се изкъпя в морето, но Алфи не искаше да се съблича пред хората и затова само пошляпах по брега. Взехме си шезлонги на кея, изчетохме вестниците и изядох първия си сладолед в живота (много вкусен). Даже гледахме куклен театър с Пънч и Джуди и отново се почувствахме пораснали деца. Подухваше лек бриз, а слънчевите лъчи проблясваха в морето и целият свят изглеждаше толкова светъл и весел, сякаш страхът и тъгата от последните няколко години никога не бяха се случвали, мрачните дни и бомбите, тежкия труд във фабриката за боеприпаси и свижданията в гадната болница.

Естествено Рей и Джони никога не ми излизат от ума, иска ми се да бяха доживели да видят, че мирът — за който и двамата дадоха живота си — можеше да направи света хубав, както е сега.

В неделя следобед отидохме до едно малко кафене надолу по улицата, което ни препоръча хазяйката. Сигурно ги е предупредила предварително, защото се отнасяха с нас като с короновани особи.

Нищо не можеше да ни спре и изядохме толкова пържоли, пудинг с дробчета и ябълков сладкиш, че мислех, че наистина щях да се пръсна.

В понеделник ни беше трудно да напуснем това толкова вълшебно място. Но то ни помогна да преоткрием себе си. Почувствах се глупаво и безгрижно за първи път от години насам, той ми каза, че ме обича поне десет пъти и ми шепнеше, че иска да си имаме деца, щом вече има шанс за мир по света. Въпреки че ни предстои труден път — трябва да си намерим работа и собствено жилище, но знам, че определено двамата с Алфи ще се справим.

КНИГА 3

РОУЗ БАРКЪР — ЛИЧНО

Неделя, 21 септември

Най-горещата седмица през годината — трийсет и един градуса в четвъртък. Хората припадат по улицата. Но аз не се оплаквам, защото в събота най-сетне с Алфи се преместихме в новия ни дом.

Определено не е „Риц“ — само две стаи на приземния етаж в една малка къща точно зад ъгъла с „Графалгар Роуд“, — но си имаме „входна врата“, която всъщност е задна — води към градината и през алеята се стига до улицата.

Мама, татко и семейство Баркър дойдоха да видят жилището и всички ни завиха за „удобствата“. Нишата под стълбите в задната стая, която ще бъде всекидневната, е преобразувана в кухня с мивка и примус за готвене, с линолеум на пода. Татко предложи да сложи рафтове и да направи шкаф за храна. Най-хубавото е, че имаме чудесна тоалетна — бившата шахта за въглища е преправена в отделна тухлена барака точно до задната врата.

В момента използваме за столове сандъците с багажа и спим върху стария ни единичен дюшек на пода, но г-жа Баркър, която е специалист по всичко, познава човек, който търгува с мебели втора ръка и казва, че може да ни уреди добра цена.

Седя си тук, в малката ни всекидневна, Алфи пуши във двора, а аз се пощипвам, за да се уверя, че мечтата ми се е сбъднала. Това е първият ни дом.

Как успяхме да си го позволим ли? Ами, Алфи най-накрая си намери работа!

Когато се прибрахме от Брайтън, ни чакаше писмо от стария му работодател в склада на „Къмбърленд Уорф“, който му предлагаше работа в опаковъчния цех и го молеше да се яви на работа следващия понеделник. Разбира се, Алфи отиде, дори тръгна доста по-рано, за да е сигурен, че ще стигне навреме. Складът бе само на няколко километра, но пътуването е трудно — сменят се два автобуса и доста се върви пеша.

Първия ден се прибра напълно изтощен и се строполи в леглото, без дори да пие чай, но постепенно заякна и посвикна с работата, т.е. да опакова кутии, да увива пакети и да се погрижи да стигнат, където трябва. Казва, че повечето от колегите му са демобилизирани войници като него — забавляват се заедно и твърди, че доста добре ще си паснат.

Минали са само три седмици, но Алфи е като нов човек — весел и арогантен, прави планове и си прави майтапи с хората. Ходи до кръчмата само от време на време, а не всеки ден. Разправя как щял да отиде да гледа стария си футболен отбор. Лицето му се закръгля, бузите му още розовеят от уикенда на морето, къдриците му израстват отново, а гърдите и ръцете му заякнаха като на щангист, защото му се налага да ги използва много повече, за да компенсира липсващия си крак.

Никога не съм го обичала повече.

Единственото, което ми липсва сега, е най-добрата ми приятелка. След случката с Клод в Деня на мира Фрида се дистанцира. Той продължава да се навърта наоколо, но вече не идват в „Нелсън“ (което не е особено учудващо). Намерила си е работа, Клод ѝ е уредил нещо. Когато попитах каква, тя каза префърцунено „канцеларска работа“, което звучи доста импозантно, но всички знаем, че със същия успех може да означава, че слага писма в пликове.

Неделя, 5 октомври

Фрида най-сетне ни дойде на гости в новото жилище! Отби се днес следобед, носейки миризма на парфюм, и първото нещо, което забелязах у нея, бе годежен пръстен с кичозен камък на пръста ѝ.

— С Клод ще се женим — обяви тя. — Може би догодина.

Какво можехме да кажем? Двамата с Алфи просто се спогледахме, без да знаем как да реагираме, но накрая аз успях да се усмихна и я прегърнах, за да я поздравя, а Алфи стисна ръката ѝ и предложи да направи чай.

Тя бръщолевеше колко се вълнува и как вече планирала сватбената си рокля — като онази, с която видяла Мери Пикфорд в някакво списание — и дали искам да ѝ стана шаферка. Разбира се,

казах „да“, въпреки че Алфи се мръщеше (после ми каза, че се опасява, че тя ще настоява той да стане кум на Клод, но за щастие тя не настоя).

След като я разведохме из апартамента — не отне кой знае колко много време, — а тя каза колко ни завижда, както се и очакваше, седнахме на новите ни столове (втора ръка — благодарение на г-н Баркър) около масата, за да прием чай и да хапнем от кифличките, които успях да приготвя с купоните ни. Попитах я как върви работата ѝ. „Ооо, доста тъпо е“, отклони въпроса ми тя и после плещи половин час, без почти да си поеме дъх как снощи ходили с Клод в новата зала за танци „Пале дьо данс“ в Хамърсмит.

Нещо такова:

— Няма да повярвате колко е голямо. Помислих си, че съм умряла и съм в рая. Всичко е украсено в китайски стил, с пагода върху колонада, а по средата — дансинг. Честно казано, не вярвах на очите си — построили са миниатюрна планина! Да, истинска планина от камъни, с водопади и истинска вода. Знам, че звучи налудничаво, но трябва да дойдете и да видите сами.

Оркестърът им не е някакъв стар и скучен, а джаз група, която свири американски рагтайм и когато засвирят, буквално не можеш да стоиш на едно място, просто трябва да станеш и да танцуваш! Какъв късмет извадих с Клод, който знае всички най-нови танци, а аз само трябва да копирам движенията му. Във всеки случай не е задължително да се отиде с партньор, можеш да си наемеш на място за шест пенса! Можеш дори да взимаш уроци — има специална зона за хора, които се учат.

Този танц е толкова бърз и изтощителен, но можеш да поседнеш да си починеш на някоя от малките маси и да пийнеш чай или лимонада, докато гледаш как другите танцуват — като на кино е, защото някои са добри като холивудски звезди. Не, още по-хубаво е, защото самата ти си във филма.

О, божичко, толкова е забавно, просто трябва да дойдете.

Когато тя си отиде, с Алфи се скарахме за първи път в новото жилище. Той каза, че Фрида е малка глупачка и нищо добро няма да излезе от диване като Клод. Отговорих му, че може и да е прав, но в края на краищата тя ми е приятелка и това няма да ме спре да видя с очите си „Пале дьо данс“ и да пробвам тези нови танци, може би заедно с Алфи.

Той ми каза да не се държа като идиот — как можел да танцува като хората с този крак? Отвърнах му, че стои прав и ходи чудесно и че нищо не пречи поне да опита, а той изкрещя, че няма да се излага пред всичките хиляди хора там; защо не отида сама и не си наема партньор, както каза Фрида. Казах му, че може би точно това и ще направя и си излязох, затръшвайки вратата.

Прибрах се вкъщи на „Трафалгар“ и малко си поплаках. Мама каза, че ще трябва да отстъпя — танците са нещо, което няма да можем да правим заедно с Алфи, но нима няма толкова други неща за правене? Тя е права, разбира се, но това не пречи да ми се иска да пробвам нови танци, все тая.

Неделя, 18 октомври

Най-накрая убедих Алфи да дойде с мен на танци и снощи ходихме в „Пале дьо данс“ в Хамърсмит. Беше още по-забавно, отколкото ни го описа Фрида.

Алфи се съгласи единствено, защото знаеше, че Клод няма да бъде там. Фрида мина през седмицата да помоли за услуга — Клод я поканил да заминат за уикенда и тя каза на родителите им, че ще остане при някоя колежка от работата. Затова ме помоли да я покрия, ако питат за нея (или да излъжа заради нея, както се изрази после Алфи).

Тя е глупачка, задето спи с Клод, преди да са се оженили (всъщност е глупачка, че изобщо спи с него), но не мога да кажа, че двамата с Алфи бяхме чисти като сълза, тъй че кои сме ние да я съдим? Като си тръгваше, ѝ казах: „Ако не можеш да си добра, поне бъди внимателна“, а тя ми намигна безочливо.

Както и да е, това бе възможност да заведа Алфи на танци и прекарах остатъка от седмицата, правейки ясни намеци, докато накрая той се предаде. Мама ми измайстори рокля от някакви парчета памучен плат, които купи на пазара — с модерна права кройка до под коляното — във вестниците пишат, че това е абсолютно задължително, ако ще се ходи на новите танци. Да нямаш плат, който ти се мотае около глезените, наистина е усещане за свобода, за модна дреха. Много исках и чифт фини копринени чорапи като на Фрида, но за тях

трябваше да спестявам. Когато ме видя издокарана и с новото ми червило, очите на Алфи щяха да изскочат!

Всичко в залата ми хареса много — и пагодата, и светлините, и големия дансинг с планината, и водопадите в центъра. Седнахме на една от малките масички и си взехме лимонада (не се сервира алкохол), но когато музиката засвири и всички отидоха на дансинга, Алфи отказа да помръдне. Искаше да погледа танцуващите, преди да пробва сам, което си бе напълно справедливо.

Фрида не преувеличаваше — просто бе невъзможно да се стои на едно място при тази музика. Краката ми се полюшваха под масата и като видях, че и Алфи потропва с крак, разбрах, че и на него му харесва, и след няколко песни не издържах и го помъкнах към дансинга с мен.

— Трябва само да си въртиш задника и да махаш с ръце — изкрещях аз. — Не е нужно да си движих ходилата.

Хубавото на тези нови танци е, че не трябва да знаеш както правиш, защото не танцувате прегърнати. Е, някои го правят и става истинско представление — удрят си токовете, завъртат се, но повечето само се поклащат, както направихме и ние. Справихме се съвсем добре. На няколко пъти трябваше да се ощипя — ето ме, танцувам с Алфи! Толкова пъти съм се чудила дали изобщо някога ще отидем на танци отново.

Оркестърът си направи почивка, а ние си говорехме с две момчета и едно момиче, които седнаха на нашата маса. Когато музиката засвири отново, момичето и едното момче отидоха на дансинга, а ние тримата останахме на масата. Алфи каза, че кракът го боли твърде много, за да танцува повече, а момчето любезно попита дали може да му партнирам. Алфи бе съгласен, каза аз да реша и приех.

Знаех, че не е честно да оставям Алфи сам за дълго и че трябваше да отида при него след няколко танца, но на дансинга беше толкова забавно и останах по-дълго, отколкото възнамерявах. Когато се върнах, го заварих в много лошо настроение — каза, че е готов да си върви със или без мен.

В автобуса на път към къщи му се извиних, че танцувах толкова и не след дълго той омекна и ми прости. Съгласихме се, че е много

забавно и че си струва входа от един шилинг и когато го попитах дали би дошъл пак, той каза: „Сигурно. Ще видим.“

Това е доста по-добре от категорично „не“.

Вторник, 11 ноември — Голямото мълчание

Вчера се случи най-невероятното нещо и наистина бяхме там и го видяхме с очите си.

Преди няколко дни имаше съобщение във вестника, че кралят е поискал днес да бъде специален Ден в памет на загиналите във войната и в одинайсет часа преди обед всички и всичко да замлъкне, за да се отбележи краят на войната точно в момента, в който тя свърши преди една година. Той бе постановил, че „всякакво движение трябва да спре, за да може всеки — в пълна тишина — да се съсредоточи върху спомена за славните мъртъвци в мислите си“.

Колкото и да уважавахме краля, никой от нас не вярваше, че ежедневиият живот наистина ще спре в работен ден.

— Ами колите и трамваите? — чудеше се Алфи. — И те ли ще спрат по средата на улицата? А трамваите, и те ли ще спрат в нищото? А и не мисля, че шефът ще ни остави да спрем работа — такъв е експлоататор.

Мама изведнъж си науми, че иска да отиде до новия Кенотаф, за да почете паметта на Рей и Джони, в „подходяща почтителна компания“, както се изрази, т.е. други хора, които са дошли специално за това. Тъй като татко нямаше как да затвори магазина за целия ден, само заради две минути мълчание, й казах, че аз ще отида с нея.

Тръгнахме рано, добре облечени, защото беше адски студено и мъгливо, по земята на места още имаше от снега, който валя по-рано през седмицата. Автобусите се бавеха, заради големия трафик и затова пристигнахме чак към десет часа. Тълпите вече се бяха събрали в Уайтхол и бях сигурна, че нищо няма да успеем да видим.

Но в случая не гледането бе важно.

Около пет минути преди уречения час, сякаш всяка камбана в Лондон започна да бие — Биг Бен и Уестминстърското абатство, катедралата Саутуолк при реката и множество по-малки църкви наоколо. После точно преди одинайсет часа имаше фойерверки, а шофьорите на всички коли, автобуси и трамваи започнаха да натискат

клаксоните си заедно с боботещите свирки на лодките по реката и земята сякаш затрепери. Шумът бе гръмовен и с мама запушихме уши с ръце, както и много други от тълпата.

Биг Бен бавно удари единайсет часа и после всичко спря. Движението по улицата замря, мъжете свалиха шапките си, а множеството около нас застана неподвижно сякаш за цяла вечност и със сигурност за повече от две минути. Тишината бе като в провинцията нощем или на дъното на дълбока галерия, облицована с кадифе — човек можеше почти да го докосне. И от усещането, че съм сред толкова хиляди безмълвни хора, някои от които ридаеха безшумно, ми настръхна косата. Една жена наблизко изхълца, без да може да сподави риданията си.

На едно дърво кацна кос и мислите ми полетяха към братята ми. Сякаш някой от тях, може би Рей, който бе по-приказливият от двамата, ни викаше с хубавата песен на птицата, като ни утешаваше и ни казваше, че всичко е наред. Прегърнах мама и усетих как топлината ѝ преминава през мен. Успокояваше ме мисълта, че бяхме още тук след всичките тези ужасни години и че в крайна сметка светът ще се излекува.

Когато пуснаха фойерверка, който отбеляза края на двете минути, почти си изкарахме акъла и първоначално никой не помръдна, сякаш хората не искаха да се разделят с мълчанието и спомените си. Но бавно започна тих шепот, хората се разшаваха и се обърнаха един към друг. С мама стояхме прегърнати дълго, а после, без да си кажем нищо, се хванахме за ръце и се огледахме.

— Благодаря ти, че дойде с мен — каза тя. — Момчетата може да ги няма, но съм такава късметлийка, че имам теб.

За първи път казваше нещо такова. Начинът, по който скърбеше за Рей и Джони, понякога ме караше да мисля, че не ме обича колкото тях. Глупаво е, но така работи мозъкът ни.

— Усетих, че са тук, а ти?

— Със сигурност бяха с нас — отвърна ми тя, докато вървахме към автобусната спирка.

Вечерта татко каза, че цялото движение по „Олд Кент Роуд“ е замряло и всички са се спрели на улицата и в магазините и са свели глави. В склада Алфи ни разказа как са изключили всички машини и сто души са стояли неподвижно до работните си места, а когато

свършили двете минути, извикали три пъти за „изгубените си другари“.

Всички се съгласихме, че това е много подобаващ начин да се отдаде почит. Надявам се, че всяка година ще е така — завинаги.

Неделя, 30 ноември

Днес на обед всички разговори в кръчмата се въртяха около това, че жените превземат света (според мъжете) и как нищо добро нямало да произтече от това! Всичко е заради първата жена депутат в парламента, която ще заеме мястото си в Камарата на общините утре. Естествено тя е някакво конте и поема мястото на съпруга си, защото е станал лорд и се прехвърля в Камарата на лордовете.

И все пак за нея са гласували, както му е редът и то главно мъже, защото жените все още не могат да гласуват, преди да навършат трийсет години — затова шапка ѝ свалям. Дали ще има жена министър-председател — това се чудя? Това ще ги разбие.

Понеделник, 8 декември

Край на купоните за месо!

Снощи го отпразнувахме подобаващо в „Нелсън“, като татко черпеше през повечето време, а днес сутринта двамата с Алфи страдахме. Сега, въпреки че през нощта фантомните му болки бяха ужасни, той отиде на работа, а аз пера, както обикновено. Мразя домакинската работа — скучна и монотонна е; искам да си имам някакви собствени пари, вместо да пестя непрекъснато и никога да не мога да си позволя нищо ново.

Алфи казва, че иска да си стоя вкъщи, да се грижа за домакинството и да му готвя топла вечеря. Предполагам това щеше да е чудесно, ако имахме деца, за които да се грижа. Но все още нямаме и се отегчавам. След Коледа и Нова година ще си потърся работа.

Татко казва, че за доставките ще трябва една-две седмици и че в началото ще става бавно, защото хората имат по-малко пари, отколкото преди да въведат купоните. Но очаква да има много работа за Коледа и пуска намеци, че може да му трябва помощ в магазина.

Разбира се, с радост ще обслужвам клиенти за седмица-две, но не ме бива много в месарството, да нарязвам трупове и такива неща. Отказах се от идеята да правя пайове, защото това означава да работя сама. Липсва ми компанията на „момичетата“ и предпочитам да си намеря работа в някоя фабрика.

Сигурна съм, че когато работата потръгне, татко ще иска Алфи да работи с него, да го обучи, както трябва, за да поеме фирмата, когато се пенсионира, както щяха да правят братята ми, ако животът им бе пощаден. Алфи се потиска от пътуването до склада и винаги се оплаква от заплатата. Също като мен, въпреки че той се радва на компанията на другите момчета в склада.

Чудя се дали татко ще говори с него? Толкова е трудно да се каже какво става в главите на мъжете.

Неделя, 21 декември

Помагах на татко в магазина няколко дни и с надниците успях да си позволя няколко екстри за предстоящите празници. Този уикенд с Алфи отидохме до пазара и си купихме първата коледна елха, а днес приготвих със скъпоценното брашно и захар от купоните курабийки с джинджифил, за да я украся. Елхата изглежда толкова хубава — наистина ме накара да почувствам празнично настроение.

Решила съм първата ни Коледа заедно в собствения ни дом да е незабравима и се надявам Новата година да ни донесе още по-хубави неща — може би дори ново попълнение в семейството.

Вторник, 1 януари 1920 г.

На първия работен ден след Коледа шефът извикал Алфи и още десет от колегите му в кабинета си и им казал, че складът е загубил важен договор и че ги съкращава, считано от днес, като на добра воля им дава по едва седмична надница за компенсация. Това е.

Той се прибра късно следобед, вече пиян — беше прекарал обедната почивка в кръчмата със съкратените си колеги. Не можеше да спре да ругае и да мърмори мрачни заплахи как щял да се запише в комунистическата партия, каквото и да означава това. Не ме е грижа в

каква партия ще се запише, стига да си намери друга работа — иначе пропадаме.

Слава богу, съм спестила малко от парите, спечелени в магазина, въпреки че похарчих малко за подаръци — купих един красив вълнен шал и бутилка уиски за татко, така че имаме достатъчно да си платим наема за няколко седмици. А после? Не мога да понеса мисълта да се върнем да живеем с мама и татко, не и сега, когато вече разбрахме какво значи да си имаме собствен дом. Ами плановете ни да си имаме собствено семейство?

В безизходица съм.

Неделя, 4 януари

Татко предложи на Алфи да чиракува при него в магазина. Докато вечеряхме в неделя, мама го побутна и каза: „Хайде, Джон.“ Татко се прокашля и каза, че има нещо важно за нас, после погледна през масата към Алфи и рече: „Исках да видя как ще потръгне търговията след Коледа, преди да ти давам надежди, но с това съкращение сега и всичко останало, искам официално да ти предлага да чиракуваш в «Епълби и синове». Искаме да станеш част от семейния бизнес, момче.“

Настъпи дълга пауза — сигурно продължи поне половин минута. Мама сияеше в очакване, застинала с лъжицата за сервиране във въздуха, а татко отпи от халбата си, остави я на масата и каза: „Е, какво мислиш?“

Толкова се вълнувах, че не можех да спра да дърдоря какво щедро предложение е това, но лицето на Алфи казваше друго — сякаш отбягваше погледа ми. Най-накрая измърмори някаква благодарност и каза, че хубаво щял да си помисли.

— Да си помислиш ли? — почти изкрещях. — Имам пари колкото за наема за още няколко седмици, а ти ще си „помислиш хубаво“ за предложението на татко? Да не си полудял?

Мама ми каза да му дам малко време, защото все пак това е сериозно решение.

— Той няма работа, че да я сменя — отвърнах й. — И ако не си забелязал, скъпи съпруже, има поне един милион безработни. Работа не се намира под път и над път.

Алфи се изчерви, издърпа стола си назад, като измърмори някакво извинение и куцукайки излезе от стаята. Понечих да тръгна след него, но мама ме хвана за ръката и ми каза да го оставя за момент. „Имаше тежка седмица, загуби си работата — каза тя, но скоро ще се съвземе, бог да го благослови.“

Татко си сипа картофи и зеленчуци и продължи да се храни все едно нищо не е станало, но моят апетит се бе изпарил. Известно време почоплих храната, а после казах, че трябва да изляза и да разбера какво е намислил Алфи. Извиних се, че им развалихме хубавата вечеря. Намерих го в „Нелсън“, разбира се, вече си поръчваше втора бира. Посрещна ме с буреносно изражение на лицето.

— Какво беше това — да ми крещиш пред майка ти и баща ти? — каза той шепнешком, за да не може да го чуе Бърт.

— А ти какво си мислиш — да откажеш предложение за работа с прилична заплата за остатъка от живота си? — отговорих му аз, без да ме е грижа кой ме чува. — Имаш ли някаква представа колко пари са ни останали за наема и за храна, да не говорим за това? — посочих халбата с бира, която той тъкмо надигаше към устата си.

При все това той отпи дълга глътка.

— Не съм го отказал — каза той. Просто ми трябва малко време да помисля.

— И за какво по-точно ще мислиш? За всички онези прекрасни работи, с високи заплати, ами милионите безработни? — Той сви рамене, сякаш казваше „защо не?“, което още повече ме вбеси. Но аз знаех, че няма да успея и затова се втурнах навън и се прибрах вкъщи и сега седя, пиша и го чакам да се прибере, умирисан на цигари и бира, както толкова нощи преди това.

Това ли се предполага, че представлява брачният живот? Какво стана с всичките ни мечти, преди тази ужасна война да унищожи всичко? Извинявай, че ругая, мило дневниче, но съм толкова бясна в момента.

Неделя, 18 януари

Минаха две седмици от предложението на татко, а Алфи продължава категорично да отказва да го обсъди с него, което е доста грубо по мое мнение. Ако се опитам да повдигна темата, той млъква и

сякаш се опитва да ме избягва — всяка сутрин излиза да си търси работа по фабрики и складове, в които е пробвал поне десет пъти. Не мога да го упрекна в липса на упоритост.

Аз правя все едно и също — ходя от врата на врата, чувствам се като просякиня, а всички ме гледат сякаш ми хлопа дъската. „Един милион безработни, а тя си мисли, че може да има свободно място за момиче?“ Чувам ги как си го повтарят наум. Безнадеждно е.

На всичкото отгоре кошмарите на Алфи се появиха отново, точно когато си мислех, че са изчезнали завинаги. Снощи той се мяташе и виеше нещо, което първо не разбирах, но след малко успях да различа сред отчаяния му умолителен шепот думите „Не го оставяйте да умре, не го оставяйте да умре“. После започна да риде със сърцераздирателни стонове, от които цялото му тяло се тресеше и повтаряше непрекъснато: „Ооо, не, не“.

Събудих го и го прегърнах като му шепнех, че това е само сън и че е на сигурно място къщи с мен.

На сутринта го попитах дали иска да поговорим за това, но той поклати глава и млъкна. Предполагам, че каквото и да му се е случило е твърде ужасно за припомняне.

Неделя, 2 февруари

Вчера хазяинът дойде за наема и когато отидох до буркана върху камината, където държах спестяванията, установих, че почти нищо не е останало. Той ни даде една седмица отсрочка, въпреки че не се слави с особено търпение.

Когато Алфи се прибра, го притиснах и той призна, че е взел „пет-шест шилинга“ от буркана. „За бира, предполагам?“ — изкрещях аз, а той бе толкова засрамен, че веднага разбрах, че е така. Въпреки че беше ужасно студено, предложих да се поразходим за малко в парка Бърджис. Някак си обикновено е по-лесно да го накараш да говори, ако не сме лице в лице. Затова, докато вървахме, разговорът ни протече горе-долу така:

Аз: Трябва да направим нещо, Алфи. Ще загубим апартамента, ако не намерим пари до следващата седмица.

(Дълго мълчание)

Аз: Алфи?

(Още по-дълго мълчание)

Аз: За бога, какъв е проблемът? Месарницата не е толкова зле, нали? Татко го прави с удоволствие от толкова години, а и неговият баща преди това. Това си е занаят, крачка напред от заводския труд, а и се изкарват добри пари, особено като няма купони.

Той: Няма нищо общо с това, Роуз. Просто не мога...

Аз: Какво не можеш? Да не би да си мислиш, че няма да се справяш с това, че няма да изкарваш пари? Татко ще те научи на всичко, той е много търпелив.

Той (след още една дълга пауза): Не, не е това. Не мога да обясня защо...

Аз (опитвайки се да не избухна, но безуспешно): Ами добре тогава, може би ще успееш да ми обясниш как ще си плащаме наема и какво ще ядем, ако откажеш това предложение. Той ще трябва да вземе някой друг и тогава какво ще правим?

Той (с въздишка): Добре, добре. Ще говоря с баща ти довечера.

Аз (с въздишка на облекчение): Благодаря ти. И, за бога, кажи му, че съжаляваш, че се забави толкова, нали?

Той: Да се прибираме и да се сгреем. Адски студ е навън.

Понеделник, 9 февруари

Урааа! Алфи отиде в магазина при татко днес. Щял да види дали ще проработи — така каза. Не можах да разбера защо не го направи преди седмици, но си замълчах и казах, че съм сигурна, че ще му хареса да научи занаят и да се оправя с деловата страна на нещата.

Предложих да излезем за по пиене и да празнуваме тази вечер. Сега поне можем да си го позволим.

Неделя, 15 февруари

Най-странното нещо. Татко ме помоли да мина през къщи сама, имал да „да обсъди нещо с мен“. Ох, и да не казвам на Алфи. Може би ще отида, докато си пие бирата в неделя на обяд, както обикновено.

Мама изчезна в кухнята да направи чай, а когато попитах какво става, татко ме погледна несигурно. Накрая каза: „Трудно ми е, скъпа.“

Каквото и да имаше да ми казва, определено не беше добра новина. Тогава изплю камъчето — цяла седмица се опитвал да го проумее. Дал на Алфи леката работа — да обслужва клиентите и първоначално изглежда всичко вървяло добре. Той е дружелюбен тип, добър е с хората — каза татко, на борсата го харесали. Когато нямали работа, татко започнал да го учи на счетоводството и на всичко останало — и въпреки, че Алфи не се оправя добре с числата, се учи бързо. Всъщност в кабинета се чувствал най като у дома си — да събира колони и да равнява сметките.

— Е, и — казах аз, като умирах от ужас какво може да последва.

— Всичко е наред, щом става дума за кайма, наденички и бекон, а също за шунка и пушено пиле, но категорично отказва да се занимава с другото месо, особено с големите парчета. Не ми помага да изнасяме трупове сутрин, за да ги закачим на куките на витрината или пък да ги приберем вечер. Мога да го разбера, това е тежка работа и трябва и двете ръце, което значи, че не може да ползва бастуна си. Но той дори не влиза в хладилното помещение и не се докосва до трион или брадвичка. Веднъж го видях как слага дроба на кантара с вилица. Когато го попитах за това, той просто каза, че свиква, че иска всичко да става едно по едно.

Казах му, че може би просто му трябва да свикне, но тогава татко каза, че има и нещо друго. Когато настоях да узная какво, той каза:

— Казах му да почисти таблите една вечер, след като затворихме и дори това се оказа проблем. Видях, че ги носи към мивката със затворени очи.

— Какво? Ходи в магазина със затворени очи ли?

— Когато го попитах, отрече. Каза, че сигурно съм го видял да премигва. Да не би да го е страх от кръв, след всичко, което е преживял на фронта, горкичкият, как мислиш?

— Ти попита ли го направо?

— Не, надявах се ти да го попиташ. Може би ще му е по-лесно да сподели с жена си.

Съмнявах се. Не казах на татко, че кошмарите на Алфи бяха ужасяващи тази седмица — всяка нощ се бореше с чаршафите, сякаш се опитваше да пребори някого, викаше в съня си или се събуждаше, плувнал в пот, треперейки, плачейки. Но все още отказва да говори за това.

Ето ме — стоя и чакам съпруга ми да се прибере вкъщи. Не очаквам разговорът да мине добре.

Понеделник, 16 февруари

Алфи тръгна за работа тази сутрин леко усмихнат.

„Леко“, защото знае, че от вчера и аз знам какво наистина се случва в главата му.

Когато се върна от „Нелсън“, си поговорихме. Разказах му какво ми е споделил татко и му зададох въпросите, които си бях съчинила предварително. Първоначално се държа, както обикновено — отказваше да говори, но после аз се ядосах и се развиках, че трябва да се изправи срещу проблемите си, а ако не го стори, те ще стават все по-зле и накрая никога няма да може да погледне татко в очите и изобщо да води някакъв нормален живот.

Той също ми се разкрещя как не съм спирала да го критикувам през цялото време, как се опитвал да даде всичко от себе си и ако не било достатъчно, защо изобщо съм се омъжила за него? Не ми ли бил казал още в болницата да го оставя и да си намеря „добър“ мъж, някой, който да ме води на танци и да има достатъчно пари, за да ми купува прилични дрехи и да не се налага да живея в такъв коптор.

Това още повече ме вбеси — въпреки че е малко, аз си харесвам нашето апартаментче и хвърлих доста труд, за да го направя уютно и удобно и му отговорих, че ако не му харесва, винаги може да се прибере при родителите си.

Веднага съжалих за думите си, защото той пребледня още повече, лицето му се сбърчи, а главата му хлътна в раменете. После от гърдите му излязоха ридания, като ранено животно. Тогава и аз се разплаках и нямаше какво друго да направя, освен да го прегърна.

Най-накрая си възвърна гласа и каза, че съжالياва, аз също се извиних, прегърнахме се силно и направих чай. После му казах, че ако не говори за това, татко никога няма да разбере или да му даде малко време, че ще си загуби работата и отново ще останем без пукната пара. Какво щеше да навреди, ако ми каже? Дори и да е нещо ужасно, което е направил през войната, никога не бих си помислила нещо лошо за него заради това.

След още едно дълго мълчание той си пое дълбоко дъх и си прочисти гърлото. Не беше лесно — това поне бе ясно от начина, по който бе стиснал ръцете си в скута, сякаш се беше вкопчил в някаква борба на живот и смърт. Но щом заговори, нищо не можеше да го спре. Думите се лееха като поток, въпреки че нито веднъж не ме погледна в очите.

Ще се постарая да предам точно какво ми каза:

— Става дума за Томас, за моя другар Томи, с когото патрулирахме онзи ден. Бяхме заедно през цялото време — запознахме се още първия ден, когато ни събраха за Франция и веднага се надушихме. След около седмица бяхме като братя — грижехме се един за друг, покривахме си гърбовете един на друг, такива неща, нали се сещаш. Минахме през много трудности, казвам ти, невъзможно е човек, който не е бил там, да разбере за какво става дума — цялата кал, бълхите, хаоса, никой да не знае какво, по дяволите, се случва, снарядите не спират денем и нощем, а снайперистите са готови да те отстрелят и при най-малкото погрешно движение. Хората умираха всеки ден, дори когато нямаше голяма, атака. Все едно си в ада. Странно е, че доста свикнахме с това. След известно време дори го намирахме за нормално.

Когато братът на Томи го убиха, а него не искаха да го пуснат в отпуск да се види с техните, той така побесня, че искаше да дезертира. Аз успях да го разубедя, винаги ги хващат дезертъорите, а някои дори ги разстрелват. Наистина това беше егоистично, защото истината е, че не бях сигурен, че ще се справя сам, без него.

Веднъж, когато се качихме горе, един снаряд падна толкова близо, че пръстта ме събори на земята — не бях ранен, но загубих съзнание. Свестих се — лежах в ямата от снаряда заедно с Томи, който също бе невредим и с още няколко войници, които стенеха ужасно — части от тях бяха откъснати от взрива. Толкова се мъчехме да ги спасим, но не успяхме — после просто легнахме на земята и плакахме прегърнати, докато се стъмни и допълзяхме обратно до нашата позиция.

Чак после едно от другите момчета ми каза, че са ме мислели за пътник онзи ден. Докато съм лежал в безсъзнание на откритото, което е най-опасното място, Томи е пропълзлял през телта под свистящите наоколо куршуми, за да стигне до мен и да ме извлачи обратно в

безопасност в ямата от снаряда. Дължа живота си на този човек, Роуз, и той рискува своя, за да ме спаси.

(Той млъкна за дълго след това, но аз стисках зъби и не казах нищо, преди да си върне самообладанието и да продължи.)

— Нямам представа как оцеляхме. Половината от частта ни са мъртви, трима офицери дойдоха и си отидоха, но двамата с Томи бяхме още живи, бог знае защо. Другите момчета ни пипаха за късмет.

Когато най-накрая дойде Денят на примирието, това беше почти пълно разочарование. Казаха ни предната вечер, но ние не вярвахме, а на сутринта немците ни обстрелваха ожесточено, както обикновено. Един снаряд дори падна право в окопа и уби трима души някъде към девет и половина — можеш ли да повярваш? После, точно в единайсет часа всичко спря. Пълна тишина, като изключим бученето в ушите ни. Някои момчета казаха, че дори птиците спрели да пеят, въпреки че почти не бяха останали дървета и храсти, където да кацат.

Няколко души извикаха ура, но повечето от нас просто се движехме из окопите и си стискахме ръцете, без много да говорим. Мисля, че бяхме твърде изтощени, за да празнуваме, а някои просто седяха и плачеха. И аз много се натъжих, мислех си за братята ти. Но единственото, което искахме двамата с Томи, бе да се изкъпем и да се нахраним хубаво и скоро желанието ни се сбъдна. Вечерта вече бяхме в селото и французойките направиха всичко за нас — изкъпахме се, хапнахме много вкусно, изкопаха бутилки вино и бира, които бяха заровили в земята.

На следващия ден бяхме с махмурлук и с нетърпение чакахме да си отдъхнем и затова много се смутихме, когато дойде командирът и ни каза, че имаме още работа за вършене, въпреки че боевете са спрели, че няма да се приберем вкъщи още няколко седмици. Седмици! Бяхме шашардисани, което беше наистина глупаво, сигурно сме очаквали, че ще се качим на следващия кораб за Англия. Трябваше да помогнем на французите да разчистят, да се ремонтират къщите, да се махнат снарядите, такива неща. Той ни обеща да не ни претоварва, каза, че ще имаме почивни дни, както си трябва и хубави дажби и ние решихме, че ще изкараме някак още малко.

Много се развълнувахме, когато разбрахме, че може да ни демобилизират за Коледа, но това мина и замина и вече ни беше писнало съвсем, когато ни казаха, че трябва отново да излезем с частта

ни на втория ден след Коледа. Трябваше да идем до един нов град, където не бяхме ходили преди, на около трийсетина километра, там имало още сгради за претърсване и много работа за вършене, за да могат хората да си стъпят отново на краката. Пяхме с цяло гърло, докато марширувахме натам, опитвахме се да се развеселим малко. Разделиха ни на групи от по четирима и се разпръснахме из града — заповедта бе да докладваме в Отел Дъорве — така наричат кметството — по пладне. Вече се връщахме, когато се случи това.

(Лицето му придоби цвят на оскубано пиле, по горната му устна избиха капчици пот. Предложих му да си почине, докато направя чай, но той продължи.)

— Трябва да ти разкажа, Роуз, щом вече съм стигнал дотук, трябва да ти разкажа какво ми е, когато вляза в магазина... това месо... кръвта и всичките кокали. Привижда ми се...

(„Продължавай тогава, щом си сигурен — казах аз“.)

— И тогава се случи, тогава експлодира невзривеният снаряд. Пробивахме си път през една празна сграда, сигурно е била фабрика или нещо подобно, Томи и другите двама вървяха пред мен, когато се чу „бум“. Взривът ме изхвърли назад в стената, чух как кракът ми изпука и после стана тихо. Веднага разбрах какво е станало и започнах да викам за помощ. Не можех да си стъпя на крака, но по някаква причина не чувствах никаква болка, тя се появи по-късно. Допълзях до мястото, където лежаха те. Божичко, иска ми се да не бях го правил.

(Той отново спря, стискаше зъби и ги отпусकваше, опитвайки се да не се разплаче. Усещах какво следва и щях да се разплача и аз, но знаех, че трябва да се сдържа заради него.)

— На единия от тях повечето от лицето му липсваше — той стенеше и викаше майка си. Другият мълчеше, вече бе мъртъв, червата му лежаха на бетона в локва от кръв. Томи беше на няколко метра от тях, лежеше по очи и ме викаше: „Измъкни ме оттук, заведи ме вкъщи, моля те, Алфи, прибери ме вкъщи.“ „Моля те, Алфи, моля те“, не спираше да повтаря.

Говорих му, казвах му да се държи, че идва помощ, че ще го приберем вкъщи за нула време и той се поуспокои. За бога, бих дал своя живот, за да го спася, но просто нямаше как някой от тях да оживее. Което не ми попречи да се моля през цялото време.

Той поиска вода и отидох да го обърна по гръб, за да му дам да пийне и тогава видях какво му е причинил снарядът. Беше откъснал крака му заедно с кожата и цялото му тяло отдясно, крака му, ръката, слабините, гърдите — всичко беше оголено, като сурово... сурово...

(По лицето на Алфи потекоха сълзи, а той вече дори не си правеше труда да ги избърше. Не беше нужно да довърши разказа си, толкова ясно виждах картината — тялото на младежа, разпрано от взрива, липсващия крак и кашата от мускули и кости, също като при трупове в магазина на татко.)

— Умря в ръцете ми, Роуз, точно тогава. Погледна нагоре към мен и отново прошепна: „Заведи ме вкъщи“. После затвори очи и въздъхна, а аз го заклевах да диша, но когато спря, започнах да крещя за помощ, защото още вярвах, че може да бъде спасен. След това сигурно съм припаднал, защото когато стигнаха до нас, бях почти мъртъв заради изтеклата кръв.

— Направил си всичко — казах аз, като го прегърнах. — Никога нямаше да можеш да го спасиш, не и с раните ти.

И двамата бяхме твърде изтощени за повече разговори тази вечер, така че просто мълчахме, пихме чай и си легнахме рано. Събудих се през нощта — и аз виждах какво е причинил снарядът на младия войник с отнесеното лице, виждах другия войник в локвата от собствената си кръв, откъснатия крак на Томи и плътта му, раздробена, с откъсната кожа като на труп на животно в месарницата.

А Алфи спеше толкова спокойно до мен — за първи път от две седмици. Изкара цялата нощ без кошмари. Може би като говори, започва да се очиства от тези ужасяващи спомени.

Послепис: Щях да забравя. Утре е рожденият ден на Джони. Големият ми хубав брат щеше да навърши двайсет и три, сигурно щеше вече да е женен с няколко деца и да работи при татко в магазина. Поне Алфи е жив, въпреки че ненавиждам кървавата война, която му причини всичко това.

Неделя, 14 март

След като ми разказа всичко, положението с кошмарите на Алфи наистина се подобри, поне за известно време. Ходеше всеки ден на работа и ми махаше радостно, когато се отбивах в магазина. Когато питах татко, той казваше, че Алфи дава най-доброто от себе си, въпреки че има неща, които не иска да прави. „Лека-полека, ще стане — каза той.“

Но се бореше вътре в себе си, сигурна съм. Не че казваше нещо, просто го виждам. Десетки пъти щях да го попитам, но си прехапвах езика. Цяла седмица си мислех, че си въобразявам, че преувеличавам малките знаци. Казвах си: „Остави татко и Алфи да се оправят, това не е твоя работа.“

Но не мога да пренебрегна какво виждам със собствените си очи:
а) Кошмарите се завърнаха и двамата не можем да се насним.

б) В края на деня той е изтощен, не само заради кошмарите. Работата не е физически тежка, дори и като се има предвид, че е сакат, но мисля, че усилията, които прави, за да се сдържа, му изцеждат всяка капка енергия.

в) Отново пие, всяка вечер, понякога се напива така, че не може да говори. Когато подхванах темата онзи ден, той стана сприхав, каза ми да спра да го критикувам, не било ли напълно естествено да се отпусне след края на тежкия работен ден, както повечето мъже? Искаше ми се да му кажа, че повечето мъже не пият, за да се напият, че го правят само нещастните, онези, които се опитват да забравят.

г) Като сумирам горното, изводът е, че си е загубил чувството за хумор. И по-зле — въпреки че е нежен с мен, той сякаш е загубил интерес към интимната страна на брака ни. Как ще имаме деца, ако това продължава така?

Вторник, 16 март

Алфи загуби битката с кошмарите си — те нахлуха и в дните му.

Днес татко трябвало да затвори магазина преди обед, защото Алфи откачил и започнал да ругае клиентите.

Татко първо любезно го помолил да си тръгне, но Алфи още повече се разгневил и татко трябвало да го издърпа в задната стая, където се върши истинската касапска работа, където се режат големите

късове месо. Татко каза, че тогава Алфи се протегнал да вземе нож и трябвало да го държи на пода и да извика помощ. Очевидно е пощурял, крещял да спасят умиращия му приятел — съвсем ясно си представям какво му е минавало през главата.

Когато го прибраха вкъщи, Алфи вече бе спрял да се съпротивлява и да крещи, но цялото му тяло се тресеше от онези ужасни животински ридания. Сложихме го в един стол, а той се отпусна и зариде, докато бълваше безсмислици. Татко се притеснява да оставам сама с него и отиде да помоли мама да дойде. Направихме силен и сладък чай, надявайки се, че топлината и грижите ще облекчат болките му, но мина цял час, а той продължаваше да риде. Нищо не можеше да се направи и се наложи да повикаме лекар.

Сложихме го да си легне, а лекарят го накара да изпие една доза от някакво приспивателно и сега спи като бебе. Бог знае какво ще стане утре, но съм почти сигурна, че няма да се върне обратно на работа в магазина.

Горчива ирония — тревожихме се как ще се справи с физическата си травма, а се оказа, че го осакатяват пораженията върху съзнанието му. Мисля, че може би става дума за онова, което във вестниците наричат „шрапнелен шок“. Никак не искам да го призная, но съм ужасена — може би Алфи никога повече няма да е нормален.

ГЛАВА 5

Джес се събуди сепната и установи, че още е на дивана, зъзнейки от студ.

Тя се протегна, прозина се и избута Мили от коляното си, като внимателно прибра дневника на Роуз обратно в кутията и се затътри нагоре по стълбите към леглото си. Около зазоряване се събуди отново, бореше се да си поеме дъх, затаила писъци от ужас в гърлото си: беше сънувала някакъв къдрокос мъж, който се опитва да я посече с кървав нож, заобиколен от трупове, които висяха, закачени за краката от един бял таван, в който всичко се отразяваше като ехо.

Щом осъзна, че това е просто кошмар, ужасното видение ѝ се стори някак страховито комично. „За бога, последното, което ми трябва, е кръвожаден праядо, който ме преследва насън“ — каза си тя, докато се опитваше да заспи отново.

Но в съзнанието си се връщаше към думите на Роуз, към усилията ѝ да помогне на Алфи да се пребори с осакатеното си здраве и да се върне към цивилния живот, да си намери прилична работа, да му напомня, че животът е и за забавление. Гласът в написаното бе толкова силен, че Джес почти чуваше пронизителното възклицание от немощ („В безизходица съм!“) или пък по-спокойния, по-замислен глас („Поне Алфи е жив, въпреки че ненавиждам кървавата война, която му причини всичко това.“). Джес си помисли: „Иска ми се да можех да поговоря с нея лично“. По това време Роуз още е нямала навършени двайсет години, но въпреки младостта си тя звучеше като зрял човек.

Следващото нещо, което чу, бяха мъжки гласове, които бумтяха долу в антрето. Някой — вероятно пощальонът — говореше с баща ѝ. Тя си спомни как майка ѝ каза, че брат ѝ ще идва този уикенд със Сара. „Вече са заедно почти цяла година — бе казала Сюзан. — Мислиш ли, че е сериозно?“ Джес погледна невярващо телефона си — беше станало 11:30.

— Тежка нощ, а? — попита брат й, когато тя слезе на долния етаж в халата си.

— Радвам се да те видя, Джон. — Джес прокара пръсти през косата си. — Здравей, Сара. Добре дошла в Съфък. Някой иска ли кафе?

По-късно следобеда, когато предложи на майка си да вземе нещо от селския магазин, Джонатан скочи на крака:

— Ще ти правя компания, искаш ли? Малко да се раздвижа. Хайде, Мили.

Докато вървяха по алеята, той я попита:

— И така, какво има?

— Нищо. Защо? — Кучето се стрелна напред през високите къпини от двете им страни, като се опитваше безуспешно да гони зайци.

— Не искаш да говориш за работата или за Нейт, отказваш чаша вино на обед и извини ме, но изглеждаш ужасно.

— Доста мило от твоя страна.

Завиха по пътеката през пустото поле — прекия път към центъра на селото. Денят бе чудесен, истинско циганско лято.

— Сериозно питам. Нещо не е наред ли?

— Колко време имаш?

— Накратко?

— Добре. Накратко — откакто се върнах, — е много зле, работата не става и затова реших да се откажа.

— Да се откажеш от работата като парамедик? По дяволите, чак толкова ли е зле? — Звучеше искрено удивен. — И защо?

Тя въздъхна.

— Един млад човек умря, блъснала го кола. Не успях да го спася и не съм съвсем сигурна, че не беше по моя вина. Поколебах се за няколко секунди, но забавянето можеше да му спаси живота.

— Уф, гадна работа. Но със сигурност това може да се случи на всеки, нали? Не можеш да спасиш всички пострадали.

— По-скоро става дума, че не мога да си имам доверие. Не мога да рискувам отново.

— Не могат ли да те запишат на някакъв курс или нещо подобно, да ти помогнат да го преодолееш? Прекарала си целия си съзнателен живот, за да работиш за това да станеш парамедик — това искаше през цялото време откакто умря Джеймс, нали? Не трябва да се отказваш сега.

— Загубих увереност. А и така ми олекна, откакто го реших, че няма как да не мисля, че това е правилното решение.

Двамата стигнаха до края на пътеката, където тя излизаше на селската улица и спряха, за да оставят кучето да води. Механично и двамата се обърнаха да погледнат устието — гледката им бе до болка позната, но винаги имаше нещо възвишено в нея — огромната шир на тъмносивата вода или при отлив — лилаво-кафявата кална плоскост с тръстики и борове по края и открития простор на небето.

— И какво ще правиш вместо това?

Мили чакаше нетърпеливо и ги гледаше с очакване в тъжните си очи. Думите дойдоха внезапно:

— Може би нещо, свързано с животни?

— Ветеринарен лекар? За това не трябва ли години учене?

— Честно казано, не бях мислила много по този въпрос.

— Ветеринарна сестра?

— Може би — това беше неочаквана идея, но не й бе напълно чужда. Тръгнаха отново. — Но ако не можеш да понесеш как умират хора, какво ли ще чувстваш за животните?

— Не се превземай, става ли?

— Ако не родният ти брат, кой друг може да те попита?

Тя се наведе и почеса Мили зад ушите.

— Никак няма да ми хареса да видя как умира животно, но не е съвсем същото като да загубиш човек, нали? — Колкото и да обичаше кучето си, нищо не можеше да замени Джеймс, да не говорим за Джок, Баз и Милси.

— Няма ли да ти липсва адреналинът?

— Сигурно. Но точно сега адреналинът няма да помогне особено.

Вървяха и мълчаха. Джонатан сякаш усети, че е най-добре да смени темата, а Джес се чувстваше твърде изтощена да говори повече по нея. Стигнаха до магазина, размениха любезности с възрастната

двойка, които ги помнеха още от ученическите им години и платиха за покупките. По обратния път минаха покрай една пейка до игрището.

— Да поседнем за малко — каза Джонатан.

— Не трябва ли да се връщаш при Сара? Не е много честно да я изоставиш на милостта на родителите?

— Няма да се бавим — каза той и потупа с ръка мястото до себе си. Пейката бе свидетел на много юношески експерименти, включително наркотици, бутилки сайдер и потайни ласки. Тук тя си мечтаеше за Джеймс, копнеейки да я забележи, а после си изплака очите, когато разбра, че е мъртъв.

Дори сега ѝ се искаше Джеймс да е с тях, да се радва на слънцето, което стопляше лицата им и обгръщаше пустошта в заслепяваща златна мараня. Нейт също ѝ липсваше — отбеляза си наум да му се обади, като се прибере. Бяха си писали есемеси, но тя бе твърде напрегната, за да говори по телефона — притесняваше се, че ще си признае какво ѝ се е случило и че разговорът може да разклати вярата ѝ в крехкото равновесие на връзката им.

— Не мога да повярвам, че наистина искаш да спреш да си медик, Джес. Сигурна ли си?

— Така мисля — каза тя. — Казах ти. След тази злополука, повече не мога да си имам доверие.

— Разкажи ми за този младеж, който е починал — каза брат ѝ. Тя му описа накратко местопроизшествието на тротоара, дъжда и кръвта, парченцата стъкло на витрината на месарницата и нахлулите спомени от миналото.

— Проблемът е, че не мога да гарантирам, че няма да се случи отново. Страхувам се от себе си, страхувам се, че може пак да ми прищрака. А и не е само това — имам пристъпи на гняв, които не мога да контролирам и се нахвърлям върху хората, имам ужасни кошмари, които изчезват само, когато пия, а това очевидно доста затруднява нещата между мен и Нейт. Понякога си мисля, че полудявам.

— Изглеждаш ми напълно с акъла си.

Седяха мълчаливо известно време, заслушани в песента на птицата в храстите зад тях. Червеношийка най-вероятно или пък кос? Тя се сети за Роуз и майка ѝ на първия Ден в памет на загиналите — как единствено песента на птицата е нарушила тишината на всички

тези хиляди хора, събрани около дървения кенотаф в Уайтхол, как церемонията сякаш им е помогнала да намерят утеха.

— И това е най-странното, Джон.

— Кое?

— Нещо много подобно се е случило на прадыдо ни след Първата световна война — каза тя.

— Онзи с дървения крак ли? — Като деца бяха запленени от тази идея — представяха си го като Дългия Джон Силвър от анимационното филмче. Това се беше превърнало в част от семейната митология. Тя кимна в знак на съгласие:

— Точно той — Алфи. Съпругът на Роуз. Тя е написала тези страхотни дневници. Мама ги намерила у баба. Четох ги до късно снощи.

— Какво значи това „нещо много подобно му се е случило“?

Тя се опита да преразкаже накратко описанието на Роуз за прибирането на Алфи — как е трябвало да му ампутират крака заради гангрената и как се е борил да приеме, че е инвалид. Търсенето на работа, съкращението, после кошмарите и гнева, как неохотно се съгласил да пробва да поработи за бащата на Роуз в месарницата, но не могъл да понесе кръвта и суровото месо, заради случилото се с най-добрия му приятел.

— Той е получил срив, Джон. Тогава са му викали „шрапнелен шок“, но той е оцелял невредим от шрапнелите в окопите, изкарал е до края на войната почти без драскотина. Но не е могъл да понесе, че приятелят му умира. — Тя потръпна неволно, като си спомни как Алфи дори не си е направил труда да си избърше сълзите, докато разказвал как Томи му шепнел: „Прибери ме у дома, моля“.

— Добре ли си, Джес?

— Не съвсем.

— Продължавай.

Тя си пое дълбоко дъх.

— Роуз пише как се страхувала, че Алфи може и никога да не стане нормален отново.

— И?

— Разтревожих се дали и при мен ще е така.

Тя долови загрижеността в очите му, докато той се завъртя на стола си, за да я погледне в лицето.

— Искаш да кажеш, че и *ти* си имала срив, така ли?

— Не точно. Но през повечето време се чувствам ужасно. Пробвах с успокоителни и за известно време кошмарите спират, но от хапчетата главата ми е замаяна, а когато ги спра, всичко започва отново — гневът, кошмарите и всичко останало.

— Мама знае ли за това?

— Не всичко.

— Ходи ли на лекар?

Тя поклати глава.

— Трябва да отидеш. Често се среща. Този вид неща. Посттравматичен стрес. Вие трябва да ги знаете тези работи.

— Наистина ли мислиш, че е същото?

Тревогата в гласа ѝ го накараха да смени курса.

— Може би. По-лек вариант или нещо подобно. Мислила ли си да се посъветваш с психотерапевт?

— Сигурна съм, че не е чак толкова сериозно.

— Каза, че ти пречи на работата, на връзката ти с Нейт. Наистина мисля, че не е зле да потърсиш някаква помощ, Джес.

— Ами, просто... — Той я изчака, докато тя се мъчеше да намери точните думи. — Някак си ми се повдига при мисълта, че ще трябва да разкажа всичките си лични проблеми на някой непознат — каза тя накрая. — Освен това психотерапията е скъпичка.

— Ти служи на страната си, за бога, от армията трябва да ти помогнат. Обещай ми да отидеш да ти помогнат.

— Ще си помисля — каза тя. — Хайде, Сара ще си помисли, че съм те отвлякла.

Бяха се наговорили — всички се изредиха до края на уикенда: Джонатан говори с майка им, която говори с Джес и предложи да ѝ плати пет сеанса психотерапия, „просто да си стъпиш отново на краката, миличка“. Нямаше смисъл да упорства.

Джес дори успя да убеди Сюзан да вземе дневниците на Роуз, за да ги дочете вкъщи.

— Ще ги пазиш добре, нали? Внимавай да не ги намокриш или пък да вземеш да ги затриеш? Нали не си забравила, че аз още не съм ги чела.

— Ще ги пазя с цената на живота си, обещавам.

Стаята на психотерапевта сигурно беше най-сладникавата и най-безличната стая, в която някога бе влизала — бежови стени, кремав килим и завеси, мебели с цвят на сено. Миришеше неопределено на нещо средно между прах и боя и през прозореца не се виждаше нищо, освен мръснобялата стена на отсрещната сграда. Днес дори психотерапевтката Алисън — приятна жена на средна възраст със сиви очи и посивяваща, практически подстригана коса — бе облечена в кремаво и сиво-кафяво.

С много мъка Джес успя да се домъкне отново до тази стая, за да застане отново пред любезната полуусмивка, която очевидно беше стандартното изражение на Алисън, но се чувстваше длъжна пред майка си и брат си. Да докажа, че това нищо няма да промени — това си мислеше тайно.

На първия сеанс миналата седмица тя моментално се вбеси на нормалността на Алисън и на приспивните ѝ въпроси. Как може тази тесногръда фантазьорка от средната класа изобщо да разбере какво е преживяла Джес? Известно време си мълчаха, докато Джес се мъчеше да намери точните думи.

Искаше да каже, че наистина не ѝ трябва помощ, че това е нещо, което може да разреши сама, че е тук само, за да угоди на семейството си, че всъщност не може да се занимава отново да разказва всичко и че се отегчава от собствения си глас. Но някак си заговори колебливо и преди да успее да каже и няколкото думи, които успя да намери, тя избухна в неудържим плач и изхаби почти цяло пакетче кърпички. Алисън не се помръдна — продължаваше да си седи в стола насреща ѝ и да я гледа със симетричните си очи, без да каже нито дума, докато стенният часовник над вратата шумно отброяваше секундите до приключването на сеанса.

След това Джес се почувства изтощена и още повече се убеди, че нищо добро няма да последва, като разкаже всичко. Но ето че дойде за втори път — покорно се изкачи по стълбите към тази тъпа и с нищо незабележима стая и седна на стола, тапициран с избеляла кожа, решена да опита пак, този път по-разумно и по-логично да опише проблемите си.

— Както казах миналата седмица, едва се справям с работата ми, нали разбирате? Ядосвам се, имам кошмари и ме връхлитат спомени.

Но човек може да се справи с това, при всеки е така. Всички го правят, в армията е така. — Тя направи пауза и вдигна очи. Алисън кимна окуражително, изражението ѝ издаваше увереността ѝ, че клиентката ѝ ще продължи с изповедта си и всичко ще бъде наред.

— Честно казано, не мисля, че е нещо, с което да не мога да се справя сама — просто ми трябва време. Във всеки случай реших да напусна тази работа и да занимавам с нещо друго. Да сменя напълно пейзажа.

Още една дълга пауза, още една усмивка от другия стол.

— В момента за мен е най-важна връзката с приятеля ми — доста ни беше напрегнато. Направих някои доста ужасни неща и той скъса с мен. Сега отново сме заедно, слава богу, но още сме в началото и не искам да рискувам...

О, боже, в очите ѝ отново напиреха сълзи. Не беше се виждала с Нейт от няколко седмици и въпреки че си пишеха есемеси почти всеки ден и няколко пъти говориха по телефона, не ѝ стигна смелост да му каже истината, когато я питаше за работата. „Всичко е наред, благодаря. Добре върви.“ Нито дума за злополуката, за разговора с шефа, за „градинарския отпуск“, който той ѝ предложи любезно, но твърдо. Съвсем скоро ще трябва да си признае, но мисълта за разочарованата му физиономия, когато разбереше, че го е лъгала, намръщения му поглед, присвитите му вежди, сбърченото му чело — повдигаше ѝ се от това.

Тя извади кърпичка и си издуха носа. Алисън чакаше — нещо в безличните ѝ черти и състрадателната ѝ усмивка така вбесяваше Джес, че тя млъкна, почти не ѝ се вярваше, че доверява своите собствени, толкова лични мисли за връзката си на тази напълно непозната. Полупразната бутилка уиски, скрита в чекмеджето в спалнята, я викаше.

— Имате ли нещо против, ако спра дотук? — попита тя, поглеждайки часовника. Беше изминал едва четвърт час.

— Можеш да правиш каквото поискаш, Джес — каза Алисън с тихия си добре премерен глас. — Можеш да използваш тези сеанси, както си искаш. Аз съм напълно сигурна, че напредваме, но трябва да продължиш още малко, ако искаш да стигнеш до дъното на това, което те тревожи...

Докато тя говореше, Джес усещаше как сърцето ѝ се присвива от раздразнение, което премина в гняв. Съгласи се на тази терапия от чувство на дълг към майка си, но осъзна, че ненавижда всяка минута. Така или иначе нямаше да помогне. Как може да разбере някой, който изобщо не е бил там? Тя се опита да прехапе език, но думите изригнаха от устата ѝ, прекъсвайки Алисън по средата на изречението.

— Ще ви кажа какво ме тревожи, ако искате — чу се да казва със заплашителен шепот. — Загубих приятели, хубави, талантиливи млади хора, които имаха целия си живот пред тях, които кървяха до смърт в пустинята, биейки се заради някакви изфабрикувани тъпотии за оръжия за масово унищожение, които никога не са съществували. Виждала съм млади мъже, осакатени за цял живот от самоделни бомби, опитвала съм се да ги спася, докато шибаните талибани продължаваха да ни обстрелват. И аз самата съм била на косъм от смъртта — определено имаше моменти, когато си мислех, че никога няма да се прибера у дома.

Енергията на гнева я накара да се изправи и тя започна да крачи из стаята.

— Така че толкова ли е чудно, че ми отнема малко повече време да се приспособя към работата с пияни идиоти в събота вечер и да се опитвам да помагам на слаби и уязвими стари хора, които не получават и капка помощ от държавата, след като цял живот са бачкали като коне и са си плащали данъците? Чудно ли е? А? Хайде, кажете ми, по дяволите, толкова ли е чудно?

Вечната усмивка на Алисън бе изчезнала, но гласът ѝ продължаваше да е спокоен.

— Не, изобщо не е чудно. Но можем да ви помогнем с гнева...

Джес спря да крачи и я погледна.

— Да ми помогнете с гнева? Ооо, моля ви, спестете ми клишетата. — Мразеше се, че се държеше толкова неприятно с тази безобидна и добронамерена жена и трябваше да излезе навън веднага, преди да е станало още по-зле. — Знаете ли, наистина не ме е грижа повече — каза тя, като грабна палтото си и се запъти към вратата, но на прага се спря и добави: — Вината не е ваша, Алисън, но това просто няма да проработи.

Ворни и Хетс още бяха на учението и целият апартамент бе на нейно разположение. Докато допиваше последните капки от бутилката

уиски в спалнята си, а после докато обикаляше щанда за алкохол в супермаркета, за да си купи още шест, плюс две кутии вино и един стек цигари, тя си обеща, че това е само временно убежище.

— Просто ми трябва малко почивка — разсъждаваше тя, наливайки си първата чаша. — Достатъчно се опитвах да спасявам живота на другите, достатъчно бях послушна и отговорна. Трябва да позабравя нещата за известно време, да правя каквото си искам без някой да ми самодоволничи.

Изпрати на Нейт есемес, за да не се притеснява: „В последния момент се намери едно място за курса «HART». Няма сигнал. Ще ти звънна, като се прибера. Целувки.“

Алкохолът облекчи болката от угризенията и ѝ помогна да отложи за момент мисълта какво ще прави през остатъка от живота си. Спомни си неудържимата вълна на облекчение, когато призна на майка си, че не може да се справя със задължението си да спасява живота на хора и се почувства сигурна, че постъпва правилно, отказвайки се от професията си на парамедик, всъщност единственото правилно нещо. Но в по-трезвите си мигове, тя изживяваше отново надигането на паниката при мисълта да се откаже от кариерата на живота си. Сякаш седеше на ръба на бездна, която бе толкова дълбока, че не ѝ се виждаше дъното и при все това знаеше, че трябва да скочи.

Ворни и Хетс се върнаха една вечер късно през нощта, мръсни и изтощени от двуседмичното бивакуване и учебните боеве под проливния дъжд в някакво затънтено мочурище на запад.

— По дяволите, какво става тук? — каза Хетс. — Сякаш са се нанесли клошарите.

Въздухът вонеше спарено на алкохол и цигарен дим и навсякъде във всекидневната — по масичката за кафе, върху камината, на бюфета и по килима — всичко бе покрито с празни бутилки и чаши, картонени кутии от храна за вкъщи и препълнени пепелници. На дивана бяха струпани одеяла, възглавници и спалния чувал, от който се чуваха тихи стонове. Ворни дръпна завивката и разтърси рамото на Джес — първо внимателно, а после по-здраво.

— Събуди се, Джес, прибрахме се.

Джес изохка тихо, преди отново да заспи.

— Пияна е до козирката. Как ли се е докарала в това състояние? Мислех си, че се закле да не пие повече, а цигарите ги отказахме

заедно, когато се върнахме от мисията.

— Вече не ги е отказала — каза Хетс и направи гримаса при вида на една чинийка, която преливаше от фасове. — Хайде. Да разчистим малко и да я оставим тази нощ, да се наспи, за да ѝ мине.

Джес се събуди на зазоряване и имаше смътен спомен, че чу гласове, но помисли, че сигурно е сънувала, докато не видя раниците и дъждобраните им, струпани в ъгъла. Изглежда бяха почистили стаята от бутилките и кутиите от храна, които толкова усърдно бе трупала около себе си.

Джес се плъсна обратно на дивана и си покри лицето със спалния чувал, но алкохолът се изпаряваше през кожата и ѝ беше много нервно — не я свърташе на едно място. Тя седна, огледа се наоколо и започна да проклина приятелките си, че са ѝ скрили пиенето, но се сети, че виното бе свършило още преди няколко дни, а снощи бе допила последното уиски. Магазините още не бяха отворени — трябваше да почака.

Ворни я намери в кухнята да приготвя кафе.

— Какво си направила със себе си? — попита тя, гледайки как ръцете на Джес треперят, докато изгребваше утайката от кафеварката, с пожълтяло лице и тъмни сенки под очите.

— Дълга история.

Хетс се появи в халата си, разчорлена и сънена. Трите си взеха чашите с кафе и отидоха във всекидневната, а Ворни отвори прозорците, за да се проветри. Беше хладно и ясно октомврийско утро и в стаята нахлу миризмата на есен, на окапали листа и на рохкава пръст заедно с шума на сутрешния трафик и далечния вой на сирената на линейка, от който стомахът на Джес се сви.

— Не отговори на въпроса ми — каза Ворни. — Какво се е случило? Защо не си на работа? Защо е цялото това пиене и всичките фасове?

— С колко време разполагате?

— Имаме тридневен отпуск. Не бързай.

Тя обясни на приятелките си какво се бе случило през онзи ден на улицата и защо повече не можеше да продължава да работи като парамедик — това бе лесно. Те много добре разбираха какво ѝ е. Всяка посвоему бе преживяла внезапното нахлуване на спомените от престоя им в Афганистан. Никой не можеше да направи това, което бяха направили те, или да види онова, което бяха видели, без да изтърпи по-дългосрочното му влияние.

За нейно облекчение те не настояха да продължи с психотерапията, а се съгласиха с нейната интерпретация — че пристъпите на гняв и паника се дължат на страха да не сгречи, което може да струва живота на някого. Колкото и да се опитваше да се убеди, че е напълно компетентна и поне със същата квалификация като останалите си колеги, не можеше да потисне тревогата си. Те се съгласиха, че най-доброто решение е за известно време да стои надалеч от ситуации, които я тревожат. Да си почине от работата на парамедик сякаш бе най-добрият план.

Помогнаха ѝ да си напише оставката, а когато тя се поколеба, преговориха всичко отново и отново, в продължение на часове, преди тя да се почувства достатъчно сигурна, че да пусне писмото си с оставката в пощенската кутия. Когато то се озова там, тя усети как от раменете ѝ пада тежест и знаеше, че е постъпила правилно.

Но те не можеха да помогнат с по-трудната част — да се изправи пред бъдещето си.

— Всяко нещо с времето си — каза Ворни първата сутрин. — Трябва да се вземеш в ръце и не трябва да пиеш повече, нито глътка. Обещавах ли?

Джес кимна.

— Кажи го.

— Обещавам да не пия повече, дори и една глътка.

— Ще те наблюдавам — каза Ворни.

По-късно вечерта позвъни на Нейт и му се извини, че не отговаря на обажданията му. Излъга, че е зле заради грипа и че е в болнични. За нейно огромно облекчение в гласа му имаше неподправено съчувствие; той се радваше да я чуе и каза, че ще се оправи тъкмо навреме за сватбата на стария му приятел Барни, на която бил поканен за кум.

Уговориха се как ще стигнат до мястото на церемонията и къде ще отседнат.

— Звучи чудесно. Очаквам я с нетърпение — каза тя възможно най-весело, като се опитваше да се убеди, че дотогава ще е достатъчно силна, за да му признае какво се бе случило.

— И аз, Джес. Мина цяла вечност.

— Съжалявам. Такава лудница беше. — Спри сега, стига лъжи.

— Обичам те — каза той тихо, почти между другото.

Сърцето ѝ щеше да се пръсне.

— И аз, Нейт. До скоро.

Изпълнена с нова решимост, тя отиде да си купи нови дрехи за сватбата, но установи, че е напълняла с цял номер от липсата на тренировки, от твърде много пиене и нездравословно хранене. В пробната се погледна в огледалото и видя някакво бледо, леко дундесто момиче, което сякаш не само бе качило няколко килограма, а и бе остаряло с десет години. Лицето ѝ, което преди бе спокойно и жизнерадостно, сега изглеждаше кухо, с тъмни сенки под очите и бръчки по челото дори без да се цупи. Как ли ще ме обикне отново Нейт — запита се тя. Въздъхна от отчаяние. Помисли си за красивата му дълга коса, за широката му усмивка, за нежния блясък в очите, за това как стърчеше над нея и я караше да се чувства едновременно уязвима и в безопасност.

Каквото и да се случваше с живота ѝ в момента, колкото и несигурна да се чувстваше за бъдещето си, тя знаеше, че повече от всичко на света иска да заслужи тази любов и че ще направи всичко, за да не го разочарова отново.

КНИГА 4

РОУЗ БАРКЪР — ЛИЧНО

Събота, 20 март 1920 г.

Алфи бавно се възстановява. Отново започна да се храни както трябва, а днес, когато отидохме до парка да храним патиците, дори го видях да се усмихва при вида на малките пухкави патенца. Утре сме канени на неделен обяд при родителите му — за първи път се съгласи да излезе от „случката“ насам.

Събота, 27 март

По настояване на Алфи не казах на никого, че е получил срив, но съм сигурна, че в квартала се говори за това. Засега никой нищо не споменава, дори с Фрида не съм го споделила и при все че съм сигурна, че знае, тя зачита нуждата ни да се преструваме, че нищо не се е случило.

Мисля, че беше много мило от нейна страна да ме покани да отида с нея на изложението „Идеален дом“ в Олимпия — за идеи как да обзаведем къщата, която твърди, че Клод щял да купи за тях двамата. Тя дори предложи и Алфи да дойде, ако иска, защото дават безплатни билети на завърналите се войници като част от т.нар. план „Дом за герои“, но и двете знаехме, че той не проявява и най-малък интерес към такива неща и затова накрая решихме да отидем само двете с Фрида.

С нетърпение очаквахме да се позабавляваме малко, както и стана. Залата на изложението бе висока като катедрала, с красив сводест стъклен покрив. Струваше си да идем само заради нея. Но след като чакахме на опашка половин час, накрая минахме през турникета и влязохме вътре, от гледката, която ни посрещна, просто ни паднаха ченетата.

На място с размерите на няколко футболни игрища бяха подредени редици сергии, които приличаха на истински стаи с килимите и мебелировката — килими с всевъзможни десени и

комбинации на цветовете, осветени от слънчевите лъчи, бани с плочки и емайлирани вани, най-различни мивки и тоалетни, спални с легла, одеяла и възглавници, които изглеждаха толкова нежни и луксозни, че човек се изкушаваше направо да си легне в тях.

Но най-голямата тълпа беше пред кухните. След като половин час зяпахме с отворена уста всички невероятни изобретения на щанда „Поглед в бъдещето“, двете с Фрида се съгласихме да не чакаме чак толкова. Представете си — машина, която препича филийки, ютия, която се загрява на ток, вана, в която има всичко за миене на съдове и друга — за отцеждане. Готварските печки бяха толкова чисти и малки, работеха на газ или на въглища, или комбинирано. В бъдещето на хората няма да им трябват килери — ще имат огромни стоманени хладилници, в които храната се запазва прясна дни наред.

Има и нов вид мебел за кухни, нарича се „шкаф“ и представлява нещо в кремаво и бяло, със специални чекмеджета за различните кухненски съдове и принадлежности, с мраморни или емайлирани плотове, които са „супер хигиенични“ или „идеални за тесто“.

В автобуса на връщане Фрида бърбореше как щяла да си обзаведе новия дом, чертаеше цветни схеми и, естествено, говореше как щяла да има най-новите кухненски шкафове и всички тези нови уреди. Слушах я с половин ухо, докато гледах през прозореца и се чудех как ли обикновените хора някога ще печелят достатъчно, за да могат да си купят тези чудни новости и дали те ще бъдат привилегия само на богатите като Фрида и Клод? Дори ако и двамата с Алфи работехме, никога нямаше да спестим достатъчно дори за една от тия джаджи, да не говорим за цяла напълно обзаведена кухня, каквато очевидно планираше Фрида.

Когато се прибрах, се заядох с Алфи и след чая той се запъти към кръчмата по-рано от обичайно. Обещах му да намина по-късно, но истината е, че няхах особено желание. След като видях „Поглед в бъдещето“, собственият ми живот ми изглежда плосък и скучен, а малкият ни апартамент — остарял и старомоден.

Иска ми се никога да не бях се съгласявала да отида на проклетото изложение. От най-щастливата жена на света, която си има Алфи вкъщи, се превръщам в кисел и неудовлетворен стар мърморко.

Събота, 18 април

Фрида се отби в понеделник и ми каза, че с Клод възнамеряват да отидат на танци в „Пале“, за да отпразнуват рождения ѝ ден и предложи да се включим и ние. Алфи категорично отказа, както ѝ очаквах, главно заради Клод. „Не е нужно да си говориш с него — казах му, когато сестра му си тръгна, — просто ще бъде по-забавно, ако сме с друга двойка. Не можем ли и ние да се повеселим от време на време? Напоследък толкова рядко ни се случва.“

Той се противеше и така ме вбеси, че го заплаших, че ще отида сама, ако не дойде с мен. Той изхвърча от къщи и отиде право в „Нелсън“, както обикновено, а след няколко часа се върна пиян-залян. На следващия ден се прибра от работа и просто каза: „Печелиш. Ще отидем на танци. Само не очаквай от мен да разговарям с него.“

Прегърнах го и веднага започнах да се терзя какво да облека, но Фрида каза, че ще ми заеме някоя от нейните рокли. По-късно донесе няколко, за да си избира — всички бяха последна мода, без талия и с дванайсет сантиметрови пискюли по подгъва. Страшно ми хареса една шарена рокля на розови цветчета. С нея плюс чифт копринени чорапи на заем и малко „черешово“ червило, се почувствах толкова модерна, че едва се познах.

— Ще трябва да направиш нещо с косата си — обяви Фрида, което много ме потисна. Но тя беше права, вълнистата ми прическа до раменете, която си мислех, че е толкова стилна преди една година, сега ми се струваше много демоде. Тя предложи да ми даде пари на заем и излязох от фризьорския салон подстригана — косата ми беше права и стигаше точно до под ушите!

Дори Алфи бе впечатлен — забелязах, че ме проглежда крадешком и вечерта започна със замах. Отидохме първо до бара за малко и Клод ни почерпи вкусни коктейли, които пристигнаха с малки хартиени чадърчета, които двете с Фрида си сложихме зад ушите (Алфи пи бира, естествено). След като изпих два коктейла, усетих леко замайване. Клод беше в много добро настроение, разказваше леко непристойни истории, от които Фрида се заливаше от смях, а аз се кикотех напук на себе си. Алфи мълчеше, а аз бях благодарна, че се съгласи да изтърпи Клод, заради приятелството ми с Фрида. А и се предполагаше, че това е романтичната ни вечер заедно.

За съжаление, не се оказа точно така.

След няколко танца на дансинга, с поклащане и махане на ръце, като се опитвахме да не гледаме изтънчените танцьори като Клод и Фрида, които знаеха всички стъпки, Клод извика през музиката на Алфи:

— Ще ми разрешиш ли удоволствието да танцувам с красивата ти жена?

Знам, че се приема за нещо нормално, дори любезно, човек да покани партньора на приятеля си на танц, но Алфи очевидно не го знаеше, защото лицето му заприлича на буреносен облак — подозирам, че не толкова ревнуваше от Клод, колкото се притесняваше да остане насаме с Фрида. Но при създалата се ситуация нямаше как да откаже и затова кимна одобрително, а Клод ме отведе с танцувална стъпка и толкова силно ме завъртя, че се зашеметих. После смени стила — риташе с пети и въртеше ръцете ми наляво-надясно, а аз почти не паднах, но след малко му хванах цаката и започна да ми харесва. Когато музиката свърши, се съгласих на още един танц.

Алфи стана от масата, когато се върнахме, а аз си помислих, че това е необичайно любезно, преди да схвана, че той нямаше намерение да сяда отново. Изсъска в ухото ми: „Сега отивам да си взема палтото и не ме интересува дали искаш да си ходиш, или не. Остани или ела с мен, не ми пука.“

Когато се прибрахме вкъщи, се получи най-ужасният и гаден скандал и си казахме неща, за които съм сигурна, че ще съжаляваме. Но сега той си легна, а аз седя и пиша, защото знам, че няма да мога да заспя с всички мисли, които ми се въртят в главата.

Искам стария Алфи.

Не ме е грижа за липсващия му крак — вече свикнах с него, — но не ми харесва в какво се е превърнал. През повечето време е гневен, ревнив, рязък и отчаян. Опитвам се да направя всичко възможно, за да ни се получи, но понякога сякаш нищо не помага.

Неделя, 2 май

Днес навърших двайсет! Алфи ми купи първите копринени чорапи, които са си само мои, а мама ми направи хубава торта — много ме глежат.

Мисля, че преминаваме през важен период. Толкова пъти съм го писала, знам, но този път има няколко основателни причини да се надявам, че може да е вярно.

Първа причина — Алфи е толкова по-щастлив сега, когато не му се налага да се бори със страха си от кръвта и суровото месо всеки ден. Трябваша му три дни, за да се възстанови напълно от срина си (и цяло състояние за сметките за лекаря, които мама и татко любезно платиха), но така имахме време да помислим. Той вече съвсем се е навил да се върне на работа в магазина — не спираше да повтаря: „трябва да се преборя с това, по дяволите“ — но след известно време се съгласи, че не си струва отново да получи срив, а татко каза, че е направил всичко възможно и не трябва да се чувства зле да се признае за победен. Сега отново е безработен, но е толкова по-щастлив.

Втора причина — следващата седмица започвам работа като стажант-шивачка в завода за яки „Мичъл“. Само на десет минути пеша от вкъщи е — точно от другата страна на „Олд Кент Роуд“. Ходила бях там на няколко пъти да търся работа, но никога нямаха места. Този път някаква приятелка на мама каза няколко добри думи и ме повикаха да започна пробно. Никога досега не бях работила на шевна машина, но е доста лесно, стига да се внимава с пръстите и иглата. Сигурно съм се справила добре, защото на следващия ден ми предложиха да започна работа. Очевидно наемат само жени за това, защото се искат фини пръсти и око за детайла, така че нямам чувството, че взимам работата на Алфи или на някой друг демобилизиран войник. Заплатата не е нещо особено, но с нея и с пенсията му все ще изкараме някак, докато и той си намери работа.

Трета причина — Алфи и аз се разбираме все по-добре за всичко. Той е нежен и любящ отново и понякога едва дочакваме да стигнем до леглото! Обаче се опитваме да бъдем внимателни. Не искам да забременея точно сега, когато започнах работа и докато Алфи още е безработен.

Понеделник, 31 май

Времето е ужасно. Вали като из ведро от три дни, но тук в Лондон имаме късмет. Във вестниците пишат, че в графство Линкълн двайсет души са се удавили от наводненията този уикенд.

Неделя, 6 юни

Днес в кръчмата всички говореха само за това как любимата певица на татко, Нели Мелба, вчера пяла в Челмсфорд и се чувало чак в провинцията благодарение на нещо, което наричат „електрически кабел“. Очевидно с някоя от тези измишльотини човек може да си слуша любимата музика във всекидневната само като натисне едно копче! Но дори и да имахме електричество у дома, съм убедена, че никога няма да можем да си позволим такова чудо, да не говорим за разрешителното, което струва десет шилинга годишно.

Вече цял месец работя в завода за яки и много ми харесва — шиенето е сложно и те държи в напрежение, работим здраво, но много се смеем през почивките за чай и на обяд. Днес шефът каза, че имам голям напредък. Ако продължавам така, само след два месеца и вече няма да съм стажант, което означава, че заплатата ми ще стане два шилинга.

Хубаво е да съм отново в компанията на други жени на моята възраст — не си давах сметка колко ми липсваше това. Да вземеш пари в края на седмицата наистина е удоволствие, не само защото с тях си плащаме покрива над главите, а защото ме кара да се чувствам, че струвам нещо, че не живея на гърба на съпруга ми.

Което все е нещо, защото въпреки че обикаля улиците всеки ден, Алфи още нищо не си е намерил. Г-н Баркър му намери временно работа при мебелите втора ръка и с парите поне успява да си плаща бирите и да поддържа веселото настроение след всички отказани, които получи.

Послепис: Край на купоните за масло. Ура!

Понеделник, 14 юни

Пърси Гитинс започна работа в месарницата на татко като чирак. За всички ни беше тежко да видим някой, който дори не е част от семейството да работи до татко там, където трябваше да са братята ми или Алфи, стига да можеше да се справи.

Но татко казва, че вече има много работа и няма друг избор, освен да вземе някой да му помага, а и защо да не помогне на друго

момче, което също е страдало толкова във войната?

Пърси още се задъхва от обгазяването, а майка му казала на мама, че според лекарите дробовете му никога няма да се оправят. Но изглежда доста по-добре от първия път, когато го видях — той винаги е бил силен, въпреки че не блестеше особено със знания в училище.

Татко казва, че Пърси може би никога няма да се оправя с деловите работи, но доста е напреднал в месарството.

Събота, 2 юли

Мама се отби днес следобед за чая, стори ми се зачервена и трескава, но когато я попитах дали ѝ е зле, тя каза:

— Точно обратното. Никога не съм се чувствала по-добре, скъпа — успя да избръщолеви. — Толкова е вълнуващо. Просто не знам откъде да започна.

Очевидно беше прочела във вестника за някакъв тип на име Артър Нюсъм, който твърдял, че може да говори с покойните любими хора. Когато го разказала на татко, той ѝ заявил: „Не искам да имам нищо общо с това, само неприятности ще ни донесе“. Но мисълта се загнездила в главата ѝ, а после в магазина на ъгъла видяла някакъв плакат за „сеанси с медиум“ и забелязала, че въпросният тип ще бъде в залата на „Олд Кент Роуд“ само на няколко минути пеша.

— Знаеш, че никога няма да направя нещо напук на баща ти — каза тя. — Но когато видях датата, дълбоко в себе си знаех, че никога няма да си простя, ако поне веднъж не опитам. Всичко бих направила, за да облекча болката. — Оказа се, че сеансът в нашия квартал е не кога да е, а на първи юли — на същата дата, на която брат ми Джони загина при Сомата преди три години.

Мама пресметнала, че това се пада в четвъртък вечерта, когато татко обикновено играе на дартс в „Нелсън“ или на друго място, така че щяла да успее да отиде на сеанса и да се прибере, без той да разбере нищо.

И така, платила си шестте пенса и влязла в залата, която се пукала по шевовете от жени, майки и съпруги на покойни войници.

— Предполагам, че беше успокояващо самото усещане, че си там — каза мама, — всички тези жени, които страдат от едно и също.

След като в продължение на четиридесетина минути призовавал бащи, синове и съпрузи, г-н Нюзъм попитал дали има някой от присъстващите, който да познава Джон. Мама се кълнеше, че погледнал към нея, но отначало тя не си признавала, защото това е толкова разпространено име. После казал, че на този Джон му викали Джони, че семейството му било особено тъжно днес, защото бил умрял точно на тази дата и нямал гроб, където да го посетят. Това вече ѝ дошло в повече.

— Няма как да не е той. Как иначе ще знае, че Джони е умрял на тази дата и че няма гроб? — От вълнение напълно забравила притеснението си и извикала, че това сигурно е нейният син Джони и поискала да говори с него.

Хапех си езика, за да не ѝ кажа, че двайсет хиляди момчета от Англия умряха през първия ден от битката при Сома, че мнозина от тях никога не са погребани, както трябва и че със сигурност доста са се казвали Джон. Но си представих и колко лесно е било да повярва, особено заобиколена от толкова много жени, които отчаяно търсят успокоение.

Очите ѝ се разшириха от вълнение, докато ми разказваше какво се е случило. Очевидно г-н Нюзъм останал напълно спокоен, „сякаш го прави всеки ден“. Казал, че Джони иска да ѝ каже, че е съвсем добре и че не го боли, че въпреки че няма гроб, винаги ще бъде с нас в сърцата ни и как трябвало да отидем някъде на тихо и да помислим за него, а той ще ни чуе. Мама каза, че щяла да припадне и трябвало да ѝ помогнат да стане от мястото си, за да стигне до дъното на залата, където няколко мили дами ѝ дали чаша сладък чай и се погрижили за нея, докато се почувства по-добре.

— Това беше той, Роуз, знам го — каза тя. — По интонацията на гласа, когато каза „мамо“. Ох, толкова облекчение е да чуя, че не страда повече.

Прибра се вкъщи толкова развълнувана, че издрънкала всичко на татко, който побеснял и започнал да крещи — казал ѝ, че това са пълни глупости, че Артър Нюзъм е просто някакъв шарлатанин, който ѝ е взел парите. Но тя твърди, че това ѝ е възвърнало душевния мир и при всички положения струва повече от шестте пенса. Подобно на татко и аз съм доста скептична, но твърдя, че няма нищо лошо, щом мама се е успокоила, а не се е разстроила. И тогава, докато си тръгваше, тя каза,

че възнамерява да отиде на друг сеанс на г-н Нюсъм, който щял да се проведе близо до гара „Ватерло“ след шест седмици.

— След като говорих с Джони, искам да знам, че и Рей е добре — каза тя. — Сигурно си мислиш, че Джони можеше да каже нещо за брат си, но не го стори. Ами ако духът на Рей още се скита? Ами ако още страда? Трябва да разбере, Роуз, каквото и да говори баща ти.

Без да се замислям, може би защото се тревожех, че следващия път резултатът няма да е чак толкова добър, ѝ предложих да отида с нея. Вече съжалявам за това.

Неделя, 22 август

Този дневник бе сериозно занемарен покрай работата и празниците. Приключих обучението в „Мичълс“ и вече официално съм квалифицирана шивачка, с хубаво увеличение на заплатата. Алфи вече работи почти на пълен ден за баща си — доставят мебели втора ръка с колата. За негова изненада му харесва да работи с понито, въпреки инатливия му характер и изкарва доста добри пари. Търговията сякаш процъфтява — ремонтират се къщи и се строят нови. Всичко се плаща на ръка, неофициално, както винаги е действал г-н Баркър.

С двете ни заплати най-накрая можем да си позволим малко лукс. Миналата седмица отново ходихме до Брайтън — отседнахме в прекрасния пансион, който открихме предния път. Хазяйката веднага ни позна и ни посрещна с отворени обятия. Лятото беше доста студено и нямало много посетители, каза тя, но ние хванахме няколко дни, през които беше достатъчно топло, че да седим на променадата и отново да идем на лунапарк. На Алфи не му се танцуваше много, но той обича да ходи на кино и всяка неделя бяхме в „Илектрик синема“. Снощи даваха „Пътуване на изток“, в който Лилиан Гиш играе невинно младо момиче, прелъстено от по-опитен богаташ, който я зарязва бременна и нещастна. Сцената с вилицата беше толкова реалистична, а пианистът така добре я акомпанира, че се разтреперих от съчувствие към бедната Лилиан.

Докато вървахме към къщи, Алфи се пошегува, че главният актьор си е представял Клод, докато е играел персонажа на женкаря и е прав — същата арогантност, същите мазни разговори, същото пръскане на пари. Посмяхме се, но това е притеснително напомняне.

Фрида сякаш си е загубила ума по този тип, заслепена от бляскавите му жестове. Надявам се само да има достатъчно мозък, че да не свърши като героинята от филма.

Неделя, 12 септември

Във вторник отидох с мама при медиума Артър Нюзъм. Татко и Алфи бяха излезли с отбора по дартс на някакво състезание и успяхме да се измъкнем без никой от двамата да разбере.

Сигурна бях, че ще видя просто една зала, препълнена с лековерни хора, готови да повярват на всичко и че нищо няма да се случи, но когато пристигнахме, усетих как стомахът ми трепери от вълнение. Ами ако наистина е възможно да се „каналлизират“ гласовете на мъртвите, както твърдяха рекламите. И как ли щях да реагирам, ако наистина имаше „съобщение“ от Рей? Само при мисълта за това ми се разтреперваха краката.

Вътре в залата наистина беше претъпкано, но ако човек затвореше очи, никога нямаше да разбере — цареше печална тишина, само от време на време се чуваше шепнене, докато хората се придвижваха до местата си. Нямаше бърбене, нямаше развълнувани приветствия — всички просто седяха в мълчание, със скръстени ръце и сведени глави. Най-накрая на сцената излезе Артър Нюзъм — внушителна фигура, поне метър и осемдесет на ръст, с голяма глава с черна коса, добре скроен костюм и най-лъскавите обувки, които някога съм виждала. Но гласът му никак не подходеше на външността му — тънък и груб, доста тих, — трябваше да се напегна, за да го чувам. Залата утихна като гробница, публиката попиваше всяка дума. Въздухът можеше да се разреже с нож.

С тихия си и спокоен глас той ни каза, че макар и всички да са дошли с надежда в сърцата, няма да успее да помогне на всеки, но поне десет души ще чуят вести от любимите си тази вечер. Тогава всички си поеха дълбоко дъх — а аз не можех да реша от кое се страхувах повече — да получим „съобщение“ от Рей или да не получим нищо, от което мама пак щеше да е безутешна.

После той затвори очи и след като замлъкна за миг, зашепна — в началото плахо, а после нещо такова:

— При мен има някой на име Фредерик, младеж, загинал в битка. Ето, чувам го по-ясно. Здравей, Фредерик. Имаш ли съобщение за някой тук в залата тази вечер? Може би ти викат Фред или Фреди?

Чу се болезнено скимтене и една жена, която стоеше няколко реда зад нас, извика:

— Аз съм, Фреди. Майка ти, Елзи. Чуваш ли ме? — Нюсъм бързо разбра, че тя има син Фреди, убит в сражение преди почти три години. Съобщението за майка му бе успокоително, съвсем сходно с това, което бе съобщил на мама за Джони. — Той е добре и не го боли, Елзи. Искан да знаеш, че е с теб всеки ден, че те обича. — Когато свърши, жената започна да ридае на висок глас и се срина в ръцете на спътничката си, крещейки: „Милият ми Фреди, скъпото ми момче, благодаря ти, сине мой. Бог да те благослови и да те пази.“

Нюсъм затвори очи отново и няколко жени започнаха да го препират с викове:

— Сам, чуваш ли ме — и други такива, от което ме побиха тръпки по гърба. Не след дълго Нюсъм вече разговаряше с Албърт, после е Джими и Дейвид, но схемата винаги бе същата — въпрос, установяване на връзка, предаване на съобщение. Трепетът ми мина и вече ми беше неловко от цялата тази история — той очевидно манипулираше клетите жени. Усещах мама до мен, всичките й мускули бяха изопнати, отчаяно чакаше да спомене името Рей или Реймънд. Но сеансът свърши, без да чуе каквото очакваше. Докато вървахме към къщи, се опитах да я утеша, но какво можех да кажа? Тя бе омагьосана и до такава степен бе убедена, че щом предния път е получила „съобщение“ от Джони, „мълчанието“ на Рей означава, че е нещастен или че го боли. Не й казах какво мисля, а то е, че успехът на Нюсъм се дължи на това, че се придържа към обичайни имена и затова не би рискувал с по-необичайно име като Реймънд.

Понеделник, 11 октомври

Тази вечер Алфи се прибра твърдо решен да работи при баща си, защото баща му бе купил моторна кола втора ръка и бяха направили едно кръгче с нея.

— За бога, трябваше да ни видиш как летяхме, от цяла вечност не съм се забавлявал така. Адски бързо е — развива шейсет и пет

километра в час! Предполага се, че не трябва да се вдигат повече от трийсет, но никой не обръща внимание. А и защо да обръща, когато можеш да развиеш двойно на права отсечка?

Харесва ми как очите му отново светят — от толкова много време не бях ги виждала така.

Мислят Алфи да кара колата за доставки, а това означава „сбогом“ на понито, което го натъжава, защото се е привързал към старото животно, но нищо не може да му вгорчи радостта от това, че ще се учи да кара моторизирана кола.

Не знам нищо за шофирането, но като гледам как шофьорите на автобусите използват и двата си крака да натискат педалите, се чудя как ли ще се справя Алфи с единия си крак. Изглежда г-н Б. вече е помислил за това — видял някъде един човек да ползва нещо, наречено „ръчен дросел“, който — обясни ми Алфи — представлява ръчка върху лоста за скоростите, която се натиска, за да върви колата по-бързо или по-бавно, докато кракът натиска спирачката или амбреажа при смяната на скоростите. Въпреки че ми го обясни два пъти, нищичко не разбирам. Но Алфи е много щастлив и само това има значение.

Миналата седмица мама ходи на още една „среща“, както ги нарича, но все още няма вест от Рей. „Дори и да не получа съобщение, дори и само да имам някъде място, където да ходя и да говоря с него — каза ми тя, след като се върна, — това ще ми даде малко покой.“ Казах ѝ, че все повече хора заминават за Франция, за да посетят местата, където са загинали любимите им хора. Можем да спестим пари за това. Но тя отговори, че така сигурно ще се почувства още по-зле и аз съм склонна да се съглася с нея. Мисълта за разкъсаното тяло на Рей, изгубено някъде в калните окопи и изровените от шрапнели полета, ме изпълва с ужас.

Не е голяма утеха, но не сме само ние — стотици хиляди тела никога не бяха открити и никога няма да имат гроб, където да ги посещават семействата им. Войната може да е свършила, но болката сякаш не олеква с изминалите месеци.

Петък, 8 октомври

Днес Алфи получи писмо от полка си — канят го да участва в тазгодишните чествания на Деня на примирието. Очевидно има места за четири хиляди ранени ветерани на церемонията пред Кенотафа и неговото име е сред избраните. Първоначално той каза, че не може да си позволи да загуби цял ден заради парите, но очевидно г-н Б. го е разубедил.

Двете с мама ще ходим така или иначе, както си обещахме миналата година. Сега ще открият каменна версия на стария дървен паметник, което си струва да се види.

Понеделник, 25 октомври

Ужасна катастрофа на „Олд Кент Роуд“ днес — почти на прага ни. Беше толкова мъгливо сутринта, че не можех да си видя ръката — два трамвая са се блъснали точно на влизане в Ню Крос. Има десетки ранени, вероятно някои няма да оцелеят.

Татко видял линейките да минават покрай магазина, а после вътре влязъл някакъв клиент, който е бил там няколко минути преди катастрофата — опитал се да помогне, но полицаите го избутали. Казал, че писъците на ранените били ужасяващи.

Когато Алфи се прибра, каза, че днес ползвал само колата с понито. „Много е мъгливо за другата“ — каза той, което малко ме поуспокои.

Понеделник, 1 ноември

Просто трябва да пиша за това, толкова хубава и дръзка идея — да се направи „гроб на незнайния воин“, както го наричат във вестниците. Казват, че предложението било на някакъв армейски капитан, който видял груб дървен кръст в една френска градина, на който с молив пишело „Незнаен британски воин“. Министър-председателят се е съгласил — ще пренесат в Англия останките само на едно анонимно тяло и ще го погребат подобаващо в гробно място в Уестминстърското абатство. Тъй като никой няма да знае кой е войникът, всички ще живеем с мисълта, че е нашият любим покойник.

Алфи ще бъде с другарите си от армията на церемонията — ще се строят в редица и ще отдадат чест на ковчега. Каква чест!

Помолих г-н Мичъл да си взема почивен ден, за да отидем с мама до Кенотафа. Той знае, че двамата ми братя са загинали и се надявам да се отнесе добре към молбата ми.

Сряда, 10 ноември

Днес в завода не се говори за нищо друго — „незайния воин“ вече пътува и всички са много развълнувани от това — не намирам други думи да опиша смесицата от възбуда и вълнение, която всички изпитваме.

Очевидно са изкопали четири тела и едно от тях е избрано на случаен принцип от някоя важна клечка в армията, за да не може никой никога да знае истинската му самоличност. Когато днес сутринта тялото пристигнало в Дувър на борда на миноносец, му отдали чест с деветнайсет топовни салюта (Алфи ми казва, че това е най-високата възможна армейска чест) от Дувърската крепост високо върху белите канари, преди да го качат на влака за гара „Виктория“.

Вестниците писаха, че на всяка гара, през която е минало, дори и в най-малките селца, имало тълпи от хора в черно, които му отдавали почит. Сигурно е било много драматично как влакът се носи през нощта сред смълчани тълпи от хора в траур.

Днес следобеда Алфи ходи до Уестминстър, запасен със сандвичи. Дават им чай и ще спят в палатки в парка „Сейнт Джеймс“, за да са готови да заемат позиции утре рано сутринта. С мама обсъдихме дали да не отидем и ние довечера и да си намерим добро място, за да видим ковчега, но за нас няма палатка, а тя не иска да прекара нощта на паважа и решихме да тръгнем утре много рано сутринта.

Странно е — дори когато би трябвало да сме тъжни, изпитвам почти въодушевление. Сякаш най-сетне братята ми наистина се прибират вкъщи. Това е глупаво, защото това изобщо не са те. Двуминутното мълчание миналата година беше нещо специално, но тази година поводът ще бъде още по-паметен.

Петък, 12 ноември

Определено днес беше ден, който никога няма да забравя, нито пък Алфи. Когато най-накрая се прибрахме вкъщи около единайсет часа снощи и двамата се съгласихме, че толкова се радваме, че „бяхме там“, въпреки че бе много изтощително, а на него отново му се разрани ампутираното място от много ходене и стоене прав. Но и двамата бяхме твърде развълнувани и не можахме да заспим и почти до зори си говорихме за преживяното през деня.

Този път с мама успяхме да стигнем по-рано и си намерихме място, откъдето виждахме паметника на Кенотафа, който още бе опакован с най-големия британски флаг, който някога съм виждала. Изглеждаше толкова висок и внушителен — стигаше до третия етаж на административните сгради от двете страни на улицата. Едва дочакахме да го разопаковат.

В Уайтхол се бяха събрали още повече хора, отколкото миналата година, но никой не се буташе, всички бяха любезни и почти всички мълчаха, докато се придвижвахме към местата си и зачакахме да стане единайсет часа. Сред тълпата се понесе жужене, докато процесията приближаваше и едва успяхме да я зърнем, изправени на пръсти.

Нямаше много помпозности и церемонии — нито в лафета с шестте черни коня, нито у мъжете, които маршируваха в съвършена хармония с поглед, вперен в ковчега, нито у краля, когото зърнахме съвсем набързо, когато отдаде чест на ковчега и положи венец върху него. Когато видях стоманената му каска, просто една стара войнишка каска, която бяха сложили върху флага, с който бе увит ковчегът, разбрах всичко — тя ме накара да осъзная, че въпреки импозантния повод, онзи, който беше вътре (и вече нямаше значение кой е той), бе просто един обикновен войник като Джони или Рей или като безброй други, загинали в окопите.

Носните ни кърпички вече бяха мокри от сълзи, когато Биг Бен удари за последно. Всички мъже свалиха шапки и сведохме глави за двуминутно мълчание, което сякаш продължи по-дълго и бе по-дълбоко от миналогодишното. От мястото, на което бяхме, не се видя добре какво се случи после (някой каза, че кралят натиснал някакво копче), но знамената се свлякоха от Кенотафа и видяхме огромната каменна колона, която стигаше до небето. Щом ковчегът и процесията отминаха, двете с мама се наредихме на опашката, за да поднесем

венци в подстъпа на паметника. Носехме само две скромни китки, завързани с най-обикновени кафяви етикети, на които мама бе написала имената на Джони и Рей и датите на смъртта им. Чакахме почти три часа, но тя бе твърдо решена да ги поднесе — сигурна съм, че щеше да стои и цяла нощ.

Алфи не беше видял нищо. Той бе част от почетния караул от двете страни на улицата по целия път до Уестминстърското абатство. Каза, че след опелото вътре в абатството отвън се образувала огромна опашка от хора от цяла Англия, дошли да видят гроба. Куриозното е, че повечето от тях не са видели гробовете на кралете и кралиците и на другите известни хора, които са погребани там.

Докато се приготвяхме да си вървим, Алфи размени няколко думи с една стара жена на опашката, която бе пътувала два дни чак от Северна Шотландия и се готвеше да чака цяла нощ, ако трябва. Тя държеше букет изсъхнали цветя, които бе набрала от градината, която синът ѝ засадил, когато бил само на шест години. Сега момчето било някъде из калищата на Франция.

Разказах му колко много означава този ден за мама. Въпреки че тя плака доста през деня, сълзите ѝ потекоха истински чак когато бяхме седнали да изпием по чаша в малката ѝ гостна.

— Не ми обръщай внимание — каза тя. — Това е от облекчение, а не толкова от скръб. Знам, че е странно, но няма значение кой е онзи войник, той представлява всички тях. И сега знам, че момчетата ми са в безопасност. Мога да спя спокойно.

Това горе-долу казва всичко.

Вторник, 7 декември

Права бях. От няколко седмици вече се чувствам странно — страшно съм уморена и леко ми се гади. Първоначално мислех, че е грип, но състоянието ми нито се влошаваше, нито се подобряваше, а сега и мензисът ми не дойде. Сигурно чакам дете!

Алфи е на седмото небе, разбира се — бе готов да отиде в „Нелсън“ да „полее бебето“ на мига, но го убедих да изчака още няколко седмици — да речем до Коледа, — преди да го обявим, да не е на лош късмет. Няма да кажа дори на мама и татко, не още.

През цялото време си тананикам — всяка стара мелодия, която ми хрумне и която пасва на ритъма на машината, на която работя. Представям си деня, в който ще се роди малкото ни дете. Ясно ми е, че отглеждането на дете не е никак лесно, но въпреки това се чувствам толкова сигурна, че малкото същество ще ни помогне да оставим всички изпитания и проблеми от последните години зад гърба си.

Фрида толкова ще се развълнува, когато ѝ кажа, но ще трябва да си държа езика зад зъбите още няколко седмици.

Понеделник, 13 декември

Какъв уикенд! Цяла събота и неделя бушува ужасна виелица. Натрупа сняг до колене и превърна целия свят в чудо. Разбира се, пътищата и тротоарите станаха много хлъзгави, особено за Алфи. Той дори прибегна до бастуна днес, а обикновено никак не го обича, защото е твърде горд, за да признае, че има изкуствен крак. Във вестниците пишат, че сигурно ще продължи да вали до края на седмицата.

Неделя, 26 декември

Беше чудесна Коледа. Боже мой, колко много неща се случиха през изминалата година. Миналата Коледа Алфи още беше във Франция, а ние нямахме представа през какво изпитание му предстои да премине, татко отваряше магазина само за по два дни в седмицата заради купоните, търговията на г-н Баркър вървеше зле, мама се бе превърнала в сянка от ужасната скръб по момчетата си.

Сега Алфи си е у дома, отново работи, изкарва добри пари и харесва свободата да шофира колата на г-н Б. Коледата беше натоварена за месарницата „Епълби“ — продадох се почти сто пуйки тази година. Хората сякаш са решили, че е време да празнуват, за да наваксат за последните пет години.

Г-н Баркър сякаш има повече работа, отколкото могат да свършат двамата с Алфи, главно по линия на мебелите втора употреба.

— Когато богатите започнат да купуват нови неща, започват да се намират по-качествени стари — каза ни той по време на коледната

вечеря. — Сега дори обикновените хора се гордеят с домовете си. Това е съвършено изравняване на търсенето и предлагането. — Той дори е вложил пари в истински склад, вместо в стария гараж, който използваше за склад по време на войната.

Мама е нов човек — сякаш е намерила мир със себе си. Вече не ходи в стаята на момчетата като в светилище, не се залежава по половин ден в леглото, оплаквайки се от главоболие и слава богу, вече не ходи по сеансите на г-н Нюсъм. На рождените дни и годишнините от смъртта на момчетата слага ваза с цветя пред снимките им в гостната и тези дребни неща сякаш облекчават скръбта ѝ. Готви чудесни ястия и се храни здравословно. Дори се е записала като доброволка да събира пари по улицата за някаква благотворителна организация, която се грижи за осакатените от войната. Казва, че така има нова цел — да помага на живите, вместо да скърби за мъртвите.

А аз? Ами, няма как да съм по-щастлива. Двамата с Алфи изкарваме добри пари и можем да си купуваме по малко лукс, за който преди можехме само да си мечтаем. Говорим си да се преместим в по-голям апартамент и планираме да отидем за една седмица в Брайтън през юни или през юли, преди да се роди бебето. Той дори се надява да спести достатъчно за малък мотор или по-скоро за мотор с кош, за да можем да пътуваме тримата. Казах му да не се увлича чак толкова, защото ще трябва да спестяваме за времето, през което ще трябва да спра работа.

Всички в семействата Епълби и Баркър тържествуват заради бебето, особено мама, която каза, че веднага ще започне да плете. Татко е малко сърдит, както обикновено, но Алфи казва, че го видял гордо да черпи в кръчмата днес на обед и да се радва на шегите, че ще става дядо с лула и чехли и всичко останало. Така че си мисля, че и той е доволен.

Фрида каза, че много се радва за мен, въпреки че ако съдя по лицето ѝ не е точно така. Тя и Клод са сгодени от повече от година, но още няма дата за сватбата. И — което е по-зле — той продължава да изчезва за седмици по работа в Европа, така поне твърди, а аз започвам да се чудя дали си няма някъде друга жена.

Ако скъсат, това ще ѝ разбие сърцето, а аз отдавна я предупреждавам, че той никога не ми се е струвал особено сигурна

партия, но тя не иска да чуе и дума срещу него и започва да ми мърмори и при най-малкото съмнение от моя страна, така че си трая.

КНИГА 5

РОУЗ БАРКЪР — ЛИЧНО

Събота, 1 януари 1921 г.

Отново прекарахме новогодишната нощ в „Нелсън“. Бях в лошо настроение, защото Алфи категорично отказа да отидем на танци в „Пале“ с Фрида и Клод.

Толкова исках да си облека новата рокля с ресните, която мама бе поръчала да ми ушийт за Коледа. Алфи каза, че мога да я нося и в кръчмата, а аз още повече се ядосах, защото смисълът на ресните е да се полюшват, докато танцувам, а не просто да висят глупаво в скучната кръчма. И така — вечерта не започна добре и стана още по-зле, тъй като той се напиваше все повече, а аз ставах все по-кисела. Не ми се пиеше, но останах до полунощ, защото не исках да тръгнат слухове. Прибрах се вкъщи веднага след „Доброто старо време“.

А, имаше и лоши новини — в кръчмата беше една жена, която бегло познавах от „Мичълс“ — работи в канцеларията. Когато чу, че всички вдигат чаши за „новото ни попълнение“, тя дойде да ме поздрави.

— Кога ще се роди? — попита тя и когато ѝ отговорих „през август“, тя каза — Един съвет от мен, скъпа, не говори за това в завода, преди да започне да ти личи.

Когато я попитах какво иска да каже, тя ми разказа как г-н Мичъл не иска бременни жени на работа, защото твърди, че стават непохватни, а това е опасно за машините. Преди няколко години имало злополука — някаква жена си зашила пръста и чак после установили, че е в третия месец. Оттогава шефът уволнявал всички жени, веднага щом разбере, че са бременни.

— Това законно ли е — да те уволни само защото си бременна? — попитах я аз, а тя каза, че няма никакъв закон срещу това, тъй че ѝ благодарих за съвета и казах, че ще си мълча и ще се надявам на най-доброто.

Сряда, 16 февруари

Вестниците пишат, че безработните във Великобритания са над един милион, като засегнати са не само мъжете, но и техните семейства, т.е. има поне четири милиона души на опашките за безработни. Умът ми не го побира. Правителството ще увеличи помощите, но това едва ли е голямо утешение за мъжете, които искат и са готови да работят.

С Алфи си говорихме за новините тази вечер и аз казах:

— Поне бащите ни си работят сами и не трябва да се притесняват от съкращения.

Той ме изгледа като някаква глупачка и каза, че естествено ги засягало — колкото повече хора са без работа, толкова по-малко вероятно е да пазаруват в магазина на татко или да купуват от нещата, които продава г-н Баркър. Колко съм наивна по такива въпроси — щеше ми се да бях учила повече за днешния свят в училище, вместо да ни занимават със заблатени езера и Войната на розите. И все пак ме научиха да чета и пиша, за което съм много признателна — ако не можех да пиша този дневник, щях да полудея, като задържам мислите си и не мога да ги изразя.

Вече не ми се гади и не се изморявам толкова и бременността започва наистина да ми харесва. Но когато коремът ми започне да се издува, а това ще е скоро, ще трябва да внимавам, когато си обличам гащеризона в съблекалнята в завода. На това място слуховете се разнасят като горски пожар.

Великден, 26 март

Миналата седмица двете с Фрида се смеехме на първата служба по „семеино планиране“, която току-що бе отворила врати в Северен Лондон и как трябвало да бъде на разположение на всички жени, а не само на омъжените. Да разбереш, че си бременна, когато си омъжена, може да е проблем, ако вече имаш много деца, но не е краят на света. Да забременееш, когато не си — и двете се съгласихме, че това вече е истинска катастрофа.

Но ето, че катастрофата се случи. Мензисът на Фрида не е дошъл и тя се чувства по същия начин, както се чувствах аз — гърдите я болят и ѝ се гади сутрин. Сърцето ми се сви, защото първата ми мисъл

бе: „Сега вече ще трябва да се омъжи за отрепката Клод“. Но това никак не я натъжава. Всъщност определено е на седмото небе и просто казва, че ще трябва да се оженият по-рано и сватбата ще е по-скромна, отколкото си е представяла.

Питах я за всичко, както си трябва, като се опитвах да изглеждам развълнувана: „Кога ще се роди?“, „Момче ли искаш или момиче?“, а тя чуруликаше как бременността я карала да се чувства „изпълнена“. Пълна определено ще стане, след няколко месеца.

— Ти си първият човек, на когото казвам — прошепна тя, въпреки че бяхме сами в апартамента.

— Още ли не си казала на Клод?! — Помъчих се да звуча удивено. — Не мислиш ли, че той трябва да узнае пръв?

Тя каза само, че той е заминал някъде по работа и че ще му каже, когато се върне следващия уикенд. Сигурна е, че той ще „се опияни от вълнение“ (това бяха думите ѝ), но аз не съм много убедена. Едно поне е сигурно — родителите ѝ ще побеснеят и ако бях на нейно място, щях да треперя — баща ѝ е адски избухлив. Алфи също ще побеснее. Тя ме накара да се закълна, че няма да му казвам и аз ѝ обещах да оставя на нея удоволствието да му съобщи лично.

Когато я попитах къде смятат да живеят и когато ми отговори, че Клод бил хвърлил око на някаква къща до Дълуич Парк, почти се задавих с чая ми.

— Дълуич Парк? Там живеят тузарите. Как ще си го позволите?

Тя каза, че бизнесът на Клод върви наистина много добре и че той искал да живее в „хубав квартал“. Думите се изплъзнаха от устата ми, без да успея да ги спра: „Тоест той си мисли, че това тук не е хубав квартал, така ли?“

Тя леко се притесни и каза „естествено, че е хубав“, но трябва да се съглася, че би било добре да имат електрически лампи и тоалетна вътре в къщата и нещо по-голямо от заден двор, където да си играе детето. Щях да ѝ отвърна, че бяхме достатъчно щастливи, докато си играехме по улиците като малки заедно с другите деца. Но не казах нищо, защото истината е, че раздражението ми е повече от завист. С Алфи поне си имаме тоалетна, но не би било зле да имаме и електричество и — разбира се — голяма градина, където да си играят децата ми.

Петък, 1 април

Миньорите на север са свикали „стачка“ за две седмици, а правителството е обявило извънредно положение, което ще му позволи да поеме мините, ако миньорите спрат работа. Всички са много притеснени, защото няма да има гориво за производство на електричество и за железниците, всичко в страната ще спре, а аз се безпокоя, че може да ни съкратят от завода.

Събота, 16 април

Паниката свърши. Миньорите не успяха да получат подкрепа от други работници и отмениха стачката. Но недоволството продължава — хората никак не са доволни от безработицата и ниските заплати. Слава богу, двамата с Алфи имаме работа.

Понеделник, 2 май

Двайсет и първият ми рожден ден — трябваше да е празник, но не се получи точно така. Реших да не казвам на никого, за да не развалям празненството. Мама бе приготвила чудесна плодова торта и ни покани на чай след работа. Когато пристигнахме, тя и татко ни дадоха подаръците — прекрасна кутия сапун „Пеърс“ и нов килим за коридора ни. А Алфи поднесе най-голямата изненада — писмено потвърждение за едноседмична резервация в пансиона в Брайтън през юни.

Въпреки че направих всичко по силите ми да изглеждам весела и да се преструвам, че всичко е наред, той скоро забеляза, че има нещо нередно и шепнешком попита: „Какво става?“ Измърморих, че после ще му кажа, но мама чу и рече: „Не си на себе си, Роуз, виждам те. Какво има?“

— Вече нямаше смисъл да се преструвам. Казах им, че г-н Мичъл ми е връчил предизвестие.

Всички бяха втрещени и започнаха да ме разпитват един през друг: Какво? Защо? Кога? Посочих им корема ми, който вече не можеше да се скрие. Едно от момичетата забелязало и въпреки че отричах, скоро се разнесе мълвата и днес следобед той ме повика в

кабинета си и ме попита направо. Нямахме смисъл да го лъжа — рано или късно щеше сам да разбере. Той каза как трябвало да напусна до края на седмицата, защото никога не разрешавал на бременни жени да работят с машините — страхувал се от злополуки. Умолявах го, казах му: „Остават още цели три месеца, съвсем здрава съм, Вие знаете, че работя добре“. Но той ми заяви, че такава била политиката на фирмата и затова трябва да напусна като шивачка, но можело да работя в опаковъчния цех още няколко месеца, ако наистина искам.

— Това е по-добре от нищо, така или иначе ще трябва да напуснеш, когато се роди бебето — каза Алфи. Вече не само ми се ревеше, но и се разгневих. Казах му, че не в това е въпросът. В опаковъчния цех ще получавам заплата като неквалифицирана работничка. Просто не е честно да се отнасят с нас така само защото сме жени.

Попитах татко дали би уволнил момиче, което работи за него и е забременяло, а той отговори, че зависело. Когато го попитах от какво зависи, той се замисли за миг и каза, че никога не е наемал момиче и затова никога не му се е случвало такова нещо, но че сигурно първо ще се увери, че в това състояние тя може да си върши работата. Не ми помогна особено.

Когато се прибрахме вкъщи, Алфи се опита да ме успокои, като каза, че печели добре и заедно с инвалидната му пенсия винаги ще успеем да се справим. Но не е честно. Все още съм напълно способна да работя, но няма закон, който да забранява такова отношение към бременните и нищо не мога да направя, за да го спра. А и не искам „да изкарам някак си“. Искам да дам на детето ни чудесен дом, с почивки на морето, да мога да си позволя малко лукс. Иначе за какво беше всичко, да водим тази война и да се подлагаме на всичките тези трудности?

Той ме гушна и каза, че трябва да си лягаме, но бях толкова разстроена, че трябваше да поседя тук и малко да се успокоя. Писането помага, но все още не мога да се съвзема — толкова е несправедливо и сме така безсилни да променим нещо.

Неделя, 28 май

Минаха три седмици в опаковъчния цех и вече съм отегчена до смърт, толкова съм възмутена, че едва успявам да общувам с другите момичета. А бяхме такива приятелки. Момчетата, с които работя в опаковъчния цех, са приятни, но непоносимо скучни. Все пак, вероятно трябва да съм благодарна, че в момента имам някаква работа.

В Ирландия е истинска суматоха, група ирландци нападнали британската армия и се опитали да подпалят сградата на правителството. Наистина не разбирам подробностите, но хората отново се избиват помежду си, от което ми се обръща стомахът — как можем да започнем още една война толкова скоро след ужасите на последната? Кога най-накрая ще се научим?

Понеделник, 11 юни

Повече от два милиона души са безработни, а скоро и аз ще се присъединя към тях. Г-н Мичъл казва, че коремът ми става твърде голям, за да работя в опаковъчния цех и че трябва да напусна в края на месеца.

Говорихме да отменим почивката в Брайтън, но Алфи казва, че ще похарчи част от спестяванията си от войната, за да се позабавляваме, както се изрази, преди да се роди бебето. Затова просто го отложихме за после.

Не съм му казала, но „забавление“ е последното, което ми минава през главата. Толкова съм изтощена, че вероятно ще прекарам повечето време в сън.

Фрида казала на родителите си вчера, а Алфи обяви, че баща му щял да я изхвърли на улицата, но майка му надделяла и казала, че може да остане при тях, докато се ожени или докато коремът ѝ започне да личи.

Неделя, 17 юли

Алфи и аз сме черни като негри, а аз съм и доста закръглена. В Брайтън всеки ден е слънчево и не е капнала капка дъжд. Прекарваме си времето в шезлонги под един чадър на плажа. От време на време се повдигам с помощта на Алфи и отивам да се топна в морето, за да охладя малко подутите ми глезени в студената вода. Блаженство.

Бременна в осмия месец през най-топлия юли от години насам. Когато се върнахме в Лондон, няма достатъчно въздух и дори ходенето ме изпотява и оставя без дъх, така че прекарах последната седмица из къщи. А още няма никакъв знак, че времето ще се разваля.

Фрида е притеснена заради Клод. Той замина „по работа“ в началото на месеца и трябваше да се върне миналата седмица. Трябваше вече да са се оженили и въпреки че тя вече ходи с широки дрехи, бременността ѝ е съвсем очевидна.

Освен това са ѝ връчили предизвестие, че трябва да напусне работа до края на септември и след това няма да има доходи.

Почивен ден, понеделник, 1 август

Клод е изчезнал и Фрида не е на себе си.

Преди пет седмици казал, че заминава за Париж „по работа“ и че ще се върне след две седмици. Оттогава ни вест, ни кост от него. Три или четири пъти тя ходи до квартирата му, а хазяйката е извън нерви, защото ѝ дължи наема за юли.

Алфи е готов да убие Клод, ако изобщо се появи някога. Той е съсипан от притеснения заради сестра си и е бесен на баща им, че не му е казал как част от работата, която вършат напоследък, е поръчана от Клод. А сега въпросният е изчезнал и дължи доста пари на г-н Баркър и той не може да плати на Алфи. Казва, че не му е толкова за работата, а за това, че работи за тази отрепка и че най-вероятно дори не е законно.

— Не мога да разбера какво си е представял баща ми? — каза Алфи.

Тази сутрин Фрида дойде в апартамента цялата в сълзи — беше убедена, че Клод, за когото не искаше и дума да се издума, е в смъртна опасност — злополука на пътя, може би, или пък нещо на ферибота. Говори си на корема, сякаш детето може да я чуе:

— Какво ли се е случило със скъпия ти татко? — А друг път казва: — Какво ще правим без татко ти Клод, мъничкото ми? — Опитвах всичко възможно, за да я утеша; казах ѝ, че вероятно са го задържали по работа.

Но ако е така, защо не ѝ е писал досега, попита тя, аз нямах отговор, освен че се опитах да я успокоя, че ако се е случило нещо

лошо, властите със сигурност щяха да уведомят или нея, или семейството му.

— Точно в това е цялата работа — каза тя и отново се разрида. — Той не поддържа връзки с тях от години. Баща му е починал, а майка му се е върнала при семейството си във Франция и не я е виждал отпреди войната.

— Няма ли братя или сестри?

Очевидно не, поне не си е признавал. Винаги е бил такава загадка, този човек — а аз не вярвам и на половината от това, което ѝ е разказал. По-късно Алфи успя да формулира това, което си мислех, но не смеех да призная.

— Сигурно се е чупил — каза той. — Надявам се властите да са го хванали най-накрая и да полежи в затвора.

— Със сигурност няма просто да я изостави с бебето?

— Така ли мислиш? — той не каза нищо повече и се опасявам, че е прав. — Клод се интересува само от себе си и с радост би ни пожертвал, за да си спаси кожата.

Днес е терминът ми, но няма знак за никакво раздвижване.

Неделя, 7 август

Бебето вече закъснява със седмица и продължавам да сънувам, че се опитва да се изкатери през пъпа ми! Толкова съм огромна, че почти не мога да мисля, да не говорим за разходки в тази жега.

Алфи крие от мен, за да не ме тревожи, но виждам, че е адски притеснен заради Клод и парите, които им дължи. Ако не се върне скоро и не си плати дълговете, г-н Б. няма да може да плаща вноските за колата, да не говорим за надницата на Алфи.

Сряда, 24 август

Джони Реймънд Баркър се роди в шест часа сутринта на 12-ти август, петък, с тегло от цели 4,400 килограма. Не е чудно, че раждането продължи цяла вечност и беше истинска агония, но само като погледна красивите му сини очи и като потъркам лице в

мъничките му руси къдрици, които вече се заформят отзад на главата му (същите като на Алфи) и помириша сладката му бебешка кожа, знам, че всичко си струваше.

Родилните мъки продължиха толкова дълго, че повикаха линейка, за да ме откара в болницата. Там всичко протече доста бързо, но после бях някак тъжна и ме държаха цяла седмица, за да се наместят вътрешностите ми. Казаха ми, че сметката за болницата може да не се плаща, защото Алфи е безработен и инвалид от войната. Ако не беше така, един бог знае как щяхме да я платим.

Прибирането къщи наистина беше най-хубавият момент от живота ми. Просто да си бъбрим в малкия ни апартамент, а Алфи да ни завива в леглото и после да ни прави какао. Звукът на ключалката на вратата, която заключваше през нощта, ме караше да се чувствам в безопасност — плачеше ми се от щастие. Джони е душичка и спи през повечето време, Алфи помага с пазаруването и къпането, а аз започвам да си възвръщам силите.

Не че всичко е розово, съвсем напротив. Клод още го няма, както и парите, които дължи на г-н Баркър, Фрида е съсипана, кредиторите на г-н Б. го преследват и няма работа и надници за Алфи. Г-жа Б. не е на себе си от срам заради вече съвсем видимия корем на Фрида, но продължава да отказва да се поддаде на искането на г-н Б. да я изгонят от къщи. Къде може да отиде?

За момента с Алфи се опитваме да живеем с пенсията му, но харчим по малко и от спестяванията му, а те няма да изкарат вечно.

Четвъртък, 1 септември

Ужасен ден.

Алфи отиде в кръчмата на обяд с татко да говорят с г-н Баркър за затруднението им. Хазяинът лично посетил семейство Баркър миналата седмица и ги заплашил да им изпрати съдебния пристав, ако не си платят наема до края на седмицата. Разбира се, откакто Клод изчезна, почти няма работа и нямат приходи, а и кредиторите знаят, че г-н Б. работи за него и са се появили да си поискат дължимото или да им върнат стоките, крило отдавна вече ги няма.

Алфи предложи част от спестяванията си от войната, за да им помогне да преодолеят затрудненията си, но те отказаха, защото знаят,

че и двамата сме безработни и парите ще ни трябват, докато той си намери нова работа. Затова татко казал, че ще им даде на заем петдесет лири, което е огромна сума, но той знае, че г-н Б. е почтен човек и работяга и че някак ще ги върне след време.

Алфи се прибра вкъщи съвсем скапан и захърка в креслото, докато аз нахраних и пових Джони, който изведнъж много огладня и започна често да се буди последните няколко нощи.

Тъкмо бях задрямала, когато на вратата се почука и се чу гласът на Фрида, която викаше: „Алфи, Алф? Ела бързо!“ Той излетя като куршум и ме остави с бебето, което спеше в люлката. Страшно се притесних, че родилните й мъки може да са започнали преждевременно. Тя трябва да роди чак през ноември и колкото и да не одобрявам Клод, не ми се иска скъпата ми приятелка да преживее още едно нещастие.

Мислех да събудя Джони и да отида с него до семейство Баркър, но мъничето трябва да спи и докато чаках да се събуди, Алфи вече се бе върнал — беше преbledнял и разстроен, отдавна не бях го виждала такъв. Направих му чаша силен чай, докато ми разказваше какво се е случило.

Днес следобед две ченгета се появили в дома на семейство Баркър да питат дали знаят къде е Клод. После им съобщили, че лъжливото копеленце се издирва за кражба и измама и че г-н Б. може да бъде обвинен в „търговия с крадени вещи“, за което може да лежи в затвора. Алфи пристигнал тъкмо когато баща му протестираше, че е невинен и поискал да потвърди, че никой от двамата не е имал и най-малка представа, че битовите вещи втора ръка, които продават, не са законни. Алфи беше бесен. Ако знаеше, че работят за Клод, отдавна щеше категорично да е отказал.

Разбира се, така полицаите разбрали, че и Алфи е работил за баща си, пък било и за пари на ръка и вече нещата изглеждали толкова сериозни, че не посмял да излъже. „Всеки ще го потвърди — казал той, — а пък аз къде да се дяна?“. Съвсем не очаквал, обаче, че полицаите ще се насочат към него — казали, че и той може да бъде обвинен за същото престъпление заедно с баща му.

— Това е катастрофа, по дяволите. Търговията е съсипана и двамата можем да свършим в затвора. И всичко това заради тоя мръсен

мошеник. — Той употреби още доста цветисти епитети, които не е любезно да повтарям на хартия.

После ченгетата поискали да видят склада, но след като задали милион въпроси, сякаш се уверили, че семейство Баркър нямат повече информация за местонахождението на Клод и казали, че ще се върнат, щом успеят да го намерят.

— Ами Фрида — попитах аз. Все пак тя му е годеница и носи детето му. Тя разумно се покрила. Никой не споменал за нея и те решили, че най-добре нищо да не казват и да се надяват полицаите да не направят връзката.

Ще ми се от все сърце да бях по-открита с Фрида още от самото начало за това, което си мислех за Клод. Човек може да прецени, че не е стока от сто километра, но тя бе заслепена от любов и щяхме да се скараме. Освен това, не може просто да ходиш насам-натам и да обвиняваш хората въз основа на „шестото си чувство“, освен ако нямаш солидни доказателства.

Ето, сега вече имам — повече от достатъчно. Очевидно той обикаля из страната и ходи по големи къщи в провинцията, които изглеждат позанемарени, и предлага на собствениците им да помогне да изкарат пари за ремонт. Успява някак си да им влезе под кожата, като първо им продава малко обикновени мебели (чрез г-н Б.) и обикновено се връща с пари. После се насочва към по-ценни антикварни предмети и произведения на изкуството, казва, че му трябва още едно становище за нещо си и ги убеждава да ги вземе и после, естествено, не се връща. Г-н Б. подозира, че някои от предметите са продадени в Европа — затова са честите му „делови пътувания“ до Франция и другаде — за да не могат да го проследят лесно.

И ето ни — съпругът и свекърът ми и двамата са безработни, чакат ги обвинения и затвор, най-добрата ми приятелка сгафи, като се сгоди за мошеник и цялото й семейство е затрупано с дългове и може да остане на улицата и всичко това заради един тип, който ги подлъга с разкошните си костюми и сребърната си табакера да повярват, че е законен бизнесмен.

Това ли е светът, за който се сражаваха и загинаха всички тези момчета?

Понеделник, 30 септември

Малкият Джони стана на седем седмици и вчера го видях да се усмихва! Разбира се, може просто да си е поемал въздух, но ми заприлича на усмивка.

Естествено Алфи го изпусна — беше в кръчмата, както обикновено. Цялата история с Клод плюс това, че няма работа, му понася доста тежко и намира утеха в бирата, което изобщо не помага. Търси си работа известно време, но с над два милиона безработни перспективите са още по-безнадеждни отпреди.

Все още няма новини от полицията. Разбираемо, Фрида е нещастна и почти не излиза от къщи. Новината се разчу из квартала и тя казва, че не може да понесе критичните погледи на хората, които са свикнали да я виждат заедно с Клод в едни по-щастливи времена. Майка ѝ я научи да плете и сега така си прекарва повечето време. Бебето се очаква след поне два месеца.

Петък, 14 октомври

Четох за това в „Дейли Скеч“ и мисля, че е толкова вдъхновяващо — малък лъч надежда сред един доста безрадостен период за семейството ни, — няма как да не го опиша със свои думи.

Показаха ни някаква снимка на жени, които продават изкуствени цветя по улиците на Лондон — червени макове — в памет на загиналите през войната. Цветята се правят от френски войници, осакатени в битка, а всички пари от продажбите отиват за възстановяване на местата, разрушени от войната, и за сираците.

Каква чудесна идея — да се даде работа на ранените войници и в същото време да се помага на другите. Измислила го е някоя Ана Герен — каква жена! Дори е ходила да се срещне лично с фелдмаршал Ърл Дъглас Хаг и го убедила да приеме мака за символ на Британския легион.

Очевидно е заимствала идеята от друга необикновена жена — американската учителка Мойна Майкълс, която пък се вдъхновила от

една поема, написана от канадски войник, да си купи изкуствени макове и да започне да ги продава в Америка в памет на загиналите в полетата на Фландрия. Сигурно и тя е решителен човек, защото вече е успяла да убеди властимащите там да приемат мака за свой официален символ.

Само като си представи човек тези две толкова умни и влиятелни жени — едната избира мака за символ, който няма никога да забравим, а другата го използва, за да помага на ранените войници да започнат отново работа. И вече го има и при нас в Британия, тъкмо навреме за Деня в памет на загиналите. Чудя се дали ще започнат да правят макове и тук, както във Франция. При всяко положение възнамерявам да си купя един веднага щом мога и ще убедя всички, които познавам, да сторят същото.

Занесох вестника на мама, която ще го покаже в благотворителната организация, на която помага от време на време, за да види дали могат да вдигнат шум в техните среди. Прочетохме поемата заедно и си изплакахме очите, мислейки за братята ми и за всички останали младежи.

Във Франция строят гробища и двете с мама си обещахме някой ден да отидем и да посетим гробовете им.

Във вестника е отпечатана поемата на Джон Маккрий, от която е започнало всичко:

*В полята на Фландрия се воят макове
Между редовете с кръстове,
Които бележат нашето място; а в небето
Лястовиците летят, запели храбро песента си
Едва дочута сред гърмежите под тях.*

*Ние сме мъртъвците. Преди дни само
Живяхме, настъпваше зора, гледахме сиянието на
залеза,
Обичахме и обичани бяхме, а сега лежим
В полята на Фландрия.*

*Поemi от нас кавгата ни с врага:
На теб с гаснещи ръце предаваме
Факлата; да бъде твоя вдигната високо.
Ако ни измениш, на нас, които мрем,
Ний няма да заспим, макар че макове се воят
В полята на Фландрия.*

Петък, 11 ноември

Тази година не ходихме до Кенотафа, защото мама е хванала настинка и не се чувстваше добре. Но взехме няколко мака, а аз убедих Бърт да ги продава в „Нелсън“. Той събра почти 5 лири от дарения — огромен успех.

Остават само две седмици до термина на Фрида, а все още няма вест от Клод. Убедих я да ми помага да разхождаме Беси всяка сутрин в парка, защото Джони спи толкова добре, когато го бутат в детската количка и така съм свободна да си бърбля. Мисля, че тя най-сетна започва да проумява, че „бизнесът“ му наистина е незаконен и че е избягал във Франция от полицията и хората, на които дължи пари. Но тя все още вярва, че той наистина я обича и го е направил единствено, за да събере пари за съвместния им живот. Сърце не ми дава да й кажа, че според мен е избягал и от нея, и от бебето.

Много е паднала духом и често плаче, което не е голяма изненада, като се сетя как се чувствах аз самата през последните няколко седмици от бременността ми. А и с всичките й останали тревоги. Животът в семейство Баркър в момента е ужасен, г-н Б. работи непрестанно, опитвайки се да намери повече клиенти, за да си плати дълговете, г-жа Б. се принуди да пере и да глади, за да изкарва по някое пени допълнително, а Фрида се заключва в спалнята, за да се скрие от хищните погледи и клюките на съседите. Сигурна съм, че те вече нищят следващия скандал, тъй като положението й е очевидно от месеци, но естествено не съм й го казала.

Всички сме като на тръни в очакване полицията отново да почука на вратата.

Понеделник, 21 ноември

Бебето на Фрида се роди вчера — Ани Луиз. Тя е красива и толкова мъничка (няма и 2,700 килограма), че Джони прилича на великан до нея. Завиждам ѝ, че нямаше родилни мъки. През последните няколко седмици Фрида говореше, че щяла да даде детето си за осиновяване, но сега, като ги гледам, не мисля, че има и най-малката вероятност да го направи. Все някак ще се справят. Бог знае какъв живот я чака малката Ани, но въпреки трудните обстоятелства и срама, че се роди извънбрачна, за момента е прекрасно да виждам радостта, която бебето донесе на семейството.

Беше странен и мрачен уикенд с гъста мъгла, която покри цяла Южна Англия в продължение на цели три дни. Спряха камионите, влаковете и корабите, защото бе твърде опасно да се движат, което пък се отрази зле на търговията. Половината от доставките на татко не пристигнаха тази сутрин и когато отидох до магазина на ъгъла за хляб, щандовете бяха празни. Вместо това купих брашно, заведох Джони при мама и заедно направихме хляб, което е доста трудна работа, но много се забавлявахме и определено се получи най-вкусният хляб, който съм опитвала от много време насам.

За щастие мъглата днес е по-рехава и сякаш се вдига.

Четвъртък, 1 декември

Клод бил арестуван! Първо разбрахме за това от писмото, което Фрида получи вчера.

Прескъпа моя красавице (същинска отрепка),

От това писмо ще узнаеш, че съм в затвора в Дувър. Връщах се при теб, мила моя, защото ти си любовта на живота ми и не мога да живея без теб, когато полицията ме арестува. Опитах се да ги убедя, че всичко това е ужасна грешка, но безуспешно.

Наложително е да ме освободят, за да мога да посетя хората, които да гарантират за мен и да изчистят името си,

за да започнем живота си отначало. Но от полицията искат гаранция от 200 лири, което понастоящем е далеч отвъд възможностите ми. Може ли да помолиш баща ти и семейство Баркър да ни помогнат? Писах и на Бърт от „Нелсън“.

Моля те, не се тревожи — сигурен съм, че всичко ще се оправи и скоро отново ще те прегърна. Но моля те, скъпа моя, действай бързо, за да ме освободиш.

Твой вечно любящ те годеник,
Клод

Крайно неприятен тип! Дори не пита за бебето, при все че знае, че тя вече трябва да го е родила. Естествено Фрида много се терзае — бръщолеви и се чуди откъде може да намери парите, за да го освободи. Алфи се прибра неочаквано и тя трябваше да му каже какво става. Когато прочете писмото, той само дето не припадна и дълго крещя, преди да успее да го успокоя. Най-после успяхме да й влеем малко разум.

Днес ченгетата се появили на вратата на семейство Баркър за всеобщ ужас. Казали им, че Клод се опитал да влезе в страната с краден френски паспорт, който подправил — очевидно не много добре, защото митничарите веднага го надушили и го задържали, докато уведомят колегите си от полицията. Освен за кражбата, за която го издирваха, вече е обвинен и в измама и опит за бягство.

Оказва се, че полицаите вече са склонни да повярват на г-н Б., че добросъвестно е продавал мебелите за Клод и му е предавал парите минус малка комисиона, въпреки че няма документи, с които да го докаже, и наистина не е имал представа, че на няколко пъти доста големи суми не са стигнали до клиентите.

Затова няма да повдигнат обвинения срещу него или Алфи (слава богу!), при условие че се явят като свидетели, за да дадат показания срещу Клод, когато делото му стигне до съда. И двамата са толкова облекчени, че няма да им повдигнат обвинения, че охотно се съгласиха. „Ще направя всичко, само и само да видя копелето в затвора“ — каза Алфи.

Процесът е насрочен за началото на януари.

Понеделник, 12 декември

Днес Джони навърши четири месеца. Не мога да повярвам, че расте толкова бързо. Вече закрепна, двойно по-голям е от Ани, може да си държи главата изправена и започва да издава звуци, които наподобяват думи. Алфи твърди, че първите му думи били „тата“, но аз знам, че това е просто бебешко дърдорене. Той лежи доволно в количката си, бърри нещо и си гука, а сърцето ми ще се пръсне от любов само като го слушам.

Това, че обръща повече внимание на външния свят, си има недостатъци. Тези дни не спи много добре, а понякога плаче, когато го слагам да спи. Мама предложи да му пеem, но Алфи отказва (твърди, че грачи като гарга). Това ми напомни за приспивните песни, които мама ни пееше и мисля, че пеенето ме успокоява и мен. В момента в живота ни има толкова тревоги — отникъде няма пари, а делото ще се гледа — следващия месец. Днес в магазина на ъгъла срещнах едно момиче, което познавам от завода за яки. Попитах я как я карат с другите момичета, а тя ми каза, че заводът е затворил. Говорело се, че щели да отворят отново на друго място, така че всички стискат палци да стане.

Неделя, 1 януари 1922 г.

Новогодишни желания:

Да се приключва с процеса и да видя Клод зад решетките.

Алфи да си намери работа и да може да си възвърне поне малко самоуважението, вместо да си прекарва цялото време в крчмата.

Търговията на г-н Б. да потръгне отново и да си плати дълговете на татко.

Фрида да срещне хубав и нормален младеж, който така да се влюби в нея, че с радост да приеме Ани като свое дете.

Толкова ще се радвам, ако всичко това се сбъдне, но животът никога не е толкова прост.

Понеделник, 16 януари

Процесът на Клод е насрочен за утре, а през целия уикенд имаше силна виелица. Алфи и г-н Б. тръгнаха рано сутринта, за да си пробият път през преспите до съда, но там им казали, че съдията е заседнал в провинцията и делото се отлага за следващия ден.

Никак не бяха доволни и Алфи прекара остатъка от следобеда в кръчмата и се прибра вечерта пиан като кирка. Опитвам се да бъде търпелива, защото знам, че е подложен на голямо напрежение в момента, но пиенето му започва да излиза от контрол. Най-много ме притеснява откъде взима пари. Той отрича, когато повдигна въпроса, но се опасявам, че изразходва спестяванията си от армията, без да ми каже.

Вторник, 17 януари

Днес отново ходиха в съда — прекарали целия ден в малката стая отзад, като не им позволили да говорят с други хора, а после изобщо не ги повикали да дадат показания. След това Алфи отиде в кръчмата и се прибра чак в десет часа блед като платно, но не ми каза, че са стояли в стаята цял ден — помълча и веднага си легна.

Сряда, 18 януари

Мислех си днес да отида с Алфи да му правя компания, а сега ми се иска да бях отишла, но последните, няколко дни Джони е много неспокоен (дали вече не му растат зъби?), а не мога да заведа ревящо бебе в съдебната зала. Трябваше да го оставя при мама, но тя още е зле от поредната настинка.

Алфи и баща му тръгнаха рано сутринта и не обелиха и дума. Чак когато сутринта се отби Фрида с малката Ани, разбрах какви ужасии са се случили вчера. Сега и двете сме толкова тревожни, че не знаем какво да правим със себе си.

По всичко личи, че двама здравеняци са проследили Алфи и баща му, след като са излезли от съда — обградили ги и ги заплашили, че ще ги пребият, ако свидетелстват срещу Клод. Отказаха да кажат кой им плаща, но със сигурност работят за Клод. Бог знае откъде е взел пари да им плати, нали е в затвора. Няма ли край злините на този тип?

Г-н Б. ругае — казва, че няма да се остави на някакви главорези да го спрат да набути това копеле в затвора задълго, но г-жа Б. го накара да обещае да разкаже на полицията, когато отидат в съда сутринта. Разбира се, нищо не знаех за това. Алфи просто стана от леглото, облече се и излезе, без дори да закуси — бързаше много да се срещне с баща си, както се бяха разбрали.

Очакваше се днес да свидетелстват, но полицията не може да ги пази непрекъснато. Ами ако главорезите изпълнят заплахата си?

Ако се стигне до ръкопашен бой, и двамата са загубени — Алфи определено не може да избяга, нито пък г-н Б., който е страстен пушач и винаги се задъхва. Седя си тук и си ги представям в болницата с размазани физиономии или дори с още по-тежки рани, от което се разтрепервам.

Джони сякаш усеща тревогата ми и отказва да се успокои, дори когато го разхождаме с Фрида и Ани в парка. Двете бебета са толкова красиви в количките. Още е много студено и въпреки че ги бяхме увили от глава до пети, не останахме навън дълго. Прибрахме се въкъщи и си направихме още чай, за да се занимаваме с нещо, докато чакаме. Вече пием трета чаша до камината, Фрида плете, а аз пиша това и се напъвам да чуя стъпките на Алфи по пътеката.

Минава пет часа. Вече трябваше да са се прибрали.

ПО-КЪСНО:

Вече минава полунощ и аз съм изтощена, но така се вълнувам, че не мога да заспя. Може би писането ще ме успокои малко.

В крайна сметка двете с Фрида се отказахме да чакаме пред камината, натоварихме бебетата в количката и отидохме в „Нелсън“, където — както очаквахме — заварихме г-н Б. и Алфи „да си успокояват нервите“ с бира. Когато г-н Б. ми разказа какво е станало, не можех да повярвам на ушите си.

Чакали цяла вечност и най-накрая повикали г-н Б. в залата. Той дал показанията, които внимателно бе репетирал с адвокатите си и си мислел, че всичко върви добре, преди да го почнат „адвокатите на защитата“ (говореше ни с тези титли, но ние само можехме да предполагаваме какво точно означават).

Както и да е — онзи започнал да разкрива всякакви неприятни неща за работата на г-н Б. — как никога не е подавал данъчни декларации и как изобщо не може да докаже какви пари са постъпвали и какви са изразходвани, като внушавал, че заради това г-н Б. не е най-добрият, който да съди другите, и по никакъв начин не може да докаже, че Клод действително е откраднал нещо. Горкият Мик, призна си, че тогава „рухнал“ и не могъл да намери думи да се защити, а започнал да ругае адвоката. Съдията му казал да внимава с думите, за да не го арестуват за „неуважение към съда“.

После дошъл редът на Алфи на скамейката за даване на показания. Не му разрешили да говори с г-н Б. преди това, тъй като ги държали в отделни стаи и затова нямал представа какво се е случило в съдебната зала, и бил напълно неподготвен за фокусите на адвоката. Сигурно Клод им е разказал за срива на Алфи и те насочили цялата си енергия върху това. Горкият Алфи, не е имал никакъв шанс.

Г-н Б. имитираше гласа на адвоката, който накрая напълно безсърдечно заявил на съдията и на съдебните заседатели:

— Ваша чест, никой от нас не може да оцени ужасите, които смелите ни войници са преживели в окопите. Дългът ни към тях е огромен. Но при някои неудачни индивиди тези ужаси са поразили не само телата и крайниците, но и умовете — и г-н Баркър младши е един от тях, както е видно от медицинското заключение за скорошната му криза.

Той продължил, като казал, че съда не би трябвало да обяви Клод — „почтен бизнесмен с безукорен характер“, така то нарекъл — за виновен единствено въз основа на показанията на баща и син, които са „ненадеждни свидетели“.

Ами хората, ограбени от Клод? — любопитствах аз. — Хората, чиито мебели е откраднал? Защо те не свидетелстваха против него?

Оказа се, че е трябвало да има още трима свидетели — един старец, който получил инфаркт преди няколко дни и не бил достатъчно здрав, за да присъства, и една двойка, на които им били откраднати няколко ценни картини и които изобщо не се явили. Когато г-н Б. попитал полицията къде са те, му казали, че са решили да „си оттеглят показанията“.

Той каза, че сигурно са ги сплашвали и хората са се уплашили. А през цялото време онова копеле стояло на подсъдимата скамейка със

самодоволната си усмивка и наблюдавал как процесът се проваля точно както възнамерява. Фрида попита защо не са предупредили полицията да бъде нащрек. Разбира се, че ги били предупредили и полицаите действително ги докарали вкъщи с кола, за всеки случай. Каза, че сигурно другите просто са били твърде изплашени, за да съобщят на полицията.

Сега предстои съдията да прецени фактите, а после съдебните заседатели се събират, за да решат дали Клод е виновен. Г-н Б. каза, че до утре следобед вероятно всичко ще е свършило.

През целия разговор, който продължи поне един час, Алфи седеше свел очи, отпуснат на стола в ъгъла и не каза нито дума. Когато Джони заплака, казах, че малкият си иска чая и че трябва да се прибираме вкъщи и да хапнем нещо заедно. Но Алфи отказа да помръдне и дори да ме погледне в очите.

Г-н Б. каза, че им е дошло в повече и им трябва време, за да го обмислят, а Алфи измърмори, че щял да се прибере след няколко часа. Най-накрая се дотътри в единайсет и половина, подпомаган от Бърг и един от другите редовни клиенти на кръчмата — очевидно бе отказал да се прибере с баща си и бе продължил да пие, докато накрая бе заспал в ъгъла. Сложихме го да си легне и сега хърка.

Ужасявам се от напрежението, което този процес докара на Алфи — това, че цялата история за срива му става обществено достояние, може би дори ще пишат за нея във вестниците. Самочувствието му така или иначе беше ниско — без работа и с бързо топящи се спестявания.

Ами ако признаят Клод за невинен и го пуснат на свобода? Какво ще направи тогава? Ако дойде да се подмазва отново на Фрида или пък се опита отново да се вмъкне в семейството ни? Алфи е много ядосан заради цялата тази история. Не знам какво може да направи, ако Клод се появи в радиус от два километра от квартала ни.

Петък, 20 януари

Ето това е най-ужасното нещо — не мога да се насиля да го запиша.

Съдебните заседатели решиха, че Клод е „невинен“ и го пуснаха от съда като свободен човек. Полицаяте бяха бесни, но такава е решението на дванайсетте „добри и почтени“ хора в журито и никой не може да направи абсолютно нищо.

Всичко изглежда толкова ужасно несправедливо след всички гадости, които причини на семействата ни — позора, че г-н Б. и Алфи трябваше да отидат в съда и да признаят всевъзможни леки провинения (за данъците и т.н.), а на крадеца Клод така да му се размине. Семейство Баркър са почти фалирали — дължат пари на кой ли не и има опасност да си загубят жилището. Не мисля, че татко скоро ще си върне петдесетте лири, които им даде на заем. А горкичката Фрида продължава да страда от срама, че е неомъжена майка. Когато сме навън заедно с бебетата в количката, не мога да не забележа как съседите хвърлят хапливи погледи и мърморят зад гърба ѝ, но тя ходи с вдигната глава и твърди, че не ѝ пука — казва, че е щастлива да си има хубавото бебе Ани, която е истинска прелест (много по-лесно се гледа от Джони — напоследък е станал малка напаст).

Алфи не е на себе си от бяс и отказва да говори за това. Промърмори нещо как искал „да разкъса копелето“, ако отново го види в квартала. Предполагам, че Клод ще офейка, ако знае какво е добро за него. Искане ми се просто да си отиде във Франция и да напусне живота ни завинаги.

Четвъртък, 2 февруари

Днес беше рожденият ден на Алф. Бях решена да го отпразнуваме подобаващо — заслужаваме малко забавления след всички ужаси, които се случиха напоследък.

Затова приготвих специален дивечов пай с гарнитур и пандишпанова торта за десерт с маслена глазура. Поканих цялото семейство на чай — мама и татко, г-н и г-жа Б. и Фрида. Успяхме да приспим бебетата рано, за да можем да си прекараме хубаво. Имаме само четири стола и затова Алфи, Фрида и аз седяхме на кутии, но всички се побрахме на кухненската ни маса. Татко донесе няколко бурета бира от кръчмата и след няколко чаши всички се забавляваха чудесно.

Когато довършихме пая, донесох тортата с двайсет и четири специални свещички, които намерих в един чуден магазин на „Олд Кент Роуд“ преди няколко седмици. Това беше глупав лукс, като се има предвид колко го бяхме закъсали с парите в момента, но исках да направя нещо специално за Алфи, а и свещичките изглеждаха толкова весело — светлините им заблещукаха из цялата стая, когато му казахме да си намисли желание.

Той си изигра ролята, както трябва — духна ги отведнъж и разряза тортата със затворени очи. След като всички си тръгнаха, го попитах какво си е пожелал, но отговорът му ми разби сърцето — каза: „Искам поне за един ден отново да съм цял-целеничък“. През повечето време се справяше толкова добре, че понякога почти забравях, че има само един крак. Разбира се, знам — всеки ден е борба, неудобно, а понякога му е мъчително да извърви определено разстояние, а и „фантомните болки“ от време на време се появяват от нищото и го боцкат на ампутираното място като иглички. Нищо не помагаше — болката не се повлияваше дори и от двойна доза аспирин.

Когато му казах, че го обичам, както и преди, дори и с един крак, той измърмори как не можел да проумее защо — каза, че не бил много-много мъж, инвалид без работа и без перспективи. Отговорих му, че все пак това аз го решавам, нали? Просто имаш лош късмет в момента, но нещата ще се оправят, ще видиш.

Изглеждаше толкова обезверен, че ми се прииска да го прегърна, за да облекча нещастиято му, както правя с бебето. Той каза как всичко му се струва толкова безнадеждно в момента, въпреки че има още три милиона души като него.

Трябва да призная, че не можех да му предложа много, за да го успокоя по този въпрос. Бог знае какво ще се случи и къде ще се озовем, ако никой от нас скоро не си намери работа.

Събота, 4 март

О, Фрида, какво си направила?

Събудихме се в седем часа тази сутрин от някаква суматоха — някой тропаше по входната ни врата, а друг крещеше под прозореца ни. Алфи се беше напил много снощи и не съществуваше за света, а аз

стоях с Джони до късно, така че ми трябваша няколко минути, за да стана от леглото и да стигна до вратата.

Бяха г-н и г-жа Б., пребледнели и разтревожени двамата стояха под дъжда и подгизваха, очевидно, без да забелязват. Мик попита дали Фрида и Ани са при нас. Поклатих глава — не бях я виждала от вчера.

В този момент на прага се появи Алфи по пижама и с патериците, като се опитваше да придържа Джони, който се дереше с цяло гърло, а по краката му висеше подмокрена пелена. Г-жа Б. започна да стене, че Фрида е изчезнала, взела си дрехите и всичко останало, а г-н Б. размахваше някакъв лист и крещеше, че била заминала с онова копеле Клод.

Не можех да повярвам! След всичко, което й причини. Алфи се наведе през прага, като се подпираше на стената с едната патерица. „Глупаво, глупаво момиче! За бога, само да ми падне тоя...“

Г-жа Б. сякаш щеше да припадне и затова й намерих един стол, взех Джони от ръцете на Алфи и му казах да сложи чайника. Докато сменя пелените и му приготвя шишето, те вече бяха седнали на масата и четяха бележката, която Фрида оставила на камината у семейство Баркър, надраскана набързо на гърба на стара бележка от пералното.

Скъпи мамо и татко,

Моля ви, не ми се сърдете. Знам какво мислите за Клод, но той е бащата на детето ми и аз още го обичам. Той много съжалява, че нашето семейство се забърка в проблеми, създадени от полицията благодарение на прибързани заключения за работата му, и се надява, че един ден ще му простите.

Той иска да се оженим и да заминем за Франция, където да заживеем наново и това ми се струва правилно. Ани ще расте с баща си, а вие ще се освободите от срама, който причиних на семейството, а и от финансовото бреме да храните още две гърла.

Моля ви, не ме спирайте — внимателно го обмислях няколко седмици и знам, че това трябва да направя. Кажете на Алфи и Роуз, че ще ми липсват много и ще им пиша веднага щом се устроим.

Вечно любящи ви дъщеря и внучка,
Фрида и Ани.

Казах, че трябва да я спрем. Попитах ги дали са ходили в полицията? Но според г-н Б. полицаите нищо не могат да направят, защото тя е пълнолетна и не е незаконно да замине с така наречения си годеник. Фрида се самозаблуждава. Какво щастие може да очаква от човек, който е толкова ненадежден, егоистичен, неморален и без капка почтеност? От тип, който може да каже, че полицаите правели „прибързани заключения“! Как може да е толкова наивна и да му повярва?

Алфи предложи да отидат до Дувър и да ги хванат, преди да са се качили на ферибота, но баща му отвърна, че докато се качат на влака, те отдавна вече няма да са там. Толкова се гордеех с него, той настояваше да опитат и ако тръгнат веднага, имат шанс. Аз смотолевих нещо за цената на билетите и веднага съжалих — какво са парите пред загубата на дъщеря? Алфи каза, че после ще мислят за това и отиде да се облече, а майка му и аз им направихме сандвичи за влака и после им помахахме, докато се отдалечаваха в проливния дъжд.

Сега седя до камината с г-жа Б. и се опитвам всячески да я убедя, че не е нейна грешка, задето Фрида е избрала да избяга с тая отрепка — каквото и да бе ѝ казала или направила, нямаше да го предотврати. Но тя е просто една майка, която се чувства виновна, и аз няма какво да кажа. Сега ни остава само да се молим Алфи и баща му да стигнат навреме, да я спрат и да ѝ влеят малко разум, преди да е изчезнала във Франция.

Неделя, 5 март

Алфи и баща му се върнаха рано сутринта — изглеждаха напълно обезсърчени.

В Дувър установили, че са изпуснали отплаването на последния ферибот, а после изпуснали и последния влак обратно за Лондон, та се наложило да прекарат мразовитата нощ на гарата без никакви завивки и без никакви пари, дори за чаша чай. Горкият Алфи, беше премръзнал до кости, така че го изпратих директно в леглото.

Чувствам се съвсем нещастна — най-добрата ми приятелка Фрида, с която споделях всичките си тайни, я няма, вероятно завинаги. Вече няма да мога да виждам лицето ѝ наоколо — тя ще е твърде засрамена. Мога само да се надявам, че най-лошите ми страхове няма да се сбъднат и че тя и Клод ще успеят да живеят щастливо заедно.

Неделя, 12 март

Днес Джони навърши седем месеца — не мога да повярвам как лети времето. Вече е много активен — може да се търкаля по гръб, дори успява да седне, ако има възглавница зад себе си. Краката му стават все по-силни и обича да се друсва на коляното на баща си. Мама казва, че съвсем скоро ще проходи.

Какво щастие е той, когато всичко останало изглежда толкова страшно тези дни.

Алфи още е зле от грипа, който пипна от спането на гарата в Дувър.

Петък, 14 април

Днес е Разпети петък и въпреки че не ходя на църква, когато минавах покрай „Сейнт Марк“ на връщане от магазина, чух пеене и се изкачих по стълбите. Без много да му мисля, проврях глава през вратата и за мое смущение една дама ме приветства с добре дошла и ме заведе до една скамейка на задния ред. Нямах как да ѝ откажа, толкова бе любезна.

Изслушах службата с половин ухо, защото разглеждах църквата — огромни и пъстро изрисувани стъкла с библейски сцени, които не можех да разпозная, високи колони, които стигаха до мрачния покрив с издялани от камък лица в горния край, и сводест таван с изрисувани ангели и звезди. Имаше толкова много неща за разглеждане, че можех да стоя часове наред там. И предполагам, че от зяпане не ми остана време да мисля за всичките си тревоги и успях да си прочистя малко главата. Така или иначе на излизане се чувствах много по-добре, отколкото като влязох.

Алфи веднъж ми каза, че каквато и вяра да е имал е останала погребана в калта на окопите — сигурно е трудно да повярваш в Бог,

който допуска да се случват такива ужасни неща в света, който се предполага, че е сътворил. Все пак казах няколко молитви, просто в случай че някой слушаше.

Грипът на Алфи се влошава все повече, а той отказваше да иде на лекар, докато един ден взех нещата в свои ръце и лично го повиках. Той извади слушалките си, преслуша гърдите на Алфи и каза: „Има пневмония, трябва веднага да влезе в болница“.

След седмица Алфи си беше вече къщи, но продължаваше да се съжالياва и оттогава не се е съвзел. Мотаме се из къщи по пижама повечето време, понякога дори не си прави труда да се облече и да си сложи изкуствения крак. Продължава да пуши, което е лудост след всичките проблеми с дишането, и очевидно има достатъчно енергия, за да ходи в кръчмата с приятелчетата си през уикенда и да прахосва парите, които едва можем да си позволим. За баща му няма работа, а той се е отказал да си търси друга. Спестяванията ни са почти на привършване.

Точно за това се молих снощи: „Боже, моля те, дай здраве на Алфи, смили се над малкото ни семейство и намери начин да преодолеем трудностите. И, моля те, погрижи се Фрида и Ани да бъдат в безопасност. Нека бъдат щастливи и ни ги върни някой ден.“

Вторник, 2 май

Двайсет и вторият ми рожден ден, но поне вече има какво да отпразнуваме. Вчера отново започнах работа в завода за яки.

Преди две седмици срещнах една от бившите ми колежки в магазина и тя ми каза, че Мичълс е открил нов завод точно срещу стария. Една друга наша приятелка, Мариан, тъкмо бе получила предизвестие, защото бе бременна, също както стана с мен.

Нищо не се променя, нали? Още се дразня от отказа на г-н Мичъл да приеме, че бременните жени са също толкова способни, както и всички останали, но тя ми каза, че това означава, че може да има свободно място за мен, ако го искам. Първата ми реакция беше, че няма да мога. Кой ще се грижи за Джони? Още щом го казах и отговорът на въпроса дойде от само себе си. Разбира се, че мога да се върна на работа, да не съм луда да откажа. Мама с удоволствие ще гледа внучето си няколко дни от седмицата, а през останалото време —

ами, Алфи и без друго седи по цял ден вкъщи и нищо не прави. Идеята няма да му допадне много, това поне е сигурно, но положението ни е толкова зле, че няма да му стиска да ми се противопостави.

На следващия ден оставих Джони при мама и отидох в завода. Г-н Мичъл много се зарадва да ме види, защото съм била една от най-добрите шивачки, от похвалата се изчервих. И после ме порази като каза, че тъкмо им се очертава едно свободно място и попита дали не искам да започна следващата седмица.

Точно както се опасявах, Алфи отказа категорично.

— Не можеш да приемеш — беше първата му реакция. — Не е редно омъжена жена да ходи на работа.

Внимателно си подбрах думите, опитвайки се да не сипвам сол в раната — казах му, че съм сигурна как ще си намери работа скоро, но междувременно не можем да си позволим да откажем това предложение. Ако не намерим някакви пари отнякъде, скоро ще ни изгонят от апартамента. Попитах го дали това иска. Но той още повече се раздразни и започна да се вайка кой щял да готви и да чисти, да пере и да глади, да се грижи за детето, докато аз съм на работа.

Предложих мама да взима Джони за ден-два всяка седмица, а през останалото време да е с баща си. А домакинската работа можем да я вършим заедно, когато се прибера от работа. След това Алфи не говори много, а си взе палтото и излезе — нуждаел се от една бира. Знам колко е трудно да приеме, че за известно време аз ще храня семейството, а много ми се иска да е обратното. Работата ще го накара да се почувства много по-добре, така ще има причина всяка сутрин да става от леглото. Но това е положението, в което се намираме сега, и той трябва да признае, че няма да продължава вечно.

Когато ме ухажваше и планирахме живота си заедно, си говорехме с часове как ще делим всичко, как ще бъдем равни, как ще взимаме решения равноправно. Но ми е неприятно, че на практика това никога не се случи. Всички мъже ли се започват да се държат като бащите си в един момент? Винаги ли ще смятат домакинската работа и всичко скучно за женска работа, докато те се реят някъде, взимат решения и си правят каквото си щат?

Той още не го е приел, но мама гледа Джони последните няколко дни, откакто се върнах на работа в завода. Въпреки че трябва да се преструвам пред Алфи, че го правя само заради парите, за мен е

голямо удоволствие отново да работя. Новият завод е просторен и светъл, а г-н Мичъл е вложил пари в по-модерни машини. Но най-много ми харесва удовлетворението от това, че ушивам нещо добре и старателно, така че да стои перфектно, приказките и смеха с другите момичета и свободата от еднообразието на всичкото това готвене, чистене, пране и гладене, с които си запълвах времето.

За рождения ден Алфи ми подари талк, защото знае, че много го харесвам, а мама ми направи вкусна орехова торта. Джони ми помогна да духна свещичките.

Събота, 31 май

Последните няколко седмици мама е истински герой — гледа Джони почти всеки ден. Алфи изкара няколко смени, но обикновено си намира някакво извинение, за да не се грижи за него повече от час. Твърди, че е зает да си търси работа, но определено няма как да се занимава само с това по осем часа на ден.

Още не ми е простил, че се върнах на работа. През по-голямата част от времето е нацупен и потиснат и прекарва повечето вечери в кръчмата с приятелите си. Ако донесе нещо хубаво за чая, започва да мърмори колко било скъпо — наистина не може да понесе факта, че нося пари в домакинството ни. Разбирам, че гордостта му е наранена, но се опитвам да му обясня, че това е временно, за да се оправим, докато си намери работа.

Ами ако наистина си намери? Той сякаш си въобразява, че веднага щом започне работа, аз ще спра и ще си седя вкъщи с Джони, но наистина ще ми е много мъчно, ако трябва да напусна.

Неделя, 4 юни

Днес ходихме на неделен обяд в дома на семейство Баркър. Г-н Б. тъкмо бе приел няколко нови поръчки за доставка на мебели втора употреба и бяха купили агнешки бут, за да отпразнуваме случая. Месото беше божествено — татко бе избрал от най-качественото за повода. Г-н Б. му каза, че скоро ще може да му върне заема от 50 лири — знам колко им тежеше на съвестта през последните шест месеца, но за момента няма достатъчно работа, за да вземе отново Алфи.

Все още няма никакви вести от Фрида, но Алфи ме предупреди да не споменавам името ѝ, защото майка му е много лабилна. Предполагам, че тя е съсипана — всички знаем какво е. Точно когато си мислиш, че можеш да се справиш с мисълта, тя изскача и те захапва отново и не можеш да направиш абсолютно нищо, за да не се разплачеш.

Г-н Б. започна да ми разказва за новите договори. Единият е за някакъв хазяин, за който се притеснява да не се окаже мошеник като Клод, но този път щял много да внимава документите да са изрядни и да е сигурен откъде е стоката. Другият договор е много по-интересен и наистина наострих уши — помолили го да достави „евтини, но здрави“ столове, маси и плотове за някакво ново предприятие, което ще отвори на мястото на стария завод на Мичъл срещу новия, където работя.

Той е силно впечатлен от контрагента си. „Велик тип, много стилин, но много приятен и не се надува. Адски много му се иска да започне да прави «нещо, което си заслужава парите», защото е свързано с благотворителност — мисля, че спомена нещо за Британския легион, въпреки че идея си нямам какво точно ще прави.“

Смътно си припомних, че Британският легион организира работата с маковете, които продавахме миналата година, за да съберем пари за военноинвалидите. Ще се ослушвам, когато утре отида на работа.

Сряда, 6 юни

Не се наложи да чакам дълго — днес на стената на фабриката отсреща има голяма табела:

ДРУЖЕСТВО НА ВОЕННОИНВАЛИДИТЕ
ФАБРИКА ЗА МАКОВЕ

Толкова се развълнувах, че едва успях да се концентрирам върху моята работа и през почивката за чая не се сдържах и разказах на момичетата за американската учителка, на която ѝ хрумнал символа мак като спомен за загиналите, и за френската дама, която създаде

работилници и плащала на военноинвалиди да ги изработват. „Сякаш същото ще се случи и тук, не е ли чудесно?“

Но те си подръпваха от цигарите и кимаха с отегчен вид. Предполагам това значи много повече за мен, защото съм загубила двама братя и съм омъжена за военноинвалид.

След това, докато излизах през вратата в края на смяната ми същия следобед, попаднах на г-н Мичъл, който тъкмо влизаше.

— Надявам се не възразявате, че питам, г-н Мичъл — посочих му новата табела. — Да знаете нещо за това?

— О, да, случайно знам — каза той. — Защото дадох помещението под наем на едно момче на име Хаусън, майор Джордж Хаусън ВК. — (Нямах представа какво означава ВК, но звучеше впечатляващо, а и Алфи щеше да ми каже.) — Основал е дружеството с идеята да прави макове, сецаш се, като онези, които се продаваха миналия ноември за Деня на загиналите. Дали са му някакви пари от Британския легион и вече всичко е задействано.

— А ще наема ли военноинвалиди като францужойката?

Г-н Мичъл ме изгледа учудено.

— Не знам за никаква францужойка, но в общи линии точно това е идеята, доколкото разбрах. Струпал е доста странни принадлежности вътре — каза ми, че са проектирани специално за хора без ръце или крака, такива работи.

Нямам търпение Алфи да се прибере, за да му разкажа. Представяте ли си? Той може дори да започне работа там.

Събота, 1 юли

Научих още много неща за новата Фабрика за макове. Миналата седмица, докато се прибирах към къщи от работа, видях шестима мъже да подреждат столове на тротоара и да се приготвят за снимка пред табелата. Беше хубав слънчев следобед и бяха доста доволни, че им помахах. Един от тях — момче без ръка и с почти жълторуса коса — ми помахаше в отговор и се усмихна, докато отминавах.

Бях го забравила, но в понеделник сутринта, докато отивах към работа, отново срещнах същото момче на ъгъла. Той наклони шапката си с жизнерадостна усмивка и ми каза „добро утро“. Използвах

възможността да го поразпитам дали не работи във Фабриката за макове.

— От две седмици. Най-хубавото нещо, което ми се е случвало оттогава. — Той развя ампутираното място. — Бях без работа четири години, преди да си получа първата заплата миналия петък — помислих си, че съм умрял и съм попаднал в рая. Празнувах целия уикенд! Обичате ли да танцувате, мис?

Направих се, че не чух въпроса му и го попитах дали човек може да кандидатства за работа, а той ми отговори, че наемат само военноинвалиди. Прочел за това във вестника, дошъл и майорът го назначил веднага.

— Той е чудесен човек.

Попитах го дали това е същият майор Хаусън.

— Съвсем същият — висок, с тъмна коса и големи мустаци — отговори той. — Направил е цялото място с малка сума от Легиона. Страшно е умен — сам изобретява машините, за да могат на тях да работят хора с липсващи крайници, такива като мен. Вече правим стотици макове. Толкова лесно се правят, дори еднорък като мен се справя, което ме устройва чудесно.

Когато го попитах дали знае за свободни места, той каза, че ще трябва да попитам майора. Вече бяхме стигнали до вратата на фабриката.

— Кажу ми, че те праща Уолтър — това съм аз, между другото. Може ли да те попитам как се казваш?

Стори ми се малко дръзко, но му казах, толкова бе очарователен.

— „Туй, което зовем ний «роза», ще ухае сладко под всяко друго име...“^[1] — изрецитира той като ми намигна. — Уилям Шекспир, научих го в училище. До скоро, мис Роуз.

Точно щях да го поправа, че съм „мисис“, но той бе изчезнал.

Същия ден се прибрах на бегот вкъщи, за да разкажа на Алфи, но той отново се разлюти.

— Няма ли да се откажеш все някога, Роуз? — измърмори той. — Не съм кошче за отпадъци, по дяволите. Мога да работя нормална работа и не ми трябва никаква шибана благотворителност от майор не знам си кой си. Просто ме остави на мира, става ли?

Усетих как ме обзема гняв и щях да му се разкрещя, че щом не е кошче, трябва да си стане от задника и да си намери работа, а не да се мотае по цял ден и да пиянства по цяла нощ. Как може поне да не се помръдне малко и да помогне с домакинската работа или да гледа по-често Джони. Но точно тогава пристигна мама с малкия, който беше толкова щастлив и усмихнат, че спрях да се ядосвам.

И така — гордият ми Алфи отиде да удави мъката си в кръчмата, както обикновено, и да похарчи и малкото пари, които бяха останали, след като платихме наема и храната. Знам, че е нещастен и единственото, което ще го развесели, е да си намери работа — каквато и да е работа, която да му възвърне достойнството. Но той сякаш се е предал.

Не можем да продължаваме да живеем така до края на живота си. Съвсем скоро на Джони ще му трябва собствена спалня, а точно в момента изобщо не можем да си позволим апартамент с две спални. Малкият расте и дрехите бързо му умаляват, а аз с удоволствие бих му купила нещо ново вместо старите дрешки втора ръка, с които ходи в момента. А и отчаяно се нуждая от нов чифт найлонови чорапи.

Тези дни съпругът ми е толкова кисел и потиснат, че дори не се интересува от креватните забавления. Не че и аз имам голямо желание за тях, особено като се прибира вмирикан на бира и фасове. Не си спомням кога за последно се смяхме заедно или пък кога ходихме на танци или на кино. По това време на годината можем да помислим за почивката в Брайтън, въпреки че сега е студено и дъждовито, т.е. едва ли е особено подходящо време за море, а и точно сега вероятността за това е същата като да полетим до луната. Ако не беше моята работа, щяхме да сме на улицата.

Предполагам, че трябва да съм благодарна. Преди шест години на днешния ден големият ми брат Джони загина на първия ден от битката при Сомма. След малко повече от един месец неговият съименник, Джони Баркър, ще навърши една годинка.

[1] Игра на думи с името „Роуз“ (т.е. „роза“); цитатът е от „Ромео и Жулиета“, II действие, 2 сцена, прев. Валери Петров. — Бел.прев. ↑

ГЛАВА 6

Не бяха се виждали повече от месец и на Джес ѝ се повдигаше от нерви, докато чакаше Нейт на гара „Падингтън“.

Успа се и едва не изпусна влака, защото снощи стоя до късно и чете дневниците, които не беше погледнала, откакто се върна от Съфък. Печалните думи на Роуз — „искам си стария Алфи“ продължаваха да звучат в главата ѝ и сякаш се римуваха с нещо, което си спомни, че ѝ бе казал Нейт веднъж: „Къде е онази Джес, която помня?“ Този уикенд щеше да покаже дали е успяла да преоткрие старата си самоувереност — жената, в която се бе влюбил.

С помощта на постоянната бдителност на приятелките си и благодарение на огромните усилия на волята, бе успяла да не пие цяла седмица. Изхарчи доста от спестяванията си, за да си купи две нови рокли, едни съвършено непрактични обувки, нова прическа и боядисване на косата, за да подчертае естествения ѝ кестеняв цвят, маска за лице и маникюр.

Усмивката на лицето му си струваше всяка стотинка.

— Сякаш не сме се виждали от цяла вечност — каза той, като я прегърна и дълго я задържа до себе си, после отстъпи назад. — Изглеждаш страхотно, Джес. Много ми харесва новата ти коса. — Той взе куфара ѝ. — Хайде, да си вземем кафе и да наваксаме. — Докато вървяха по перона, главата ѝ се зареди с оптимизъм. Щеше да бъде страхотен уикенд.

Тя не можеше да откъсне очи от него — как можа да забрави колко е готин? Кожата му блестеше, а късата му коса от предния път бе пораснала в ореол от черни букли, през които копнееше да прокара пръсти. Когато се пресегна, за да сложи багажа ѝ в багажното и да помогне на една възрастна жена с нейния, тя забеляза новите му черни дънки, които изпълваха задника му и усети прилив на желание, когато ризата му се повдигна и разкри пъпа му и лекото окосмение, което продължаваше като пътека надолу и което тя добре познаваше.

Когато влакът потегли, той се облегна назад в седалката си.

— Много се радвам, че изглеждаш толкова добре. Как си? Как върви битката за здравето на домашния фронт?

— Добре, добре — избърбори Джес. Беше толкова хипнотизирана, че съвсем забрави колко много неща имаше да му признае.

Той я погледна странно.

— Просто така — добре?

Джес отпи от кафето си. Усети каймака му и горчивината — трябваше му едно двойно уиски. Тя огледа купето. За късмет бе почти празно, защото знаеше, че след думите, които ще каже, ще последва дълъг и неловък разговор. Пое си дълбоко въздух и се стегна. Ако успееше да го изиграе като хората, без да лъже повече, но и без да казва най-лошата част от истината, сигурно той нямаше да си помисли най-лошите неща за нея и можеха да продължат. Но имаше чувството, че може и да не се окаже толкова просто.

— Ами, може би не съвсем добре — започна тя, като забеляза тревогата, която моментално зае мястото на усмивката му. — Имах малко проблеми...

Когато по уредбата съобщиха, че скоро пристигат в Суиндън, тя вече бе издекламирала предварително подготвената си реч — разказа му за злополуката, за спомените и за това какво облекчение е изпитала, когато взе решението да напусне Националната служба по здравеопазване.

Нейт се усмихваше, точно както бе предвидила, зададе всички трудни въпроси, които тя очакваше, а Джес успя да не наговори твърде много лъжи. Той като че ли прие за основателна причината тя да поиска да изчака, преди да му каже за „злополуката“, преди да може да говори с него лице в лице, и заради това бе замазала истината по телефона. Тя му спести частта с пиенето, а когато той я попита как е минало обучението, тя му каза, че се е отказала, защото се разболяла. По-добре да не знае тъжната истина. Разказа му за психотерапията и за дългите си разговори с Ворни и Хетс, за това как бе решила, че за момента най-добре е да си вземе малко почивка от работата като парамедик.

Влакът забави ход и влезе в гарата. Възрастната жена стана, а Нейт ѝ помогна с багажа. После във вагона нахлу група превъзбудени ученици, които седнаха на местата си и се разшумяха като ято бърборливи птици.

— И така — достатъчно сме говорили за мен — каза тя. — А при теб как върви? И какво ще правим през уикенда?

Нейт каза, че сватбата ще е традиционна, първо в църквата, а после в семейната къща на булката — замък от седемнадесети век в Котсуълд.

Нейт и младоженецът — Барнаби или Големия Барни — се познаваха от деца, бяха най-добри приятели в основното училище в южен Лондон, а после бяха образували първата си група в колежа. Когато групата се разпадна заради липсата на договор със звукозаписна компания, те бяха заминали да попътуват заедно. След като се върнали Нейт избрал по-сигурната работа — да преподава, а Барни продължил да се занимава с музика — работел като професионален гост барабанист за записи, докато накрая за всеобщо учудване и за завист на Нейт го взели в последната минута да замества барабаниста на една група, която подгръвала истинските звезди на турнето им във Великобритания и в Европа.

На това турне той се бе запознал и се бе влюбил в поразително красивата Ана — манекенка на „Вог“ и единствената дъщеря на дребни благородници. Във времето, през което не беше на заседанията на Камарата на лордовете, баща ѝ се занимавал с нещо важно в лондонското Сити.

— Старо злато — бе казал Барни на Нейт.

— Доста се изхвърля с тази жена — прошепна ѝ Нейт, когато се запознаха, а Джес едва се удържа да не ахне при гледката на тази чистокръвна английска еlegantност. Ана беше висока поне метър и осемдесет, русата ѝ коса бе невероятно гъста и искряща като от реклама на шампоан, кристалният ѝ акцент бе страхотен и — което бе най-чудесното нещо — оказа се, че е съвсем нормална, земна, забавна и влюбена до уши в Барни.

Нейт си призна, че се ужасява от перспективата, че ще държи реч като негов кум, че ще обърка нещо и ще изложи стария си приятел.

— Хайде, ти си учител. Всеки ден говориш пред хора — каза тя.
— Ще се справиш чудесно.

Нейт каза, че щели да ги сложат на „най-важната маса“ и я погледна изпитателно, тъй като и двамата знаеха, че трябва да се държат възможно най-добре.

— Нямах ли ми доверие?

— Разбира се, че ти имам — каза той с усмивка, която очевидно целеше да я успокои. Но дори сега, след три месеца, тя знаеше, че отзвукът от гафа ѝ с Мат продължава да виси във въздуха между двамата.

Докато влакът приближаваше Оксфорд, тя разпитваше за другите гости. Нейт каза през смях, че има опасност да се получи потенциално взривоопасна смес — свадливи поземлени благородници като от „Имението Даунтън“, кудкудякащи приятелки на Ана от пансиона, бандата на Барни от Южен Лондон и пъстра сбирщина от случайни музиканти. Сред тях — дори имената на няколко звезди. Барни бе споменал няколко модни фотографи и дизайнери, както и вокалистът на главната група от турнето, който беше известен не само с кариерата си на поп музикант, но и с гласовитата си съпротива срещу войните в Ирак и Афганистан.

— Да се надяваме, че няма да държи речи — каза Джес. — Може да се наложи да го отстрелям в защита на кралицата и страната. — Видя нервния поглед на Нейт. — Само се шегувам, глупчо. Не ти ли обещах най-доброто ми поведение?

Като специални гости Нейт и Джес бяха поканени да отседнат в къщата на родителите на Ана. Когато сградата се показва през прозореца, докато гумите на таксито им скрибуцаха по чакълестата алея, Джес установи, че замъкът не е чак толкова разнебитен, колкото си бе представяла — беше с размерите на чифлик, дъвен, уютен, асиметричен и безкрайно желан. Потъмнелите от времето камъни на фасадата с цвят на пчелен мед блестяха под следобедното слънце, отчасти покрити с пълзяща лоза с листа вече обагрени в есенните червени и жълти нюанси. Къщата бе пропита с историята на поколения хора, с раждания, детство, сватби, старост и смърт. Стоеше уверено в

покоя си сред пейзажа, сгушена между хълмовете с големия си парк с хубави стари дъбове отпред.

Майката на Ана ги посрещна на горния край на стълбището — веднага стана ясно от кого е наследила хубавите си черти. Тя ги поздрави, като съвсем леко повдигна елегантно оформената си вежда.

— Нейт, нали? Кумът на Барнаби? Учителят по физическо? Толкова много сме слушали за теб. А ти сигурно си Джес? Върнала си се от Афганистан невредима, слава богу, толкова много се притеснихме за теб, когато ни разказаха. Божичко, невероятна двойка сте двамата. Влизайте, влизайте. Опасявам се, че чаят приключи, но имате време за душ и освежаване преди коктейлите в седем и половина в салона. Вечерята е от осем.

— Моля, качете ги в жълтата стая — каза тя, обръщайки се към мъжа, който бе взел багажа им.

— Истински ли беше? Не ми казвай, че си имат иконом! — кикотеше се Джес, след като той излезе от стаята им.

— Трябваше ли да му дам бакшиш?

— Не, не ставай глупав. В имението Даунтън не дават бакшиши на прислугата.

— Не, не дават. — Нейт неловко оглеждаше стаята. — Определено е жълта. — Двойното легло, завесите и столовете бяха покрити с лимоненожълта басма, тежкия килим бе в бледокайсиено, а стените и тавана — в кремаво.

— И тук е жълто — извика тя от банята. — Ваната е огромна — имам ли време да си взема една?

Джес не спираше да си напомня, че не играе роля в някаква стилна историческа драма. Пиенето се лееше на воля, но думите на Ворни още звучаха в ушите ѝ. Взе си минерална вода. Не се издънвай, Джес, недей да близваш изобщо. Дори и едно питие ще отслаби волята ти.

И двамата изпитаха облекчение, когато пристигнаха Барни и родителите му и разговорите за ученическите им дни в Южен Лондон и за подвизите им с групата им помогнаха да не се притесняват чак толкова. След вечерята младоженецът бе прогонен в близката кръчма, за да не види булката си преди пристигането ѝ в църквата. Джес и Нейт благодариха и се възползваха от случая да се оттеглят рано.

Следващия ден бе ветровито и хладно — определено беше твърде студено за вталената рокля без ръкави, която Джес бе избрала. Нейт я целуна и ѝ каза, че изглежда много красива, но тя знаеше, че дори и с вълнения шал на раменете си, ще зъзне през деня. Докато той се бореше със смокинга си и мрънкаше за твърдо колосаната яка и жилетката, тя му каза да не се оплаква: поне щеше да му е топло.

Службата в църквата мина като по часовник — Ана беше самата красота, а трите ѝ шаферки и шаферът се държаха перфектно. Булката и младоженецът си казаха клетвите безупречно, Нейт не изпусна пръстена, органистът изсвири най-жизнерадостните сола, а слънцето се показва тъкмо навреме, за да огрее щастливата двойка под дъжда от истински розови цветчета.

Тъй като Нейт трябваше да посреща гостите, ги напъхаха в една от първите коли и се отправиха обратно към къщата.

— Можеш ли да си представиш какво мъчение — мърмореше си той под носа — да трябва да се усмихвам и да кажа „здравейте“ на стотина непознати?

Тя го потупа по коляното.

— Просто бъди чаровен, както винаги. Всички ще се влюбят в теб.

За малко цялата шатра беше само на нейно разположение и забеляза, че е обградена от настъпателни келнери с подноси с напитки. Взе си чаша с нещо, което мислеше, че е портокалов сок и твърде бързо установи, че в него има и шампанско. После, докато обикаляше наоколо и проверяваше украсата на масите, цветята в кремаво, розово и златно, луксозните висулки и гирлянди и стилно аранжираните дантели и панделки, тя осъзна, че е изпила още две чаши, без да забележи.

Ропотът в стомаха ѝ започна и тя знаеше, че трябва да хапне нещо, но когато видя опашката с гостите, които още чакаха да бъдат „приети“, по всичко личеше, че храната ще почака. Би могла да поразгледа градината, но беше твърде студено, а високите токчета на непрактичните ѝ обувки щяха да затънат в тревата и походката ѝ да стане несигурна и непохватна.

След известно време към нея се присъединиха други гости и започнаха любезни, но досадни разговори, докато пиеха шампанско и си взимаха хапки. Успя за няколко минути да подслуша какво си

говореше групата около известната поп звезда, но реши да се измъкне точно когато той започна антивоенната си тирада. След като изслуша размишленията за кредитната криза на един едър мъж с шкембе, установи, че не може да се концентрира и погледна към входа на шатрата, за да види как се справя Нейт.

На опашката бяха останали само няколко човека и точно тогава се появи нова гостенка — висока и красива чернокожа жена с диплеца се виненочервена рокля — косата ѝ беше вързана с някакви пера, а елегантната ѝ шия се наведе, за да целуне булката по двете бузи.

Джес не беше единствената, която зяпаше новодошлата. Тя забеляза, че Нейт не сваляше очи от нея, докато се ръкуваше с гостите пред себе си. Докато го наблюдаваше, жената стигна до него с котешка грация. От усмивките, които си размениха и от езика на телата им беше ясно, че се познават, може би дори интимно. Вместо обичайното официално ръкостискане, Нейт взе ръцете ѝ в своите и за един болезнено дълъг миг двамата стояха безмълвни и лъчезарни — двама високи, елегантни чернокожи, които биеха на очи сред морето от руси и бледи лица и розово-кремавия декор на шатрата. Коя бе тази жена, откъде я познаваше Нейт и какво означаваше тя за него? Защо не беше споменал преди това, че тя ще идва? Джес осъзна, че я обзема вълна от ревност, която премина опустошително през стомаха ѝ.

Двамата се смееха, очевидно на някаква неизречена шега, после се целунаха по двете бузи, както си му е редът. Джес не можеше да понесе гледката, но усети, че целувките бяха особено нежни и продължителни. Жената бе последният гост на опашката — строените в редица посрещачи се разпръснаха, а двамата тръгнаха заедно към централното място в шатрата. Изглеждаха като съвършената двойка — и двамата бяха стройни и дългнести, със същия цвят на кожата и със сходни фини черти на лицето, с високи скули и пълни устни. Нейните бяха с ярко пурпурно червило.

Джес застина, когато срещна погледа му и поведе новодошлата към нея.

— Джес, това е Нериса. Нериса — приятелката ми Джес — извика той през суматохата. Тя стисна протегнатата ѝ ръка и се опита да се усмихне. Ръкостискането беше вяло, сякаш притежателката на ръката не си правеше труда да направи впечатление.

— О, толкова се радвам да се запознаем — каза Нериса провлачено. Акцентът ѝ бе американски или може би канадски. — Нейтън и аз се познаваме отдавна, нали така? — Тя вдигна ръка към бузата му с шокиращо интимен жест, от който — трябва да му се признае — той като че ли се притесни. Или пък вътрешно се изчерви от вълнение?

— И изобщо не знаеше, че Нейт ще бъде тук? — Джес чу острата нотка в гласа си и се надяваше и той да я е доловил, за да разбере колко беше болезнена тази среща за нея.

— Не, изобщо не знаех — каза Нериса. — Това е просто чудесно съвпадение, нали, Нейтън?

— Запознахме се в Австралия, докато пътувах — каза той, очевидно в пълно неведение за неудобството, което изпитваше Джес. — Бяхме на един концерт — Нериса пее много хубаво.

— Някой иска ли нещо за пиене? — Джес повика един от минаващите келнери и си взе чаша шампанско, което преполови още с първата глътка.

— Мелбърн, нали? В онзи ужасен вертеп на „Брунсуик Стрийт“? С отвратителната група? — Те се закикотиха съучастнически на общите си спомени. — Кой би си помислил, че ще те видя тук, Нейтън, издокаран в смокинг?

— А откъде познаваш Барни и Ана? — попита Джес, като си довърши питието и си взе нова пълна чаша. Знаеше, че Нейт я гледа гневно, но не отвърна на погледа му.

— О, познавам Ана от години — Нериса размаха грациозно елегантната си ръка. — Работили сме заедно на десетки снимки. Тя е истински професионалист.

— И не знаеше изобщо, че Ана се омъжва за най-добрия приятел на Нейт? — попита Джес. — И че Нейт ще бъде кум на сватбата ѝ?

— Не. Както казах, това е абсолютна случайност.

Случайност? Запознава се с Нейт в Австралия, а с Ана — в Ню Йорк? После се появява тук и Нейт не знае нищо по въпроса. Не мисля така, помисли си Джес.

— Манекенка си сега, така ли? — попита Нейт. — Имат ли край талантите ти? — Изражението на чисто възхищение на лицето му вече бе нещо прекалено за Джес.

— Да. Откриха ме, когато се върнах в Ню Йорк. Оттогава с това се занимавам. Скучно е, но пътувам много и ако човек иска да живее в Манхатън, трябва някак да си плаща наема, сещате се?

— Но ти имаш толкова хубав глас. — Той се обърна към Джес: — Трябва да чуеш как Ниса пее блус. Тръпки те побиват.

Така, Ниса значи. Минаха на галени имена. Това беше истинско мъчение. Колко ли време им трябва да поднесат сватбената закуска, за да могат да се откъснат от тази жена?

След секунди удари звънецът и Джес и Нейт се насочиха към дългата главна маса върху издигнатата платформа в единия край на шатрата. Разположили ги бяха само от едната страна — Джес бе най в края, до Нейт. От другата му страна беше майката на Барни и той си говори сякаш цяла вечност с нея, оставяйки Джес да се чувства като ненужна вещ. Ненужна — определено така се чувстваше. Прие виното, което келнерът ѝ наля и се загледа как гостите заемат местата си на кръглите маси долу — искаше ѝ се да бъде една от тях. Не, всъщност ѝ се искаше да може да избяга от цялата тази ужасна история, да вземе Нейт със себе си и да го отведе в безопасност в апартамента му.

Пресуши чашата си и почувства, че алкохолът си бе свършил работата — да облекчи тревогата ѝ. В далечината виждаше как пурпурните пера в косата на Нериса се развяват подобно на знаме, забеляза любопитните и възхитени погледи на сътрапезниците на масата ѝ, наблюдаваше ги как я заговарят и виждаше как тя веднага стана център на вниманието им.

Най-сетне Нейт се обърна към нея.

— Добре ли си? — Тя кимна, че е добре — не можеше да намери точните думи. Сляп ли е? Как може да не забелязва колко е нещастна? — Внимавай с пиенето, Джес. Моля те?

— О, за бога, на сватба сме — каза тя и остави келнера да напълни чашата ѝ.

— Защо винаги го правиш? — Отсеченият му шепот звучеше като далечен картечен огън.

— Какво правя? — Тя усети гнева да се надига и тъкмо щеше да избухне, когато с огромно усилие на волята успя да се спре. Последното, което искаше сега, бе скандал — тук, на главната маса, пред всички гости.

— Много добре знаеш какво казвам. Просто спри да пиеш, моля те. И не ме излагай. Трябва да се концентрирам върху речта.

Точно тогава зад лакътя ѝ се появи един келнер, който ѝ предлагаше плато с храна. Изглеждаше много вкусно, но имаше вкус на картон. Тя пиеше методично през цялата вечеря и се опитваше да не гледа към Нериса, но ревността ѝ отравяше всяка глътка. Вече ѝ се въртеше главата и отчаяно се нуждаеше от малко чист въздух.

Стана леко колебливо на крака.

— Отивам до тоалетната — прошепна на Нейт.

— Речите ще започнат всеки момент. Не можеш ли да изчакаш до после?

— Няма да се бавя. Обещавам.

Изискваше се ловкост, за да преодолее стъпалата на слизане от платформата без парапет — стъпваше на пръсти и почти събори някакви претенциозно аранжирани цветя, но успя да стигне до земята невредима и започна да си пробива път между масите, стъпвайки внимателно върху неравната сезалова настилка. Почти бе стигнала благополучно до изхода на шатрата, когато токът ѝ се закачи на едно особено неравно място, загуби равновесие, не успя да се подпре на рамото на близкостоящия гост и падна с главата напред.

Точно в този момент се чуха почуквания по чашите и шатрата утихна. Бащата на Ана бе станал прав и щеше да започне, когато забеляза суматохата до изхода и всички обърнаха поглед натам, за да видят как се опитват да помогнат на Джес да се изправи. Беше си ударила главата при падането, коленете ѝ бяха ожулени, а впитата ѝ рокля — съдрана.

— Извинявайте, много съжалявам, добре съм, моля ви, не се притеснявайте — чу гласа си да звучи силно в тишината. Усети как сто чифта очи пронизват кожата ѝ.

— Трябва да отида до тоалетната — прошепна тя, като се изплъзна от жената, която се опитваше да я накара да седне и да изпие чаша вода. Единственото, за което си мислеше, бе да се махне веднага оттам, за да не привлича още повече внимание към себе си, точно преди звездния миг на Нейт.

Най-накрая успя да се измъкне навън и докато си поемаше жадно въздух, си събу обувките и лъкатушейки се отправи към къщата. Зад шатрата имаше химически тоалетни, но не ѝ трябваше тоалетна.

Искаше просто да седне за няколко минути сама и да си върне самообладанието, да си преоблече и да поизтрее. После щеше да се върне на приема и може би щеше да се преструва, че нищо не се е случило. Качи се по стълбите в опустялата къща и зави по коридора към жълтата стая.

— Какво, по дяволите, става Джес? Навсякъде те търсих. Какво правиш?

Викът на Нейт я сепна в съня ѝ и за няколко секунди тя се зачуди къде се намира. Като отвори очи, видя озверялото му лице, надвесено над нея, бялата му папийонка и смокинга. Веднага си припомни всичко и я обзе ужас — сватбения прием, проклетата женичка Нериса, непохватното падане.

— Паднах и си ударих главата — промърмори тя. — Трябваше да полегна.

— Напила си се и се направи на посмешище — каза той хладно. — Обеща ми да не пиеш и после се напи като прасе, дори и след като те предупредих. Защо, Джес, защо? — Лицето му беше пламнало, тялото му бе напрегнато като навита пружина и подчертаваше всяка своя дума със замахване с юмрук.

Втрещена от агресивността му, Джес реши, че нападението е най-добрата защита. Тя завъртя крака и стана, без да обръща внимание на виенето в главата си и на вкуса на пясък в устата.

— Защо ме излъга за онази жена, Нейт? — Думите просто изскочиха.

— Коя жена?

— Старата ти приятелка, Нериса. „Ниса“, извинявай. Страхотната блус певица, понастоящем манекенка, която просто така случайно е тук. Удивителна случайност.

— Какво, по дяволите, намекваш, Джес? — Лицето му бе кипнало от гняв.

— Какви игрички си играеш с мен, Нейт? Влиза красива жена, оказва се твоя отдавнашна приятелка, извини ме, гадже и хоп! — голямата изненада.

Той се тръшна в едно кресло до прозореца и въздъхна смирено.

— Не ми е гадже, за бога. Виждали сме се само няколко пъти, както ти казах, и никой от двамата ни не знаеше, че другият ще е тук днес. Наистина беше голяма изненада.

— И очакваш да ти повярвам? Срещнали сте се в Австралия, а тя се появява тук — каза заваляно Джес. — Адски голяма случайност. Ти я бройкаш, както може да види всеки, който ви погледне. Какво очакваш да направя? Да се усмихвам като глупачка и да се държа добре?

Лицето му потъмня.

— Очаквах да се държиш като голям човек, а не като глупава ревнива тийнейджърка. Очаквам да не се напиваш на всеки купон, да не се клатушкаш насам-натам, да не се препъваш, да не падаш и да ставаш за посмешище. Знаем, че си имаш проблеми, откакто се върна от войната и направих всичко възможно, за да ти помагам и да ти съчувствам. Вече мина цяла година, а ти сякаш не полагаш ни най-малко усилие да ги разрешиш. Аз стигнах края, Джес.

— Това ли си мислиш за мен, така ли? Ревнива глупава тийнейджърка?

— Така се държиш сега. И, честно казано, повече не мога да го понасям.

Кръвта сякаш замръзна във вените ѝ. Изведнъж всичко стана много, много сериозно.

— Мислех, че между нас всичко е наред, Нейт? — замоли се тя. — Наистина преживях тежък период, вече ти казах. Скоро ще се оправя.

— Това вече го пробвахме и не работи. — Той стана, извади от портфейла си банкнота от двайсет лири и билета ѝ за влака. — Виж, предлагам ти да изтрезнееш, да си вземеш такси и да отидеш на гарата.

Чуваше думите му болезнено ясно.

— Казваш ми са си ходя? Да се върна в Лондон. Сега? Ами сватбата? — Пулсът ѝ бучеше в ушите и се мъчеше да не се разплаче.

Той кимна и тръгна към вратата.

— Да. Веднага. Писна ми.

— Моля те, Нейт... — Тя се опита да се изправи, но стъпи на криво, политна напред и се хвана за един стол. — Не си отивай. Всичко ще се оправи. Обичам те...

Той отвори вратата и си излезе.

— Сбогом, Джес.

В Лондон тя хвана последния влак за секунди, отпусна се на седалката и изпрати есемес на майка си: „Може ли да дойда при вас тази вечер? Ще хвана такси. Остави ми ключа, моля.“ Като ранено животно, което иска да се скрие някъде и да си ближе раните, Съфък бе единственото място, което можеше да понесе.

Минаваше полунощ, когато пристигна, но Сюзан я чакаше на вратата, загърната в халата си.

— Толкова ти благодаря, че ме изчака — каза тя. Опитваше да не я поглежда в тревожните очи. — Може ли утре да говорим? Просто трябва да остана сама сега.

Беше невъзможно да заспи. Сипа си една чаша, от уискито на баща си, но заради сватбения ѝ махмурлук то имаше вкус на киселина. Насиленото веселие в късните предавания по телевизията я накара да се почувства още по-отчаяна. Нищо не можеше да направи — качи се на горния етаж в спалнята си и разопакова малкия си куфар за уикенда.

Тогава намери последния дневник на Роуз, мушнат в страничния джоб.

КНИГА 6

РОУЗ БАРКЪР — ЛИЧНО

Понеделник, 10 юли 1922 г.

Майорът дойде до фабриката ни днес на среща с г-н Мичъл и очевидно резултатът от нея е, че момчетата с маковете ще ползват нашата столова за почивките си за обед и за чай, защото в тяхната фабрика няма достатъчно място. Г-н М. ни изнесе цяла лекция как почивките им няма да съвпадат с нашите и как да не дружим с тях. Опасява се, че това ще отвлича вниманието ни от работата.

Истината е, че моето вече е отвлечено.

Русото момче, Уолтър, всяка сутрин пристига на същия ъгъл и настоява да извървим заедно стотината метра, докато стигнем до работа. Не че се оплаквам, той винаги ме развеселява с разни щурави истории в минутите, които прекарваме заедно.

Тази сутрин ми връчи странно изглеждащ картонен цилиндър с капаче. Наистина не трябва да приемам подаръци от непознати мъже, но когато ми каза да дръпна шнурчето, за да видя „приятната изненада“, не устоях на изкушението.

Капакът мигновено отскочи назад като пружина и отвътре се показва зелено стебло с яркочервен мак и листа отстрани. Разбира се, аз извиках от удивление и после шумно се разсмях, а и той започна да се подсмива заедно с мен.

Попитах откъде го е взел, като си мислех колко би се зарадвал Джони на подобна изненада. Той сведе скромно поглед и каза, че сам го е направил. „За забавление. Майорът ми разреши да взема от плата за маковете и си помислих, че трябва малко да те развеселя.“

Казах му, че чудесно го е измислил и че трябва да ги продава. Благодарих му, че ме накара да се усмихна. Откъде ли е разбрал, че тия дни са ми потънали гемиите? Наистина ли ми личи по лицето?

Вече бяхме стигнали до входната врата на фабриката, а аз не исках да ме виждат отвън с него и понечих да му върна кутията с мака, но той отказа. „Това е за теб, Роуз — каза той, — да ме помниш.“

После изчезна през входа с онази дяволита усмивка. Показах го на момичетата в почивката за чая и всички се влюбиха в него.

Мейзи каза, че трябва да внимавам с „оня“, защото бил флиртаджия и винаги канел момичетата в „Пале“. Не че ще ме покани — сигурно е видял пръстена ми и знае, че съм омъжена, но на една частица от мен ѝ се иска да ме беше поканил и да мога да отида с него. През август фабриката ще затвори за двуседмичната ежегодна отпуска и единственото, което си мисля, е как ще ми липсва да го виждам всяка сутрин. Наистина не трябва, но той ме кара да се смея и не мога да му устоя.

Понеделник, 31 юли

Наистина ли са минали само три седмици, откакто за последен път съм писала в дневника? Толкова много неща се случиха, че не знам откъде да започна.

Наближава първият рожден ден на Джони — напоследък той е ужасен, отказва да яде каквото и да му даваме и се гневи и от най-дребните неща. Алфи казва, че е невъзможно да се справя с него, така че през повечето време го гледа мама, докато аз съм на работа. Но тя бе болна от някаква ужасна настинка цели две седмици и Алфи го гледа четири дни поред, но вдигна такава гюрултия. В края на деня почти ми хвърляше Джони в ръцете и казваше, че не издържал повече, че трябва да напусна работа и да си стоя вкъщи, че мъжете не били създадени да се грижат за врецящи, сополиви, прохождащи малки деца. После си грабваше сакото, отиваше директно в кръчмата и се прибираше в малките часове.

В края на седмицата и на мен ми писна и в неделя сутринта имаше бурен скандал, в който си разменихме всякакви обиди, а аз му казах, че ако не вземем мерки, бракът ни ще се провали съвсем. Накрая той се съгласи да отидем на кино вечерта и помоли майка си да гледа Джони, за да можем да излезем заедно и да си прекараме хубаво.

Но не стана точно така — спорихме на кой филм да отидем — на детективската история с Джон Баримор или на филма за вампирите, който — въпреки че го е страх от кръв — Алфи искаше да гледа, а аз — ни най-малко. Накрая изпуснахме началото на „Носферату“ и трябваше да отидем на моя филм. Алфи въздишаше и цъкаше с език

през цялото време, мърморейки как Шерлок изпускат очевидни следи, а се преструва на по-умен от д-р Уотсън. Аз пък си мислех за едно време, когато той настояваше да седнем някъде назад и да се целуваме, поради което почти нищо не виждахме от филма.

Естествено, докато се прибирахме, Алфи настоя да отидем до „Нелсън“ за „едно бързо“, което се оказва няколко бири и накрая продължихме скандала, когато се прибрахме вкъщи. Легнах си сама, а той заспа на дивана, където го намерих на следващата сутрин — не си беше свалил изкуствения крак, а много добре знае, че трябва, за да може кожата на ампутираното място да диша и да не се разранява. Ако стане така, няма да му съчувствам ни най-малко.

Оттам нещата тръгнаха надолу. В понеделник се прибрах изтощена от наистина тежкия ден — трябваше да спазим срока за доставката за някакъв важен клиент — и намерих Алфи заспал в пиянски ступор, докато Джони щъпуркаше наоколо с мокри пелени около глезените.

Направо побеснях, излях чаша вода върху Алфи и му изкрещях да си събира, нещата и да се маха. Беше забравил дори да вземе хляб и мляко. Смених пелените на бебето и заедно с него изхвърчах до магазина на ъгъла. На връщане срещнах Елзи, кварталната ключарка, която загука на бебето и каза: „Обича си количката, нали, миличкото?“ Попитах я какво иска да каже с това, а тя ми разказа как го видяла пред кръчмата по обед. „Цял час стоя, миличкият, без дори да гъкне“.

Е, това беше. Винаги повтарям на Алфи да не води Джони в кръчмата. Не беше честно, а и с неговото пиене не беше и никак безопасно. Толкова бях бясна, че не знаех къде да се дяна — прекарах следващите няколко часа, ходейки по улиците, опитвах се да се успокоя и да измисля какво да правя от тук насетне.

Толкова усилия положих, за да помогна на Алфи да се върне към нормалния живот, но той е тръгнал по наклонената плоскост — отказва всяка помощ, която му предложи и е решен да удави скръбта си в пиене при всяка възможност. Разбирам, че го е яд заради това, което му се е случило, но сякаш иска да докаже, че е безполезен, щом си е загубил крака. В безизходица съм и наистина трябва да поговоря с някого. Така ми липсва Фрида.

Преди два дни се стигна до ръба. Трябваше да работя извънредно и се прибрах чак в седем часа вечерта. Когато наближих апартамента,

чух Джони да плаче с онзи пронизителен и панически плач, който означаваше, че е наистина сърдит или изплашен. Втурнах се по коридора, опасявайки се от най-лошото. Изтичах покрай кухненския прозорец и замръзнах, щом видях как Алфи — озверял, с пиански смръщено лице — държи сина си на ръка разстояние и така го тресе, че главата и крайниците му се люлеят като на парцалена кукла.

Алфи не спря дори и когато влязох. Напълно бе загубил контрол — крещеше на детето „престани с тоя шибан шум, за бога“. Беше свършено пиан. Опитах се да издърпам Джони от ръцете му, но той го стискаше здраво и се поклащаше на крака си без бастун. Изкрещях толкова силно, че бебето млъкна и Алфи свали гарда за достатъчно дълго, че да успея да хвана отново детето и да го изкопча от него. Той залитна, опита се да се хване за масата, но не успя и се строполи на пода.

Толкова бях бясна, че изобщо не ме интересуваше дали се е ударил — просто му крещях да се маха от апартамента и никога повече да не се връща. Така и направи — закуцука надолу по улицата с всички сили към кръчмата.

Джони бързо се съвзе, след като му приготвих шише топло мляко с лъжичка мед — обожава го. И аз изпих една чаша, за да се поуспокоя. Когато най-накрая заспа в ръцете ми, зарових лице в косата му и се разридах. Дори сладката му бебешка миризма не можа да ме утеши.

Алфи се прибрал късно през нощта при родителите си и оттогава живее там. Не е идвал да се извини, което някак си е облекчение за мен, защото определено не съм готова да му простя и дори се чудя дали някога ще мога отново да му повярвам. Навремето бих му поверила живота си, но онзи Алфи, когото познавах от дете и в когото се влюбих, сякаш се изпари и се страхувам, че никога повече няма да го намеря.

Мисля, че с брака ми вероятно е свършено. Мисълта е непоносима.

Петък, 4 август

Последният ден преди лятната отпуска. Би трябвало да е щастлив момент, момент за семейството, за планиране на пътувания или за ходене на море. Но с Алфи още сме скарани. Снощи дойде

срамежливо и през цялото време се извиняваше. Пихме чай и си поговорихме цивилизовано, но още съм му бясна и като че ли не мога да му простя. Не мога да забравя ужасните писъци на Джони и безумната физиономия на лицето на Алфи — сигурно щеше да убие детето, ако не бях се появила точно в онзи момент.

Единственото, което ми дава сили последните няколко дни, е да ходя на работа с момичетата и да се виждам с Уолтър всяка сутрин. Оправя ми настроението с идиотските си шеги, комплиментите и закачките си — „косата ти е толкова лъскава днес, че си виждам отражението в нея“ или „обожавам как се смееш“.

Голям е палавник — мотае се след почивката за чая в столовата ни, докато ние момичетата излизаме в нашата почивка и тайно ми подава парче шоколад или ми мушва сладкиш в джоба за чая. Г-н Мичъл продължава да ни говори, че не трябва да общуваме с момчетата от Фабриката за макове, но аз и Уолтър не сме единствените.

Опитах се да го накарам да спре, казвах му, че съм щастливо омъжена (ха-ха) и че има толкова много свободни момичета, с които да флиртува, но не мога да му устоя, особено когато ми каже, че тези няколко минути всяка сутрин му оправят настроението за деня. Както казва той, в края на краищата просто си вървим заедно — нищо сериозно.

Само че...

Днес каза, че ще му липсвам през двете седмици отпуск и ме попита дали не искам да се видим за по чаша чай? Главата ми казваше: „Кажки не, кажи не, не трябва така“. Но устата ми имаше други идеи: „Да, би било чудесно“. Той мушна лист хартия в ръката ми. Изхвърлих го в тоалетната, но не се сдържах и го прочетох преди това. Гласеше: „Чайната на гара «Ватерло». Просто попитай за мен.“

Вторник, 8 август

Най-сетне — тази сутрин се получи писмо от Фрида, адресирано до Алфи и до мен. Тя е в безопасност, слава богу. Но иначе новините не са добри.

Париж, 3 юли 1922 г.

Прескъпи ми Алфи и Роуз,

Такава съм глупачка. Защо ли изобщо си помислих, че може да се получи с Клод?

Първите няколко месеца всичко беше толкова забавно, обикаляхме из града, а той сякаш изкарваше толкова много пари, че си наехме просторен апартамент в Монмартър (хълмист квартал на север от центъра). Купуваше хубави дрехи за мен и за Ани и намери една францужойка да я гледа два пъти седмично, за да можем да ходим на танци.

Продължи да ходи на деловите си пътувания и се връщаше след ден-два, но когато не се появи цяла седмица, започнах да се притеснявам. Оказа се, че притесненията ми са били основателни, защото когато най-накрая се върна, не можеше да ме погледне в очите и след като го притиснах, измърмори, че „нещата отново били на зле“ и че трябвало да се махне.

Естествено на мен ми писна от цялата работа със започването наново и го попитах къде смята да отидем — тогава стана ужасно. Иска да ходим в Северна Африка, но това не е място за жени и ще трябва да остана тук. Съжалявам, че го казвам, но пицях и го умолявах, но той вече твърдо го е решил. Една нощ замина, като ми обеща да се върне и да ме вземе, когато нещата се оправят вече мина цял месец, а от него няма никаква вест.

А ето и най-лошото — свършиха ми парите. Хазяйката заплашва да ни изхвърли на улицата, ако не й платя следващата седмица и почти няма какво да ядем. Дълбоко в сърцето си не вярвам, че Клод някога ще се върне, не и този път, и съм много разтревожена за бъдещето ни. Това не е живот за малката Ани.

Толкова съм самотна и много ми липсват. Отчаяно искам да се прибера вкъщи, но нямам достатъчно пари за влака, а и се страхувам, че мама и татко няма да ме приемат обратно след всичко, което им причиних. Съжалявам, че ви

пиша това, но не мога да измисля какво друго да направя.
Моля ви, простете ми, че съм такава глупачка.

Фрида

Разбира се, моментално отидох в къщата на семейство Баркър и им показах писмото. Г-жа Б. избухна в плач, а г-н Б. и Алфи започнаха да крещат как щели да убият копелето, ако отново го видят. Направих чай и след известно време всички се успокоиха и започнаха да обсъждат какво можем да направим.

Подсмърчайки, г-жа Б. каза, че трябва да я върнем вкъщи, без значение какво би струвало това. Г-н Б. каза, че има приготвени някакви пари, за да плати на татко заема, но аз му казах, че няма да е проблем да се отложи с един месец и той се запъти към месарницата, за да попита татко дали може да отсрочи връщането на парите.

След час се върна и каза, че всичко е уредено. Татко му казал, че ще изчака колкото е необходимо. После г-н Б. отишъл до пощата и изпратил телеграма на Фрида. Даде ми да прочета копието: „ЕКСПРЕСЕН ЗАПИС НА ТВОЕ ИМЕ МОНМАРТЪР ЦЕНТРАЛНА ПОЩА ТЧК ВЕДНАГА СИ ЕЛА НЕ ГОВОРИ С КЛОД ТЧК ТАТКО“

След това Алфи предложи да отидем всички в „Нелсън“ и да празнуваме, но аз не мога да понеса да го гледам отново пиян и си намерих извинение. Отношенията ни са все така хладни и не виждам как ще се подобрят, преди той да започне сериозно да си търси работа и да стои надалеч от проклетата кръчма.

Петък, 11 август

Днес се видях с Уолтър на чай. Не е редно, знам, но не издържах.

Сега, когато фабриката не работи, направо полудявам — затворена вкъщи съвсем сама, без момичетата, които да ме развличат. Много се тревожа за Фрида; снощи бях почти готова да си събера багажа, да хвана влака и ферибота за Париж сама, да се опитам да я намеря и да се уверя, че ще се измъкне от лапите на онзи тип. Алфи не е опитвал нито да говори с мен, нито дори да види сина си. За последно го видях в понеделник на обяд. Няма да се учудя, ако е забравил, че утре е първият рожден ден на Джони.

Чувствах се толкова паднала духом. Тогава си дадох сметка, че наистина ми липсва смеха с Уолтър. Нали казват, че това е „най-доброто лекарство“. Той ме прави щастлива, дори и за няколко минути на ден, докато през останалото време се чувствам доста нещастна и дори виновна — заради Алфи, заради това че не съм подходяща майка на Джони, или пък просто съм изтощена от работата, от пазаруването, готвенето, чистенето, прането, гладенето. Тия дни като че ли нямам миг за забавление.

Почувствах се омерзена, че излъгах мама — казах ѝ, че съм видяла обява за голяма разпродажба на детски дрешки близо до Ватерло и че понеже всички дрехи на Джони му умаляват толкова бързо, това е възможност, която не трябва да се изпуска и я попитах дали има нещо против да го погледа за няколко часа.

Сърцето ми биеше запъхтяно в гърдите, когато пристигнах в чайната и осъзнах, че дори не му знам фамилията. Щях да избягам, когато една жена зад бара попита дали може да ми помогне, а аз смотолех, че търся Уолтър. Окото ѝ не трепна — оказа се, че живее точно срещу гарата с един от готвачите и веднага изпратиха едно момче да го повика. Той пристигна за минути и ме поздрави с безочливата си усмивка, като ми подаде розов карамфил (откъде ли го беше взел за толкова кратко време?). После купи чай и маслени сладки за двама ни, а аз занесох подноса вместо него (той може сам да прави повечето неща, но точно това — не, нали няма една ръка) до една тиха маса в ъгъла.

В началото наистина беше неловко — чувствах се странно, сякаш езикът ми бе вързан, чудех се какво изобщо правя там, в този мрачен ресторант, с един непознат. Безочливите му закачки също бяха изчезнали. Побъбрихме си за времето и за последните филми, за които се говори и които никой от нас не беше гледал, и след четвърт час темите ни за разговор се изчерпаха.

Докато си мълчахме, думите сякаш изскочиха от устата ми без предупреждение:

— Не трябваше да идвам. аз съм омъжена, с дете.

С невинна насмешка той попита какво нередно има в това да се ядат сладки, а аз му казах, че нередно е не какво правим, а защо го правим. Намерението.

Усмивката изчезна от лицето му и той се пресегна през масата и хвана реката ми, но аз я дръпнах. Той ме погледна право в очите и каза: „Права си. И аз не издържам.“ Привличането между нас бе толкова силно, като магнит, почти невъзможно бе да му устоя. Щях да се наведа през масата и да го целуна там, в ресторанта, без да ме е грижа какво може да си помислят хората. Но затворих очи точно навреме, поех си дълбоко въздух и си върнах ума. Изломотих, че вече наистина трябва да тръгвам, чудесно беше да се срещнем и че скоро пак ще се видим, когато отвори фабриката. А после си взех палтото и изхвърчах. Каква глупачка съм — какво ли ще си помисли за мен? Никога не трябваше да допускам нещата да отидат толкова далеч.

Неделя, 13 август

Джони получи много специален подарък за първия си рожден ден вчера — леля му Фрида и малката му братовчедка Ани ни дойдоха на гости!

Беше по средата на празненството — бях направила торта и поканих мама и татко, г-н и г-жа Б. Естествено и Алфи дойде. Чувствах се ужасно, че се налага да поканя съпруга ми на рождения ден на собствения му син, в собствения му дом.

Г-н Б. донесе една много красива сребърна лъжица, която намерил сред нечий вехтории, които трябвало да продаде и я излъскал, така че сега блестеше като нова.

— Може и да не си роден с такава в устата, но и тази почти не ѝ отстъпва — измънка той, докато отварях пакета, а Джони „ми помагаше“, седнал в скута ми. Милият Мик — не може много добре да изразява мислите си, но е добра душа. Когато го целунах, ушите му се изчервиха.

Мама беше изплела на Джони терлици и шапка за зимата, а татко бе купил един килограм от най-хубавите наденици и си направихме чудесен обяд с картофено пюре и сос — даже Джони го хареса.

Алфи беше нарисувал картичка с три човечета отпред — висока и кльоцава майка с къса кафява коса, баща с къдрава коса и бастун и едно малко момче между тях, което ги бе хванало за ръцете. Трябваше да отида да сложа чайника, за да не се разплача.

Предполагам това беше неговият начин да каже, че иска отново да сме заедно. Беше много мълчалив; може би се страхуваше да не каже нещо не на място. Но аз се радвам, че дойде и всичко беше почти нормално, въпреки че все още изобщо не бяхме говорили кога и как можем да си оправим брака.

И тогава, точно докато приготвях надениците, а татко беше излязъл до кръчмата да вземе още едно буре бира, на вратата се почука и влезе Фрида с Ани в едната ръка и малък куфар в другата. Г-жа Б. изпищя толкова силно, че и двете бебета се разреваха и скоро всички плачехме от радост и се прегръцахме от щастие, че двете са добре. Елзи, съседката до нас, бе видяла Фрида да върви по улицата и също се отби, за да ѝ пожелае всичко най-хубаво.

Когато глъчката поутихна, отидох отново да сложа тенджерата, за да притопля чая. Като я гледах отстрани — седнала с Ани на едното коляно и Джони — на другото, забелязах как ѝ се бе отразило напрежението от последните шест месеца. Въпреки великолепните ѝ дрехи — далеч по-великолепни от всичко, което я бях виждала да носи къщи — тя е болезнено слаба, а скулите ѝ — които дотогава никога не бях забелязвала — стърчат от лицето ѝ. Ани е сериозно същество — С тъмна коса и мургава, като Клод. Подозирам, че никога не е била сред хора и сигурно се плаши от всички нас и цялото бърборене.

Но сега са в безопасност при нас. Скоро и двете ще разцъфтят.

Чак когато наближи време всички да се прибират — Фрида и Ани бяха изнурени от пътуването си — стана леко неловко. Първи си тръгнаха мама и татко, после Алфи отиде да вземе куфара на Фрида, а тя го погледна учудено и попита: „А ти къде отиваш?“ Той се изчерви и измърмори нещо такова: „Ще ти помогна с куфара“. Тя погледна първо мен и после — него и вдигна вежди. Г-жа Б. я избута навън, шепнейки: „Не питай, ще ти обясня после“.

Тази сутрин Фрида дойде без Ани.

— Моля те ми кажи какво става — започна тя направо, преди още да седнем. — Алфи не казва нито дума, а мама твърди, че не е моя работа. Но защо, по дяволите, той живее при нас?

Разтревожените ѝ очи ми разкриха колко сериозно е положението — ужасното положение, до което се докарахме. Преди шест месеца щеше да е немислимо Роуз и Алфи, влюбени от деца, свършената

двойка, за която всички винаги казваха, че искат да бъдат като тях, да са скарани. И ето ги сега — живеят разделени и почти не си говорят.

— Има много за обясняване — успях да кажа, преди да грохна. Два часа по-късно, след като хубаво си поплакахме прегърнати, след като си говорихме, след като се смяхме и си правихме чай, а после пак говорихме и се смяхме и пак плакахме, всичко свърши — бях ѝ разказала как Алфи пие, как е спрял да си търси работа, описах ѝ ужасната случка с Джони, след която почувствах, че живея с непознат, колко трудно ми беше да намеря у себе си сили да му простя. Тя ми разказа за необикновените си приключения в Париж, за живота във „висшето общество“, който са водили с Клод, преди той да се завърне към старите си номера и да изчезне отново.

— Каква сме двойка, а? — казах аз и отново сложих чайника. Започвах да си мисля, че след като Фрида се върна, всичко ще бъде наред, когато тя пусна бомбата.

— И още нещо. С кого си била на гара „Ватерло“ в петък следобед?

Сякаш нещо изсмука въздуха от дробовете ми. Толкова виновна се чувствах, че се видях с Уолтър, ужасена от силата на това, което изпитах към него в чайната. Но с вълненията покрай рождения ден и завръщането на Фрида бях успяла машинално да го забравя.

— Ти си била на гарата в петък, нали? — успях да кажа смаяна, изчервявайки се цялата от притеснение.

— Не аз. Мама е била — каза тя и ме погледна право в очите. — Видяла те е да пиеш чай с някакъв добре изглеждащ тип с жълта коса, това ми каза. Притеснява се да не би..., нали знаеш?

Твърде бързо се впуснах в обяснения — отговорих ѝ да каже на майка си, че това е нищо, че той е просто приятел, казва се Уолтър, загубил е ръката си във войната, работи във Фабриката за макове срещу „Мичълс“ и че ние... После не намерих думи.

— Ние...? — настоя тя.

— Покани ме да излезем на чай, а аз се чувствах толкова нещастна... — Отново ми свършиха думите.

— Сериозно е, нали? — попита Фрида след миг.

Поклатих глава, но после размислих и кимнах в знак на съгласие. Седяхме в мълчание в продължение на една дълга минута и после тя каза:

— Трябва да разрешим нещата между теб и Алфи. В противен случай ти ще избягаш с този жълтокос младеж и това ще е катастрофа. Повярвай ми, знам колко е трудно да се устои на красив мъж, дори и когато знаеш, че всичко ще свърши със сълзи. Аз съм жив пример за това как не трябва да се прави. Просто стой тук, а аз ще говоря с брат ми.

Замолих ѝ се да не му казва за Уолтър.

— Разбира се, че няма да му кажа — каза тя. — Ще запазя тайната ти. Ще измисля някаква история, за да успокоя мама. Ще кажа на Алфи какво трябва да направи, за да спаси брака си.

Вторник, 15 август

Алфи се пренесе обратно снощи. Още е рано, но мисля, че ще проработи, ако сме внимателни един с друг.

Фрида удържа на думата си — отишла направо в кръчмата в неделя по обед, след като се разделихме, и настояла Алфи веднага да стане и да се разходят. Когато той отказал, тя заявила на висок глас, че ако така предпочита, може да си говорят за проблема с жена му и детето пред всички. Той веднага станал и отишли в парка.

Когато му съобщила каквото ѝ разказах за пиенето и за тресенето на бебето, той избухнал в плач — бил провален човек, инвалид, който не е в състояние да работи, не бил достатъчно добър за мен и за Джони и било най-добре бракът ни да си остане така, за да мога да си намеря добър съпруг и баща на детето.

Тя му се разкрещяла да се стегне и да започне да мисли и за другите като начало, а не само да се самосъжалява и той бил втрещен, че малката му сестра може да е толкова жестока — така поне тя се изрази.

После тя продължила като му казала, че трябва да спре с пиенето веднага — как то се е превърнало повече в навик и то такъв, който не можел да си позволи и как, ако продължава така, ще свърши в канавката като някой скитник, как майка им и баща им все едно нямали за какво друго да се тревожат сега, със слабата търговия и с нея и Ани без доходи и без място, където да живеят.

Той се ядосал на това и отговорил, че това е нейната гледна точка, а не неговата и станал да си върви и когато тя го попитала къде

отива, той отвърнал:

— В „Нелсън“.

— Само през трупа ми. Отиваш при Роуз — моментално.

И така тя буквално го довлачи до апартамента, натовари Джони и Ани в количката и заяви, че ще ги води у тях за чай и ще се върне след няколко часа. Погледна ме строго и каза, че очаква да сме се извинили един на друг и да сме разрешили конфликтите си, преди да се е върнала.

След като тя излезе, първите няколко секунди двамата с Алфи бяхме толкова шашардисани, че не намирахме думи. Докато той стоеше във всекидневната, измокрен от дъжда, изглеждаше толкова блед и потиснат — като бездомно куче, което го е страх да не го набият, — че единственото, което успях да измисля, бе да го прегърна.

След известно време той също ме обгърна с ръце и стояхме така няколко минути — просто дишахме и усещахме топлината на телата си. После той сведе глава към бузата ми и ме целуна, а аз се завъртях и се целунахме, както трябва. Топло и успокояващо чувство — като да си сложиш стара ръкавица. Не беше особено възбуждащо, но се надявам, че и възбудата ще се върне, докато се учим да си прощаваме.

Когато Фрида се върна с бебетата след три часа, вече се бяхме извинили един на друг за всички безсмислени и болезнени неща, които си бяхме казали и причинили. Алфи обеща да спре пиенето, а аз обещах да не му придирям толкова вкъщи. Едва не избухнах, когато ме помоли да си напусна работата, но успях да се сдържа и му казах, че щом си намери нещо, от което да изкарва достатъчно пари, за да си наемем апартамент с две спални, ще спра да работя.

Той като че ли прие това, но после започна да мърмори как се очаквало от него да ходи да търси работа, когато трябва да се грижи за бебето и да върши домакинската работа? Отново си прехапах устните, защото през последните месеци мама бе поела основно грижите за детето, а той не беше свършил почти нищо вкъщи. Но след като помислих малко, му предложих да помолим Фрида да гледа Джони, докато аз съм на работа, защото тъй или иначе тя трябва да си стои вкъщи и да гледа Ани, а и така хем тя ще може да изкарва по няколко шилинга, хем той ще може да си търси работа.

Накрая му припомних, че има възможност да започне точно под носа ни, във Фабриката за макове, но това беше последната капка.

— Съгласих се с всичко, което поиска — каза той. — Но моля те ми спести сърцераздирателното съчувствие на някаква проклета благотворителна организация, която плаща нищо и никакви пари за някакви изкуствени цветя.

Сетих се за Уолтър и за това колко се гордее с работата, която — по неговите думи — „му е върнала живота“, но разбира се не казах нищо. Алфи продължава упорито да вярва, че може да си намери работа за неинвалиди, въпреки че има близо три милиона безработни. Но вероятно засега е прекалено да настоявам.

Ще отнеме известно време, за да преоткрием доверието, което някога изпитвахме един към друг, но съм сигурна, че ще се случи. Утре ще отида и ще купя подарък на Фрида — може би нови чорапи? — за да ѝ се отблагодаря, че най-накрая ни накара да видим смисъл. И ще я помоля да гледа Джони. Надявам се да се съгласи.

Понеделник, 21 август

Тази сутрин отново видях Уолтър на отиване към работа след отпуската. Беше неловко в началото, като си спомних как недостойно избягах от чайната, обзета от вина. Но той ме успокои — каза, че напълно разбира как се чувствам и въпреки че ме смята за най-красивото момиче на света, не иска да ми създава проблеми вкъщи и попита дали не може да сме просто приятели.

После ми разказа виц — типичен черен хумор, какъвто само човек с ампутирани крайници може да си позволи: Ранен британски войник попада в немски плен и трябва да му ампутират единия крак. Пита лекаря в лагера за военнопленници дали може да изпратят крака на семейството му в Англия. Докторът казва, че това е доста странна молба, но се съгласява. След няколко дни трябва да му ампутират и другия крак и лекарят се съгласява да изпрати и него в Англия. След това идва ред на едната ръка, после на другата. Този път комендантът на лагера отказал: „Найн! Не можем да направим това. Подозираме, че се опитвате да избягате“.

Харесва ми как е решен да се отнася лежерно към инвалидността си. Може би защото е твърде очевидно, че няма ръка, трябва да го

признае, а и да се шегува с това. А понеже Алфи видимо накуцва, той може да „скрие“ факта, че има само един крак, което му позволява да го отрича и пред себе си.

И все пак, не мога да се оплача. След като се помирихме, той е най-любящият и най-внимателният съпруг. Фрида се съгласи да се грижи за бебетата, всъщност беше възхитена от идеята да припечелва по някой шилинг още през първия ден, когато Алфи отиде да си търси работа.

Прибра се, като накуцваше повече от обикновено и с посивяло от умора лице. На повечето места му отговорили да пробва пак през септември, след лятната ваканция, но не му отказали направо, от което мъничко се бе ободрил.

Вторник, 22 август

Уолтър ми каза днес, че майор Хаусън още наема хора. Когато казах на Алфи, той се разгневи. Повече няма да му го споменавам.

Понеделник, 4 септември

Алфи си намери работа! В „продажбите“. Толкова се гордея с него.

Днес беше първият му работен ден и се прибра напълно изтощен, веднага след чая падна в леглото и не успях да го разпитам хубаво как е минал денят му, да не говорим какво означава „в продажбите“. Може би утре?

Събота, 9 септември

Все още не знам каква е работата на Алфи, но работи и в събота. Казва само, че тогава „има най-много клиенти“.

Той е много уклончив, когато става дума колко печели, но очевидно е достатъчно, за да си купува бира, защото отишъл право в „Нелсън“ по пътя към къщи и оттогава е там.

Събота, 16 септември

Денят, който се предполагаше, че ще бъде хубав, се превърна в катастрофа.

Фрида ме увещаваше да отида с нея до Уест Енд — не да купуваме нещо, тъй като никоя от нас не може да си го позволи, а да позяпаме витрините и да хапнем сладкиши в „Лион“. Мисля, че тя все още тайничко копнее за живота на висшето общество.

Алфи още работи и през съботите, но г-жа Б. се съгласи да гледа Ани, а мама винаги е готова да вземе Джони за през деня. Отидохме и трябва да си призная, че много се развълнувах — толкова рядко напускам „Олд Кент Роуд“ сега като работя на пълен ден. Определено никога не съм ходила да пазарувам в тези огромни магазини, досега, да не говорим за дрехи. Дрехите ми винаги са били или подарък, или домашно направени.

Ах, тези магазини! Като дворци са — с огромните си прозорци, с мраморните си колони и скулптури, а аз не можех да си затворя устата — ченето ми висеше като на някой селяндур, който попада за първи път в големия град. Никога не бях виждала толкова много елегантно облечени дами, които се носеха по тротоарите с децата си, а понякога — и със слугите си, подредени на опашка след тях.

Мислех си, че зяпането на витрини означава, че просто ще стоим пред витрините, но Фрида е съвсем безочлива и каза, че няма смисъл да минем целия път, ако не надзърнем и вътре. Чувствах се толкова запусната и не на място, че я умолявах да ме остави да я изчакам в някое кафене, но тя ме замъкна в един магазин на име „Селфриджис“, който беше толкова голям и претъпкан със стока, че се зачудих, как изобщо някой може нещо да си намери в него.

Очевидно Фрида знаеше къде отива и ме поведе към дъното на магазина, където натисна някакво копче, чу се звън и се отвори една двукрила врата. Влязохме в една малка стая, украсена с огледала в златни рамки от три страни. Когато елегантния мъж с униформата затвори вратите, се паникьосах, но Фрида каза само „свий си леко коленете“. Чу се някакво бръмчене от машина и изпитах най-странното усещане — стомахът ми сякаш остана някъде долу. След миг се чу тих удар и мъжът отново отвори вратите, а аз с удивление установих, че излязохме на съвсем ново място.

Попитах къде сме, а Фрида прошепна: „На втория етаж, глупачке. Просто излязохме от асансьора“. Представяте ли си, бяхме се

изкачили с два етажа докато си стоим в малката стаичка. Искан да разбера как работи, но тя ме хвана за ръка и ме издърпа през стойките с дрехи като каза, че трябва да пробва някакви рокли. Останалата част от следобед мина в някаква мъгла. Продавачките се суетяха около Фрида като пчелички, а тя сигурно пробва десет рокли — всяка все по-красива от предишната. Виждах насилените им усмивки, когато тя любезно им съобщаваше как още не е намерила *точно тази* рокля, която си представя, но че може да се върне по-късно.

В „Дикенс&Джоунс“ и в „Джон Люис“ се повтори същото. Започнах да оклюмвам и се запътихме към „Лион“ за чаша чай, преди да хванем автобуса. Завихме зад един ъгъл и това, което видях, ме накара да застина на място. Някой мина покрай мен и ме блъсна настрани. Чух Фрида да вика:

— Хайде, Роуз! — Но краката ми бяха парализирани от ужас.

На отсрещния ъгъл, до входа на друг голям магазин, стоеше един мъж и от врата му висеше някакъв поднос с тютюн, лули и хартийки за цигари, а на главата му имаше табела с цените и думите: „Помогнете на военноинвалида“. Тълпите минаваха покрай него — никой не искаше да си пазарува от продавач с толкова окаян вид.

Със сигурност грешах? Но не, когато го погледнах отново, определено беше той. Моят силен и горд Алфи, докаран дотам да продава кибритени клечки по ъглите като някакъв просяк. Защо? Защо отказваше предложението ми да кандидатства във Фабриката за макове?

Тръгнах през колите в някаква мъгла, съвсем слабо отнякъде чувах клаксоните и виковете на Фрида. Така и никога няма да разбера как съм стигнала невредима до другия ъгъл — знам само, че трябваше да се добера до Алфи и да го измъкна. Той ме видя и лицето му посивя още повече. Когато се приближих, ми изсъска: „Какво правиш тук?“ Хванах го за ръката и казах, че не е нужно да прави това, че ще намерим друг начин, но той се дръпна и ми каза да го оставя.

— Не мога да те оставя тук така — повторих аз, но той каза, че нали това съм искала, да си намери работа. — Ето — сега си имам.

— Но не тази, Алфи — опитах се да му обясня, но той ми се озъби да се махам и спря да ми обръща внимание. — Трябва да си довърша смяната и да върна стоката или ще загазя. Прибирай се вкъщи. Ще говорим после.

В автобуса Фрида се опита да изкопчи информация от мен. Обясних ѝ, че изобщо не съм и подозирала с какво се занимава Алфи, а тя каза, че сигурно си „имал причини“. Но просто нямах представа защо ще приеме една толкова унижителна работа, когато може да работи нещо достойно във фабриката. Отказва да приема благотворителност, но е готов да стои на улицата и да продава кибрит. Няма никакъв смисъл.

(По-късно) Вече е единайсет часа и — както се опасявах — той още не се е прибрал. Няма го и в „Нелсън“. Твърде съм притеснена, за да отида да проверя дали не се е прибрал при родителите си и съм сигурна, че ако беше там, Фрида щеше вече да е дошла да ме успокои. Трябва да се опитам да си почина, въпреки че няма да мога да заспя, ако не знам, че е в безопасност.

Неделя, 17 септември

Беше наистина много дълъг ден и съм изтощена от безсънната нощ и всички тези разговори.

Алфи се прибра рано сутринта — целият мокър и зъзнец. Беше прекарал нощта на пейка в парка. Когато го попитах защо не се е прибрал в къщи, за бога, цяла нощ го чаках и се тревожех, той каза само, че бил твърде изморен и объркан, за да изтърпи да го въртя на шиш.

Естествено това ме накара да се почувствам ужасно виновна, като че ли беше моя грешката да приеме тази унижителна работа и на всичкото отгоре да спи в парка. Разридах се, Джони също се разплака и кашата стана пълна. Загрях вода в чайника и направих чай — седяхме часове наред, пихме чай, опитвахме се да разговаряме и да осмислим всичко това. Най-накрая успях да го убедя, че предпочитам да живея в тесния ни апартамент, отколкото да го гледам как се унижава всеки ден и го накарах да ми обещае да не ходи утре. Скоро след това той започна да премалява и го изпратих да си ляга с две шишета топла вода и сега спи, клетият.

Фрида дойде за обяд, за да се увери, че той е наред и трябваше да призна, че още не мога да разбера какво става в главата на брат ѝ,

какво си мисли и защо прави това, което прави. Съгласихме се, че колкото и да ги обичаме, умовете на мъжете са загадка.

Понеделник, 18 септември

Сякаш минаваме от една криза на друга. Днес стана по-зле, ако изобщо това е възможно.

Прибрах се вкъщи от работа и заварих Алфи да седи в кухнята с нещастно изражение. Когато го попитах възможно най-весело дали иска чаша чай, той се озъби — „не, благодаря“, не и преди да си изясни някои неща.

— И така, вече можеш да ми кажеш — заяви той със заплашителен шепот. — Кой е този мазник с жълтата коса, с който си толкова близка?

Е, това вече ме разби. Сигурно говореше за Уолтър — кой друг? Първата ми мисъл беше, че г-жа Б. му е казала, че ни е видяла заедно на гара „Ватерло“. Как иначе е разбрал за Уолтър и къде ли може да ни е видял заедно?

Исках да спечеля малко време и измърморих, че нямам представа за какво говори, но тогава той каза, че ни е видял заедно как отиваме към работа тази сутрин.

Бях слисана. Той ме шпионира?

— Не съм те шпионирал — каза той като ме погледна право в очите. — Просто исках да видя пустата Фабрика за макове, за която ми опяваш и те проследих.

Обясних му, че щях веднага да му кажа, ако ме беше попитал. За миг се зарадвах, че най-сетне проявява някакъв интерес, но после бързо осъзнах, че като ме е видял с Уолтър, със сигурност е загубил желание да се интересува повече.

— Да, и тогава нямаше да те видя с любовника ти, нали така? — В гласа му имаше злоба, каквато не бях чувала дотогава.

— За бога, той не ми е любовник — отвърнах му аз, — просто ми е приятел, който ме разсмива. Нищо повече.

— Да, да, видях как го гледаш, видях как го докосна по ръката, когато се разделихте — каза той още по-ядно. Това беше вярно — с Уолтър доста сме се отпуснали тия дни и тези малки жестове ми се

струват съвсем естествени, но не е трудно да си представя какво си е помислил Алфи.

Не знам защо, но точно в този момент нещо ми щукна и реших, че вместо да се опитвам да го скрия, ще разкажа на Алфи всичко — колко нещастна се чувствах, как случайно се запознах с Уолтър един ден, защото пътищата ни се пресякоха на отиване към работа и как ме кара да се смея. Да, как флиртува с мен и как установих, че това ме ласкае в момент, когато се чувствах на дъното. Продължих и му разказах как се срещнах с Уолтър в чайната на гара „Ватерло“ и как тъкмо навреме осъзнах, че се държа като глупачка. Колко се зарадвах, че Алфи се върна в живота ми и как сега възприемам Уолтър просто като приятел.

— Но това, за което най-много му се възхищавам — чух се да казвам, като си мислех, че този дързък разговор вече отива твърде далеч, — е начинът, по който се отнася към това, че е инвалид. Той не се опитва да го скрие, не се преструва, че това не съществува и не се самосъжалява — просто се опитва да е доволен и от малкото. Бил е без работа четири години и сега се радва като дете, че има работа и че изкарва прилични пари.

От лицето на Алфи изчезна всякакво доверие. Как имам дързостта да продължавам? Джони, който доволно си играеше в краката ни, усети напрежението и започна да скимти за внимание.

— Казва, че няма вечно да прави макове, а че иска да може да работи за себе си и да прави нещо ценно, за да помага на другите. Майорът и другите от персонала се грижат за работниците, но там няма и следа от това, което ти наричаш „сърцераздираща благотворителност“ — хората просто си вършат работата възможно най-добре. Но ти си мислиш, че си над тия неща, нали, че вместо това си готов да продаваш кибрит?

Докато говорех, лицето на Алфи придобиваше все по-непоколебимо изражение и се изчервяваше все повече, а вече беше почти червено-кафяво от гняв. Той скочи, грабна си бастуна и за миг се уплаших да не ме удари, но запазих самообладание, докато той се втурна покрай мен към вратата и я затръшна зад гърба си.

Това е — този път определено прекалих, казах си наум, като стисках здраво Джони, за да го успокоя, но в същото време се чувствах странно спокойна и горда от себе си, че най-сетне бях искрена. Ако на

Алфи не му харесва да чува суровата истина, толкова по-зле за него, значи не е човекът, за когото си мислех, че се омъжвам.

Събота, 23 септември

Каква седмица! Като гледам последното нещо, което съм написала тук, виждам, че това е било повратната точка.

За да поддържам мислите си в ред, ще трябва да разкажа всичко по реда му.

Алфи не се прибра вкъщи в понеделник вечерта и когато на следващата сутрин оставих Джони в дома на семейство Баркър на път за работа, Фрида отвори вратата.

— Да, той отново спа тук — каза тя и отчаяно поклати глава към мен. — За бога, мислех си, че вие двамата сте си решили проблемите.

— Казах му някои истини, Фрида — отговорих ѝ аз, облекчена, че Алфи е в безопасност. — Но ако не може да ги приеме, това си е негов проблем. Сега не мога да ти разкажа всичко. Ще се видим после.

По пътя към работа Уолтър бе сладък и очарователен, както обикновено. Когато му разказах, че нещата у дома са зле, той обеща да ми купи шоколад в столовата, за да ме ободри. Жалко, че така и не успя.

Беше почти единайсет часа — с момичетата се приготвихме за почивката и чухме как стържат столовете, което означаваше, че почивката на момчетата от Фабриката за макове е свършила и трябва да се връщат обратно на работа, когато в коридора отвън се чу страшна врява — мъжки крясъци и тряскане на врати. Точно тогава сирената извести началото на нашата почивка. Всички зарязахме машините и след като се поблъскахме на прага, се втурнахме навън, за да видим какво се е случило.

Успях да видя над главите на момичетата пред мен, че двама от фабриката за макове се боричкат с трети — притиснаха главата му в земята, докато му държаха ръцете на гърба.

Уолтър стоеше от едната страна — лицето му беше преbledняло като на мъртвец и един от колегите му го придържаше. Щях да изтичам при него, ако момичетата отпред не ми бяха препречили пътя. Тогава забелязах раната на скулата му. Ударили ли са го? Какво е станало?

Задържаният вдигна глава за миг, което бе достатъчно, за да видя лицето му. Той крещеше разни неща като „Пуснете ме, ще му покажа аз на него“ и „Мислиш си, че жена ми е твоя, е, ще трябва да ме пребориш за нея“. Тогава осъзнах ужасната истина. Мери прошепна в ухото ми: „Това не е ли твоят Алфи?“ и аз знаех, че е той. За бога, искаше ми се в този момент земята да се разтвори и да ме погълне или просто да съм някъде другаде.

Някой изкрещя: „Извикайте ченгетата“. Друг предложи: „Не, извикайте майора“, и точно в този момент г-н Мичъл си проправи път през нас, боботейки: „Направете път, дръпнете се“ и „Оставете човека веднага“. После хвана здраво Алфи за ръката и го помъкна към входа на Фабриката за макове.

— Ти идваш с мен, младежо — каза той. — Никой не се бие пред завода ми, особено пък с военноинвалид. Ти и аз ще отидем при майора, за да ни обясниш какво, по дяволите, става.

Въпреки притеснението, инстинктът ми надделя. Напоследък бе невъзможен, но все още бе мой съпруг, трябва да се пазим един друг. Втурнах се напред, без да обръщам внимание на ужасеното лице на Алфи, и извиках, че мога да обясня всичко. Алфи е мой съпруг. Не е виновен. Завърших доста неубедително, че той също е военноинвалид, сякаш това би могло да извини поведението му.

Г-н Мичъл каза спокойно, че по-добре е да отида с тях, за да разкажа на майора моята версия за това тъжно стечение на обстоятелствата. Чак докато се качвахме по стълбите към кабинета на майора, започнах да осъзнавам колко е сериозно положението. Можеха да арестуват Алфи за нападение, а аз можех да си загубя работата заради това, че го защитавам.

Майор Хаусън имаше най-милите очи, които някога съм виждала у мъж, но си помислих, че е ужасяващ, когато влязохме в спретнатия му кабинет без много мебелировка. Той се изправи — стърчеше с една глава над нас (сигурно е висок поне метър и осемдесет), изпънат с онази офицерска стойка и със строгия си поглед, на който сякаш нищо не убягваше. По-късно научих, че е награден с Военния кръст за храброст в битката при Пашендал — сражавал се е, въпреки раните си, което не беше особена изненада. Точно такъв изглеждаше.

Той покани г-н Мичъл да влезе, като каза, че за него е удоволствие да го види и го помоли да му разкаже за какво става дума.

Г-н Мичъл обясни, че Алфи току-що е нападнал един от неговите хора навън. А това е жената на Алфи — г-жа Баркър. Гъстите мустаци на майора потрепнаха и после той попита кой е другият и дали е ранен.

— Има синина на бузата. Мисля, че това е всичко — каза г-н Мичъл и после погледна Алфи. — Как се казва човекът, когото нападна?

Алфи погледна мен.

— Уолтър.

— Да го извикаме ли? — попита майорът. — Бихте ли го довели, Мичъл?

Г-н Мичъл отново затропа по стълбите, а майорът ни издърпа столове. Видях, че ни наблюдава — Алфи седна по обичайния си начин — леко непохватно, първо изпъна изкуствения си крак с помощта на другия, за да може да седне, а после придърпа с ръка долната му част, за да прегъне коляното. Майорът попита съвсем просто дали това е рана от войната и Алфи обясни, че е ударен от снаряд и не са успели да спасят крака му. После майорът го попита дали е успял да си намери работа, а Алфи поклати отрицателно глава и каза, че си търси.

Точно в този момент г-н Мичъл се появи с Уолтър, чиято синина се бе удвоила за няколко минути, откакто го оставихме долу на улицата. Майорът придърпа още два стола, покани ги да седнат, извади пакет турски цигари от бюрото си и им предложи от тях.

Всички запалиха и стаята се изпълни с дим, а майорът отвори прозореца, преди да седне отново.

Първо попита Уолтър дали е сериозно наранен. Уолтър попипа лицето си и потрепери от болка, но каза, че няма сериозни поражения — просто синина. Г-н Мичъл каза, че Уолтър трябва да отиде до кухнята на завода за яки, за да вземе лед и да го сложи на нараненото място веднага щом свършим.

После майорът се обърна към Алфи и го попита защо му е хрумнало да напада един от работниците му, а Алфи погледна Уолтър и отвърна, че си го е заслужил.

— А *защо* си го е заслужил, ако не възразявате да попитам?

— Опитваше се да извади жена ми от правия път. — Ето, казано е вече. Думите не могат да се върнат в кутията, като мака в играчката на Уолтър.

— Вярно ли е това, Уолтър?

Уолтър ме погледна, сякаш за да се извини за това, което щеше да каже.

— Не, сър — каза той твърдо. — Ние сме просто приятели — говорим си, докато отиваме на работа. Тя е много привлекателна жена, разбира се, и ако беше сама, щях да действам другояче. Но още от самото начало тя ясно ми даде да разбера, че е омъжена, а аз никога не бих докоснал нечия друга жена.

Алфи се намръщи и каза, че Уолтър ме е поканил на чай и че няма как да се преструва, че не е така, защото вече съм си признала.

— Да, вярно е. Тя трябваше малко да се ободри, сър. Разбирам, че г-н Баркър не е можел да си намери работа и положението у тях е било трудно.

Майорът се обърна към мен и ме попита дали имам нещо да кажа. Първо поклатих глава, а после осъзнах, че трябва да подкрепя Уолтър.

— Точно така е, както казва, приятели сме, нищо повече. Разсмива ме, а през последните няколко месеца определено имам нужда от това, за бога. Съпругът ми е горд човек, сър, и не иска да го признае, но е трудолюбив, а безработицата го съсипва. Това се отразява и на брака ни и никак не ми харесва.

— Вярно ли е това, г-н Баркър?

Алфи забодде поглед в обувките си, после вдигна глава с навлажнени очи. Искан да го прегърна и да му кажа, че всичко ще се оправи. Той призна, че съм права; напоследък при него всичко вървяло с главата надолу и чашата преляла, когато ме видял с Уолтър. Просто откачил и сега много се срамувал от това. Изправи се от стола си, докуцука до Уолтър и протегна ръка.

— Отнесох се с вас много несправедливо. Нямам оправдание. Извинете.

Уолтър също стана и каза:

— Всичко е наред, г-н Баркър, приемам извинението — и двамата си стиснаха ръцете.

Майорът се изправи сияещ:

— Добри момчета. Уолтър, мисля, че е време да се връщаш на работа. Г-н Мичъл, мисля, че ще се съгласите, че с това въпросът е приключен удовлетворително. — Г-н Мичъл кимна в знак на съгласие — В такъв случай, ще ме извините ли, ако г-жа Баркър остане тук още няколко минути? Бих искал да поговоря с нея и със съпруга ѝ насаме.

Когато другите излязоха, той ни сложи да седнем отново и после отвори вратата на стаята си, за да помоли секретарката за кана чай за трима. Подаде на Алфи още една от странните си цигари, двамата запалиха и той попита Алфи дали още е без работа. Сърцето ми подскочи. Дали щеше да предложи на Алфи работа тук, във фабриката?

Но не беше толкова лесно. Обясни, че местата са ограничени, че Обществото на военноинвалидите си има приоритети кого да назначава. Зададе му много въпроси — за инвалидността на Алфи, каква пенсия получава, на какви работи е кандидатствал и какво е работил преди войната. Накрая каза, че зависи от това какви семейни ангажименти има. Алфи му отговори, че имаме малко момченце, а майорът се обърна към мен — „разбирам, че работите при Мичъл“. Кимнах, чудейки се защо това би имало значение. Но той ни обясни, че това е проблем, защото не сме „в крайна нужда“, каквото е изискването на Обществото, а и с пенсията на Алфи в семейството има втори доход.

В стаята се възцари тишина — от долния етаж се чуваше само тракането на машините, които изрязваха червения плат за маковете — машините, на които можеше да работи Алфи и да изкарва прилична заплата, ако не бях аз и обичаната ми работа.

И изведнъж се сетих — в цялата суматоха напълно бях забравила. Още нищо не бях казала на Алфи, но онзи ден мензисът ми не дойде. Отдадох го на напрежението и тревогите, но тази сутрин усетих леко щипене по гърдите — също както в началото на бременността ми с Джони.

— Няма да е задълго, сър — обадих се аз. — Г-н Мичъл не наема бременни жени.

Устата на Алфи зина от смайване и после се разтвори в най-широката и щастлива усмивка, която бях виждала на лицето му от

много месеци насам, а майорът протегна ръка, за да се ръкува първо с мен, а после — с Алфи.

— Прекрасни новини. Поздравления и на двама ви — каза той.

— Това променя всичко, разбира се. Г-н Баркър, искате ли да ви разведе из фабриката, за да видите дали работата тук ще ви устройва? — И прекрасния ми съпруг — широко усмихнат — каза:

— Да, определено искам, благодаря ви, сър.

По време на обиколката им Алфи отишъл при Уолтър и го попитал дали ще го приеме за колега, ако му предложат работа там. Уолтър — бог да го благослови — казал, че с удоволствие ще забрави случилото се и че Алфи е добре дошъл.

Накратко казано — майорът предложи на Алфи работа и той започва следващата седмица. Още е рано, но вече се надявам, че това ще бъде началото на съвсем нова глава в живота ни.

Събота, 11 ноември

Минали са два месеца от последния път, когато писах тук и единственото ми извинение е, че бяхме толкова заети. Бебето трябва да се роди на рождения ми ден през май догодина. Фрида се съгласи да гледа Джони, а аз ще продължа да работя, докато г-н Мичъл не ми каже да спра. С парите, които изкарваме двамата, ще можем да си позволим апартамент с две спални — какъв лукс! — на съседната улица. О, и Беси си има малки — взехме си едно от кученцата ѝ.

Алфи е нов човек. Няма да прави макове вечно — така каза. Всъщност работата му е доста монотонна, но той харесва компанията на другите момчета и изглежда толкова по-доволен от себе си. След всичко, което преживя, ще му трябва известно време, за да се съвземе, а на всички щеше да ни е несравнимо по-лесно, ако не беше толкова горд да приеме помощ. Не „сърцераздирателната фантазьорска благотворителност“, а истинска помощ от човек като майор Хаусън.

Преди няколко седмици Алфи ми каза, че е измислил начин как да направи една от машините по-ефикасна. Когато му предложих да разкаже на майора, той отказа — майорът си имал по-важни работи от това. Но вчера го чух да си подсвирква по улицата на връщане от работа и се появи доста по-ведър от обикновено. Изглежда е споделил идеята си с колега, който казал на майора, който пък слязъл от

кабинета си специално, за да помоли Алфи да му я разясни. Изслушал го внимателно, кимал често и нахвърлял някакви чертежи. Накрая заявил, че идеята била чудесна и попитал Алфи дали ще му помогне да я осъществят. Той, разбира се, веднага приел и после ми каза, че щял да се пробва в „машинообработването“, както се изрази.

Сега разправя, че иска да стане инженер като майора. Не му споменах, че вероятно за това се искат повече умения с писането и аритметиката, но се е размислил и бог знае какво може да излезе от това.

И най-вълнуващата новина — Фрида си има гадже. Всичко стана, когато дойде до завода за яки, за да види дали няма работа за нея. Нямах, но щом коремът ми започне да се надува, ще има. Беше вече към края на деня и тръгнахме заедно към къщи точно когато си отиваха и момчетата от Фабриката за макове. Уолтър помоли да ги запозная и така започна всичко.

Можеше да се получи неловко с Алфи, но двамата вече са изгладили отношенията си — все пак са принудени са работят един до друг. Аз също се радвам за Фрида, защото въпреки че Уолтър е флиртаджия, е истински мъж и ако го види човек колко нежно си играе с малката Ани, ще го помисли за истинския ѝ баща.

Почти не ми остава време да мисля, да не говорим да пиша в дневника — когато стигна до края на този комплект тетрадки, ще си дам малко почивка за известно време. Но не можах да оставя 11-ти ноември да мине без една последна бележка. Тази година не ходихме до Кенотафа, но докато си закачах мака на ревера, се замислих колко странни четири години минаха от онзи първи Ден на примирието.

Започнах да осъзнавам, че маковете, които правят — и вече продават с десетки хиляди, — не са просто символ на загуба и скръб. Те също така ни напомнят колко е важно ние останалите да продължим да живеем живота си възможно най-добре и най-пълноценно в чест на онези, които не оцеляха.

ГЛАВА 7

Вероятно за първи път в живота си Джес не премълча нищо.

С вечната им спътница Мили те правеха ободряващи разходки по плажа и се прислоняваха задълго от вятъра зад пясъчните дюни. Разказа на майка си всичко — за кошмарите, за безсънието, за нахлуващите спомени и неконтролируемото пиене, за случката с линейката, за това колко мрази хора, които ѝ губят времето, за отчаяното състояние на възрастните хора, които е виждала; продължи с това как си изпусна нервите пред терапевтката и как се опитваше да се стегне, но пи твърде много и се изложи на сватбата, как постави Нейт в неудобно положение в звездния му миг и как той ѝ каза да се маха.

— Мислех си, че цял живот ще бъда с него, мамо, но сега вече смятам, че всичко свърши — каза тя. — Просто не мога да си представя живота без него. Толкова е непоносимо. — Думите отекваха в главата ѝ. — Божичко, това са точно думите, които Роуз е написала в дневника си.

— Какво?

— На едно място Роуз казва, че бракът ѝ с Алфи може би е свършил и не може да понесе мисълта за това.

— Всяка двойка минава през трудни периоди и повечето ги преодоляват — каза майка ѝ и я прегърна. — Роуз и Алфи оцеляха, нали?

— Какво е станало с тях?

— Прекараха остатъка от живота си заедно, слава богу, иначе никой от нас нямаше да го има. Две деца — дядо ти Джони и сестра му, леля ми Алис. Доживяха до след седемдесет, доколкото си спомням.

— Алис? Жената, която е загубила любимия си в окопите и никога не се е омъжила?

— Същата. Стана професионална пианистка и шофираше безстрашно из Лондон в своя „Морис Майнър“ на деветдесет и

няколко години. Като се приберем, ще ти покажа снимките, които намерих сред нещата на баба.

Джес отвори малкия, разръфан по ъгълчетата албум най-внимателно — листовете черна хартия бяха подвързани с кафяви картонени корици и с вече поизтрит шнур, който почти се разпадаше. Залепките на снимките отдавна не лепнеха и малките черно-бели снимки стояха разбъркани между страниците.

Тя взе една от по-големите фотографии в сепия, с бял кант отстрани и с името на фотографа, гравирано със златни букви отдолу и прочете написаното на ръка на гърба — *Сватбата на Роуз и Алфи Баркър, 26 декември 1917 г.*

Благото му лице гледаше с отнесен поглед — той приличаше на ученик, въпреки военната униформа и свирепата войнишка прическа, при която косата му се разделяше на път като бял белег от челото до тила. Роуз бе висока колкото съпруга си — стройна и жилава, с неугледна рокля и шапка, която като че ли не ѝ отиваше, лицето ѝ гледаше втренчено в апарата с усмивка, която почти се бе превърнала в гримаса. Като се вгледа по-отблизо, Джес си представи, че разпознава в нея нещо от себе си — решителната челюст, очите, доближени едно до друго от двете страни на правилния нос, У-образната коса на високото чело.

На една друга снимка бяха семействата, застанали в официална поза — младоженците с родителите им и една млада жена на възрастта на Роуз.

— Мисля, че това е сестрата на Алфи — каза Сюзан, надничайки над рамото на Джес. — Най-добрата ѝ приятелка. — Фрида беше пониска от брат си, крехка и приятно закръглена с модерна прическа и закачлива усмивка. Сигурно са били странна двойка — помисли си Джес, — дългнестата Роуз със сериозното си лице, която стърчи над пълната си приятелка.

Жената до булката с изопнатото си изпито лице беше единственият човек на снимката, който не се усмихваше.

— Това ли е майката на Роуз?

— Бети Епълби, прапрабаба ти. И двамата ѝ синове са загинали в окопите.

Джес си спомни как беше плакала за Джеймс; колко болезнена бе мисълта за него дори сега, шест години по-късно. Не можеше да си представи колко по-зле се чувства някой, загубил собственото си дете, да не говорим и двете си деца.

— А това е дядо ти Джони, около двайсетгодишен. — Сюзан ѝ подаде една студийна снимка — по-голяма от останалите — на младеж с жизнерадостно лице, широко усмихнат, облечен в униформа на военновъздушните сили, с килната барета на главата. — Бил е пилот на бомбардировач през Втората световна война. Свалили го и е прекарал половината война в лагер за военнопленници.

— Съжалявам, че никога не съм го познавала, мамо. Той някога говорил ли е изобщо за това?

Сюзан поклати глава.

— Никога. Просто искаше да забрави, това беше всичко.

Прелистиха още няколко страници и намериха снимка от сватбата на бабата на Джес — Мери — от 11 април 1946 г. Това вече беше „истинска“ сватба — в църква и дори мъничките еднозърнести снимки бяха уловили радостта от този ден — всички бяха издокарани, твърдо решени да си прекарат добре въпреки следвоенната мизерия. Слънцето грееше и на заден фон имаше ябълкови дървета, отрупани с пролетен цвят.

Младоженецът Джони — висок и добре изправен млад мъж — стърчеше като великан над родителите си. Алфи бе облечен в елегантен костюм, поостарял, разбира се, и с посивяваща, но все така гъста и къдрава коса. Роуз сияеше в елегантно скроения си костюм с пола до коляното, лицето ѝ бе покрито с дантелена шапка с воалетка. Човек трудно можеше да разгадае изражението ѝ, но Джес бе сигурна, че усмивката ѝ издава неудържима гордост.

— Тогава Алфи още ли е работел във Фабриката за макове? — попита тя.

Сюзан поклати глава.

— Задържал се е там само няколко години, доколкото знам. В някакъв момент е успял да си намери работа в един гараж и там са го обучили за автомеханик.

— Логично. Роуз пише колко много обичал да кара моторната кола на баща си.

— Накрая успели да създадат своя собствена фирма — някъде на „Олд Кент Роуд“ и определено се замогнали, но всички казваха, че Роуз е била мозъкът на фирмата. Спомням си, че той миришеше на машинно масло дори и като стар.

Шаферките — две млади жени без шапки, облечени с рокли на цветя — стояха хванати за ръце от двете страни на булката и младоженеца, отметнали глави назад от смях.

— Това е леля Алис, малката сестра на Джони — каза Сюзан, като посочи по-русата от двете. — Толкова прилича на баща си, не мислиш ли? За тази не съм сигурна коя е. — Другото момиче бе високо и стройно, с права тъмна коса, която падаше през лицето ѝ.

— Може ли да е Ани, дъщерята на Фрида? — попита Джес. — Фрида е сестрата на Алфи и най-добрата приятелка на Роуз.

Сюзан се загледа в снимката.

— Сигурно е починала, преди да се родя или поне, преди да съм станала достатъчно голяма, че да си я спомням.

— Знаеш ли за кого се е омъжила? Роуз пише, че е излизала с Уолтър, който също е работел във Фабриката за макове. Изгубил е ръката си през войната.

Сюзан отново поклати глава:

— Никога не съм чувала за това, съжалявам.

Продължиха да прелистват другите сватбени снимки, докато Джес забеляза една групичка от хора, които очевидно си разказваха нещо смешно.

— Виж, това може би е той? — Тя посочи един мъж с гъста коса и празен ръкав. До него стоеше дребна и леко пълна жена с посивяла коса и го гледаше с любяща усмивка. — А може би това е Фрида? — Тя започна внимателно да изучава групата. До Фрида стоеше един млад мъж, около двайсетинагодишен, със светла къдрава коса. Дали Фрида и Уолтър са имали син?

Джес отново се зарови в снимките, изучаваше лицата им, жадна да узнае нещо повече за хората, които бе опознала от дневниците. Каква корава групичка само, помисли си тя. Бяха преживели толкова много, бяха се борили с безработица и бедност, бяха загубили свои близки и приятели, бяха преживели ужасни трудности, но ето ги — всички се забавляваха в слънчевия ден, само една година след края на втората кошмарна война. Колко ли са копнеели за няколко години мир?

Нейните собствени загуби и трудности изглеждаха толкова незначителни в сравнение с техните и при все това защо ѝ беше трудно да гледа оптимистично на бъдещето си?

Под зоркия поглед на майка си Джес спря да пие, но кошмарите се завърнаха за отмъщение. След като за трета нощ се събуди от мъчителните писъци на дъщеря си, докато я бе прегърнала и я галеше по челото, опитвайки се да я успокои, Сюзан се замоли на Джес да си запише час в местната болница.

Лекарят бе възрастен и благ мъж, облечен в костюм от три части, с оредяваща сива коса и папийонка на точки. Сърцето на Джес се сви — едва ли някой толкова стар щеше да разбере през какво е минала. Когато му обясни възможно най-небрежно, че ѝ трябва единствено още една рецепта за успокоителните, които взимаше преди, той се извърна от екрана на компютъра и се облегна назад на стола си.

— Няма да навреди първо да узная защо си ги взимала — каза той нежно. — Не бързай.

Тя въздъхна — не ѝ се искаше отново да разказва цялата нерадостна история, ужасяваше се от неизбежния поглед, изпълнен с озадачено съчувствие, който щеше да се появи на лицето му. Почувства се адски мекушава — имаше приятели, които се опитваха да изградят живота си наново без крайници, а тя седеше тук и се опитваше да обясни, че иска лекарство заради няколко кошмара.

После, по неизвестни причини, в съзнанието ѝ изплуваха думите на Роуз за Уолтър: „Той не се опитва да го скрие, не се преструва, че това не съществува и не се самосъжالياва — просто се опитва да е доволен и от малкото“.

Тя потрепна и осъзна всичко. Прекалено дълго бе омаловажавала проблемите си, преструвайки се, че не съществуват, че са някакво наказание, което трябва да изтърпи, че е достатъчно силна, за да се справи с тях, че може да се оправи сама. Дълбоко в себе си не беше съвсем сигурна дали иска да се „излекува“ и дори — някак извратено — бе започнала да мисли, че кошмарите и нахлуващите спомени са цената, която трябва да плати — покаянието ѝ за това, че е жива, докато Джеймс и толкова много други загинаха. Сякаш бе забравила обещанието, което си даде преди толкова време — да оправдае

загубения му живот, като самата тя живее по такъв начин, че той да се гордее с нея.

И защо сега да не признае, че ѝ трябва помощ, за да „се задоволи с това, което има“?

Лекарят любезно я изчакваше. Тя си пое дълбоко въздух и започна.

Джес излезе от болницата с рецепта за един месец при условие, че ще се съгласи да ѝ дадат направление за психиатър. „За точна диагноза — за да сме сигурни, че взимаш правилните лекарства. Честно казано, мисля, че ще си струва в дългосрочен план“ — това ѝ каза лекарят.

Времето до записания ѝ час мина по-бързо, отколкото очакваше. Сега седеше колебливо в някаква болница, където никога не бе ходила, върху неудобен оранжев стол с пластмасова чаша преварен чай от кафенето. Наоколо имаше още десетина души с тъжни очи на различна възраст, но никой от тях не изглеждаше видимо ненормален.

Психиатърката — дребна и елегантна жена с яркозелено сари — покани Джес да седне и веднага мина по същество:

— Личният ви лекар смята, че може би страдате от посттравматичен стрес след преживяното в Афганистан, мис Мидоус. Ще ми разкажете ли повече по въпроса?

Този път успя да разкаже историята по-лесно, сякаш говореше за преживяванията на някой друг. Вече не се разстройваше и не се гневеше, докато описваше как се е справяла отлично по време на мисията, дори и когато умираха близки нейни приятели, дори след нападението на лагера и избухването на самоделната бомба, дори след като ги обстрелваха на полето с маковете.

Разказа как ѝ липсват колективният дух и близостта в поделението, гордостта ѝ от работата и фактът, че е помогнала за спасяването на няколко души. И после — след като се върна в Англия — как започнаха кошмарите, внезапно връхлитащите спомени и гневът, как се нахвърляше на хората, които обича, как от успокоителните мозъкът ѝ спираше да работи, как сякаш алкохолът ѝ помагаше, как напусна работата си след злополуката на тротоара,

защото усети, че повече не може да си има доверие и как психотерапията само я разгневи още повече.

Лекарката слушаше и мълчеше, кафявите ѝ очи гледаха бдително и състрадателно. Водеше си бележки, от време на време кимваше и внимателно подканяше Джес, когато започнеше да губи кураж: „Разкажете ми за себе си отпреди армията?“, „Как се почувствахте?“ или „Как щяхте да реагирате на това, преди да заминете на мисията?“

Когато Джес свърши, тя се отпусна назад в стола си и каза:

— Мисля, че несъмнено страдате от симптоми на посттравматичен стрес, мис Мидоус. Бих го описала като умерено силни, но не и такива, които да не могат да се оправят с времето. Не мисля, че успокоителните, които взимате, са съвсем подходящи за това състояние, затова ви предписвам друго лекарство против тревожност, което трябва да взимате поне три месеца и след това да дойдете отново при мен. Препоръчвам ви също така да пробвате отново с психотерапията, да подходите различно този път. Ще ви изпратя при един специалист по когнитивна поведенческа терапия или КПТ, който има солиден опит в работата с ветерани.

Джес кимна. В тази тиха жена имаше нещо, което будеше доверие.

— Щом наистина мислите, че това ще помогне — каза тя.

— Да, така мисля — отговори лекарката. — Но има и още нещо. Казахте, че сте напуснала работата си. Съветвам Ви да преразгледате това решение. Има ли вариант да се върнете на работа? Пълноценната заетост може да е съществено важен фактор за възстановяването ви.

— Ами единственото, което някога съм искала да правя, е да бъде медик или парамедик — това е единствената работа, за която съм обучена — каза Джес. — Но не съм съвсем готова да се върна към това, не точно сега.

— Имате ли нещо друго предвид?

— Не съвсем.

— Струва си да помислите още малко. Има и две организации, които могат да помогнат.

Докато разпечатваше рецептата, лекарката взе химикалката си, надраска няколко кратки бележки върху един лист и го подаде на Джес. Тя прочете:

ПТСР^[1] и КПТ: Пребори стреса
Трудоустрояване / годност за работа: Британски
легион Сиви Стрийт, също Фабриката за макове

— Фабриката за макове? Там е попаднал праядо ми след Първата световна война — каза тя невярващо. — Сериозно ли ми предлагате да отида и да правя макове?

— Не, разбира се — каза лекарката с усмивка. — Днес те помагат на военноинвалидите да си намерят всякаква работа. Наричат го „трудоустрояване“.

— Но аз не съм инвалид.

— ПТСР се брои — каза тя. — При всички положения вие трябва да решите каква помощ ви трябва. Това е просто предложение.

По-късно същата вечер, след като всички се бяха легнали, Джес се мъчеше с болезнено бавната интернет връзка на родителите си, за да изпрати няколко писма и да провери организациите, които психиатърката ѝ бе написала.

На сайта на „Пребори стреса“ имаше ясна дефиниция на ПТСР и след като изчете проучванията Джес реши, че всъщност се е отървала доста леко. КПТ очевидно бе помогнала на много хора, а процесът изглеждаше достатъчно просто — освен сеансите при терапевт трябваше да прави упражнения за себе си, което звучеше практично и смислено. Спомни си колко неприлично се държа с Алисън в онази бозава стая, колко бързо си изпусна нервите, колко бе груба. Спомни си и изражението на клетата жена, когато изхвърча от стаята. Време ти е да пораснеш — каза си наум. Щеше да пробва пак с терапията, когато дойде време за часа и този път щеше да я изкара до края.

На сайта на Сиви Стрийт имаше много свободни работни места и мислите ѝ се избистриха само като прочете длъжностните характеристики — разбра точно каква работа *не* иска. Предлагаха се много административни и търговски длъжности, но тя със сигурност щеше да полудее затворена в офис, а за продавачка не я биваше никак. Претърси базата данни за „работа с животни“, но не излязоха резултати.

Погледна отново листа хартия, но нещо я спря да потърси третата организация — Фабриката за макове. Спомни си как я бе описала Роуз — хора без крайници, които работят на машини и правят червени макове за Деня в памет на загиналите. Все още ѝ се струваше не както трябва. Не съм истински „инвалид“ — помисли си тя, — не съм загубила крайник като Алфи или пък като Скоти и Алекс. Всичко е в главата ми.

Изключи лаптопа и се опита да заспи, но мозъкът ѝ не се изключваше — събитията от деня и думите на психиатърката продължаваха да звучат в главата ѝ: „Пълноценната заетост може да е съществено важен фактор за възстановяването ви“. Луда ли съм да се откажа от кариерата, която винаги съм планирала? А и каква работа мога да върша, която да не е твърде стресираща и все пак да не ме отегчава до смърт?

Мислите ѝ отново се върнаха към дневниците на Роуз. Описаното в тях се бе случило преди почти сто години, но имаше много паралели. Освен че бе изгубил крака си, праядо ѝ имаше симптоми на същото, което сега Джес знаеше по име — ПТСР. Кошмарите, страхът от сурово месо, гневните изблици към най-близките му, пиенето. От горчивия си опит Роуз бе научила как безработицата на Алфи го е депресирала и го довела до чашката. Навремето за тях не е имало безплатно здравеопазване, помощ от психиатри, терапевти, успокоителни или организации, помагачи на ветераните, както сега — на една ръка разстояние.

Алфи е имал само един дървен крак и е бил твърде горд, за да потърси помощ. „Спести ми сърцераздирателното съчувствие на някаква проклета благотворителна организация, която плаща нищо и никакви пари за никакви изкуствени цветя.“ Джес много добре разбираше как се е чувствал.

Може би гордостта е семейна черта, наследена от поколения? Отне ѝ месеци, за да приеме, че ѝ трябва да потърси помощ и дори тогава си спря успокоителните и престана да ходи на терапия. Досега бе твърде притеснена, за да признае слабостите, дори и пред най-близките си приятели и пред семейството и дори сега бе твърде горда, за да признае, че в известен смисъл и тя бе инвалид. Но в края на краищата именно Фабриката за макове бе посочила на Алфи пътя към

оздравяването, беше му помогнала да започне съвсем нова кариера на автомеханик. Защо толкова се опъваше на тази идея?

Тя седна в леглото и отново отвори лаптопа.

Сайтът се зареди бързо — целият в маковочервено, ободряващо и ясно. Тя прочете: *От близо 100 години Фабриката за макове в Ричмънд, графство Съри, произвежда макове, кръстове и венци за кралското семейство и Британския кралски легион по случай Деня на загиналите във войната. От 2007 г. Фабриката за макове намира работа на ранени, пострадали или болни бивши войници на всякаква възраст и чин и извън Фабриката в цяла Великобритания. Насърчавайки трудоустрояването и шансовете за заетост на бивши служещи, Фабриката за макове свързва работодатели и военноинвалиди и в много случаи финансира отчасти заплатата им за първата година, за да могат да се обучат на новата си длъжност.*

Звучеше практично и полезно. Защо да не пробва? Имаше формуляр за регистрация, който тя попълни за минути. Оставаше само да представи документ за военната си служба и медицинско, но за това ще ѝ помогне социалният работник. Натисна „изпращане“, преди да е размислила, отпусна се на възглавницата, затвори очи и си пое дълбоко дъх.

Беше направила първата крачка.

На следващия ден отново се чувстваше потисната. Посттравматично стресово разстройство. Бе чувала за други хора, които страдат от него, но никога не си беше представяла, че ще засегне точно нея. Написа есемес на Ворни — „ПТСР е. Официална диагноза. Жестоко, нали? Целувки“

Телефонът ѝ иззвъня почти веднага.

— Това е просто име, Джес, не е краят на света — каза Ворни. — Засяга много хора, така че не се вманиачавай много. Най-малкото точната диагноза означава, че сега ще получиш правилното лечение, за да се върнеш на работа.

— Дадох ми хапчета и реших да пробвам пак с терапията — предлагат ми КПТ.

— Звучи добре. Виж, не сме се виждали от седмици. Защо не дойдеш за няколко нощи, за да си поговорим, както трябва? Стаята ти още е свободна — ще се местим след Нова година и няма смисъл да я даваме пак под наем. Какво ще кажеш за следващия уикенд?

— Звучи добре. Нямам други уговорки.

— Само да проверя дали нямам дежурство. — На другия край на линията настъпи пауза и после: — О, чакай. Неделята се пада 11-ти ноември.

Денят на загиналите. Почти бе забравила, въпреки че от десет години не го пропускаше, не и след като умря Джеймс.

— Ще дойда — каза Джес.

По-късно през деня ѝ се обади някаква жена на име Кейт, която каза, че е консултант по трудоустрояване във Фабриката за макове.

— Много бързо се обадихте — каза Джес изненадана.

— Знаем, че понякога се иска много смелост, за да ни потърсят — каза Кейт, — затова се обаждаме веднага, за да уверим хората, че ще направим всичко възможно да им помогнем. — Звучеше експедитивно, но в същото време и човешки и дружелюбно — като човек, на когото Джес можеше да се довери.

— И така — казваше Кейт, — сигурна съм, че ще можем да помогнем, но просто ни трябва още малко информация, за да подготвим нужните документи — военната ви книжка, медицинското и пр. Поставили са ви диагноза ПТСР — вярно ли е?

— Това каза психиатърката, но не съм сигурна, че е достатъчно сериозно, за да... — каза провлачено Джес.

— Наистина не е необходимо да се притеснявате или да се извинявате — каза Кейт. — Среца се много по-често, отколкото си мислите. И, повярвайте ми, тук сме именно за хора като вас. Щом оправим документите, ще ви насроча лична среща, за да се опознаем по-добре и да продължим този разговор. Става ли така?

— Звучи чудесно — каза Джес. — Благодаря.

— Любопитно ми е. Можете ли да ми кажете откъде разбрахте за нашата работа по трудоустрояване?

— От психиатърката — отговори Джес. — Прочела някаква статия за това.

— Добре, искаме хората да знаят, че вече не се занимаваме само с правене на макове.

— От прабаба ми научих как е започнала работа фабриката, разбрах за майор Хаусън. Нейният съпруг, моят прадедо, е бил един от първите работници, на мястото на стария завод за яки зад „Олд Кент Роуд“, точно след Първата световна война.

— Познавате прабаба си? Това е прекрасно.

— О, не, съжалявам, не се изразих добре. Написала го е в дневника си след края на войната, когато съпругът ѝ се е върнал от фронта ранен и накрая е започнал работа във фабриката. Забележителна история.

— Прекрасно. При нас имаме един доброволец, който се опитва да напише книга за историята ни по случай стогодишнината след няколко години. Страшно ще се зарадва да чуе това — почти няма изследвания за най-ранните години. Може ли да ми разкажете повече, когато се срещнем?

— С удоволствие — каза Джес.

След като Кейт затвори, Джес усети прилив на оптимизъм. Фабриката за макове бе изправила Алфи на крака и нямаше никаква причина да смята, че нямаше да направят същото и за нея.

Утрото на 11-ти ноември беше хладно и ясно. След сутрешното паническо гладене на униформи, лъскане на значки и ботуши, Ворни тръгна за дежурството си, а Хетс хвана влака за Лондон, за да отиде на свиждане на Алекс в болницата.

Джес закуси спокойно и се оправи към центъра на града, където бе разположен гарнизонът. Обикновено имаше много посетители и тълпата вече се бе наредила на опашка от по трима души в редица по паважа на широката главна улица. Тя си проби път до мемориала накрая на улицата и се изкатери на една стена. Оттам успя да зърне Ворни, която бе застанала мирно, заедно с останалите от батальона. Почувства се странно сред всички зрители, само по дънки и размъкнато яке — по същото време миналата година стоеше мирно цялата лъсната заедно с войниците.

В далечината се чуваше оркестърът, който свиреше някакъв жизнерадостен марш, чиято мелодия разпозна, и не след дълго улицата се изпълни с музиканти, след тях вървяха знаменосците и ветераните, някои от тях — качени на инвалидни колички и бъгита. Имаше дори малка група „Градски гвардейци“ в костюми от гражданската война, с лъскави шлемове и пики. Най-накрая пристъпваха кметът и общинските съветници в роби и с копринени шапки. Почти всички заеха местата си, преди да спре музиката. Сведоха знамената, имаше

един топовен салют и един самотен тръбач започна да свири покъртителните ноти на „Последният пост“, които започнаха да отекват от близките сгради.

Две минути продължават много дълго, когато човек е в тълпа. Разбира се, не цареше пълна тишина — някои кашляха, ревяха бебета, малки деца задаваха въпроси, а родителите им шъткаха да млъкнат, а един кос — или пък червеношийка — пееше гласовито в парка, удивен, че чува собствения си глас вместо обичайния шум от колите.

Джес затвори очи — мислеше за Джеймс, Джок, Баз и Милси и за всички други, които не познаваше, за онези хиляди загинали и осакатени във войните през годините, чийто причини хората се мъчеха да разберат. На стотици такива церемонии в цяла Британия, да не говорим в Басра и в базата Бастион, в Канада и Нова Зеландия, в много други държави по целия свят милиони хора се бяха събрали с тази едничка цел — да помислят за хората, които обичат. Мисълта беше трогателна.

Тя отново отвори очи. Сцената беше печална, но и някак красива. Птицата продължаваше да пее и хармоничният ѝ глас бе по-покъртителен от всякакви думи. Ниското зимно слънце огряваше сградите, проблясваше по медните инструменти на оркестъра и осветяваше бледите и храбри лица на войниците, застанали мирно в дъното на мемориала.

В края на мълчанието прозвуча още един салют, хората се прокашляха, диригентът на оркестъра вдигна ръцете си с бели ръкавици, а музикантите изправиха инструментите и засвириха „Reveille“, а след това — бавните и мъчителни акорди на „Elgar’s Nimrod“^[2].

Това беше моментът, от който се ужасяваше Джес — първите сановници пристъпиха напред, за да положат венците си. Тя си пое дълбоко въздух. Миналата година тъкмо това събуди болезнените ѝ спомени как лежи в маковото поле под обстрел и как червеният цвят изчезна от онзи куршум, оставяйки само зеленото стебло да потрепва пред очите ѝ. Този път, въпреки че спомените ѝ бяха кристално ясни, като преди, главата ѝ не се завъртя, а стомахът ѝ запази спокойствие.

„Оцелях — това е най-важното“ — помисли си тя. И после изведнъж осъзна всичко — беше си мислила, че спасението от маковото поле е втори шанс за живот, но напоследък бе прекарала

толкова много време, тормозейки се за миналото, че почти бе забравила как да се наслаждава на настоящето и — което бе още по-важно — да използва пълноценно бъдещето си.

Оркестърът засвири друг марш като зави, за да поведе парада обратно по улицата и тълпата се разпръсна. Тя слезе от стената и тръгна към мемориала, за да погледне венците, спомняйки си как Роуз и майка ѝ са чакали на опашката, за да оставят малката си китка цветя върху новия кенотаф преди толкова години.

Ворни и Джес пиха кафе през по-голямата част от следобеда и си говориха — за посещението на Джес при психиатърката, за решимостта ѝ този път да изкара терапията, за това колко услужлива и дружелюбна бе жената от фабриката за макове. Поклюкарстваха си какво се случва в полка, кой е получил повишение, кой — понижение и кой с кого излиза. Ворни трябваше да реши дали да напусне армията, или да замине на втора мисия в Афганистан.

Хетс се върна привечер — лицето ѝ сияеше.

— Той е много по-добре — каза тя. — Става от леглото в количка и всеки ден прави упражнения в салона. Вече говорят да му вземат мерки за нови крака.

— Това е невероятно. Толкова скоро.

— И чувството му за хумор се е върнало, почти като едно време. Знаеш ли какво?

— Правили сте див секс в инвалидната количка?

Хетс се изчерви.

— Не съвсем. Той ми каза, че не трябва да го чакам — защо ми е човек без крака. Отговорих му да престане да се държи глупаво и го целунах — там, пред всички, а те завикаха „ура“.

— Аааа — извикаха Джес и Ворни в хор.

— И после, преди да си тръгна, ми каза, че ме обича.

— Аааа — извикаха те отново, този път по-силно и по-дълго и трите се прегърнаха. Хетс извади бутилка шампанско от раницата си. — Купих я на гарата — да го полеем. Малко е топло, но предлагам да го отворим.

— За мен съвсем мъничко, моля — каза Джес. — Не съм пила вече почти месец.

— Наздраве за трезвата Джес — каза Ворни и вдигна чашата си. Втората им наздравица беше за бързото възстановяване на Алекс, а третата — за всички техни ранени или мъртви приятели.

Хетс наруши настъпилото меланхолично мълчание:

— Щях да забравя да ти кажа, Джес. Познай кого срещнах на гарата?

— Кого?

— Твоя Нейт.

Джес отпи доста голяма глътка от чашата си.

— Вече не е, *моят* Нейт, забрави ли? Сам ли беше? Или с една висока и красива жена на име Нериса?

— Не, сам беше. Каза, че ходил на някакви спортни състезания с училището и не искал да пътува на връщане в автобуса с децата, а да се прибере направо у тях.

— Ти си говорила с него?

— Ами странно беше. Мотаех се наоколо и зяпах хората, докато обявят на кой перон е моят влак и тъкмо се загледах в един висок и добре сложен тип в тълпата, когато осъзнах, че той върви право към мен и се усмихва. Трябваша ми няколко секунди да се сетя кой е. Честно казано, той е прекрасен, много дружелюбен и питаше за теб, Джес — как се справяш, върнала ли си се на работа, имаш ли нужда от помощ, такива неща.

Джес се тръшна на дивана със замаяна глава.

— Ами, не си е направил труда да ме попита лично.

— Не сте ли се чували изобщо? — попита Ворни.

— Написа ми есемес, като се прибрах от сватбата — онази нощ, когато ми разказа за Алекс. Но не му отговорих.

— И защо? — попитаха и двете в един глас. — Отегчи ни до смърт да ни разправяш как бил любовта на живота ти — почти извика Ворни. — А дори не си си направила труда да му отговориш на есемеса?

— И какъв смисъл има? Той ме заряза, забрави ли? Каза ми, че това е краят — каза Джес. — Освен това има и друга жена, Нериса. Старата му „приятелка“, която му се усмихваше на сватбата. Какво се очакваше да направя?

— Ще трябва да се постарая малко повече, ако наистина го искаш — каза Хетс.

— Ами ако излиза с Нериса? Ами ако пак ми каже да се махам?

— Повярвай ми, днес никак не ми звучеше като някой, който ще ти каже да се махаш. Изглеждаше наистина загрижен.

— Най-лошото нещо, което може да стане, е гордостта ти да поспадне, ако не иска да излиза повече с теб — каза Ворни. — Нали е любовта на живота ти, не си ли струва да се бориш поне малко за нея?

Във влака към Съфък Джес усети, че ненавижда познатите гледки на малки градчета, кремави църкви и големи естуари. Колкото и да бяха очарователни, те бяха знак, че се връща към един живот, който трябваше да е оставила зад гърба си, че се отдалечава все повече от приятелите, които обичаше и... от Нейт.

На една гара видя една двойка чернокожи с двете им малки деца — смееха се заедно, докато чакаха на перона. Той беше висок и строен, с дълги расти, каквито имаше и Нейт. Тя усети как я пронизва остра болка в гърдите, като си спомни как и те двамата се смееха, забравили за околния свят.

Защо нямаше желание поне да се опита да се пребори за него? Дали от страх да не я отхвърли отново? Или пък да разбере, че за връзката им няма надежда или — още по-зле — да разбере, че той наистина излиза с Нериса?

Не може да не е знаел, че Хетс ще ѝ предаде разговора им, така че ако не го е грижа, защо изобщо ще си прави труда да я заговаря? Определено щеше да му е по-лесно просто да отмине в другата посока, ако имаше да крие нещо. А и дори си е направил труда да попита дали някой ѝ помага. Това със сигурност означава, че тя трябва да означава все още нещо за него — колкото и малко да е. Дали това не беше тъкмо възможността, която не трябваше да пренебрегва?

Утре имаше среща с Кейт, консултантката по трудоустройство във Фабриката за макове. С нетърпение очакваше да я види — тя звучеше толкова позитивно и окуражаващо по телефона. „Има толкова много възможности за хора с твоите знания — бе казала Кейт. — Просто трябва да намерим коя ти подхожда най-много и да ти помогнем да я осъществиш“.

Може би просто съм на прага на нова глава от живота ми — помисли си Джес — нова кариера в работата с животни вероятно или

— вече се осмеляваше да си го помисли — някакъв начин да си възвърне самочувствието, за да може един ден отново да работи като парамедик.

Липсваше само едно — Нейт. В други отношения тя беше толкова смела — имаше си дори медали, които го доказваха. Защо толкова се страхуваше да не я отреже? Заради глупавата гордост — наследството от праядо й Алфи, гордостта, която вече бе успяла да преглътне, за да й поставят точната диагноза и да започне да се възстановява. Със сигурност можеше да прояви решимост и за тази последна битка — за битката, която наистина бе важна за нея?

Какво бе написала Роуз? Нещо такова — „колко е важно ние останалите да продължим да живеем живота си възможно най-добре и най-пълноценно в чест на онези, които не оцеляха“.

Най-добре и най-пълноценно? Не можеше да си представи живота такъв без Нейт.

Извади телефона си и с разтуптяно сърце започна бавно да въвежда думите — буква по буква, нарочно не включи автоматичния текст. „Хетс ми каза, че те е видяла през уикенда. Как върви?“ Звучи много жалко — помисли си тя — като зарязано гадже, което се опитва да изкрънка да се върне отново в живота му. Но аз съм такава, в края на краищата. Изтри съобщението и прибра телефона; седна си обратно на мястото и се загледа в полята и фермите през прозореца.

Влакът мина покрай една селска среща по крикет — мънички фигури в бяло сред голямото зелено поле. Напомниха й за един ден в началото на връзката им, когато Нейт я беше поканил да го гледа как играе. Тя нямаше никаква представа какво се случва на терена и прекара повечето време излетната на одеялото за пикник и плетеше венче от маргаритки. Когато той се върна ликуващ — бяха отбелязали четиридесет точки, — тя му го сложи на врата като гирлянда, а той я целуна с език, без да обръща внимание на подмятанията на съотборниците си. Дори и сега се изчерви от желание при този спомен.

Извади си отново телефона и започна да пише, този път по-бързо: „Здравей, Нейт, как си? Аз наистина се оправям вече. Имам много за разказване. Да се видим някой път, ако искаш? Целувки“

Със или без Нериса, ако всичко бе свършило, просто това бе краят. Поне щеше да разбере. Но ако не беше, ако имаше и най-малкият шанс, какво чакаше тя?

Бързо натисна „изпращане“, преди да е размислила.

[1] Съкращение на „посттравматично стресово разстройство“ — Бел.прев. ↑

[2] „Reveille“ (от фр. — „събуждане“) — утринно вдигане на знамето; „Elgar’s Nimrod“ — Вариация № IX от вариациите „Енигма“ на британския композитор Едуард Елгар. — Бел.прев. ↑

Издание:

Автор: Лиз Треноу

Заглавие: Като мак в полето

Преводач: Атанас Игов

Година на превод: 2016

Език, от който е преведено: английски

Издание: Първо

Издател: СББ Медиа АД

Град на издателя: София

Година на издаване: 2016

Тип: роман

Националност: английска

Печатница: Ропринт ЕАД

Редактор: Златина Пенева

Коректор: Златина Пенева

ISBN: 978-954-399-152-5

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/885>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.